

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ÖZEL EĞİTİM ANABİLİM DALI
ÖZEL EĞİTİM BİLİM DALI

ÜSTÜN ZEKÂLI VE YETENEKLİ ÖĞRENCİLERDE
İNTERNET BAĞIMLILIĞININ FARKLI
DEĞİŞKENLERE GÖRE İNCELENMESİ

Aynur USTA

Yüksek Lisans Tezi

Danışman

Yrd. Doç. Ahmet KURNAZ

Konya-2016

T.C.

NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

ÖZEL EĞİTİM ANABİLİM DALI

ÖZEL EĞİTİM BİLİM DALI

**ÜSTÜN ZEKÂLI VE YETENEKLİ ÖĞRENCİLERDE
İNTERNET BAĞIMLILIĞININ FARKLI
DEĞİŞKENLERE GÖRE İNCELENMESİ**

Aynur USTA

Yüksek Lisans Tezi

Danışman

Yrd. Doç. Ahmet KURNAZ

Bu çalışma Türkiye Yeşilay Cemiyeti tarafından Yeşilay Mali Destek Programı
Lisansüstü Tez Araştırma Bursu Destek Programı olarak desteklenmiştir.

Konya-2016

T.C
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

BİLİMSEL ETİK SAYFASI

Öğrencinin	Adı Soyadı	Aynur USTA
	Numarası	138306011014
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Özel Eğitim Anabilim Dalı
	Programı	Tezli Yüksek Lisans
	Tezin Adı	Üstün Zekâlı Ve Yetenekli Öğrencilerde İnternet Bağımlılığının Farklı Değişkenlere Göre İncelenmesi

Bu tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez tazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

Öğrencinin imzası
(imza)

T.C
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL FORMU

Öğrencinin	Adı Soyadı	Aynur USTA
	Numarası	138306011014
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Özel Eğitim Anabilim Dalı
	Programı	Tezli Yüksek Lisans
	Tez Danışmanı	Yrd.Doç. Ahmet KURNAZ
Tezin Adı	Üstün Zekâlı Ve Yetenekli Öğrencilerde İnternet Bağımlılığının Farklı Değişkenlere Göre İncelenmesi	

Yukarıda adı geçen öğrenci tarafından hazırlanan Üstün Zekâlı Ve Yetenekli Bireylerin Bağımlılığının Farklı Değişkenlere Göre İncelenmesi başlıklı bu çalışma 10/03/2015 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği/oyçokluğu ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Ünvanı, Adı Soyadı	Danışman ve Üyeler	İmza
Yrd. Doç. Dr. Ahmet Kurnaz	Danışman	
Prof. Dr. Ümit Davutoğlu	ÜYE	
Prof. Dr. Nakan SARI	ÜYE	

ÖNSÖZ

Bu araştırmada üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin internet bağımlılıkları bazı değişkenlere göre incelenmiştir.

Bu çalışmanın planlanmasında ve gerçekleştirilmesinde birçok kişinin katkısı olmuştur. Araştırmanın tüm süreçlerinde emeğini ve vaktini esirgemeyen değerli danışmanım ve hocam Yrd. Doç. Ahmet KURNAZ'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Yüksek lisans eğitimim boyunca benim bu alanda yetişmemde değerli emek ve katkıları olan saygıdeğer hocalarım Prof. Hakan Sarı'ya, Yrd. Doç. Yahya Çıkılı ve Yrd.Doç. Erkan Efiltili hocalarıma teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca araştırma sürecinde verdiği maddi ve manevi destekten dolayı Türkiye Yeşilay Cemiyeti'ne teşekkürü bir borç bilirim. Araştırma verilerin toplanmasında ve tez sürecinde desteğini ve sabrını esirgemeyen sevgili aileme teşekkür ederim.

T.C
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin	Adı Soyadı :	Aynur USTA
	Numarası:	138306011014
	Ana Bilim / Bilim Dalı:	Özel Eğitim Anabilim Dalı
	Tez Danışmanı:	Yrd. Doç. Ahmet KURNAZ
	Tezin Adı:	Üstün Zekâlı Ve Yetenekli Bireylerin Bağımlılığının Farklı Değişkenlere Göre İncelenmesi

ÖZET

Yeteneklerin teknoloji ile değerlendiriliyor olması bireylerin yaşamlarında teknolojiyi ve interneti vazgeçilmez kılmaktadır. Bilişim teknolojilerinin üstün zekâlıların-yeteneklilerin yaşamında önemli yer tutmasından dolayı olumlu olarak faydalanmalarının yanında, olumsuz etkinleri de görülmektedir. Karşılaşılan olumsuzlukların başında günümüzde sıklıkla kullanılan internet bağımlılık terimi gelmektedir. Zekâ; ilgi ve tutku ile birleşince internet bağımlılığını kaçınılmaz kılmaktadır (<http://www.ustunzekalilar.org/index.php>).

Araştırma üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin internet bağımlılık düzeyleri ve farklı değişkenler açısından fark olup olmadığını incelemek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın örneklem grubu 421 öğrenciden oluşmuştur. Veri toplama aracı olarak Günüş (2009) tarafından geliştirilen "İnternet Bağımlılık Ölçeği (İBÖ)" ve örneklem grubundaki öğrencilerin demografik özelliklerini saptamak için araştırmacı tarafından hazırlanan "Kişisel Bilgi Formu" kullanılmıştır. Birçok üstün zekâlı ve yetenekli çocuğun gelecekte teknoloji ve teknolojiye bağlı diğer disiplinlerde lider pozisyonunda olacağı düşünüldüğünde, eğitimcilerin bu çocuklara teknolojinin kullanımı konusunda katkı sağlaması zorunluluğu ortaya çıkmaktadır. Bu konuda geliştirilecek eğitim programları çocukların gereksinimlerini karşılayacak şekilde düzenlenmelidir. Eğitimcilerin öğrencilere interneti kontrollü kullanması için rehberlik yapmaları, öğrencinin internet kullanım amacı, kullanım sıklığı ve süresine yönelik düzenlemeler yapılması ve ailelerin sürece dâhil edilmesi son derece önemlidir.

Anahtar Kelimeler: İnternet bağımlılığı, üstün zekâlı ve yetenekli bireyler, kişisel bilgi formu

T.C
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

Author's	Name and Surname :	Aynur USTA
	Student Number:	138306011014
	Ana Bilim / Bilim Dalı:	Master's Degree(M.A)
	Supervisor:	Yrd. Doç. Ahmet KURNAZ
	Title of the Thesis:	Investigation of internet addiction in gifted students according to the different variables

ABSTRACT

Evaluating the abilities in the basis of technology makes the internet and technology indispensable in people's life. Since the information technology takes an important place in the lives of children of very superior intelligence, it has both negative impacts as well as positive impacts. The foremost among encountered problems is the internet addiction which becomes frequently used notion nowadays. Once the intelligent gets together with the interest and passion, the internet addiction becomes inevitable.

In this study, it is aimed to view internet addiction of gifted children and giddeds and the relationship between different variables. The sample of the study consisted of 421 students. The research data was collected using "Internet Addiction Scale" which was developed by Günüş (2009) and "Personal Information Form" which was developed by the researcher in order to determine the demographic characteristics of the sample group. While making data analysis on the total scores of the scales, it was seen that distribution. In view of the fact that many gifted and talented children will be in the leading position of technology or technology based fields, it is compulsory that the teachers are required to contribute to children using the technology. Therefore; it is highly important that the curriculum should be developed so as to meet the children's necessities under the control of the teachers and it should be set in accordance with the purpose, frequency and the duration of internet usage including the parents in the process.

Keywords: Internet addiction, Gifted-Talented Students, personal information form

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİK SAYFASI	I
YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL FORMU.....	II
ÖNSÖZ	III
ÖZET	IV
ABSTRACT.....	VI
İÇİNDEKİLER	VII
TABLolar LİSTESİ.....	IX
BÖLÜM I.....	1
1.GİRİŞ.....	1
1.1.Problem Durumu	1
1.2.Araştırmanın Amacı	8
1.3.Araştırmanın Önemi	10
1.4.Varsayımlar	12
1.5.Sınırlılıklar.....	12
BÖLÜM II	13
2. KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	13
2.1.Zekâ ve Üstün Zeka Kavramı	13
2.2. Özel Yeteneklilik Kavramı	15
2.2.1. Howard Gardner’ın Çoklu Zekâ Kuramı.....	17
2.3.Üstün Zekâlı ve Yetenekli Bireylerin Genel Özellikleri	21
2.3.1. Zihinsel Gelişim Özellikleri	21
2.3.2. Akademik Gelişim Özellikleri.....	22
2.3.3. Fiziksel ve Motor Gelişim.....	24
2.3.4. Sosyal Duyuşsal- Kişilik Gelişim Özellikleri	24
2.3.5. Mesleki Özellikler	29
2.4.Bağımlılık Kavramı ve Türleri	29
2.5. İnternet Bağımlılığı Tanımı	35
2.6.İnternet Bağımlılığı ile İlgili Tanı Ölçekleri.....	38
2.7.İnternet Bağımlılığı ile İlgili Tanı Ölçütleri	43
2.8.İnternet Bağımlılığının Evreleri.....	48
2.9.İnternet Bağımlılığına Yönelme Nedenleri.....	52
2.10.İnternet Bağımlılığının Olumsuz Etkileri	55

2.10.1. Ruhsal ve Sosyal Sorunlar.....	56
2.10.2. Bedensel Sorunlar.....	57
2.10.3. Akademik Sorunlar.....	57
2.10.4. Mesleki Sorunlar	57
2.11.Üstün Zekâlı ve Yetenekli Bireylerin İnternet Kullanım Alanları ve Nedenleri	58
2.12.Üstün Zekâlı ve Yeteneklilerin Eğitiminde Bilgisayar ve İnternet Teknolojisi	62
2.13.İnternet Bağımlılığına İlişkin Araştırmalar.....	66
2.13.1.İnternet Bağımlılığı ile İlgili Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar	66
2.13.2. İnternet Bağımlılığı ile İlgili Ülkemizde Yapılan Araştırmalar	80
BÖLÜM III.....	90
3.Yöntem.....	90
3.1.Araştırmanın Modeli.....	90
3.2.Araştırmanın Evreni Ve Örneklemi.....	90
3.3. Veri Toplama Aracı	91
3.3.1. Kişisel Bilgi Formu	91
3.3.2.İnternet Bağımlılık Ölçeği.....	91
3.4. Veri Toplama Süreci.....	92
3.5. Veri Analizi.....	92
BÖLÜM IV.....	94
4.BULGULAR VE YORUMLAR	94
BÖLÜM V.....	131
5.SONUÇ.....	131
BÖLÜM VI.....	136
6.1.TARTIŞMA	136
6.2.ÖNERİLER.....	142
KAYNAKÇA.....	144
EKLER.....	170
EK1. Kişisel Bilgi Formu.....	170
EK 2. Özgeçmiş.....	171

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1. İnternet bağımlılığı terimi ile ilgili kullanılabilen diğer ifadeler.....	37
Tablo 2. İnternet bağımlılığını belirlemeye yönelik yapılan çalışmalar.....	39
Tablo 3. Katılımcılarının örneklem dağılımı	90
Tablo 4. Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin internet bağımlılık durumuna yönelik betimsel istatistikler puanlar	94
Tablo 5. Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin cinsiyeti ile internet bağımlılık durumları arasındaki ilişkiye yönelik betimsel istatistikler puanlar.....	94
Tablo 6. Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin cinsiyetlerine göre internet bağımlılığı ile ilgili puanlar.....	95
Tablo 7. Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin yaşa göre internet bağımlılığı ile ilgili puanlar.....	97
Tablo 8. Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin anne öz ya da üvey olması düzeyine göre internet bağımlılığı ile ilgili puanlar.....	99
Tablo 9. Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin babanın öz ya da üvey olması düzeyine göre internet bağımlılığı ile ilgili puanlar.....	101
Tablo 10. Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin anne baba birlikteliği düzeyine göre internet bağımlılığı ile ilgili puanlar.....	103
Tablo 11. Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin internet bağımlılığı öğrenim gördüğü okul türüne göre internet bağımlılığı ile ilgili puanlar.....	105
Tablo 12. Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin internet bağımlılığı baba eğitim düzeyi göre internet bağımlılığı ile ilgili puanlar	106
Tablo 13. Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin internet bağımlılığı anne eğitim düzeyi göre internet bağımlılığı ile ilgili puanlar	106
Tablo 14. Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin internet bağımlılığı ailenin sosyo-ekonomik düzeyine göre internet bağımlılığı ile ilgili puanlar	107
Tablo 15a. Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin internet bağımlılığı bireyin sahip olduğu akıllı telefon göre internet bağımlılığı ile ilgili puanlar.....	107
Tablo 15b. Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin internet bağımlılığı bireyin sahip olduğu bilgisayar göre internet bağımlılığı ile ilgili puanlar	109
Tablo 15c. Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin internet bağımlılığı bireyin sahip olduğu tablete göre internet bağımlılığı ile ilgili puanlar	110
Tablo 16a. Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin bağlanma biçiminden olan internet erişimli telefona sahip olup olmama durumuna göre internet bağımlılığı ile ilgili puanlar.....	111

Tablo 16b. Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin internet bağımlılığı bağlanma biçiminden olan internet kafeyi kullanma yâda kullanmama durumuna göre internet bağımlılığı ile ilgili puanlar.....	113
Tablo 17. Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin internet evde internet bağlantısının olup olmaması göre internet bağımlılığı ile ilgili puanlar	115
Tablo 18. Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin internet bağımlılığı interneti günlük kullanım süresine göre internet bağımlılığı ile ilgili puanlar	117
Tablo 19. Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin internet bağımlılığı interneti günlük kullanım sıklığına göre internet bağımlılığı ile ilgili puanlar.....	117
Tablo 20a. Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin internet bağımlılığı interneti kullanım amacı; ödev ve sınavlara hazırlanmak için kullananlara göre internet bağımlılığı ile ilgili puanlar.....	118
Tablo 20b. Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin internet bağımlılığı interneti kullanım amacı; video ve film izlemek, müzik dinlemek için kullananlara göre internet bağımlılığı ile ilgili puanlar.	120
Tablo 20c. Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin internet bağımlılığı interneti kullanım amacı; sohbet etmek için kullananlara göre internet bağımlılığı ile ilgili puanlar.....	122
Tablo 20d. Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin internet bağımlılığı interneti kullanım amacı; sosyal paylaşım sitelerine bağlanmak için kullananlara göre internet bağımlılığı ile ilgili puanlar.....	124
Tablo 20e: Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin interneti kullanım amacı; oyun oynamak için kullananlara göre internet bağımlılığı ile ilgili puanlar.....	126
Tablo 21: Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin yaşadıkları bölgeye göre internet bağımlılığı ile ilgili puanlar	129

BÖLÜM I

1.GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problem durumu, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi ve araştırmanın sınırlılıkları ele alınmıştır.

1.1.Problem Durumu

İnternet, insanların her türlü bilgiye çok kısa bir zamanda ulaşmasını ve diğer insanlarla çok hızlı bir şekilde iletişim kurabilmesini sağlayarak insan yaşamına önemli katkılar getiren bir iletişim aracıdır (Ceyhan, 2008). Bu nedenle günümüzde internet teknolojilerinin kullanımı neredeyse her alanda bir zorunluluk haline gelmiştir. Teknoloji, bireylere sunduğu kolaylıkların yanı sıra günlük yaşantıyı olumsuz etkileyebilecek problemleri de beraberinde getirmektedir. İnternet bağımlılığı problemi de bunlardan biridir. Ortaya çıkış amacı iletişimi arttırmak ve bilgi paylaşımını kolaylaştırmak olan internetin kullanımının çok hızlı bir şekilde yaygınlaşması internet bağımlılığının ortaya çıkmasına neden olmuştur. İnternet bağımlılığı çağımızın karşı karşıya kaldığı ve toplumun sağlığını olumsuz etkileyebilecek önemli problemlerden biridir.

İnsan sermayesine, dolayısıyla bilgiye yatırım yapan toplumlar gelişmişlik düzeylerini yükseltmektedirler. Sürdürülebilir gelişme ve sağlıklı bir gelecek için, tüm bireyler ve özellikle üstün zekâlı-yetenekli bireyler için üretken bir toplum yapısı oluşturmak, hükümetlerin önemli önceliğidir. Her toplumda, ortalama olarak % 2,5 düzeyinde, yetenek veya zekâ yönünden üst düzeyde olan bireylerin bulunduğu bilinmektedir (Maryland, 1972; Çepni, 2002). İleri düzeydeki birçok ülkenin, üstün zekâlı-yetenekli bireylerin eğitimi sürecinde, bilişim teknolojilerini aktif olarak kullandıkları görülmektedir. Ülkelerin geleceklerinin şekillenmesinde üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin rolleri yadsınamaz. Bilişim teknolojilerini, üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin yeni teknolojiler üretme noktasında yaşamlarında aktif olarak kullanması gerekliliği ön plana çıkacaktır (Bayraktar, 2000).

Üstün zekâlı ve yetenekli öğrenciler ile bu öğrencilerin devam etmekte oldukları ilköğretim okullarından seçilen normal zekâlı öğrencilerin katıldığı bir araştırmada ulaşılan sonuçlardan bazıları şu şekildedir. Üstün zekâlı-yetenekli öğrencilerin %97,9'unun evlerinde kullanabilecekleri bir bilgisayar bulunduğunu; tamamının elektronik posta adreslerinin olduğunu; normal öğrencilere göre haftada daha uzun süre ders ve araştırma dışı bilgisayar kullandıklarını; normal öğrencilere göre, bilgisayar oyunu oynamanın önemli bir boş zaman değerlendirme uğraşı olarak görüldüğünü ortaya koymuştur (Üstünel, 2008).

Bilişim teknolojilerinin üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin yaşamında önemli yer tutmasından dolayı olumlu olarak faydalanmalarının yanında, olumsuz etkileri de görülmektedir. Karşılaşılan olumsuzlukların başında da sanal dünyada bilgisayar korsanlığı gelmektedir. İşte bu korsanlar ihmal edilmiş, iyi eğitilememiş, yönlendirilememiş üstün zekâlı çocuklardır. Günümüz dünyasında çok fazla anlaşılamayan, arkadaş edinemeyen, toplumsal normları içselleştiremeyen üstün zekâlı çocuklar eve kapanmakta ve bilgisayar başında saatlerini bazen günlerini (hiç uyumadan) geçirerek kendilerine sanal bir dünya oluşturmaktadır. Bu durum aynı zamanda onlar için bir kimlik arayışıdır. Gerçek dünyada bulamadığı, yaşayamadığı kimliğini sanal dünyada bulmaktadır. Bilgisayar korsanları genellikle matematik alanında üstün yetenekli insanlardan çıkmaktadır. Bunun nedeni bilgisayar programlama dillerinin, matematiğe dayalı olmasıdır. Zekâ; ilgi ve tutku ile birleşince ortaya bilgisayar korsanları çıkmaktadır. Dünyanın gelmiş geçmiş en ünlü bilgisayar korsanlarının üstün zekâlı olduğunu görülür ([http://www.ustunzekalilar.org/ index.php](http://www.ustunzekalilar.org/index.php)). Çocukların teknolojik gelişimlere yatkınlığı çağımızın ciddi bir problemi haline gelen internet bağımlılığı riskini arttırmaktadır.

Üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin internet bağımlılık düzeylerine ilişkin bir araştırma bulunmamakla beraber internet bağımlılığı ile ilgili yapılan çalışmalar, bağımlılığın hızlı bir şekilde yaygınlaştığını göstermektedir. Tanı ölçütlerinin belirlenmesi, ardından uluslararası çapta yapılan çok sayıda araştırma genel olarak

internet bağımlılığının toplumdaki yaygınlığının %6-14 arasında olduğunu göstermiştir (Arısoy, 2009).

Güney Kore'de yaşları 6-21 arasında değişen yaklaşık 210.000 çocuk ve ergenin internet bağımlılığından etkilendiği ve tedaviye ihtiyaç duyduğu tahmin edilmektedir (Kim, 2007). Çin'de konuyla ilgili çalışmalarda, Çin'deki ergenlerin yaklaşık % 13,7'sinin yani 10 milyon ergenin internet bağımlısı olduğu görülmüştür (Cao ve Su, 2007). ABD'de yapılan araştırmalar, internet kullanıcılarının % 6-10'unun internet bağımlısı olduğunu, dünyada 1,8 milyon çocuk ya da ergenin zamanının büyük bir çoğunluğunu sohbet ya da oyun odalarında geçirdiğini göstermektedir. Ayrıca internet bağımlılığı açısından risk altında olabileceği düşünülen kullanıcıların oranı %8,6 ile % 18,4 arasında bulunmuştur (Odabaşıoğlu ve ark., 2007).

2012 yılının ilk yarısında gerçekleştirilen Hane Halkı Bilişim Teknolojilerini Kullanım Araştırması sonuçlarına göre; Türkiye genelinde hanelerin % 47,2'si evden internete erişim imkânına sahiptir. Evden internete erişim imkânı olmayan hanelerin %27,6'sı evden internete bağlanmama nedeni olarak internet kullanımına ihtiyaç duymadıklarını belirtmişlerdir. Bilgisayar ve internet kullanım oranları 16-74 yaş gurubu erkeklerde %59 ve %58,1 iken, kadınlarda %38,5 ve %37'dir. Bilgisayar ve internet kullanımı tüm yaş guruplarında erkeklerde daha yüksektir. 2012 yılı ilk üç ayında 16-74 yaş gurubundaki tüm bireylerin % 37,8'i interneti düzenli olarak (hemen hemen her gün veya haftada en az bir defa) kullanmıştır (TUİK, 2012).

Üstün zekâlı ve yetenekli bireyin eğitim ihtiyaçlarını gidermek için yeni teknolojiler çok etkin bir öğrenim aracı olarak kullanılabilir. Bununla birlikte üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin karakterleri doğrultusunda bu öğrencilerin teknolojik ihtiyaçlarının giderilmesi yönünde yeni bir eğitimsel programlama gerekmektedir (Morgan, 1993). Maker ve Neilson (Maker ve Neilson, 1982 akt: Kurnaz, Eryurt ve Çiftçi, 2014) üstün zekâlı ve yetenekli çocukların eğitim ortamlarıyla alakalı şu unsurları sıralamaktadır;

1. Öğretici merkezli yöntemden ziyade öğrenci merkezli eğitim tercih edilmelidir.

2. Bağımlı bir ortam yerine bağımsız bir ortam teşkil edilmelidir.
3. Yeni fikirlere, yeniliklere ve keşfe açık bir tavır sergilenmelidir.
4. Sadelikten ziyade karmaşıklık üzerine odaklanmalıdır.
5. Çeşitli gruplama seçenekleri kullanılmalıdır.
6. Değişmez bir yapı yerine esnek bir yapı kullanılmalıdır.
7. Yüksek mobilite sağlanmalıdır.

Genellikle üstün zekâlı ve yetenekli çocuklar diğer yaşlılarına göre daha karmaşık konuları daha çabuk öğrenmektedir. Bu bağlamda üstün zekalı ve yetenekli çocukların eğitim müfredatı hazırlanırken, konular daha derinlemesine ve farklı açılardan ele alınmalıdır (Bulls ve Riley, 1997; Hertzog, 1996).

Bilgisayarlar ve bağlı teknolojilerin eğitim ortamında kullanılmasıyla, üstün zekâlı ve yetenekli öğrenciler uygulanan eğitim programın hedeflerine daha kolay ulaşabilmekte ve kendi yeteneklerini geliştirebilmektedir (Riley ve Brown, 1997). Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin müfredatında teknolojinin de yer bulmasıyla bu çocuklar şu neticeleri alabilecektir (Morgan, 1993; Jones, 1990 akt: Kurnaz, Yurt ve Çiftçi, 2014).

1. Kendi öğrenim süreçlerine katkı sağlayabileceklerdir
2. Kendi hızlarında ve kendi düzeylerinde öğrenebileceklerdir
3. Orijinal ve yenilikçi sonuçlar elde edebileceklerdir
4. Sıradan olanı ortadan kaldırıp yeni öğrenme teknikleri geliştirebileceklerdir
5. Risk alanlar ve liderler olarak yeni roller üstlenebileceklerdir
6. Sınıf dışında da kullanabilecekleri yeni araçlar elde edebileceklerdir
7. Özgürce araştırma yapabileceklerdir
8. Konular hakkında derinlemesine araştırma yapabileceklerdir
9. Reel dünyaya eleştirel bakabileceklerdir
10. Problemlerin çözümünde diğerleriyle işbirliği gerçekleştirebileceklerdir.

Bilişim teknolojilerinin üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin yaşamında önemli yer tutmasından dolayı olumlu olarak faydalanmalarının yanında, olumsuz etkileri de görülmektedir. Karşılaşılan olumsuzlukların başında da bireylerin internete bağımlı hale dönüşmesi, internet yoksunluk durumunda kendilerini ve duygularını kontrol

edememe, yaşamsal işlevsellikte ve çevresi ile olan sosyal izolasyonda sıkıntılar yaşayabilir. Bireylerin eğitim süreçlerinde teknolojinin kontrollü kullanılması ve çeşitli şekillerde sınırlandırılması son derece önemlidir.

Silverman (1960) üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin farklı düşüncelerinin yanı sıra farklı hissettiklerini de vurgulamıştır. Bireylerin duygu ve düşüncelerine karşı olumsuz tutumların sergilenmesi çocukları derinden etkileyebilir. Çünkü sürekli çevre tarafından sadece bilişsel becerileri ve başarıları ödüllendirilmektedir. Bu nedenle çocuklar için güvenli, tehdit edici olmayan ve geçerli bir biçimde duygularını ifade etme metotları geliştirmek büyük önem arz etmektedir. Birçok araştırmada duygusal yoksunluk ortamında yetişen ve ilgi görmeyen bireylerin ölçülen zekâ düzeyinde düşüşe neden olduğu gösterilmektedir (Marland, 1972; Akt: Webb, Meckstroth ve Tolan, 1994). Üstün zekâlı ve yetenekli çocukların sosyal-duygusal alanlarda yaşamış olduğu problemler çocukları derin bir yalnızlık hissine itmektedir. Üstün zekânın ve yeteneğin; program yazmayı, program tasarımını, üretme ve gelişime yönelik hayatlarının birçok alanında bilişim teknolojileri ile iç içe olmaları çeşitli demografik özelliklere (yaş, cinsiyet, sosyo-ekonomik durum, ebeveynlerin öz/üvey olma durumları, eğitim düzeyleri, birliktelik durumları vb.) bağlı olarak yaşayabilecekleri olumsuzluklar internet bağımlılık risklerini artırmaktadır.

Bağımlılık kavramı, genellikle alkol, eroin gibi kimyasal madde kullanımı ile ilişkili olarak kullanılmaktadır (Beyazyürek ve Şatır, 2000). “İnternet bağımlılığı” terimi ise ilk kez psikiyatrist Dr. IvanGoldberg tarafından patolojik internet kullanımını tanımlamak için kullanılmıştır. Young da patolojik kumar oynama ölçütlerini temel alarak internet bağımlılığı ölçütlerini belirlemiştir. Young, internet bağımlılığı tanısı konulabilmesi için tanımlanan sekiz ölçütten beşinin karşılanmasını yeterli görmüştür (Arısoy, 2009). Bu ölçütler aşağıdaki gibi sıralanmaktadır:

1. İnternet ile ilgili aşırı zihinsel uğraş (sürekli olarak interneti düşünme, internette yapılan aktivitelerin hayalini kurma, internette yapılması planlanan bir sonraki etkinliği düşünme, vb.),

2. İstenilen keyfi almak için giderek daha fazla oranda internet kullanma gereksinmesi duyma,
3. İnternet kullanımını kontrol etme, azaltma ya da tamamen bırakmaya yönelik başarısız girişimlerin olması,
4. İnternet kullanımının azaltılması ya da tamamen kesilmesi durumunda huzursuzluk, çökkünlük veya kızgınlık hissedilmesi,
5. Başlangıçta planlanandan daha uzun süre internette kalma,
6. Aşırı internet kullanımı nedeniyle aile, okul, iş ve arkadaş çevresiyle sorunlar yaşama, eğitim veya kariyer ile ilgili bir fırsatı tehlikeye atma ya da kaybetme,
7. Başkalarına (aile, arkadaşlar, terapist vb.) internette kalma süresi ile ilgili yalan söyleme,
8. İnterneti sorunlardan kaçmak veya olumsuz duygulardan (örneğin, çaresizlik, suçluluk, çökkünlük, kaygı) uzaklaşmak için kullanma.

Aşırı internet kullanım davranışlarını tanımlamak için internet bağımlılık kavramının yanı sıra (Wang, 2001; Young, 2004) problemlili internet kullanımı (Yellowlees, ve Marks, 2007; Ceyhan, Ceyhan ve Gürcan, 2007) patolojik internet kullanımı (Morahan-Martin ve Schumacher, 2000) ve internet davranış bağımlılığı gibi farklı kavramların kullanıldığı da görülmektedir. Bu bakış açılarından da anlaşılacağı gibi internet bağımlılığı farklı boyutlarla ele alınarak farklı şekillerde tanımlanmıştır.

Sağlıklı bir toplumun oluşturulabilmesi için toplumu oluşturan bireylerin sağlığını etkileyecek olumsuzlukların ortadan kaldırılmasına yönelik önlemlerin alınması gerekmektedir. Toplum sağlığını olumsuz etkileyen internet bağımlılığı problemi konusunda, çocuklara ve ergenlere yönelik bu konuyu farklı açılardan ele alan çalışmalarla karşılaşılmaktadır. Çocuklarla ilgili yapılan çalışmalara (Horman, Hansen, Cochian ve Lindsey, 2005) bakıldığında ise uzun süre internet kullanan ve zamanını bilgisayar oyunları ile geçiren çocukların sosyal gelişimlerinin önemli

ölçüde gerilediği görülmektedir. Bu çocukların aynı zamanda öz güvenlerinin düşük, sosyal anksiyete düzeylerinin ve saldırgan davranışlarının yüksek olduğu da söylenebilir. Yine çocuklara ve ergenlere yönelik çalışmalar incelendiğinde; internetin hangi amaçla kullanıldığı, hangi aktivitelerin ne kadar süre kullanıldığı ve bunların internet bağımlılığı ile ilişkilerinin incelendiği görülmektedir.

Günümüzde milyonlarca insan internet üzerinden kaynağı belli olmayan her tür bilgiye erişmekte, hiç tanımadığı insanlarla şahsi bilgilerini paylaşmakta, kendini bu ortamda olmadığı bir dünyanın içinde bulmaktadır. Dünyanın neresinden ya da hangi yaşta olursa olsun sanal ortamda insanlar sohbet etmekte, kendilerini farklı tanımlayıp sunmaktadırlar. Birçok insana göre bilgisayar oyunları uzun süre dikkati tutsak eder. Csikszentmihalyi (1990) göre de bazı kaliteli oyunlar tüm beyni meşgul edecek şekilde bağımlılık yapmaktadır. Oyun odalarında oyunlar oynanmakta, sosyal ya da siyasi konularda fikir alışverişinde bulunulmakta, dostluklar kurulmakta ya da hırsızlık, sübyan-cılık, teşhir, taciz, tecavüz ve hatta cinayete varan tehditler de yaşanmaktadır. Özellikle pornografiye erişimin hızlı ve kolay olması, pornografi bağımlılığı riskini artırmakta, şahısların cinsel hayatını, aile hayatını ve zaman zaman da psikolojilerini tehdit etmektedir. Bu alanda tehlikenin tam ortasında bulunan çocuklar çok küçük yaşta pornografiye kolayca erişebilmekte, ileriki yaşlarda bu erişimin cinsel ve psikolojik boyutları tahayyül dışı kalmaktadır (<http://tr.wikipedia.org/wiki/%C4%B0nternet>).

Dünyanın düşünsel yapısını değiştirme gücünü elinde bulunduran internete her yaştan insan bilgi edinme, sorgulama, haber okuma, dizi izleme, alışveriş yapma, müzik dinleme, oyun oynama ve arkadaşlarla iletişim kurma ya da etkileşime geçme gibi birçok alan için kullanılmaktadır. Bugün otel rezervasyonundan biletlere, yemek tarifinden ansiklopedik bilgiye kadar her tür bilgiye ulaşım için internet ideal bir yol olarak kabul edilmektedir. Bugün büyük şirketler çalışma tanımını da büyük değişime uğratmışlardır. Yeni bir sektör haline gelen ve ofise gereksinim duyulmaksızın 24 saat çevrimiçi internet üzerinden çalışma hızla artmaktadır. Özellikle ofis kirasının da olmaması bu çalışma şeklini son dönemde cazip hale getirmiştir.

Tüm bu bilgilerden hareketle, internetin insanlığın en önemli buluşlarından birisi olması, kullanımının hem olumlu hem de olumsuz yanlarını ortaya koymuştur. Olumsuz yanlarından en çok zarar görebilecek olanlarsa kullanım konusunda sağlıklı bilgisi olmayanlar ve çocuklardır. Üstün zekâ ve yeteneğin bu olumsuzluklardan etkilenmesi, birey ve toplum açısından bir ülkenin geleceğinin şekillenmesinde büyük etkiler yaratabilecek bir durumdur.

1.2.Araştırmanın Amacı

Üstün zekâlı ve yetenekli çocuklar, elverişli gelişim ortamları ve uygun eğitim koşulları altında insanlık için büyük bir kazanım haline gelebilecekleri gibi, varlıklarının ciddiye alınmadığı ortamlarda insanlık için yeri doldurulamaz büyük bir kayıp, bazı durumlarda da ciddi bir tehlike kaynağı haline gelebilirler (Hökelekli ve Gündüz, 2004). Bilgili (2000), her ülkede nüfusuna oranla varlığı bilinen üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin değerlendirilmesi halinde o ülkeye ve topluma yararlar sağlayacağını tartışmasız bir gerçek olduğu, değerlendirilmemesi halinde ise bu potansiyelin tarafsız olması yanında psikolojik ve kişilik bozuklukları olan sorunlu bir kesim haline dönüşebileceği görüşündedir.

Bir ülkenin geleceğinin şekillenmesinde, üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin rolleri göz önüne alındığında, eğitim teknolojilerinin öğrencilerin eğitiminde aktif olarak kullanılmasının önemi daha iyi anlaşılacaktır. Örneğin, bu teknolojilerden biri olan bilgisayarların öğretim sürecinde kullanımı, öğrenci başarısını anlamlı ölçüde arttırmaktadır. Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin doğalarıyla uygunluk gösteren bilgisayarların kullanımı, araştırma ve inceleme yapma faaliyetleri için oldukça önemlidir. Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin bilişim teknolojileri ile olan ilişkiye yönelik literatüre dayalı bilgilerde, bilişim teknolojilerini diğer öğrencilere göre daha fazla ve daha etkili kullandıkları görülmüştür. Bilişim teknolojileri kullanımında ders çalışma, oyun oynama ve iletişim kurma amaçlarının olduğu ve bilişim teknolojilerine karşı çok olumlu yaklaşımlara sahip oldukları görülmektedir.

Bu durumda üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin teknoloji ve internetle iç içe olması, günümüz dünyasında çok fazla anlaşılamayan, arkadaş edinemeyen, toplumsal normları içselleştiremeyen üstün zekâlı çocuklar, eve kapanmakta ve

bilgisayar başında saatlerini bazen günlerini (hiç uyumadan) geçirerek kendilerine sanal bir dünya oluşturmaktadır. Üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin internet bağımlılık hususları incelendiğinde bireylerin;

1. İnternet yoksunluk durumunda kendilerini; gergin /huzursuz, sinirli /öfkeli, sıkıntılı/endişeli ve dış dünyaya karşı yalnızlık hissi, interneti sorunlardan kaçış yeri olarak düşünmesi, internete bağlandığı durumlarda da mutlu ve huzurlu hissetmesi ve sürekli internete bağlanma ihtiyacı duyması
2. İnterneti kullanma sıklığı ve süresinde yeme, içme, uyku ve birçok ihtiyacı erteleme ve kendini kontrol edememe
3. Bireyin internet kullanımından dolayı ev, iş, okul hayatında sorun yaşamaması, çevresindekilerin internette harcadığı zamandan dolayı şikâyet etmesi, işlevsellikte bozulmalar yaşamaması
4. İnterneti hayatının amacı haline dönüştürerek, sanal ortamları sosyal ortamlara tercih etmesi internet bağımlılık riskini artırmaktadır.

Bu araştırma üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin, eğitim öğretim ve günlük yaşamlarının her anında yaşayabilecekleri bir takım psikolojik olumsuzluklar sonucu, çağımız hastalığı olan internet bağımlılık riskine karşı öğrencilerin internet ile olan ilişkilerini alan yazına dayalı olarak incelemektir. Araştırmanın genel amacı, üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin internet bağımlılık düzeylerini tespit etmek ve bununla ilişkili olabilecek değişkenlerin tespit edilmesidir. Genel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevaplar aranmıştır.

1. Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin internet bağımlılık düzeyi nedir?
2. Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin cinsiyetlerine göre internet bağımlılık düzeylerinde anlamlı bir farklılık var mıdır?
3. Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin yaşlarına göre internet bağımlılık düzeylerinde anlamlı bir farklılık var mıdır?
4. Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin annelerinin öz veya üvey olma durumuna göre internet bağımlılık düzeylerinde anlamlı bir farklılık var mıdır?
5. Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin babalarının öz veya üvey olma durumuna göre anlamlı bir farklılık var mıdır?

6. Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin anne ve baba birliktelik durumuna göre internet bağımlılık düzeylerinde anlamlı bir farklılık var mıdır?
7. Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin öğrenim gördüğü okul türüne göre internet bağımlılık düzeylerinde anlamlı bir farklılık var mıdır?
8. Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerde babanın eğitim düzeyine göre internet bağımlılık düzeylerinde anlamlı bir farklılık var mıdır?
9. Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerde annenin eğitim düzeyine göre internet bağımlılık düzeylerinde anlamlı bir farklılık var mıdır?
10. Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerde ailelerin sosyo-ekonomik düzeyine göre internet bağımlılık düzeylerinde anlamlı bir farklılık var mıdır?
11. Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin sahip olduğu dijital ürünlere göre internet bağımlılık düzeylerinde anlamlı bir farklılık var mıdır?
12. Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin internete bağlanma biçimine göre internet bağımlılık düzeylerinde anlamlı bir farklılık var mıdır?
13. Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin evde internet bağlantısı olma durumuna göre internet bağımlılık düzeylerinde anlamlı bir farklılık var mıdır?
14. Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin interneti günlük kullanım süresine göre internet bağımlılık düzeylerinde anlamlı bir farklılık var mıdır?
15. Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin interneti günlük kullanım sıklığına göre internet bağımlılık düzeylerinde anlamlı bir farklılık var mıdır?
16. Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin interneti kullanım amaçlarına göre internet bağımlılık düzeylerinde anlamlı bir farklılık var mıdır?
17. Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin yaşadıkları illere göre internet bağımlılık düzeylerinde anlamlı bir farklılık var mıdır?

Bu araştırma, üstün zekâlı ve yetenekli bireylerde oluşabilecek bağımlılık düzeyi, nedenleri ve alınması gereken önlemler açısından bu konuyla ilgili yapılacak olan araştırmalara ışık tutacaktır.

1.3.Araştırmanın Önemi

Bilimsel ve teknolojik gelişmelerin gittikçe hızlandığı ve teknolojinin aynı hızla günlük yaşamımıza girdiği düşünüldüğünde cep telefonları, bilgisayarlar ve internet teknolojilerinin yaşamımızdaki vazgeçilmez yeri ve önemi bir kez daha

açıkça görülmektedir. Ancak bilgisayar ve internet kullanımının yaşamımızda istenilen bilgiye anında ulaşabilme, bilgi paylaşımını sağlayabilme gibi getirdiği kolaylıkların yanında çok sık kullanımından kaynaklanan birçok problemi de beraberinde getirmektedir. İnternet olumlu yönlerinin yanı sıra; siber-seks, sohbet, kumar, pornografi, borsada oynamak, açık artırmalara katılmak, etkileşimli oyunlar gibi birçok olumsuz yanları bulunmaktadır. İnternet bağımlılığı, disiplinler arası duruma işaret etmekte ve araştırılması, üzerinde düşünülmesi gerekli bir kavram olarak değerlendirilmektedir. Bazı bireyler aşırı internet kullanımı sonucunda iş/okul ve sosyal yaşamında çeşitli sıkıntılar çekmektedir. Sosyal etkileşimde internet ortamını tercih eden aşırı internet kullanımına sahip bireyler, gerçek sosyal çevrelerinden izole olmaktadır. Aşırı internet kullanımının, yapılması gereken işlerin aksaması, zamanlama problemi, sosyal etkileşim becerilerinin azalması ve yalnızlık/izolasyon gibi olumsuz yansımaları, gençlerde, belki de ileride telafi edilemeyecek sorunlara yol açacaktır.

Araştırmada internet bağımlılığının öğrenciler üzerinde bağımlılık düzeylerini belirlemek ve internet bağımlılıklarının değişkenleri; cinsiyet, yaş, anne-baba öz/üvey olma durumu, ailenin birliktelik durumu, öğrenim gördüğü okul türü, anne ve babanın eğitim seviyesi, ailenin sosyo-ekonomik düzeyi, evde internet bulunup bulunmadığı, günlük internet kullanım sıklığı ve süresi, kullanım şekli ve amacına göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemektir. Bu değişkenlere bağlı olarak internet yoksunluk durumunda yaşayabilecekleri duygular, internete bağlanma süresinde kontrol gücü, internetten dolayı yaşayabileceği işlevsellikte bozulma ve sosyal izolasyonda öğrencilerin yaşayabilecekleri durumlarla ilgili bilgi verecektir.

İnternet bağımlılığının bireyin ruh sağlığı ve fiziksel sağlığı üzerindeki olumsuz etkileri göz önüne alındığında bu problemin erken dönemde fark edilmesi ve önleme çalışmalarının planlanması oldukça önemlidir. Üstün zekâlı ve yetenekli bireylerde internet bağımlılığı çalışması, öğrencilerin bu bağımlılığa ilişkin sorunları ile ilgili olarak okul psikolojik danışma ve rehberlik servislerinin önleyicilik rolüne önemli katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Ayrıca bu araştırma ülkemizdeki ve Dünya'daki üstün zekâlı ve yetenekli bireylerde internet bağımlılık durumunun

ortaya konması, ileride yapılacak bilimsel araştırmalara yol göstermesi açısından önemlidir.

Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin internet bağımlılık düzeyinin tespit edilmesi, erken müdahale ve alınacak önlemlerin ehemmiyeti açısından son derece önemlidir. İnternet bağımlılığının cinsiyet ve yaş üzerindeki etkilerinin anlaşılması, kritik yaş dönemleri ve cinsiyet faktörüne göre çözüm yolları üretilmesine ve rehberlik çalışmalarının geliştirilmesine yardımcı olacaktır. Bireylerin aile ilişkileri açısından internet bağımlılığının; anne ve babanın öz veya üvey olma durumu, anne ve baba birliktelik durumu, ailenin eğitim durumu, ailenin sosyo-ekonomik düzeyleri gibi değişkenlere göre farklılaşması aile ile iş birliği yaparak çözüm yolları uygulama noktasında yardımcı olacaktır. Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin internet bağımlılığının; öğrenim gördüğü okul türüne, bireyin sahip olduğu dijital ürünlere, internete bağlanma biçimine, evde internet bağlantısının olma durumuna göre farklılık göstermesi uygulanacak önleyici ve düzenleyici rehberlik çalışmalarına yön verecektir. Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin internet bağımlılığının; interneti günlük kullanım süresi, günlük kullanım sıklığı, kullanım amaçlarına göre farklılaşması, internete erişimin sınırlandırılması ve zararlı sitelere kota uygulanması gibi önleyici çalışmalar yapılabilir. İnternet bağımlılığının, öğrencilerin yaşadıkları illere göre farklılaşması, kentleşmenin bireyler üzerindeki etkilerinin görülmesi ve bağımlılık için neden oluşturabilecek değişkenlerin bilinmesi ve kontrol altına alınması erken müdahale bakımından gereklidir.

1.4.Varsayımlar

Araştırmaya katılan öğrencilerin, uygulanan veri toplama araçlarına içtenlikle cevap verdikleri varsayılmıştır.

1.5.Sınırlılıklar

Bu araştırma 2014-2015 eğitim öğretim yılında Ankara, Siirt, Kırıkkale ve Kırşehir ili ile Kaman ilçesinde bulunan bilim sanat merkezlerinde eğitim gören tanılanmış üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerle sınırlıdır. Araştırma bulgularının elde edilmesi, İnternet Bağımlılığı Ölçeği ve kişisel bilgi formu ile sınırlıdır.

BÖLÜM II

2. KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde, araştırmanın kapsamını oluşturan üstün yeteneklilik ve psikolojik ihtiyaçlar ile ilgili kavramsal açıklamalara, ilgili konularda yapılan yurt içi ve yurt dışı çalışmalara yer verilmiştir.

2.1.Zekâ ve Üstün Zekâ Kavramı

Kavramlar ve algılar yardımıyla soyut ya da somut nesnelere arasındaki ilişkiyi kavrayabilme soyut düşünme muhakeme etme ve bu zihinsel işlevleri uyumlu şekilde bir amaca yönelik olarak kullanabilme yetenekleri zekâ olarak adlandırılmaktadır. Zekânın farklı tanımlarının olmasına karşılık zekâyâ ilişkin kuramların tümü zekânın geliştirilebilecek bir kapasite ya da potansiyel olduğu ve biyolojik temellerinin bulunduğu noktalarında birleşir. Buna göre zekâ bireyin doğuştan sahip olduğu kalıtımla kuşaktan kuşağa geçen ve merkez sinir sisteminin işlevlerini kapsayan; deneyim öğrenme ve çevreden kaynaklanan etkenlerle biçimlenen bir bileşimdir. Zekânın soyut kavram yapısından dolayı geçmişten günümüze çeşitli yaklaşımlar tarafından tanımları yapılmaya çalışılmış, konuyla ilgilenenler kendi algılarına ve araştırmalarına uygun bir zekâ tanımı yapmışlardır. Araştırmacıların her biri, zekânın ayrı bir yönünü ön plana çıkararak zekâyı tanımlamaya çalışmıştır. Ancak zekânın, herkes tarafından fikir birliğine varabileceği bir tanımı yapılamamıştır. Biyologlar zekâyı; çevreye uyum yeteneği olarak açıklarken, eğitimciler; öğrenme düzeyleri olarak bakmakta, bilgisayar bilimcileri bilgiyi işleme yeteneği olarak değerlendirirken, psikologlar ilişkileri anlama yeteneği olarak görmekte-dirler (Dağ ve Şener,1995).

Günümüz de Türk Dil Kurumu Sözlüğünde zekâ "insanın düşünme, akıl yürütme, objektif gerçekleri algılama, yargılama ve sonuç çıkarma yeteneklerinin tamamı, anlık, dirayet, zeyreklik, feraset" olarak tanımlanmaktadır (www.tdk.org.tr). TÜBİTAK zekâyı, kişinin zihinsel becerileri ve bilgi dağarcığını, öğrenmek, problem çözmek ya da toplumda değer gören sonuçlara ulaşmak için kullanabilmesi olarak tanımlamıştır (www.biltek.tubitak.gov.tr).

Kuramcılarının ise zekâ ile ilgili tanımlamaları (Ciğerci, 2006); Alfred Binet zekâyı, iyi bir muhakeme gücü, iyi hüküm verme, bir olayı yada olguyu tarafsız olarak eleştirebilme ve açıklama olarak tanımlamıştır. Jean Piaget zekâyı bireyin çevreyi kendine uydurma ve etkileşimlerde olduğu kadar duygusal-hareketsel ve bilişsel nitelikteki ardışık uyumların dengesi olarak ifade etmiştir. David Wechsler; kişinin gayretli olma, mantıklı hareket etme ve çevresiyle mantıklı bir iletişim kurabilme kapasitesinin tümü olarak açıklamıştır. Edward L. Thorndike; zihin problemi çözerken birçok etmenin bulunduğu zekânın mekanik, sosyal ve soyut olmak üzere üç şekilde olduğunu belirtmiştir. Mekanik zekânın; cihaz, alet kullanma ve makine işletebilme, sosyal zekâyı ise bilimsel ilkeleri kavrayabilme kabiliyeti olarak tanımlamıştır. L.M. Terman; zekâyı kişinin soyut düşünebilme ölçüsüne göre değerlendirmiştir. Howard Gardner; zekâyı bireyin kültürel çevre içinde problem çözme veya ürün oluşturma becerisi olduğunu belirtmiştir. J.M. Bladwn; zekâ bilgi kapasitesidir. G.D. Stoddort zekâyı; zor, karmaşık, soyut, ekonomik, amaca uygun, sosyal değer taşıyan, örgüt, yaratıcı, etkinliklerde bulunma ve bu türden etkinlikleri bir noktada toplamayı ve heyecansal güçlere dayatmayı gerekli kılan durumlarda sürdürme kabiliyeti olarak görmüştür. Stenberg zekânın; analitik, yaratıcı ve pratik olmak üzere üç ana unsurdan oluştuğunu belirterek analitik zekâyı akademik performans testleriyle açıklarken yaratıcı zekâyı yeni durumlarla baş etme, iç görü ve sezgilerle ifade etmiştir (Ciğerci, 2006).

Zekânın soyut yapısından dolayı ortak bir tanıma varılmasa da zekânın tek yönüyle ele alınamayacağı, çok yönlü değerlendirilmesi gerektiği gözlenmiştir. Üstün zekânın tanımlamasına ilişkin alinyazın taramasında DSÖ'nün önerisi ve araştırmacıların çoğunun belirttiği üzere zekâ bölümü 130 ve üzeri olan bireyler üstün zekâlı olarak kabul görmektedir. Clark üstün zekâyı; bilişsel duyuşsal, fiziksel ve sezgisel olan beynin bu dört görevinin ileri düzeyde gerçekleştirmesidir. Beynin tüm işlevlerinin etkin bir şekilde kullanımını içermektedir (Üstün Yetenekli Çocuk Durum Tespit Ön Raporu, 2004). Ataman; yaşlılarına göre üst düzey bir performans gösteren, yaratıcılık yönü güçlü olan, başladığı işi bitirene kadar devam eden bireyi üstün zekâlı olarak tanımlamış, yaşlılarından % 98 üstün olduğunu belirtmiştir (Ataman, 2003).

Ülkemizde ise Milli Eğitim Bakanlığı tarafından düzenlenen 1. Özel Eğitim Konseyi, Üstün Yetenekli Çocuklar ve Eğitimleri Komisyonu Raporu'nda "üstün zekâ" ve "üstün özel yetenek" kavramları "üstün yetenek" başlığı altında toplanmış ve şu şekilde tanımlanmıştır: "Üstün yetenekliler, genel ve/veya özel yetenekleri açısından, yaşitlarına göre yüksek düzeyde performans gösterdiği konunun uzmanları tarafından belirlenmiş kişilerdir. Üstün yetenekliler, bu yeteneklerini geliştirmede normal eğitim programlarının yetersiz kaldığı kendi ilgi ve yetenekleri doğrultusunda farklılaştırılmış programlara ihtiyaç duymaktadır" (Özel Eğitim Konseyi Ön Raporu, 1991). Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde faaliyet gösteren Bilim ve Sanat Merkezleri'nin son olarak 18 Ocak 2009 tarihinde güncellenen Yönergesinde ise üstün yetenekli çocuk, "zekâ, yaratıcılık, sanat, liderlik kapasitesi veya akademik alanlarda yaşitlarına göre yüksek düzeyde başarı gösterdiği alan ve konu uzmanları tarafından belirlenen çocuk" olarak ifade edilmiştir (Bilsem Yönergesi, 2009).

2.2. Özel Yeteneklilik Kavramı

Türkçede "yetenek" sözcüğü geniş bir anlam içermekle birlikte, " bir duruma uyma konusunda organizmada bulunan ve doğuştan gelen güç, kapasite" olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2005). İngilizcede ise yeteneğin alanına bağlı olarak kullanılan "gifted" ve "talented" olmak üzere iki ayrı terim vardır. "Gifted" sözcüğü doğuştan üstün yeteneğe sahip olan kişi anlamında kullanılırken, "talented" genel yetenek veya zihinsel güce sahip olan anlamında kullanılmaktadır. Özellikle İngiltere'de bunların ikisini de içeren "ability" sözcüğü bilim ve eğitim literatüründe sık kullanılmaktadır. Dolayısıyla yetenekleri zihinsel ve zihinsel olmayan gibi sınıflamalar yapmak yerine yetenek sözcüğünün başına getirilen isme bağlı olarak birçok yetenekle tanımlamak daha gerçekçi olacaktır.

Üstün yetenekliliğin bilimsel bir kavram olarak ele alındığı 19. yüzyıldan bu yana üstün yeteneğin en güçlü göstergesi, zekâ kavramı ve zekâyı ölçtüğü kabul edilen zekâ testleri olmuştur. Zekâ testleri aracılığıyla tanımlama yapılan kaynaklarda üstün yetenekli, zekâ bölümü sürekli olarak 130 ve daha yukarı puan alan bireylere verilen addır. Zekâ testlerinden bağımsız yapılan tanımlamalara bakacak olursak, üstün yeteneklilik; genel kabiliyetler, kişisel düşünce ve

motivasyonun bir bileşkesidir (Feldhusen, 1986) ve "duygusal ve bilişsel deneyimleri anlama ve transfer etme yeteneği bakımından akranlarına göre farkındalık, duyarlılık ve yetenek ortaya koymaktır" şeklinde tanımlanmaktadır (Kokot, 1999). Üstün ve özel yetenekli bireylerin tanımlanmasıyla ilgili akademik literatür araştırmaları incelenerek üstün ve özel yeteneklilik tanımlamaları yapılırken bireyin yaşamış olduğu kültürel yapının, coğrafi ve sosyo- ekonomik yapıların ve farklı yaş seviyelerindeki grupları kapsamı açısından ülkelere göre farklılıklar göstermektedir.

Üstün yeteneklilik hakkında birçok tanım yapılmış olsa da, literatürde ortak kabul gören bir görüş bulunmamaktadır. Ancak, ABD Eğitim Bakanlığı tarafından 1993 yılında önerilen bir tanım genel olarak kabul görmektedir (Passow ve Rudnitski, 1993:s.26): "Aynı yaş, deneyim veya çevre şartlarına sahip akranlarına göre, üstün performans gösteren veya yüksek düzeyde başarı elde eden çocuklar ve gençlerdir. Bu çocuk ve gençler entelektüel, yaratıcı ve olağanüstü bir liderlik kapasitesine sahip oldukları için sanatsal alanlarda ve özel akademik alanlarda yüksek performans sergilerler. Bu özellikteki bireyler, genellikle okul tarafından sağlanmayan eğitim hizmeti veya faaliyetlerine ihtiyaç duyarlar. Üstün yetenekli çocuklar ve gençler tüm kültürel gruplarda, tüm ekonomik tabakalar arasında bulunabilmektedir"

Bilim insanlarının yaklaşımlarına bakıldığı zaman; J.Starnberg'e göre üstün yeteneklilik ilk olarak analitik-hafıza yetenekleri (analiz, karşılaştırma, değerlendirme, hükme varma) ikinci olarak sentetik-yaratıcı düşünme (yaratma, icat etme, tasarlama, hayal etme) son olarak içerik uygulama-pratik yetenekler (uygulama, kullanma, tamamlama, yürürlüğe, koyma) olarak üç element modeli ön görmüştür. Renzulli'ye göre üstün yeteneklilik tanımında faktör rol oynamaktadır. Birincisi olağan üstü bir kabiliyet ikincisi yeni düşünceler üretmekte etken olan yaratıcılık, üçüncüsü ise bireyin bir işe başlama ve bitirmesinde yüksek motivasyona sahip olmasıdır.

Gagne üstün ve özel olan yeteneğin zihinsel, yaratıcı, sosyal hassasiyet, duyuşsal gibi alanlarda çevre, okul etmenleriyle kişilik, ilgi, motivasyon ve

tutumların birbirleriyle olan etkileşimi sonucunda bireyin potansiyelinin ürüne dönüşmesi olarak tanımlamıştır (Budak, 2008). Munro (2000) göre; yetenekli birey öğretilen konu üzerinde olağanüstü bir yaratıcılık gösterirken, üstün yetenekli bireyler öğretilmeyen konular üzerinde de olağanüstü beceriler sergilemektedir.

Marland (1972) üstün yetenekliliği; genel zihinsel yetenek, özel akademik yetenek, yaratıcı ve üretici düşünme yeteneği, liderlik yeteneği, görsel ve performans dayalı sanatsal yetenek, psiko-devinimsel yetenek alanlarından birkaçında yada tümünde üstün performans sergilenmesi olarak tanımlamıştır. Tuttle vd. (1988) üstün yetenekliliği; kendi içinde belirginleşmiş üstün yetenek, potansiyel üstün yetenek, sorumlu potansiyel üstün yetenek olarak sınıflandırırken Cohn; 1981' de zihinsel üstün yetenek (sayısal, sözel, uzaysal), sanatsal üstün yetenek, sosyal üstün yetenek olmak üzere üç sınıfta sınıflandırmıştır.

2.2.1. Howard Gardner'in Çoklu Zekâ Kuramı

Zekâ soyut bir kavram olduğundan tanımlamak, sınırlarını çizmek için çeşitli fikirler üretilmiştir. Zekâ üzerindeki bu fikirlerin çoğunda matematik, mekanik ve dil gibi yeteneklerle problemleri çözme durumları ölçüt alınmıştır. Bütün insanlar için belirli bir standart zekâ kuramı ve testi amaçlanmış ama insanların kültür ve yaşayış farklılığından dolayı herkes tarafından kabul görülen bir kuram oluşturulamamıştır.

İngiliz psikolog Charles Spearman, zekânın genel bir yapı olduğunu ileri sürmüştür. Bu kurama göre, zihinsel enerji her eylemin kaynağı, zeki insanın özellikleri arasında olayları çabuk anlaması, doğru kararlar vermesi, ilgi çekici konularda konuşması ve birçok farklı durumda zekice davranması sayılmaktadır. Spearman, zeki bir insanın her alanda başarılı olduğunu ve zekice davranışlar sergilediğini öne sürmüştür. Bazı alanlarda diğerlerine göre daha hızlı olmamızı ise genel zekânın farklı faaliyetlerde ortaya çıkma durumu olarak açıklamıştır. Genel zekâ, kaynağından çıkan suyun birçok farklı yöne dağılması gibi özel alanlardaki yeteneklere dağılmaktadır (Morris 2002:s.304).

Jean Piaget tarafından ileri sürülen "uyum kuramı", zekâyı insanın çevreyle uyumunu sağlayan bir süreç olarak tanımlamaktadır. Zekânın gelişimi sağlandıkça

insanın çevresiyle etkileşiminde de hem niteliksel hem de niceliksel artışlar kaydedilmektedir. Bu artışlar daha çok bilişsel faaliyeti gerektirmektedir. Bilişsel faaliyetlerin artması ise zekânın gelişmesine yol açmaktadır. Robert Sternberg'in 1985-1986 yıllarında geliştirdiği "üçlü zekâ kuramı", insan zekâsının daha önce bahsedilmeyen farklı becerilerinden söz etmektedir. Gerçek yaşamda etkili performans için gereken becerilerin, geleneksel zekâ testlerinin ölçtüğü beceriler kadar önemli olduğunu belirten Sternberg, üç farklı zekâ türünden söz etmektedir (Morris, 1999).

1.Bileşenli zekâ: Nasıl yapılacağını öğrenme yeteneği, yeni bilgiyi kazanma ve görevi etkinlikle yürütme gibi zihinsel süreçleri kapsamaktadır.

2.Deneyimsel zekâ: Yeni işlere uyum sağlama, yeni kavramları kullanma, yeni durumlara etkin biçimde tepki verebilme, iç görü kazanma ve yaratıcı biçimde uyum gösterme gibi yetenekler bu kategoriye girmektedirler.

3.Bağlamsal zekâ: Sternberg, bağlamsal zekâsı gelişmiş kişilerin, zekâlarını becerilerine uygun durumları aramakta kullandıklarını belirtmektedir. Böyle kişiler kendilerine uygun buldukları durumları yeteneklerini gösterebilecek ve geliştirebilecek şekilde biçimlendirebilmektedirler. Ayrıca ne zaman daha uygun ve yeni bir durum arayışına girmeleri gerektiğinin bilincindedirler. Bağlamsal zekâsı gelişmiş kişiler güçlü yönlerini öne çıkarma ve zayıf yönlerini geri planda tutma konusunda da başarılıdırlar. (Morris,1999:s.306)

Edward Thorndike, zekâyla ilgili çalışmalarında, sosyal, soyut ve mekanik olmak üzere zekânın üç genel boyutuna değinmiştir. Sosyal zekâ, insan ilişkileri boyutunu ifade etmektedir. Sosyal zekâ kavramı insan ilişkilerinde başarılı olma, yani insanlarla iyi ilişkiler kurma, ilişkileri sürdürme, insanları anlama ve uyum sağlama yeteneklerine ilişkin zekâ boyutunu temsil etmektedir. Soyut zekâ, sayısal ve sözel becerileri kapsayan zekâ boyutunu ifade etmektedir. Mekanik zekâ, psiko-motor, yani duyu organları, zihin ve kasların birlikte çalışmaları ile ilgili becerilerle ilişkilidir. Makine, araç ve gereçlerin nasıl çalıştıklarını anlama ve bunları kullanma yeteneği mekanik zekânın kapsama alanına girmektedir.

Günümüzde eğitim psikolojisi alanındaki gelişmelerle birlikte bireylerin neler yapabildiğinden çok, neler yapabileceği düşünölmeye başlanmıştır. Testlerin çocukların değeriendirilmesinde yeterli olmayacağı, onların potansiyel yeteneklerinin ortaya çıkarılması gerektiği görüşü yaygınlaşmaktadır. Çoklu zekâ kuramı da bu amaçla, yeni eğitsel yöntemlerin düşünölmesi için ortaya atılmıştır. Bu kuramın kurucusu Gardner, insan beyninin modüler bir yapıya sahip olduğunu ve beyinde dilsel, sayısal, görsel, mimiksel ve diğer sembol sistemleri kullanılarak ayrı psikolojik işlemler gerçekleştiğini savunmaktadır. Gardner Intelligence Reframed “zekâ yeniden yapılandırıldı” adlı eserinde çoklu zekâ teorisini sekiz tür zekâ alanı olarak yeniden düzenlemiştir. Bunlar;

Sözel Zekâ (Linguistic); Pek çok değişik kültürdeki tüm insanlar dil kullanma becerisine sahiptir. Ancak bazıları dili sadece iletişim amacıyla kullanırken, bazıları birden çok dil ve iletişim becerileri gösterebilirler. Araştırmacılar, dil ve beyin arasındaki ilişkiyi yıllardır incelemektedir. Dil bilimsel zekâ da, iletişim aracı olarak dili etkili kullanma kapasitesini ifade etmektedir. Bu kapasite, sözel (hikâye anlatan, konuşmacı, politikacı gibi) ya da yazım yeteneği (şair, oyun yazarı, editör gibi) şeklinde ortaya çıkabilir.

Mantık-Matematiksel Zekâ; Günümüzde zekâyı en çok açıklayan bilişsel yeteneklerden biridir. Bireyin mantıksal düşünme, sayıları etkili kullanma, problemlere bilimsel çözümler üretme ve kavramlar arasındaki ilişki ya da örüntüleri ayırt etme, sınıflama, genelleme yapma, matematiksel bir formülle ifade etme, hesaplama, hipotez test etme, benzetmeler yapma gibi davranışlarını kapsar. Matematikçi, muhasebeci, istatistikçi ve bilgisayar programcıları, bu zekâsı güçlü bireylere örnek verilebilirler.

Uzamsal Zekâ; Uzamsal zekâdaki yeteneğimiz üç boyutlu bir nesnenin şekil ve görüntüsünü ne kadar hayal edebildiğimizle ilgilidir. Burada, nesneyi görmeden zihinde canlandırma ve ayrıntıları görebilme söz konusudur. (Gardner uzamsal zekânın görme engellilerde de şekillendiğini vurgulamaktadır). Uzamsal zekâ görsel düşünme ve şekil / uzay özelliklerini şekil ve grafiklerle ifade etme, çizme, boyama

ve şekil verme gibi davranışları kapsar. Avcı, izci, rehber, mimar, dekoratör, ressam ve tasarımcılar bu zekâsı güçlü bireylere örnek olarak düşünülebilir.

Müzikal-Ritmik Zekâ; Müzikal zekâ, duyguların aktarımında müziği bir araç olarak kullanan insanları hatırlatmaktadır. Bu bireylerde ritim, melodi, perde duyarlılığı vardır. Enstrüman çalma, söylenen şarkının benzerini bulma gibi yetenekleri kapsar. Bu zekâları güçlü bireyler, genellikle müzisyenlik, koristlik, orkestra şefliği gibi işlerle uğraşırlar.

Bedensel - Kinestetik (Duyu Devinişsel) Zekâ; Bireyin vücudunu ve hareketlerini kullanım biçimini ifade eder. Bedensel zekâsı yüksek bireyler sportif hareketleri, düzenli-ritmik oyunları kolayca uygulayabilirler. Bu bireylerde koordinasyon, denge, hız, el becerisi ve esneklik dikkat çekicidir. Dansçılar, aktörler, sporcular, pandomim sanatçıları, cerrahlar, teknisyenler, heykeltıraşlar bunlara örnek gösterilebilir.

Sosyal (Interpersonal) Zekâ; Bu zekâ kapsamında insanlarla iletişim kurma, onlarla empati kurma ve davranışlarını yorumlama yetenekleri bulunmaktadır. Politikacılar, liderler, psikologlar, öğretmenler, aktörler, turizmciler bu yeteneklerini iyi kullanan insanlardır.

Öze Dönük (Intrapersonal) Zekâ; Bu zekâ bireyin "kendini" duyma ve anlamasıyla ilgili bilişsel yeteneğini ifade eder. Kim olduğumuzu, hangi duygularımızı neden hissettiğimizi düşünmemiz, bu zekâmızla ilgilidir. Bu zekâsı yüksek bireyler kendini tanıma, güvenme, disiplinli olma, hedeflerini belirleme ve kişisel problemlerini çözme becerisi gösterirler.

Doğal (Naturalistic) Zekâ; Gardner tarafından Çoklu Zekâ Kuramına eklenen son zekâdır. Doğa zekâsı, bitki topluluklarını tanıma, doğal hayattaki önemli farklılıkları ayırt etme yeteneği ve bu yeteneği ürünsel bir şekilde kullanma (avcılık, çiftçilik ya da biyolojik bilimler gibi) olarak tanımlanmaktadır. Bölgesel ya da küresel çevre değişikliklerini açıklama, ev hayvanları, doğa hayatı, bahçe ve park sevgisi, teleskop, mikroskop kullanarak doğayı inceleme ve fotoğraf çekme gibi

davranışları kapsar. Avcı, izci ve biyologlar bu zekâları gelişmiş olan bireylere örnek verilebilir (Gardner, 1993).

2.3. Üstün Zekâlı ve Yetenekli Bireylerin Genel Özellikleri

Üstün yetenekliler keşfetmeye, üretmeye ve duyularını kullanmaya yaşlarına göre daha erken yaşlarda başladıkları için daha çok psikolojik desteğe ihtiyaç duyarlar. Bu nedenle, üstün yetenekli bireylerin yetenek ve özelliklerine uygun eğitimi almaları, yetenek, yaratıcılık, liderlik gibi özelliklerini ortaya koyabilmeleri, kendileri ile barışık ve çevreleri ile uyumlu bireyler olabilmeleri açısından önemlidir. Bunun yanı sıra, üstün yetenekli bireyler uygun yönlendirilmediğinde, kendini gerçekleştirme fırsatını bulamadığı için kendilerine ve çevrelerine zarar verici hale gelebilmektedirler (MEB, 2013).

Toplumların yaklaşık % 2,5'ni oluşturan üstün yetenekli bireylerin eğitilmesi, üretken hale getirilmesi ve potansiyellerini toplumsal gelişme için kullanmaları toplumun refahı, geleceği ve dünya ülkeleri içindeki yerlerini belirleme açısından önemlidir. Üstün yetenekli bireyler liderlik özellikleri, motivasyonları, kararlılıkları, hızlı düşünme ve yaratıcı problem çözme yetenekleri ile toplumlara yön veren, gelişme ve değişmeyi hızlandıran bireylerdir. Gelişme için ülkelerin kendi üniversitelerinde, fabrikalarında, laboratuvarlarında, araştırma ve geliştirme birimlerinde çalışacak, bilim ve teknoloji üretip geliştirebilecek yaratıcı bireylerin eğitiminin desteklenmesi şarttır (MEB, 2013).

Üstün zekâ ve yetenekli bireylerin özellikleriyle ilgili gözlemlenen farklılıklarında bireyin kültürel çevresi, yaş, cinsiyet, coğrafi koşullar, sosyo-ekonomik etmenler büyük rol oynamaktadır (Akarsu, 2001).

2.3.1. Zihinsel Gelişim Özellikleri

Taylor üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin akademik özelliklerini “ The gifred and talenred” adlı eserinde şu şekilde açıklamıştır; Karmaşık bilgileri kolaylıkla kavrar, hızlı ve mantıklı cevaplar verir, eleştirel sorular sorar, geniş bir sözcük dağarcığı, verileri uygulama, olayda mantık sırasını izleme, neden-sonuç ilişkilerini hızlı kavrama, fark etme, tahminlerde bulunma, sıklıkla deneme-yanılma yöntemine

başvurma, planlama, organize etme ve yargılamayı bağımsızca yapma, başarı isteği ve kuvvetli bir mizah anlayışına sahiptir (akt. Şahin, 2004:s.262). Bu yetenekleri her zaman internet ortamının karmaşıklığı, bilgiye hızlı ulaşma, görsel ve işitsel uyarlarla interneti bireyler için azıp kılmıştır.

Heller, Perleth ve Lim (2005) göre, üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin; mükemmel uzun süreli bellek, geniş sözcük dağarcığı, okuduğunu anlama başarısı, matematiksel akıl yürütme başarısı, tartışmalarda gelişmiş sözel beceriler sergileme, tartışmalardan zevk alma, kavramların özünü alabilme, daha güç işlerde daha başarılı olma, karmaşıklığı çözebilme, aşırı yaratıcılık ve yüksek hayal gücü, sonuca iyi ulaşabilme, keskin gözlemci olma, çok iyi duyabilme, çok ilginç fikirlere sahip olma, aşırı meraklı olma, çok soru sorma, algılayıcı ve öngörülü olma ve sanat, bilim, geometri, mekanik, teknoloji ya da müzikte başarılı olma şeklinde ifade edilebilir. Teknolojinin karmaşık yapıcı çocukların ilgisinin çekmektedir.

Zekâ testleri hızlı çözümlere fazladan puan verirken, eğitimciler son çeyrek yüzyıldır öğrenmedeki hıza giderek daha az önem vermektedir. 21. yüzyılda hız internetin de icadıyla birlikte daha farklı bir konuma sahip olmuştur. İnternette bulunan büyük miktardaki bilgi ve milyonlarca link, internet kullanıcılarının bu bilgilere kolay ve hızlı bir şekilde ulaşımını sağlamaktadır. Kaynaklarda yer alan hyperlinkler sayesinde ise kaynaklardaki referanslara kolayca ulaşmak ve mevcut bilgilerden daha fazlasına ulaşmak mümkün olmaktadır. Üstün zekâlı ve yetenekli çocukların bir diğer özelliği ise birçok bilgiyi kısa süre içerisinde analiz edip harmanlayabilmeleridir. Bu, internet kullanımında önemli bir yetenektir. İnternet üzerinde öğrenme hızına limit yoktur, öğrenciler internet üzerinde gezinerek kısa sürede birçok şey öğrenebilirler (akt. Kurnaz, Yurt ve Çiftçi 2014).

2.3.2. Akademik Gelişim Özellikleri

Hidi ve Renninger (2006) öğrencilerin kendi ilgi alanlarına karşı yüksek merak duygusu içinde olduklarını ve büyük efor sarf ettiklerini belirtmektedir. Kargı ve Akman (2003) ise yukarıdaki özelliklere ilave olarak mükemmeliyetçilik ve erken okuma, okumaya karşı hırslı ve istekli olma, lider olma, bağımsız çalışabilme, sentez yapabilme gibi özelliklerden de bahsetmektedir. Reis ve McCoach (2000) yukarıda

bahsedilen yeteneklerin olabileceğini belirtmekte bununla birlikte üstün yeteneklilerin bunca becerilerine rağmen okulda her zaman başarılı olamayabileceğini ifade etmektedir. Öğrencilerin çoğunun okuldan hoşlanmaması, okulu sıkıcı bulduğunu ve zaman kaybı olarak gördüğünü belirtmektedir. Dünya tarihinde iz bırakan birçok ünlü bilim insanının okulda sorunlu öğrenciler arasında yer aldığı bilinmektedir. Örneğin Edison, okula uyum sağlayamayınca tecrübeli bir öğretmen olan annesi tarafından evinde okutulmuştur.

Üstün zekâlı ve yetenekli çocukların eğitim öğretim süreçlerinde özel müfredat, eğitim stratejisi ve normal eğitim müfredatının ötesinde bir kaynak birikimine ihtiyacı duyar. Birçok üstün zekâlı ve yetenekli çocuğun gelecekte teknoloji ve teknolojiye bağlı diğer disiplinlerde lider pozisyonunda olacağı düşünüldüğünde, eğitimcilerin bu çocuklara teknolojinin kullanımı konusunda katkı sağlaması zorunluluğu ortaya çıkmaktadır. Bu konuda geliştirilecek müfredat bu çocukların gereksinimlerini karşılayacak şekilde, eğitimcilerin teknolojiyi eğitim sürecinin bir parçası haline getirmesiyle mümkün olacaktır. Milenyum öğrencileri hayatın ayrılmaz bir parçası olarak teknolojiyi kullanmaktadır. Öyle ki öğrencilerin ödevlerinde ve oyunlarında dahi teknoloji yerini almıştır. Bireylerin teknolojiyi kullanım amaçları ve kullanım sıklığı son derece önemlidir.

Üstün zekâlı ve yetenekli çocuklar araştırma yaparken, internet ortamında sadece öğrenciler için değerlendirilmesi gereken birçok bilgi bulunmamaktadır; ayrıca öğrencilerin karşılaştığı bilgilerin değersiz ve yanlış olma ihtimali ile birlikte, öğrencilerin bazı bilgilere karşı ön yargılı olma durumları da vardır. Bu nedenle internet üzerinden elde edilecek bilgilere karşı eleştirel okuma oldukça önemlidir. Üstün zekâlı ve yetenekli çocuklar yaratıcı üretkenlik konusunda şanslıdırlar. Daha önce de belirtildiği üzere çocuklardaki farklı bilgilerin irtibatlandırılması konusundaki yeteneği, teknolojinin yaratıcı üretkenlikte kullanılabileceğinin bir göstergesidir; teknoloji bu öğrenciler tarafından farklı şekillerde kullanılabilir.

Son yarım yüzyıldır üstün zekâlı ve yetenekli çocuk eğitimcilerinin savunduğu yetenekler eğitim hareketinin artık ilk sıralarında yer almaktadır. Bu tür yetenekleri teknoloji ile değerlendiriliyor olması bireylerin yaşamlarında teknolojiyi ve interneti

vazgeçilmez kılmaktadır. Sınıflarımızdaki teknoloji entegrasyonunu göz önünde bulundurduğumuzda internetin en öncelikli odak noktası olduğu ortaya çıkmaktadır. Sadece sınıf içerisinde teknolojinin kullanımı öğrencilerin yeni şeyler öğreneceği anlamını taşımamaktadır. Gençlere internetin geniş kaynaklarından, hedefleri doğrultusunda maksimum düzeyde nasıl faydalanmaları gerektiği konusunda yardımcı olmamız gerekmektedir (akt. Kurnaz, Yurt ve Çiftçi, 2014).

2.3.3. Fiziksel ve Motor Gelişim

Birçok araştırmacının ortak kanaati üstün zekâlı ve yetenekli çocukların fiziksel özellikleri; akranlarına kıyasla daha iri, kuvvetli ve sıhhatli bir bebeklik dönemi, erken konuşma ve yürüme, geniş omuz ve kalçalar, duyu organlarında keskinlik, enerjik, atletik ve ritmik bir yapıya sahip olmaları, ortalama ömürlerinin daha uzun olmasının yanında daha az uykuya gereksinim duymalarıdır. Koordinasyon gerektiren faaliyetlerde tepkileri daha hızlıdır (Akarsu, 2001; Akkanat, 1999; Ataman, 2004; Çağlar, 2004; Tucker ve Hafenstein, 1997).

2.3.4. Sosyal Duyuşsal- Kişilik Gelişim Özellikleri

Üstün zekâlıların-yeteneklilerin karakteristik özellikleri ile bilişim teknolojileri insan beyni arasındaki benzerlik ve öğrenci program yazmadaki adımlarla, insanın problem çözme mantığını kesiştirdiğinde; karşılaştığı farklı problemlere de benzer bir bakış açısı ile çözümler üretme benzerliklerinden dolayı teknoloji yaşamlarında önemli yer tutmaktadır (Digest, 1985). Teknolojinin faydalanmalarının yanında, olumsuz etkileri de görülmektedir. Karşılaşılan olumsuzlukların başında da günümüzde de sıklıkla kullanılan bir kavram olan internet bağımlılığı gelmektedir. Bireylerin yaşayabilecekleri olumsuzluklar sonucunda interneti sığınacak bir liman olarak görmesi ve internet bağımlılık riskinden dolayı bireyin karakteristik özelliklerini bilmek son derece önemlidir.

Üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin karakteristik özelliklerini Wright 1983 yılında şu şekilde açıklamıştır (Budak, 2008); Keşfetme, merak, farklı düşünme, hipotezler kurma, formülize etme, çözüm arama, bilgi boşluklarını giderme, problemlere duyarlık, fikirleri deneme, fikirlerini yeniden yapılandırma, geçerli bir

sistem kurma, geleceğe ait fikirler tasarlama, sebep-sonuç ilişkilerini algılama, öğrenmeye isteklilik, yeni deneyimler edinmeye çalışmak, oto kontrol, kompleks problemlere cevap arama, bireysellik, orijinallik, yenilik, özgünlük, zorlukları fark etme, sorular üretme, münazara, tartışma gücü, hayal gücü, hayal kurma, yaratıcılık. Karakterlerin üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerdeki yoğunluğu, çeşitliliği ve kullanımı farklılıklar göstermektedir (Budak, 2008; alıntı Wright, 1983).

Üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin duygusal ve sosyal davranışları hem içsel hem dışsal faktörlerden etkilenmektedir. Çevreyle iletişime geçtikçe farklılıklarına karşı tutum ve sosyal ortam gibi etmenler de sosyal-duygusal davranışlarını etkilemektedir (Schmitz ve Galbraith, 1991). Çocuklar kabul görmedikleri ortamlarda uyum sağlamak için farklı yollara başvurabilir. Ortamdan kendini soyutlama, dikkat etme, kabul görmek için uyumlu davranışlar sergileyebileceği gibi herkes gibi görünmek için rol yapabilir.

Olumlu çevresel ortamın oluşturulmasıyla özel yetenekli bireylerde gözlenen duygusal özellikler; grup içi popülerlik, kolay adaptasyon, yüksek ahlaki özellik ve adalet duygusu, gelişmiş özgüven ve sorumluluk duygusu, kendinden yaşça büyüklerle kolay ve daimi dostluklar kurma, empati kurma, liderlik, mizahi kabiliyet, idealist, duygusal, mükemmeliyetçi, azimli ve sabırlı, sosyal etkinliğe katılmaktan hoşlanma, alçak gönüllülük, yardım severlik, sosyal sıkıntılara çözüm yolları bulma, nazik tavırlar, olumlu ilişkilerdir (Çağlar, 1972; Rooper, 1963; Davaslıgil, 1990; Warren ve Heist, 1960; Terman ve Odan, 1959).

Silverman (1960) üstün zekâlı ve yetenekli bireyin farklı düşüncelerinin yanı sıra farklı hissettiklerini de vurgulamıştır. Bireylerin duygu ve düşüncelerine karşı olumsuz tutumların sergilenmesi çocukları derinden etkileyebilir. Çünkü sürekli çevre tarafından sadece bilişsel becerileri ve başarıları ödüllendirilmektedir. Bu nedenle çocuklar için güvenli, tehdit edici olmayan ve geçerli bir biçimde duygularını ifade etme metotları geliştirmek büyük önem arz etmektedir. Birçok araştırma duygusal yoksunluk ortamında yetişmek ve yeterli kişiler arası ilgi görmemek gibi nedenlerin ölçülen zekâ düzeylerinde düşüşe neden olduğu gösterilmektedir (Marland, 1972; Akt: Webb, Meckstroth ve Tolan, 1994).

Üstün zekâlı ve yetenekli çocukların sosyal-duygusal alanlarda yaşamış olduğu problemler çocukları derin bir yalnızlık duygusuna itmektir. Zekâ ve yeteneğin olumlu yönlendirilmesi açısından olumsuzluk oluşturan etmenleri bilmek büyük önem arz etmektedir. Webb (1991) üstün zekâlı ve yetenekli çocukların sosyal-duygusal alanda yaşadığı olumsuzlukları şu şekilde sıralamıştır;

Eş Zamanlı Olmayan Gelişim; Fiziksel kabiliyet, sosyal yetenek veya duygusal olgunlukta; farkları derinliğine algılama, uç engellemeleri deneyimleme ve duygusal patlama sonucunda hayal kırıklığının patlak vermesi yoğun olabilir ve genellikle olgunlaşmamışlık olarak yanlış yorumlanabilir (Porter, 1999). Clark' a göre özel yeteneklilerde gözlenen hayal kırıklığı kişinin kendinden nefret etmesine ve daha da genişleyerek okul, arkadaş ve ailesinden nefret etmesine dönüşebilir, süreklilik kazanması durumunda da ait olmama duygusunun oluşmasına yol açabilir.

Sosyal Yoksunluk; Diğerlerine tahammülsüzlük, aşırı baskınlık, okuldan ve akranlarından sıkılma, ani çıkışlar, anlaşılmaz hareketler, izolasyon şeklinde görülür. Günümüz dünyasında çok fazla anlaşılamayan, arkadaş edinemeyen, toplumsal normları içselleştiremeyen üstün zekâlı çocuklar eve kapanmakta ve bilgisayar başında saatlerini bazen günlerini (hiç uyumadan) geçirerek kendisine sanal bir dünya oluşturmaktadır.

Aşırı Öz Eleştiri ve Mükemmeliyetçilik; İdealist; aşırı derece de yüksek ve gerçekçi olmayan hedeflere ulaşma üzerinde yoğunlaşma ile kendi kendini baltalayıcı bir dizi düşünceler ve davranışlara sevk eden bir yapı söz konusudur (Frost ve ark, 1990). Öz-değerliliğin tek ölçüsü olarak başarılarını kabul ettiği için işkolik olabilirler (Hess, 1994). Düşük başarı, öz-saygının yitirilmesi, erteleme, depresyon gibi olumsuz sonuçlara yol açabilmektedir (Reis,1987; Delisle, 1990;Adderholdt- Eliot, 1987).

İçsel Güdülemeyi Tüketme, Boşa Harcama; Yetenekleri kullanmayı arzulama, tutarlılık arayışı, olasılık/alternatifleri görme, doğal motivasyon, sosyal ve ahlak konularını aşırı dikkate alma halidir. Tutarlılık arayışı; Hayatta kontrol/kural arayışı; insanlar ve eşyaları organize etme ve bu teşebbüsün başkalarınca anlaşılabilmesidir.

Anksiyete/Stres; Erken ve daha büyük seviyede korku veya suçluluk; sosyal meselelere odaklanma ve yoğun ilgi; diğerlerinin beklentilerinin aksine yaşamadır. Aşırı duyarlılık, Yüksek standartlara sahip olma (Mendoligo,1994;akt:Porter, 1999), başka kişilerin sinyallerine karşı fazla alıcı olmasına karşın eksik yaşam tecrübesinden dolayı bu mesajları yanlış yorumlanmasına yol açabilir (Fereeman, 1993). Kabullenme veya sevmeye karşı endişe; kolay incinme, eleştiriye kuvvetli tepki, merhametli davranmayı ve hatta ısıya, gürültüye, dokuya ve besinlere fiziksel tepkiyi içerebilir (Silverman, 1993).

Multipotentiality (Çoklu Kapasite); Herhangi bir kariyer seçeneğini seçme ve geliştirme kabiliyeti; karar verme mücadele gerektirebilir; başkalarından yardım almadan karar verebileceği düşünülür ve yardım aramada tereddüt gösterebilir.

Doğuştan Depresyon; Anlam arama; kişilik değerlerini sorgulama; ilişkileri deneyimleme; dini/etik kodları şüpheyle karşılama veya tartışma; cevaplanamaz sorular sorma; hayatın hiçliği ihtimalini düşünme şeklinde ifade edilir. Bu durum aynı zamanda onlar için bir kimlik arayışıdır. Gerçek dünyada bulamadığı, yaşayamadığı kimliğini sanal dünyada bulmaktadır.

Başkalarının Beklentileri; Başkalarının istediği gibi olma veya istediğini yapmada üzerine gelinemez baskı hissetmek; eşsiz kabiliyet ve zekâsının gelişiminin aksine akran ilişkileri ve uyumluluk meseleleri; sadakat uğruna başarıyı kurban etme. Beklentinin altında başarı; kabiliyet ve potansiyel altında çalışmadır.

Okul Kültürü ve Normlar; Bireysellik ile uyumluluk arasında mücadele; yetenekleri geliştirme yerine uyum sağlama; beklentinin altında başarılı olma durumudur.

Aile İlişkileri; Güç mücadelesi verme, kişisel değer, kardeş ilişkileri, ebeveyn anlayışı ile başarıyı dengelemeye çalışma; aşırı ebeveyn müdahalesi ile uğraşma durumudur. Birey ebeveyn tutumları yeteneklerinin şekillenmesi açısından son derece önemlidir. Ebeveynlerle sıkıntı yaşayan bireyler sanal ortamları sahiplenebilmekte, gerçek ortamları sanal ortamlara tercih edebilmektedir.

Şans ve Konum; Belirli bir zaman ve yerde yetenekler fark edildiğinde ve değer bulunduğunda olumlu, sosyal ve duyuşsal uyumdur.

Cinsiyet; Zeki kız çocukları saldırgan ve çok erkeksi görünebilir; yetenekleri gizleme yâda az gösterme. Zeki erkekler çok kadınsı görünür; atletiklikle dengelenmeli. İkişiyile de çalışma kolaylaşmış görünmeli ve onlar sosyal olarak popüler olmalı halidir. (Webb, 1994).

Üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin farkındalığının artmasının iki önemli nedeni olduğunu belirtilmiştir. Bu nedenlerden birincisi, bireysel olarak kişilerin sahip oldukları özellikleri fark etmeleri ve kendilerini gerçekleştirmelerini sağlamak; ikincisinin ise toplumsal düzeyde doğal kaynak olarak algılatılabilecek bu bireylerin belirlenmesi ve sahip oldukları potansiyelin açığa çıkmasının sağlanmasıdır (Freeman, 2002). Kendilerinde var olan bir grup beceri ve yetenekte ileri düzeyde gelişmişlik gösterebilen zihinsel ve akademik olarak özel yetenekli çocuklar, kendilerindeki ışığı daha çok ufakken fark ettirirler (Robinson, 2004). Bütün bu özellikleri ile toplumu ileri götürmede itici güç konumunda olabilecek üstün yetenekli çocukların topluma faydalı olmalarının ön koşulu, öncelikle kendi mutluluklarını ve ruh sağlıklarını gerçekleştirebilen kişiler olarak yetişmelerini sağlamaktır (Saranlı ve Metin, 2012). Bu sebeple bu bireylerin ilgileri doyurulmalı ve var olan potansiyellerini açığa çıkarmaları desteklenmelidir. Saranlı ve Metin'e (2012) göre üstün yetenekli çocukların sosyal ve duygusal gelişimlerini desteklemek ve ortaya çıkabilecek olası olumsuzlukları engellemek amacıyla onların sosyal anlamda güçlü oldukları özelliklerinin ön plana çıkarılması ve yapabildiklerine odaklanması daha olumlu kişilik yapısı göstermelerine yardımcı olacaktır. Başka bir ifade ile bu bireylere kendilerini tatmin edecek biçimde ve var olan özelliklerini etkili biçimde kullanabilecekleri nitelikte öğrenme ve uygulama ortamları sunulmalıdır. Bu ortamlarda kullanılacak program yapısının da yine bireylerin bu özelliklerini destekler nitelikte olmasına özen gösterilmelidir.

2.3.5. Mesleki Özellikler

Üstün yeteneklilerin daha profesyonel meslekleri tercih ettikleri ve mesleklerinde başarılı olmak için üstün gayret gösterdikleri görülmüştür. Nitekim yine Terman'ın araştırmalarına göre, üstün zekâ ve yetenekli bireyler doktorluk, mühendislik, doktora seviyesinde bilimsel araştırmalar, fen alanı meslekleri, hukuk vb. meslekleri seçmiş ve başarılı olmuşlardır (Terman, 1947, akt. Enç, 2005:s.110-115).

2.4.Bağımlılık Kavramı ve Türleri

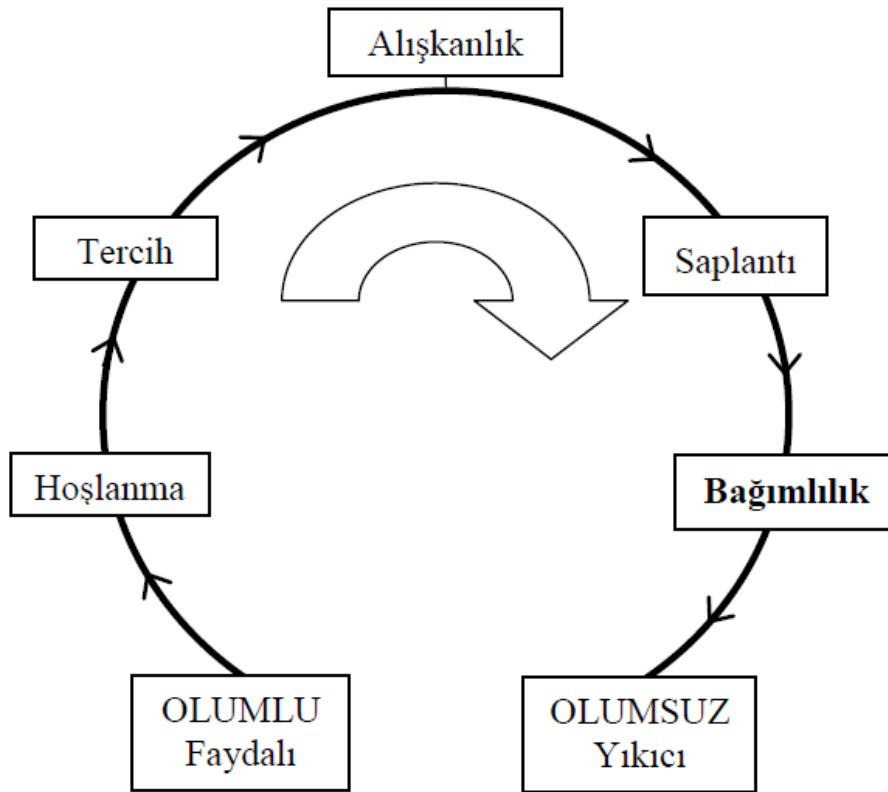
Bağımlılık kavramıyla ilgili birçok tanım yapılmış, genel olarak bakıldığı zaman bağımlılık, istekli veya daha önce istekli olunan davranışlarda aşırılık olarak tanımlanabilir. Birey bağımlı olmadan önce bağımlılık davranışını istekli olarak sergiler veya bağımlılık yapıcı maddeyi istekli olarak kullanır. Bütün bağımlılık davranışları daimidir fakat her daimi davranış bağımlılık değildir. (Bradley, 1990). Bir başka tanıma göre bağımlılık; “bireylerin, ruhsal ve bedensel sağlığını ya da sosyal yaşamını olumsuz etkilemesine rağmen, belirli bir eylemi tekrarlamaya yönelik önüne geçilemez bir istek duymaları halidir” (Wikipedi, 2008). Birey bağımlı olduğu olgunun esiri olur ve ondan vazgeçemez. (Mili Eğitim Bakanlığı [MEB], 2010).

Bağımlılığı, tiryakilik olarak gören Budak (2003) organizmanın, alkol, tütün, uyuşturucu, vb. gibi psikoaktif bir maddeye, belli bir uyarıma, uyarım sağlayan etkinliğe, vs. psikolojik ve bazen fiziksel olarak bağımlı hale gelmesi olarak tanımlamıştır. Psikiyatride ise tiryakilik teriminde hem bedensel hem de ruhsal bir bileşen bulunmasından dolayı madde bağımlılığı terimi kullanılmaktadır. Ziyalar'a (1999) göre bağımlılık, bir maddenin organik bir hastalığın belirtilerini ortadan kaldırma amacını gütmeyen, tekrarlanan dozlarla ve artan miktarlarda alınması sonucu ortaya çıkan önüne geçilmez bir arzu ve istektir, kesilmesi halinde bir takım ruhsal ve bedensel rahatsızlıklar ortaya çıkması şeklinde açıklamıştır.

Birçok incelemede kimyasal bir maddeye olan bağımlılığa benzer olarak problemleri davranışlara yol açan patolojik kumar oynama (Griffiths, 1990), yemek

hastalığı (Lacey, 1993), cinsel bağımlılıklar (Goodman, 1993), genel teknoloji bağımlılıkları (Griffiths, 1995) ve video oyunu bağımlılığı (Griffiths, 1991) kriterleri madde bağımlılığı varyasyon edilerek kabul görmektedir. Davranışçı yaklaşım açısından bağımlılık “bir davranış ya da işlevin nitelik, sayı ya da miktarca artmasının, edimsel koşullanma ile sonuçlanması” şeklinde açıklanmıştır (McAluliffe ve Gordon 1980; Peele 1998; Thombs 2006, akt., Zereyak, 2008). Bilişsel yaklaşıma göre Thombs (2006), madde ya da davranış merkeze almaları, bağımlılık davranışının gelişigüzel ya da öngörülemez olmadığını, aksine davranışların bilinçli olduğunu belirtmektedir (akt. Zereyak, 2008).

Johnson (2009) bireyin yaşamında bir davranışın bağımlı bir davranışa dönüşebilmesi sürecinde kendisine göre bağımlılık sirkülasyonunu oluşturan beş aşamayı şu şekilde ifade etmiştir. Bunlar;

Şekil 1. Bireyin yaşamında bağımlılık sirkülasyonunu oluşturan beş aşama (Johnson, 2009)

Köknel (1998) göre alışkanlığın engellenmesi durumu, insanı karamsarlığa, kötümserliğe, mutsuzluğa götürebilir. İnsana haz veren bu alışkanlık giderek bireyin günlük etkinliklerini engelleyici boyuta ulaşırsa o zaman zarar verici hale gelir. Bireyin sosyal ilişkilerine zarar verir. Çalışma gücü, iş verimi, başarı düşer. Ruhsal açıdan endişe, kaygı, güvensizlik, karamsarlık, korku duyguları artar.

Yasadışı madde kullanımından, rüşvet yemeye, çikolata yeme bağımlılığına kadar insanoğlunun bağımlılık sergilediği birçok kötü alışkanlıkları vardır. Kullanıma hazır, sıkı bir tanım bulmaya çalışmak yerine, bağımlılığı, bireyi damgalayıcı tabirlerdense, bireylerinde yaşamını olumsuz etkileyen bu sıkıntılı durumu kabullenmesini kolaylaştırmak ve tedavi sürecine daha hızlı yanıt vermesi açısından daha ılımlı yaklaşmak gerekir. Bağımlılığın anlaşılması zor yapısına karşın, başlıca 3 önemli özelliği bulunmaktadır: Birincisi o şey için deli olmak veya çok güçlü istek duymak; ikincisi, zaman zaman kendini kontrol edememek; üçüncü olarak ısrarcı olmak diyebiliriz (akt. Shaffer, Hall ve Bilt, 2000). Bağımlılık türleri, sigara, madde, kumar, yeme içme, ekzersiz ve alkol bağımlılığı olarak açıklayabiliriz;

Sigara (Tütün) Bağımlılığı; Tütünün ana maddesi, nikotin denilen koyu renkli, acı bir sıvıdır. Sigarada katran ve karbon monoksit bulunmaktadır ve kanserlerin özellikle katran sebebiyle olduğu gözlenmiştir. Tütün, iştahı kapatır, kan basıncını artırır, damar tıkanıklığına sebep olur. Koroner kalp hastalığı, obstrüktif akciğer hastalığı, serebrovasküler hastalıklar ve periferik damar hastalıklarının tütün kullanımı ile yüksek oranda ilişkili olduğu araştırmalar sonucunda gözlenmiştir.

Bağımlılık yapan nikotin, 90-120 dakika alınmadığı zaman; sinirlilik, gerginlik, öfke, uykusuzluk, baş dönmesi, titreme, tansiyonda düşme, kas kasılmaları şeklindeki rahatsızlıklar en üst düzeye çıkmaktadır. ABD’de bir yılda 400,000 kişi sigara kullanımı sebebiyle hayatını kaybetmektedir. Sigara içimi, başka bağımlılıklara da davetiye çıkarmaktadır. İncelemeler sonucunda sigara kullanan bireylerde esrar kullanma riski 8 kat, kokain kullanma riski ise 22 kat fazladır (Ögel, 2010).

Nikotin bağımlılığı DSM-IV'e göre başlıca altı kriterden üç veya daha fazlası için tanımlanmaktadır (American P.A, 2000):

1. Azalmış etki veya aynı etkiyi sağlamak için artan dozlarla belirli nikotin toleransı,
2. Kesilmede geri çekilme belirtilerinin çıkması,
3. Azaltma çabalarına karşılık ısrar eden sigara içme isteği,
4. Sigara içme veya tütün satın alma için yoğun zaman harcama,
5. Sigara içme için iş, sosyal ve keyif verici aktiviteleri erteleme,
6. Sağlık risklerine karşın sigara içmeyi sürdürme şeklinde sıralayabiliriz.

Madde Bağımlılığı; Madde bağımlılığı, DSM-IV tanı ölçütlerinde; 12 ay boyunca ortaya çıkan, aşağıdaki davranışlardan en az üçü ile kendini gösteren, klinik olarak belirgin bir bozulmaya ya da sıkıntıya neden olan uygunsuz bir madde kullanım örüntüsü:

1. Aşağıdakilerden biri ile tanımlandığı üzere tolerans gelişmiş olması,
 - a. İstenen etkiyi sağlamak için bariz olarak artmış miktarda madde kullanma gereksinimi
 - b. Sürekli olarak aynı miktarda madde kullanılması ile belirgin olarak azalmış etki sağlanması
2. Aşağıdakilerden biri ile tanımlandığı üzere yoksunluk gelişmiş olması:
 - a. Söz konusu maddeye özgü yoksunluk sendromu,
 - b. Yoksunluk sendromlarından kurtulmak ya da kaçınmak için aynı ya da benzeri maddeyi alma,
3. Maddenin çoğu zaman tasarlandığından daha yüksek miktarlarda ya da daha uzun bir dönem süresince alınması,
4. Madde kullanımını bırakmak veya denetim altına almaya yönelik devam eden istek ve sonuç alınamayan çabaların gösterilmesi,

5. Maddeyi sağlamak, maddeyi kullanmak ya da maddenin etkilerinden kurtulmak için çok fazla zaman harcama,
6. Madde kullanımından kaynaklı olarak, önemli toplumsal, mesleki etkinlikler veya boş zaman etkinliklerini bırakma ya da bunları azaltma,
7. Maddenin kullanımını, bu maddenin neden olmuş olabileceği veya alevlendirmiş olabileceği fiziksel veya psikolojik sorunların bilinmesine karşın sürdürme (a.g.e.).

Kumar Bağımlılığı; Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından patolojik kumar oynama, dürtü kontrol bozukluğu olarak tanımlanmıştır (WHO, 1992). Buna ek olarak bazı araştırmacılar, patolojik kumar oynamanın bir duygu durum bozukluğu olduğunu ileri sürmektedir.

Bağımlılık durumu, uluslararası psikiyatrik tanı ölçütlerinin yer aldığı DSM IV'de "Patolojik Kumar Oynama" başlığında ifade edilmiştir.

1. Kumar oynama üzerine aşırı kafa yorar.
2. İsteddiği heyecanı duymak için giderek artan miktarda parayla kumar oynama gereksinimi duyar.
3. Birçok kez başarısızlıkla sonuçlanan, kumar oynamayı kontrol altına alma, azaltma ya da bırakma çabası olmuştur.
4. Kumar oynamayı azaltma veya bırakma girişimleri sırasında huzursuz ve irtibatlıdır.
5. Sorunlarından veya olumsuz duygu halinden kurtulmak için kumar oynar.
6. Kaybetme ile sonuçlanan kumar deneyimlerini telafi etmek için çoğu kez kumar ortamına geri döner.
7. Ne denli kumar oynadığını saklamak için ailesi ve terapistine yalan söyler.

8. Kumar oynamak için gereken parayı elde etmek için yasa dışı bir takım eylemlere başvurur.
9. Kumar oynamak uğruna kendisi için önemli olan ilişki, iş, meslek başarısını tehlikeye atar ya da kaybeder.
10. Kumar oynamayla beraber içine düştüğü korkunç parasal durumdan kurtulmak için para sağlamak için başkalarına güvenir (Köroğlu, 2005).

Yeme- İçme Bağımlılığı; Obezite ile yeme bağımlılığı arasındaki ilişki hala tartışılan bir konudur. Bazı araştırmacılar obezitenin yeme bağımlılığı dışında bir ruhsal bozukluk olarak DSM-V' te yer almasını önermekte iken (Volkow, 2007), bazı araştırmacılar obezitenin kalıtsal nörodavranışsal bir bozukluk olarak tanımlanması gerektiğini belirtmiştir (O'Rahilly, 2008). Yeme bağımlılığında ortaya çıkan davranışların obezitenin tamamını açıklamada yeterli olmadığını, ancak yeme bağımlılığında ortaya çıkan birçok nörobiyolojik değişikliklerin obez kişilerde de belirlenmesinde önemli bir bilgi oluşturduğunu belirtmiştir (Devlin, 2007).

Egzersiz Bağımlılığı; Zamanı bedensel aktivite ile geçirmeye aşırı istekli olma, engellere rağmen kontrolsüzce aşırı egzersiz yapma, egzersiz bağımlılığı olarak tanımlanmaktadır (Hausenblas, 2002).

Egzersiz bağımlılığı dört aşamada incelenir:

1. Kişi sadece eğlenmek ve formda kalmak için egzersiz yapmaktadır.
2. Risk başlar, egzersiz sırasında kendini iyi hissettiğini fark eden kişi hayatındaki problemlerden uzaklaşmak için egzersize yönelir.
3. Kişi artık yaşamını katı egzersiz planına göre düzenlemeye başlamıştır; yaralanmalar ve sosyal problemler görülebilir.
4. Kişi artık bağımlıdır, hayatı egzersiz üzerine kuruludur tüm olumsuz sonuçlarına rağmen kontrolsüzce egzersize devam etmektedir (Thornton, 1995).

Alkol Bağımlılığı; Aşırı alkol tüketimi hem sağlık açısından hem de ekonomik ve sosyal bakımdan pek çok zarar vermektedir. Özellikle ergenlik çağında başlayan

aşırı alkol kullanımı, pek çok organ ve sistemin hasar görmesine neden olmaktadır. Ergenlik dönemindeki bir bireyin beyninin aşırı alkol tüketiminden kaynaklanan bilişsel sıkıntılara bir yetişkinin beyninden daha duyarlı olduğu yapılan deneylerde gözlenmiştir (Crews,2000; Spear,2005). Dünyada hastalık sebebiyle oluşan ölümlerin %3,2'sine alkolün neden olduğu gösterilmiştir (WHO, 2004). Aynı zamanda alkol kişinin alkolü “kendi ilacı” olarak kullanması sebebiyle pek çok psikiyatrik bozukluğunda ek tanısıdır.

2.5. İnternet Bağımlılığı Tanımı

İnternet bağının temelleri, ABD ile Sovyetler Birliği arasında yaşanan soğuk savaş döneminde askeri iletişim kurmak ve ana bilgisayardaki bilgileri diğer bilgisayarlara aktarmak amacıyla, ABD Savunma Bakanlığı'nın bir kuruluşu olan ARPA'nın desteği ile başlatılmıştır. Temelleri 1960'larda atılan internet fikri, 1970-1983 yılları arasında ARPANET projesi kapsamında laboratuvar ortamında denenmiş, 1984-1995 yılları arasında ise tüm dünyayı kapsayacak şekilde genişlemeye başlamıştır. İnternet, dünyanın farklı coğrafi mekânlarında bilgisayarların birbirlerine bağlanarak oluşturdukları ve milyonlarca kullanıcının aynı anda veya farklı zamanlarda kullandığı ve sürekli büyüyen iletişim ağı veya ağlar ağı olarak tanımlanmıştır (Yalçın, 2003:s.77).

Tim Barnes Lee, (1991) www (Word Wide Web) uzantılı ilk internet sitesini dünyanın erişimine açılarak görsel öğelerin daha fazla desteklendiği yapı sayesinde kullanıcı sayısı bir anda 617.000 kişiye ulaşarak günümüz internet tarihini oluşturdu. İnternetle elektronik olarak mektuplaşma (elektronik posta), sohbet, etkileşimli konferans, enformasyon kaynaklarına erişim, tartışma odalarının sunduğu ortamlarda düşünceleri dile getirebilme, bir grup netdaşla bireysel veya grup olarak konuşabilme (chat), haber gruplarından kişisel ilgilere yönelik konularla ilgili enformasyon alma, yazı-ses-görüntü dosyalarını başka bir bilgisayardan kendi bilgisayarına çekebilme, sanal ortamda alışveriş edebilme, kamusal bilgi ve belge gönderme/alma gibi etkinlikler gerçekleştirilmektedir.

Bazı bilim insanları aşırı bilgisayar/internet kullanımını, bağımlılık olarak kabul etmemektedirler. Literatürde bağımlılık temel olarak madde bağımlılığı kapsamında kabul edilmektedir. Grohol (2005) “bağımlılık” terimi yerine “patolojik kullanım” terimini kullanmakta ve bu davranışın ya başka psikolojik problemlerin bir yansıması ya da ilk defa karşılaşılan bir ortama yönelik ve geçici kompulsif bir davranış olduğunu, her iki durumda da olağan terapi yöntemleri ile tedavi edilebileceğini belirtmiştir. Bilim insanları internet bağımlılığı için farklı terimler kullanmıştır.

Türkçe Terimi	İngilizce Terimi	Kullanıcılar
İnternet Bağımlılığı Rahatsızlığı	Internet Addiction Disorder	Goldberg, 1995
Patolojik İnternet Kullanımı	Pathological Internet Use	Young, 1996 Young, 1997; Morahan-Martin, Schumacher, 2000 Davis, 2001; Gönül, 2002; Bayraktar ve Gün, 2006
Aşırı İnternet Kullanımı	Excessive Internet Use	Griffiths, 2000, 2001, Hardie ve Tee, 2007;
Kompulsif İnternet Kullanımı	Compulsive Internet Use	Greenfield, 1999; Meerkerk vd. 2009
Problemlili İnternet Kullanımı	Problematic Internet Use	Beard ve Wolf, 2001 Caplan, 2002; Shapira vd. 2003; Özcan ve Buzlu 2005; Köroğlu vd., 2006; Aboujaoude vd., 2006; Ceyhan vd., 2007; Yellowless ve Marks, 2007.
Düzenlenmemiş İnternet Kullanımı	Unregulated Internet Use	Larose vd., 2003
İnternet Bağımlılığı	Internet Dependency	Scherer, 1997
İnternet veya Net Deliliği	Internetomania or Netomania	Shapira, 2003
İnternet Bağımlılığı Davranışı	Internet Dependence Behaviour	Hall ve Parsons, 2001
Yanlış İnternet Kullanımı	Internet Misuse	Case ve Young, 2001;
Spesifik veya Genelleştirilmiş Patolojik İnternet Kullanımı	Specific and Generalized Pathological Internet Use	Davis, 2001
Uyumsuz İnternet Kullanımı	Maladaptive Internet Use	Beard ve Wolf, 2001
On-linekolizm	On-lineakolizm	Young, 1998
İnternet Kötü Kullanımı	Internet Abuse	Griffiths, 2003, Young ve Case, 2004;

Tablo 1. İnternet bağımlılığı terimi ile ilgili kullanılabilen ifadeler

Tablo 1’de görüldüğü gibi temelde tüm bu kavramlar benzer olarak kullanılmakta olup, çıkış noktası olarak aşırı ve problemlili internet kullanımı kapsamında ele alınabilmektedir (Beard ve Wolf , 2001).

İnternet bağımlılığı her yaşta ve cinsiyette görülebilmektedir. Her ne kadar tanı ölçütleri belirlenmiş olsa da zaman zaman başka hastalıkların yanında ortaya çıktığı için önemsenmemekte veya tamamen gözden kaçırılmaktadır (Johansson, 2004).

İnternet kullanımının kontrol altına alınamaması, internete bağılı olmadan geçirilen zamanın önemsizleşmesi, internete bağlanılmadığında aşırı sinirlilik halinin ve saldırganlığın ortaya çıkması, kişinin iş, sosyal ve aile hayatının olumsuz etkilenmesi olarak tanımlanan aşırı ve problemlili internet kullanım davranışını tanımlamak için kullanılan terimler ile ilgili araştırmacılar düşünce birliğine varamamışlardır. İncelemeler sonucunda aşırı internet kullanıcılarının da tıpkı diğeri uyuşturucu madde, alkol ya da kumar bağımlılarına benzer şekilde internete bağımlı oldukları gözlenmiştir. Özellikle de madde bağımlılığına benzer özellikler gösterdiği görülmüştür. Bu bağlamda patolojik düzeyde internet kullanımı genel olarak davranışsal bağımlılıkların bir alt grubu olan “teknolojik bağımlılıklar” başlığı altında ele alınmaktadır (Young, 1996). İnternet bağımlılık kavramını tanımlamaya yönelik tanı ölçütleri geliştirilmiştir.

2.6.İnternet Bağımlılığı ile İlgili Tanı Ölçekleri

İnternet bağımlılığı kavramını tanımlamaya çalışan pek çok araştırmacı internet bağımlılığını ölçmeye yönelik yöntemler, çeşitli kriterler, kontrol listeleri, testler geliştirerek bu konuyu incelemişlerdir. Tablo 2’de internet bağımlılığını belirlemeye yönelik yapılan çalışmaları şu şekilde özetleyebiliriz;

	Araştırmacılar	Ölçme Aracı Adı	Madde Sayısı	Ölçek
Kriterler	Goldberg (1996)	İnternet bağımlılığı hastalığı tanı kriterleri (Internet addiction disorder (IAD) Diagnostic criteria)	7	-
	Griffiths (1996, 1998, 2000)	Bağımlılık kriterleri (criteria for addiction)	6	-
Kontrol Listeleri	Young (1998a)	Tanı kriterleri (diagnostic Questionnaire [DQI])	8	Yes/no
	Scherer (1997)	İnternet bağımlılığı klinik semptomları (clinical symptoms of Internet dependency)	10	Yes/no
Testler	Morahan-martin ve schumacher (2000)	Patolojik internet kullanım ölçeği (pathological internet use scale)	13	Yes/no
	Brenner (1997)	İnternet ile ilişkili bağımlı davranış envanteri (Internet-related addictive behavior inventory [IRABI])	32	Yes/no
	Young (1998b)	İnternet bağımlılık testi (internet addiction test [IAT])	20	5'li likert tipi
	Chen ve chou (1999)	Çince internet bağımlılık ölçeği (chinese internet addiction scale [CLAS])	28	4'lü likert tipi
	Lin ve tsai (1999)	İnternet bağımlılık ölçeği (internet addiction scale for taiwan high schoolers)	20	4'lü likert tipi
	Chou ve hsiao (2000)	Çince internet ile ilişkili bağımlı davranış envanteri versiyon II (chinese IRABI Versiyon II [C-IRABI-II])	40	4'lü likert tipi
	Caplan (2002)	Genellenmiş Problemlı İnternet Kullanım Ölçeği (The Generalizet Problematik İnternet Use Scale)	29	5'li likert tipi
	Davis Felett ve Besser(2002)	Bilişsel Durum Ölçeği(Online Cognition Scale)	36	7'li likert tipi
	Nichols ve Nicki(2004)	İnternet Bağımlılık Ölçeği(İnternet Addiction Scale)	31	5'li likert tipi
	Theatcher ve Goolam(2005)	Problemlı İnternet Kullanım Ölçeği(Problematic İnternet Use Questionnaire)	20	5'li likert tipi (18)+ evet/hayır(2)
	Ceyhan ve Gürcan(2007)	Problemlı İnternet Kullanım Ölçeği(Problematic İnternet Usage Scale)	20	5'li likert tipi
	Demetrovics Szerredi ve Rozsa(2008)	Problemlı İnternet Kullanım Ölçeği (problematic İnternet Use Questionnaire)	30	5'li likert tipi
	Günüç(2009)	İnternet Bağımlılık Ölçeği	35	5'li likert tipi

Tablo 2. İnternet bağımlılığını belirlemeye yönelik yapılan çalışmalar

Yukarıdaki tablo 2’te görüldüğü üzere internet bağımlılığı ile ilgili farklı bakış açıları bulunmaktadır. İnternet gibi ileri derecede sofistike bir teknolojik aracın

bağımlılığının tanımlanması ve ayrıca tanısının yapılması oldukça güçtür. Bu nedenle klinisyenlerin normal ve patolojik internet kullanımının sınırlarını çizmek açısından dikkatli ve deneyimli olmaları gerekir (Young, 1996). Davranış bağımlılıklarının tanısı madde bağımlılıklarına oranla daha güç olabilmektedir. İnternet bağımlılığının tanısında kullanılan testler, ölçekler, kriterler ve kontrol listelerinin (Chou ve diğerleri, 2005) yanında internet bağımlısı birey, bireyin ailesi ve sosyal çevresinden mülakat, gözlem ve görüşme tekniği kullanılarak bir takım veriler de elde etmek mümkün olmaktadır.

İnternet bağımlıları değerlendirilirken; bireylerin bir günde ya da haftada kaç saat internet kullandıkları, interneti hangi amaçla kullandıkları, internete sahip olup olmama durumları, yaş, cinsiyet vb. demografik değişkenler; internetin bireye psikolojik, fizyolojik ve sosyolojik etkileri, internetin bireylerin günlük yaşamlarındaki görev ve sorumluluklara etkileri, bireyin interneti kullanırken ve kullanmadığı zamanlardaki duygu ve düşünceleri, interneti kullanmayı kontrol edebilme vb. durumlarla ilgili değişkenler ile bireylerden veriler toplanarak bireyin internet bağımlılığı hakkında görüş belirtilebilmektedir.

Uluslararası ve ulusal alanyazın taranmış olup, internet bağımlılığı ile ilgili yapılmış çalışmalardan bazıları incelenmiştir. Young (1996) çalışmasında, sekiz maddelik "Diagnostic Criteria for Internet Addiction" ölçeğini geliştirmiştir. DSM-IV' de yer alan patolojik kumarın 10 maddelik kriterinden sekiz maddesini internet bağımlılık ölçeğine uyarlamıştır. Ölçeğin puanlamasında, ölçeğin sekiz maddesinden beş veya üstünde "evet" cevaplayan bireyde internet bağımlılığından söz edilebileceği belirtilmiştir.

Morahan-Martin ve Schumacher (2000) çalışmalarında, 13 maddelik evet/hayır yanıtı "pathological internet use" ölçeğini geliştirmişlerdir. Ölçek 277 üniversite öğrencisine uygulanmış olup uygulamaya katılan bireylerin yaş ortalaması 20,72'dir. Ölçek beşli likert tipinde olup, ölçeğin cronbach alpha (a) güvenilirliği .88'dir. 13 maddeden 4 ve üzeri evet yanıtı olan bireylerin internet bağımlısı olduğu kabul edilmektedir.

Caplan (2002) yapmış olduğu çalışmada, 29 maddeden oluşan "Generalized Problematic Internet Use Scale" ölçeğini geliştirmiştir. Ölçek beşli likert tipindedir. Ölçek 386 üniversite öğrencisine uygulanmıştır. Ölçek yedi faktörden oluşmakta olup, toplam %68 varyans ile açıklanabilmektedir. Birinci faktör ruh hali değişimi (mood alteration) ve cronbach alfa güvenilirliği .85, ikinci faktör sosyal faydalar (social benefits) ve cronbach alfa güvenilirliği .85, üçüncü faktör olumsuz sonuçlar (negative outcomes) ve cronbach alfa güvenilirliği .85, dördüncü faktör kompulsif kullanım (compulsive use) ve cronbach alfa güvenilirliği .80, beşinci faktör aşırı kullanım (excessive time online) ve cronbach alfa güvenilirliği .83, altıncı faktör yoksunluk (withdrawal) ve cronbach alfa güvenilirliği .80, yedinci faktör sosyal kontrol (social control) ve cronbach alfa güvenilirliği .78'dir.

Nichols ve Nicki (2004) 31 maddeden oluşan "internet addiction scale" ölçeğini geliştirmişlerdir. Ölçek geliştirilme aşamasında 18-24 yaş arası 207 üniversite öğrencisine uygulanmıştır. Ölçeğin cronbach alpha (a) güvenilirliği .95 olup, ölçek beşli likert tipindedir. Örneklemin ölçek puan ortalaması 55,79 olarak bulunmuştur. Ölçek tek faktörlü olup, açıklanan varyans %46,50 olarak bulunmuştur.

Thatcher ve Goolam (2005) çalışmalarında, 20 maddeden oluşan "problematic internet use questionnaire" ölçeğini geliştirmişlerdir. Ölçeğin 18 maddesi beşli likert tipinde olup, 2 maddesi de evet/hayır yanıtlıdır. Ölçek 19-35 yaş arasındaki 1795 bireye uygulanmış ve veriler internet üzerinden toplanmıştır. Ölçeğin cronbach alpha (a) güvenilirliği .90'dir. Ölçek üç faktörden oluşmaktadır. Birinci faktör, "zihnin internet ile meşguliyeti" yani sürekli internette olmayı isteme, ikinci faktör "ters etkiler" yani internetteki etkinliklerin doğurduğu olumsuz sonuçlar ve üçüncü faktör ise "sosyal etkileşim" yani internette sosyal etkileşim etkinliklerini kapsamaktadır. Ölçek toplam %50 varyans ile açıklanabilmektedir.

Kim ve arkadaşları (2006) çalışmalarında, 20 maddeden oluşan "internet addiction scale" ölçeğini geliştirmişlerdir. Ölçek, 15-16 yaşlarındaki 1573 lise öğrencisine uygulanmıştır. Ölçeğin cronbach alpha (a) güvenilirliği .92' dir. Ölçek beşli likert tipinde olup, internet kullanıcılarını üçe ayırmaktadır. Ölçek puanı 39 ve altında olan bireyler bağımlı olmayanlar, ölçek puanı 40-69 arası bireyler olası

bağımlılar (bağımlılık riski taşıyanlar) ve ölçek puanı 70 ve üstü olan bireyler ise bağımlı olanlar olarak belirlenmiştir. Kız ve erkek arasında bağımlılık durumu açısından bir farklılık bulunmamış, ölçek puan ortalamaları oldukça yakın bulunmuştur.

Ceyhan ve arkadaşları (2007) çalışmalarında, "Problematic Internet Usage Scale" ölçeğini 1658 üniversite öğrencisine uygulamışlardır. Ölçek üç faktörlü olup 33 maddeden oluşmaktadır. Bu üç faktör; interneti olumsuz sonuçları, sosyal rahatlama ve aşırı kullanım şeklinde adlandırılmıştır. Ölçek %48,96 varyans ile açıklanabilmekte olup, alt faktörlere ait açıklanan varyanslar sırasıyla; %25,36, %14,62 ve %8,98 olarak bulunmuştur. Ölçeğin cronbach alfa (a) güvenilirliği .94' tür.

Demetrovics ve arkadaşları (2008) çalışmalarında, 18 maddeden oluşan "problematic internet use questionnaire" ölçeğini geliştirmişlerdir. 1037 bireyden internet üzerinden veriler toplanmıştır. Bireylerin yaş ortalaması 23,3' tür. Ölçeğin cronbach alpha (a) güvenilirliği .87'dir. Alt ölçeklerin cronbach alpha (a) değerleri sırasıyla .85, .74, .76' dir. Test tekrar test güvenilirliği .90'dır. Ölçek, beşli likert tipindedir. Ölçek saplantı (obsession), ihmal (neglect) ve kontrol rahatsızlığı (control disorder) olarak üç faktörden oluşmakta olup, ölçek %41,96 varyans ile açıklanabilmektedir.

Kayri ve Günüş (2009) yapmış oldukları çalışmada, Nichols ve Nicki' nin (2004) geliştirmiş oldukları "İnternet Bağımlılık Ölçeği' ni" (Internet Addiction Scale) Türkçe' ye uyarlamışlardır. Ölçeğin orijinaline ilişkin iç tutarlılık katsayısını (cronbach alfa) .95 iken uyarlama çalışmasında .93 olarak tespit edilmiştir. Ölçek 277 üniversite öğrencisine uygulanmıştır. Ölçeğin yapı geçerliliği için açılımlayıcı (exploratory) faktör analizi, elde edilen faktör yapısının doğruluğunu test etmek için de doğrulayıcı (confirmatory) faktör analizi yöntem olarak kullanılmıştır. Ölçek beşli likert tipinde olup, uyarlama ölçeği 30 maddeden oluşmaktadır. Ölçek, %33.96 varyans ile açıklanabilmektedir.

2.7. İnternet Bağımlılığı ile İlgili Tanı Ölçütleri

Bilim adamları internet bağımlılığının belirlenmesi için bir takım ölçütler geliştirmişlerdir. İlk ölçütü geliştiren Kimberly S. Young'a göre DSM IV sadece kimyasal maddeler için belirlenen bağımlılık ölçütlerine yer verdiği ve davranışsal bağımlılıklarını "dürtü kontrol bozuklukları" altında değerlendirdiği için bir davranışsal bağımlılık olan internet bağımlılığının tanı ölçütleri için DSM- IV dürtü kontrol bozukluklarının tanı ölçütlerinden faydalanmak mümkündür. Buna göre internet bağımlılığına en yakın olarak Young dürtü bozuklukları içerisinde patolojik kumar oynamayı bulmuş ve patolojik kumar oynama tam ölçütlerini patolojik internet kullanımına yani internet bağımlılığına uyarlamıştır İnternet bağımlılığı ile ilgili yapılan gözlemler sonucu, oluşturulan tanı ölçütlerinin daha çok madde bağımlılığına benzer özellikler olduğu görülmüştür (Arısoy, 2009). DSM-IV sınıflama sistemine göre (American P.A. 1994):

1. İnternet ile ilgili aşırı zihinsel uğraş (sürekli çevrimiçi olma düşüncesinden kendini alıkoyamama ve sürekli olarak bir sonraki bağlanma zamanını bekleme)
2. Doyuma ulaşmak için giderek artan internet kullanım ihtiyacı hissetme (Yalnızca birkaç dakika harcamaya niyetli olmasına rağmen saatler harcama)
3. İnternet kullanımını kontrol etme, azaltma ya da durdurmaya yönelik girişimlerde başarısız olma,
4. İnternet kullanımının azaltılması ya da bırakılması durumunda huzursuzluk, tedirginlik, kızgınlık hissetmek ve depresif olma,
5. Başlangıçta olduğundan daha uzun süre internete bağlı kalma,
6. Aşırı internet kullanımı sebebiyle sosyal ilişkilerde (mesleki, eğitim ve iş alanlarında) bozulma yaşama,
7. İnternet kullanımının süresini gizlemek için aile üyelerine, terapisteye ya da çevresindekilere yalan söyleme,
8. İnterneti yaşamındaki olumsuzluklardan ve problemlerinden (umutsuzluk, suçluluk, anksiyete, depresyon gibi) kaçmak için kullanma şeklinde tanımlanmıştır.

Goldberg (1997) uygunsuz internet kullanımını, aşağıdaki maddelerden 12 aylık bir periyotta herhangi bir zaman diliminde içinde ortaya çıkan 3 veya daha fazla maddenin karşılanması ve klinik olarak belirgin bir bozulma yaratması yada sıkıntıya götüren uyumsuz internet kullanımı olarak tanımlamıştır.

1. Aşağıdakilerden biriyle tanımlanan tolerans gelişimi.
 - a. Doyumun gerçekleştirilmesi için belirgin olarak artmış internet kullanım süresi ihtiyacı
 - b. Sürekli olarak aynı sürelerde internet kullanımı ile alınan haz da azalma olması
2. Uzun süreli internet kullanımı sonunda aşağıdakilerden en az iki maddenin günler içinde ortaya çıkması (1 ay içinde ortaya çıkabilir) ve kişilerin bunlardan dolayı iş, sosyal ve önemli işlevsel alanlarda sıkıntı yaşama durumudur. Bu sıkıntılı durumlardan kurtulmak için internete veya benzeri servislere bağlanması.
 - a. Psikomotor ajitasyon
 - b. Anksiyete
 - c. İnternette neler olduğu hakkında takıntılı düşünceler
 - d. İnternet hakkında fanteziler ve hayal kurma
 - e. İsteyerek ya da istemeyerek tuşlara basma hareketi yapma
 - f. Bu sıkıntılı durumlardan kurtulmak için internete veya benzeri servislere bağlanma
3. İnternet kullanımı genellikle planlandığından daha uzun süreler alır.
4. İnternet kullanımını bırakmak veya denetim altına almak için sürekli bir istek veya boşa çıkan çabalar vardır.
5. İnternet ile ilgili aktivitelere çok uzun süreler ayrılır (internet kitapları almak, yeni internet tarayıcıları denemek, internetten indirilen dosyaları düzenlemek vb.).
6. İnternet kullanımı nedeniyle önemli toplumsal mesleki aktiviteler veya boş zamanları değerlendirme aktiviteleri bırakılır veya azaltılır.
7. İnternet kullanımı, fiziksel, ailesel, sosyal, mesleki veya psikolojik sorunlara (uykusuzluk, evlilik problemleri, işe ve erken saatteki randevulara geç kalma,

mesleki görevleri önemsememe veya terk etme hissi) yol açmış veya şiddetlendirmiş olma olasılığının bilinmesine rağmen internet kullanımı devam eder.

Suler (1999) sağlıklı ve problemlı internet kullanımının 8 kriterle ayırt edilebileceğini öne sürmüştür. Bu kriterler;

1. İnternetteki aktivitelerin karşıladığı ihtiyaçların sayısı ve türü: İnternet kullanıcıları fiziksel, kişisel, kişilerarası veya manevi ihtiyaçlarını karşılamaya çalışıyor olabilir. Karşılanmaya çalışılan ihtiyaç sayısı arttıkça kullanıcı için önemi de o oranda artar.
2. Karşılanmamış ihtiyaçların altında yatan yoksunluğun derecesi: Kullanıcının ihtiyaçları ne kadar bastırılır ya da inkâr edilirse, kullanıcı ihtiyaçlarını karşılamak için daha fazla başka yollar arar. İnternet genellikle bu ihtiyaçların gerçek hayatta olduğundan daha kolay karşılandığı bir yerdir.
3. İnternet aktivitesinin türü: İnternetteki bir tür etkinlik ne kadar çok sayıda niteliğe sahipse, kullanıcı interneti o kadar fazla sayıda ihtiyacını karşılamak için kullanmak ister. Değişik türdeki internet aktiviteleri ihtiyaçları etkilemişleri bakımından çok fazla çeşitlilik gösterebilir. Birçok niteliğe birden sahip olan çevreler daha geniş bir spektrumda ihtiyaçlara karşılık verebilir; böyle bir çevre daha çekicidir.
4. İnternetin kullanıcının gerçek hayattaki işlevselliğine etkisi: Fiziksel sağlık, iş performansı ve önemli ilişkilerdeki işlevsellik etkilenmiş olabilir. İnternet kullanımına bağlı bozulmuş alanların sayısı ve bozulmanın boyutu patolojinin ciddiyetini gösterir.
5. Bunaltıya dair öznel duygular: Patolojik internet kullanımının uyarıcı işaretleri kullanıcının internet etkinliklerine ilişkin depresyon, hayal kırıklığı, öfke, suçluluk ve yabancılaşma duygularıdır.
6. İhtiyaçlar hakkında bilinç düzeyindeki farkındalık: Bastırılmış ihtiyaçlarını internet aracılığıyla karşılayan kişi katarsisle ilgili bir etkinlik ifşa etmektedir. Bu etkinlik, gerçek karşılanmamış ihtiyaç doyurulmadığı sürece sonsuza dek tekrar edilmek zorundadır. Suler (1999)'e göre kişi internet etkinliklerinin

altında yatan karşılanmamış ihtiyaçları bilinç düzeyinde anlamalı, bu etkinliklerle ilgili çatışma ve yoksunluğu çözmelidir.

7. Deneyim ve dahil olma süreci: İnternet kullanıcıları deneyim kazandıkça internet etkinliklerinin gerçek hayat ihtiyaçlarını doydurmadığını ve internetin cazibesinin yavaş yavaş kaybolduğunun farkına varırlar. Deneyim çoğunlukla kullanıcılara aşırı dahil olmayı gerektiren etkinliklerden kaçınmaları konusunda yardım eder.
8. Gerçek hayat ve sanal hayat arasındaki denge ve entegrasyon: Sağlıklı internet kullanımı, internet etkinlikleri ile gerçek dünya ilişkilerini/etkinliklerini entegre eder. Patolojik internet kullanımı, genellikle gerçek hayattan tamamen soyutlanmış 'online' bir hayat ile sonuçlanır.

Suler İnternet Bağımlılığı Kuramı (1996) Time-Warner's Palace adlı internet (online) topluluğu üzerindeki çalışmasında Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisinde yer olan ihtiyaçlara karşılık geldiği sonucuna varmıştır.

Araştırmacıların internet bağımlılığının tanısında, söz konusu tanı ölçütlerinin somutlaşmış hali olan bazı gözlenebilecek davranış ve etkinlikleri (daha az dışarıya çıkmak ve internet kullanımı dışında daha az vakit harcama; ev ya da iş ortamında yemek yemeye daha az zaman harcamak; interneti her defasında daha fazla kullanmayı isteme; genellikle bilgisayar başında yemek yeme alışkanlığı kazanma; internetin başında geçirilen zamanı kontrol etmekte güçlük çekme; sürekli uykusuz ve yorgun görünme; internetin başında planladığı süreden daha çok kalma; aile ve arkadaşlar arasındaki ilişkinin zayıflaması ya da kopması; internet başında harcanan uzun zamanı inkâr etme; bireyin çok fazla internetin başında kalmasından dolayı başkalarının bu durumdan şikâyet etmesi; bir günde birçok kez e-posta adresini kontrol etme; interneti kullandığında kendini daha iyi ve mutlu hissetme; yapılması gereken görev ve sorumluluklar olduğu halde internet başından ayrılamama; aile üyeleri evde yokken bunu bir rahatlama ve kurtuluş görüp internete girme; internette geçirilen zamanı inkâr etme; internette geçirilen zaman hakkında çevresindekilere yalan söyleme; interneti iyi hissettikleri tek yer olarak görme; çok fazla internet kullanım ücreti ödeme; internette geçirilen zamandan ötürü suçluluk hissi duyma;

internetteki arkadaşlıkları tercih etme; internette değilken dahi sürekli interneti düşünme vb.) tanı kriterleri olarak kullandıkları görülmektedir (Günüç, 2009).

Tanı ölçütleri kullanılarak bağımlı ve bağımlı olmayan tanısı koyulan üniversite öğrencileri üzerine 2004 yılında yapılan bir çalışma tanı ölçütlerinde işaret edilen davranışların bağımlı olanlarla olmayanlar arasında ciddi oranda farklılıklar gösterdiğini bulmuştur. Bu çalışmaya göre;

- a. Zihnin çevrim-içi aktivitelerle meşgul olması; bağımlı öğrencilerin %60,8'inde saptanırken, bağımlı olmayan öğrencilerin %5,3 ünde saptanmıştır.
- b. Tolerans durumu, bağımlı öğrencilerin %70,6'sında saptanırken, bağımlı olmayan öğrencilerin %9,9'unda saptanmıştır.
- c. İnternet kullanmayı azaltma girişiminde başarısız olma; bağımlı öğrencileri %58,8'inde saptanırken, bağımlı olmayan öğrencilerin %5,5'inde saptanmıştır.
- d. Yoksunluk durumu; bağımlı öğrencilerin %74,5'inde saptanırken bağımlı olmayan öğrencilerin %10,5'inde saptanmıştır.
- e. İnternetin problemlerden kaçış için kullanımı; bağımlı öğrencilerin %94, 'inde saptanırken, bağımlı olmayan öğrencilerin %20,9'unda saptanmıştır.
- f. İnternette geçirdiği zamanı gizlemek için yalan söyleme; bağımlı öğrencilerin %38'inde saptanırken, bağımlı olmayan öğrencilerin %4'ünde saptanmıştır.
- g. İnternette yasal olmayan aktiviteleri kullanma; bağımlı öğrencilerin %40'ın saptanırken, bağımlı olmayan öğrencilerin %7,3'ünde saptanmıştır.
- h. Arkadaşlık ilişkilerini riske atma, bağımlı öğrencilerin %9,8'inde saptanırken, bağımlı olmayan öğrencilerin % 1,2 sinde saptanmıştır.

- i. İnternette geçirdiği zamandan suçluluk duyma; bağımlı öğrencilerin %33,3'ünde saptanırken, bağımlı olmayan öğrencilerin % 4,3'ünde saptanmıştır (Günüç,2009).

2.8. İnternet Bağımlılığının Evreleri

Teknolojik bağımlılıklar insan-makine etkileşimini içerir ve davranışsal bağımlılık olarak tanımlanır. Davranışsal bağımlılıkların bir alt grubu olarak fiziksel ve psikolojik bağımlılığın ana bileşenleri arasında dikkat çekme (saliency), duygu durum değişikliği (mood modification), tolerans, geri çekilme belirtileri (withdrawal symptoms), çatışma (conflict), nüksetme (relapse) sayılabilir (Cömert, 2007). Aşağıda bu unsurlar açıklanmıştır:

Dikkat Çekme (Saliency) : Belirli bir davranışın, kişinin yaşamında vazgeçilemez bir hal aldığına oluşur. Bu durum kişinin düşüncelerine, duygularına ve davranışlarını yönetmeye başlar. Örneğin, internet kullanıcıları, gerçekte çevrimiçi olmasalar bile bir sonraki çevrimiçi olacakları anı düşüneceklerdir.

Ruh halinde-Duygudurum Değişiklik (Mood Modification): Belirli bir etkinlik ile meşguliyet sonucu kişinin belirttiği öznel tecrübelerle ilgili olup, bireyi bilişsel bozukluk gibi düşüncelere sevk etmekte, şiddetli bir şekilde çevrim içi olma arzusu, sosyal davranışlarında bozulmalar vb. davranış bozuklukları ile baş etme stratejisi olarak görülebilir. VanGelder (2003) ise ruh halinin değişikliğini beynin zevk merkezi olan nucleus accumbende dopamin salındığı zaman öfori veya heyecanın meydana gelmesi olarak tanımlamıştır. Örneğin, internete bağlandığında kişide bir canlanmanın oluşması

Tolerans : Bir eylemin miktarını bireyde daha önceki etkiyi gösterebilmesi için artırma sürecidir. Young (1996) bunu alkol bağımlılarının istenilen etkiyi sağlamak amacı ile alkol tüketimini artırmalarına benzetmektedir. İnternet bağımlıları, interneti, bağımlı olmayanlara göre sekiz kat daha fazla kullanabilmekte hatta internette kalma sürelerini giderek artırmaktadırlar.

Yoksunluk -Geri Çekilme Belirtileri (Withdrawal Symptoms): Belirli bir eylem devam etmediğinde ya da aniden kesildiğinde titreme, rahatsız olma, huysuz ve öfkeli olma gibi hoş olmayan his durumları veya fiziksel etkilerdir. VanGelder'e (2003) göre tedirginlik, ajitasyon, agresiflik ve stres olabilmektedir.

Çelişki -Çatışma (Conflict): Belirli bir aktive için bağımlının kişilerarası çatışmalar ile iş, sosyal yaşam, hobiler ya da ilgiler gibi çeşitli aktivitelerle olan çatışmalar ya da bireyin kendi içerisinde ruhsal çelişki halinde olmasıdır. Yonug'a (1996) göre bireyler akademik, ilişkisel, finansal, mesleki ve fiziksel çelişki yaşayabilmektedirler.

Nüksetme (Relapse): Bir süre zevk verici etkinliklerden kaçınma ve kontrolden sonra belirli bir etkinliğin ilk durumuna geri dönebilmesi veya tekrar ortaya çıkabilmesidir. VanGelder (2003) nüksetmeyi, bağımlılık oluşturan davranışı durdurmaya yönelik başarısız olmuş girişimler olarak açıklamıştır. Yonug (1996) internet bağımlısı bireylerin online olarak geçirdikleri zamanın olumsuz sonuçlarından kaçınmak için azaltma veya durdurma çalışmalarında başarısız girişimlerde bulunma durumudur.

Gelişim: Yonug (1996) internet bağımlısı bireylerin interneti kabul edilebilecek sınırlarda, e-posta ve www gibi bilgi protokol fonksiyonları ile kullandıklarını, daha sonra ise sohbet odaları, online oynanabilen oyunlar ve haber grupları gibi internet bağımlıları tarafından interaktif fonksiyonları daha yüksek bir oranda kullandıklarını incelenmiştir. İnternet bağımlısı olmayan bireylerin ise bağımlıların tersine internetin e-posta ve www gibi bilgi protokol fonksiyonlarını daha çok kullandıklarını ifade etmiştir.

İnkâr Etme: Bireyin bağımlı olduğu halde problemin varlığını kabul etmemesi şeklindeki bilinçaltı öz-kontrol ve kararlılık hissidir. Young'a (1999) göre internet bağımlılığını inkâr edenlerin; "kimse bir makineye bağımlı olamaz", "bu sadece işimin bir parçası", "bu sadece bir hobi, kaldı ki herkes interneti bugün kullanıyor" şeklinde savunduğunu belirtmiştir.

Sonuçlar ve Sonuçlara Rağmen Devam Etme: Young (1996) internet bağımlısı bireylerin aile yaşamlarında, ilişkilerinde, çalışma ve akademik hayatlarında internet bağımlılığının sebep olduğu sorunlara rağmen bir seferde on saate hatta daha fazlasına kadar online olabileceğini belirtmiştir.

Young vd. (2000) başka bir araştırmada da, internet bağımlısı bireylerin düşük notlar, işlerini kaybetme ve boşanmalara rağmen internet kullanımlarını durduramadıkları, hatta kontrol bile edemediklerini, sabırsızlıkla online olacakları zamanı beklediklerini belirtmiştir. İnternet bağımlılık belirtileri belirleme ölçütleri;

Yoksunluk; birey internet kullanamadığı zaman kendini gergin/huzursuz, sinirli/öfkeli, belirli bir eylem devam etmediğinde ya da aniden kesildiğinde titreme, rahatsız olma gibi hoş olmayan his durumları veya fiziksel etkilerdir. VanGelder'e (2003) göre tedirginlik, ajitasyon, agresiflik ve stres olabilmektedir.

Kontrol Güçlüğü; bireyin internete bağlanma süresini ve kendi kontrolü kaybetmesi şeklinde açıklayabiliriz. İnternet kullanımının bir bağımlılık türü olarak ortaya çıkmasındaki temel nedenlerden biri "kullanım miktarı" ya da çevirim-içi ortamda harcanan zamanın miktarıdır (Chou, Condrón ve Belland, 2005). İnternet başında uzun zaman geçirmek, internet bağımlılığının hem nedeni (Irwansyah 2005), hem belirtisi, hem de bir sonucu olarak düşünülebilir. İnternet bağımlılığında, internet başında geçirilen zamanın önemli bir belirti olarak değerlendirilmesindeki temel neden ise, araştırmalarda bağımlı kullanıcıların günlük ya da haftalık internet kullanım sürelerinin bağımlı olmayan kullanıcılardan dikkat çekici düzeyde yüksek olmasıdır (Cao ve Su, 2007; Everhard, 2000; Gonzalez, 2002; Hardie ve Tee, 2007; Kim ve Kim, 2002; Kubey, Lawin ve Barrows, 2001; Lin ve Tsai 2002; Nalwa ve Anand, 2003; Simkova ve Cincera 2004; Young, 1996; Weitzman, 2000).

İşlevsellikte Bozulma; İnternet bağımlısı bireylerde bazı belirtiler bireyin iç dünyasında gerçekleşirken ancak bazı davranışların gözlemlenmesi mümkün olabilmektedir. İnternet bağımlıları internet karşısında zaman kavramlarını yitirmekte, bazen bütün bir günün nasıl geçtiğini fark edememektedirler. İnternet bağımlısı bireyler yemeği, uyumayı, okula gitmeyi, kısaca temel sorumluluklarını bilgisayar ile aralarında bir engel gibi görebilmekte ve bu sorumlulukları yerine

getirmeyi erteleyebilmekte ya da unutabilmektedirler. İnternet bağımlıları uykusuzluk, hareketsizlik nedeniyle kilo alabilme, düzensiz yeme alışkanlığı gibi olumsuzluklarla karşı karşıya gelebilmektedirler. İnternet bağımlıları için internet, problemlerden kaçış için bir yol olarak değerlendirilebilmektedir (Young ve diğerleri, 2000), interneti kullanmadıkları zamanlarda kaygı, üzüntü duymakta ve depresif halde bulunabilmektedirler (Demetrovics ve diğerleri, 2008). İnternet bağımlılığı ile kaygı ve depresyon arasında anlamlı bir ilişki bulunduğu düşünülmektedir (Özcan, 2004; Yang ve diğerleri, 2005; Thatcher ve Goolam, 2005; Kim ve diğerleri, 2006; Spada ve diğerleri, 2008; Lee ve diğerleri, 2008). Özellikle depresyon kavramı, internet bağımlılığında hem bir belirti hem de bir neden olarak gösterilebilir.

Sosyal İzolasyon; bireyin internet kullanım amacı çevresiyle iletişim kurma yollarının değiştirmekte ve bireyi gerçek hayattan uzaklaştırarak sanal dünya içerisinde derin bir yalnızlığa çekmektedir. İnternet kullanımının yol açabileceği olumlu ve olumsuz sonuçlar, interneti kullanım neden ve amaçlarıyla doğrudan ilişkilidir (Bayraktutan, 2005). İnternet bağımlısı olan kullanıcılar, film-müzik siteleri, oyun siteleri, sohbet odaları, pornografik siteler, sosyal paylaşım siteleri (Kim ve Kim, 2002; Murali ve George, 2007; Tvedt, 2007) vb. sitelerde daha çok zaman harcarken, internet bağımlısı olmayan kullanıcılar haber, alış-veriş ve eğitim sitelerinde zaman harcamaktadırlar (Kim ve Kim, 2002). Irwansyah (2005) çalışmasında, internet kullanım miktarının, oyun, sohbet, eğitim, bilgi vb. kullanım amaçlarına göre değişebildiğini saptamıştır. İnternet bağımlısı olmayan kullanıcılar, bağımlı kullanıcılara göre interneti daha çok bilgi araştırma amaçlı kullanmaktadır (Chen, Chen ve Paul, 2001; Leung, 2004; Tekdal, 2005). Gençler üzerinde yapılan bir çalışmada sohbet, oyun gibi bağımlılık yapan sitelerin filtrelenmesi yani erişiminin engellenmesi durumunda, internet kullanıcılarının, interneti bilgi ve haber amaçlı kullanmaya yöneldikleri ve kullanım sürelerinin azaldığı gözlemlenmiştir (Günüç ve Kayri, 2009).

Alanyazın incelendiğinde araştırmacılar internet bağımlılığının tanısında, bazı gözlenebilecek davranış ve etkinlikler daha az dışarıya çıkmak ve internet kullanımı haricinde daha az zaman geçirme; ev ya da iş ortamında yemek yemeye daha az

zaman harcamak; interneti her defasında daha fazla kullanmayı isteme; genellikle bilgisayar başında yemek yeme alışkanlığı kazanma; internetin başında geçirilen zamanı kontrol etmekte güçlük çekme; sürekli uykusuz ve yorgun görünme; internetin başında planladığı süreden daha çok kalma; aile ve arkadaşlar arasındaki ilişkinin zayıflaması ya da kopması; internet başında harcanan uzun zamanı inkâr etme; bireyin çok fazla internetin başında kalmasından dolayı başkalarının bu durumdan şikayet etmesi; bir günde birçok kez mailini kontrol etme; interneti kullandığında kendini daha iyi ve mutlu hissetme; yapılması gereken görev ve sorumluluklar olduğu halde internet başından ayrılamama; aile üyeleri evde yokken bunu bir rahatlama ve kurtuluş görüp internete girme; internette geçirilen zamanı inkar etme; internette geçirilen zaman hakkında çevresindekilere yalan söyleme; interneti iyi hissettikleri tek yer olarak görme; çok fazla internet kullanım ücreti ödeme; internette geçirilen zamandan ötürü suçluluk hissi duyma; internetteki arkadaşlıkları tercih etme; internette değilken dahi sürekli interneti düşünme vb. kriterleri kullanmaktadırlar (Young, 1996; Morahan-Martin ve Schumacher, 2000; Davis, 2001; Caplan, 2002; Young, 2004; Leung, 2004; Thatcher ve Goolam, 2005; Kim ve diğerleri, 2006; Demetrovics ve diğerleri, 2008).

2.9.İnternet Bağımlılığına Yönelme Nedenleri

İnsanların aşırı internet kullanımına yönelmelerinin nedenleri yaşantılarında bulunan dolaylı yada doğrudan bir takım sıkıntılardan kaynaklanmaktadır. İnternet bağımlılığının doğrudan etkileri; bireyin interneti kullanım amacı ve internete bağlanma süresinden kaynaklanan nedenler olarak gösterilebilir. Bireyin yaşantısında olumsuz etkilendiği psikolojik ve sosyolojik etkenler nedeniyle aşırı internet kullanımının gözlenmesi internet bağımlılığında dolaylı nedenler olarak gözlenebilir. Bütün bunlar dikkate alındığında internet bağımlılığının kullanım amacı, kullanım miktarı, psikolojik ve sosyolojik birçok nedene bağlı olduğu gözlenmektedir. Bu etkenleri sıralayacak olursak;

Bireyin aşırı internet kullanımına yönelme etkenlerinden çevre büyük önem taşımaktadır. Tütün, alkol bağımlılığı ve diğer madde bağımlılıklarında olduğu gibi birey, arkadaş ortamına uymak ya da meraktan dolayı İnternet bağımlılığıyla tanışabilmektedir. İnternet kullanmak, arkadaşları arasında popüler bir etkinlik olarak

görülmektedir ve bu nedenle bireyin sürekli internetle iç içe olması kaçınılmaz hale gelmektedir (Tsai ve Lin, 2001). İnsanlar özellikle de ergin çağlarında suskunluk, içe kapanıklık, çevreden kopma, can sıkıntısı, aile içinde çatışma, arkadaşlarıyla problemlerinin bulunması, çevresi içinde beğenilmeme korkusu, kendi ya da dünyanın geleceği hakkında endişe duyma ve kötümserlik vb. psikolojik ve sosyolojik sıkıntılardan bir kaçış olarak, eğlenebileceği, daha iyi anlaşılabilirdiği ve kabul gördüğü, duygu ve düşüncelerine önem verildiği bir ortama yönelerek zamanının çoğunu burada geçirebilmektedir (Saygılı, 2002).

İnternet bağımlılığının bir başka nedeni bireyin sosyalleşme ihtiyacından kaynaklanabilir (Grohol, 1999; Bayraktutan, 2005). Ailenin temel fonksiyonlarından biri de çocuğunu sosyalleştirmesidir. Birey elektronik postalar, sohbet odaları, tartışma forumları ve çevrim-içi oyunlar aracılığıyla sosyalleşmeye çalışmaktadır. İnternet aracılığıyla kurulan sosyal etkileşim daha samimi gelmektedir. Bireyin toplumdan uzaklaşmasını ifade eden yabancılaşmanın internet bağımlılığıyla ilişkili olduğu düşünülmektedir (Kim ve Kim, 2002; Bölükbaş, 2003). İnternet bağımlılığı ile güçlü bir ilişkisi olduğu düşünülen etkenlerden biri de “yalnızlık” tır. Yani, bireyi aşırı internet kullanmaya yönelten nedenin toplum içinde yalnız kalması durumunda görünebileceği gibi, bireyin aşırı internet kullanımından ötürü zamanla toplumdan uzaklaşarak yalnız kaldığı şeklinde de düşünülebilir. Öyle ki, bireylerin internet bağımlılığı düzeyi arttıkça, yalnızlığının da arttığı düşünülmektedir (Caruso, 1998; Irwansyah, 2005).

Aşırı İnternet kullanımıyla ilgili depresyonun, patolojik (klinik durumlu) durumlarda önemli bir etken olduğu düşünülmektedir (Young ve Rodgers, 1998; Bayraktar, 2001). Depresyon neden ya da sonuç olarak görülebilir. İnternet bağımlısı olan ergenler, internetin depresyon hallerini hafiflettiği bir ortam olarak gördüklerini açıklamışlardır (Tsai ve Lin, 2003). Bu etkenlerin haricinde; kaygı ve çekingenlik kavramları ile internet bağımlılığı arasında ilişki tespit edilmiştir (Chak ve Leung, 2004).

Young’a göre (2004), bireyin ücretsiz ve limitsiz internet erişebilmesi, kontrol ya da engelin olmaması internet bağımlılık riskini artırmaktadır. İnsanlar boş zamanlarını değerlendirebilmek için, çoğunlukla kolay erişebilecekleri ve uygulayabilecekleri etkinlikleri yeğlemektedir (Bayraktutan, 2005). İnternete erişim

kolaylığı, ucuz erişim, internetin yüksek hızı, internet bağımlılığını tetikleyen ve bağımlılığa yakalanma riskini artıran dolaylı nedenlerden sayılabilir (Greenfield, 1999). Bireyin internet kullanım süresi kontrol altında tutularak olası bağımlılığın önüne geçilebileceği gibi internet kullanım süresi kademeli azaltılarak bağımlı bireyin bağımlılıktan kurtulması bu yolla tedavi edilebilecektir.

İnternet bağımlılığının bir diğer nedeni sunduğu kumar, sohbet, oyun vb. olanaklardan kaynaklanabilir (Gönül, 2002). İnterneti kullanım amacının, bağımlılıkta büyük etken olduğu söylenebilir. Öyle ki, DiNicola (2004) üniversite öğrencileri üzerinde yaptığı çalışmasında; en sık kullanılan çevirim-içi etkinliğe bağımlı öğrencilerin %15,7'si e-posta derken, bağımlı olmayan öğrencilerde bu oran %31, bağımlı öğrencilerin %5,9'u çevirim-içi oyun derken bağımlı olmayan öğrencilerde bu oran %3,2, bağımlı öğrencilerin %53'ü sohbet derken bağımlı olmayan öğrencilerde bu oran %49,3, bağımlı öğrencilerin %2'si alış-veriş/açık artırma derken bağımlı olmayan öğrencilerde bu oran %1,3, bağımlı öğrencilerin %13,7'si internette sörf derken bağımlı olmayan öğrencilerde bu oran %7,1, bağımlı öğrencilerin %5,9'u pornografi derken bağımlı olmayan öğrencilerde bu oran %0,01, bağımlı öğrencilerin %2'si dosya/müzik paylaşımı derken bağımlı olmayan öğrencilerde bu oran %5,7 olduğunu belirtmiştir.

İnternetin bireylere, özellikle pornografik unsurlar gibi, gerçek yaşamda erişemediği bazı zevkleri yaşama olanağı sunması, internetin çekiciliğini ve internete olan merak ve ilgiyi daha da artırabilmektedir. İnternet üzerinden ulaşılabilen resim, video, yazı gibi pornografi içerebilen unsurlar internet bağımlılığına neden olabilmenin yanında seks bağımlılığı, seks suçları gibi başka problemleri de beraberinde getirebilmektedir (Henderson, 2001).

Günümüz eğitim sisteminde Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yürütülmekte olan Fatih Projesi, eğitim ve öğretimde okullardaki teknolojiyi iyileştirmek amacıyla hayata geçirilmesi hedeflenen bir proje olarak gündeme gelmiştir (<http://www.fatihprojesi.meb.gov.tr>). Çocukların teknoloji ve internet ile bu kadar iç içe olması bir yana bilişim teknolojileri ile sağlanacak eğitim ortamının oluşturulması projenin desteklenmesine neden olmaktadır.

Milli Eğitim Bakanlığı'nın, bu projenin ana bileşenlerinden olduğunu belirttiği; bilinçli, güvenli, yönetilebilir, ölçülebilir bileşim teknolojilerinin kullanımının sağlanması ve öğretmenlere doğru bilgisayar ve internet kullanımı hakkında hizmet içi eğitimlerin verilmesi konularında titizlik göstermesi; ayrıca internet kullanımı ile ilgili kurallar koyularak sınırların çizilmesi, çocuk tarafından kullanılan bilişim teknolojilerinin ne amaçla kullanıldığının öğretmenler ve aileler tarafından yakın takip edilmesi, sosyal etkinliklerin ihmal edilmeyip, insan ilişkilerini artırmanın asıl hedef olduğu bir eğitim sistemi kurulması ile bu endişeler giderilebilir. Fatih Projesi'nin tamamlanması planlanan beş sene zarfında bilişim teknolojileri ile ilgili yaşanabilecek olumlu ve olumsuz yanları eğitimcilerin, ailelerin ve ruh sağlığı profesyonellerinin yakından takip etmesi gerekmektedir. İnternet bağımlılığı internetin kontrol-dışı ve sağlıksız kullanımını tanımlar. Ancak henüz diğer bağımlılık tiplerindeki gibi çerçevesi tam çizilmiş bir tanı ve değerlendirme ölçütü yoktur (Ögel, 2012). Bu nedenle Türkiye'de klinisyenler, normal ve patolojik internet kullanımının sınırlarını çizmek açısından dikkatli davranmakta ve patolojik internet kullanımı konusu üzerinde önemle durmaktadırlar (<http://www.fatihprojesi.meb.gov.tr>).

2.10.İnternet Bağımlılığının Olumsuz Etkileri

Dünyayı saran teknoloji inanılmaz bir hızla gelişmekte hayatın her alanında vazgeçilemez bir hal almaktadır. Teknolojinin yaşamı kolaylaştırmanın yanı sıra hayatı yeniden şekillendirmesiyle teknolojinin esareti altında kalmak gibi internetin sınırsız, denetimsiz ve yasaksız her türlü bilgiye veya kişilere erişimin kolaylığı, birçok olumlu gelişmelerin yanında bazı olumsuz sonuçları da doğurmaktadır. Ailelerin teknolojik gelişmeleri takip etmemesi çocukların denetimsiz internet kullanım riskinin artırmaktadır (Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği [TOBB], 2007). Araştırmalarda çocuk ve gençlerin televizyon, video, bilgisayar, internet, sinema, radyo, teyp, video oyunları gibi kitle iletişim araçlarının karşısında günde 4-5 saatten daha fazla zaman geçirdikleri gözlenmektedir (Dinç, 2010). Gençlerin ihtiyaç duydukları birçok unsuru internette bulmaları nedeniyle internette fazla zaman geçirebilmektedirler (Bölükbaş, 2003). İnternet bağımlılığı gençlerde genel olarak; sağlık, okul, aile, zaman yönetimi, finansal ve hoşgörü ile ilgili problemler

oluşturabilmektedir (Lin ve Tsai, 2002; Tsai ve Lin, 2003; Young, 2004; Köroğlu ve diğ., 2006; Murali ve George, 2007; Young, 2007).

İnternet, bilgisayar, akıllı telefon, tablet gibi teknolojik aletlerle hayatımızın her alanına girdiği için hiç internet kullanmama gibi bir durumun mümkün olmadığını kabul etmek gerekir. Bu bağlamda internet bağımlılığı da yeme bozukluğundaki gibi kontrol altına alınmalıdır. Yaşadığımız teknoloji çağında internet olmadan yaşamak zordur. Kontrollü internet kullanımı, bağımlılığı tedavi etmek için en iyi yöntemdir (Ögel, 2012). Problemlerli internet kullanımının psikolojik, bedensel, sosyal ve zihinsel gelişim ve başarı açısından olumsuz etkilerini görmekteyiz. Bunları şu şekilde açıklayabiliriz;

2.10.1. Ruhsal ve Sosyal Sorunlar

İnternet bağımlılığının ya da problemlerli internet kullanımının bireylere ruhsal ve sosyal etkileri genel olarak şöyle sıralanabilir (Caruso, 1998; Lin ve Tsai, 2002; Nalwa ve Anand, 2003; Young, 2004; Kwiatkowska ve diğ.leri, 2007; Murali ve George, 2007; Karaca, 2007; Akt.; Günüç, 2009):

1. Okul başarısında düşme,
2. Bireyin hem aile hem de arkadaş ilişkilerinde zayıflama ya da gerçek hayattan kopmalar yaşama,
3. İçsel sıkıntı çekme, saldırganlık, içe kapanma, motivasyon kaybı, mutsuzluk, sinirli olma, ankisiyete ve bunalım,
4. İnternet kullanımını sınırlamaya çalışan anne ve babayla çatışma yaşama,
5. Aile içi boşanmalar ve ailede parçalanmalar,
6. Okulda bilgisayar oyunu oynama, internete girme cep telefonu kullanma nedeniyle disiplin sorunları yaşama,
7. Ruhsal çöküntülerin oluşabilmesi ve hoşgörüden uzaklaşmaların yaşanabilmesi,
8. Depresyon düzeylerinin artması gibi psikolojik problemlerin oluşabilmesi,
9. Sosyalleşme sürecinde problemlerin oluşabilmesi, iletişim becerilerinin gelişiminde bozulma, yüz yüze ilişki kurmakta güçlük yaşama,

10. Uykusuzluk çekme ya da düzensiz uyku alışkanlığına neden olabilmesi,
11. İnternet dışındaki diğer etkinliklere karşı isteksizliğin oluşabilmesi,
12. İleri düzeylerinde intihara bile kalkışma,
13. Sosyal aktivitelere katılmama, ailesel ve akranları ile olan sosyal ilişkilerde bozulma, evden kaçma hatta daha da ileri gidilerek internet kafeye gidebilmek için para çalma şeklinde suç kabul edilen hırsızlık davranışını gösterme (Odabaşoğlu vd., 2007).

2.10.2. Bedensel Sorunlar

1. Gözlerde yanma, göz yorgunluğu, sırt, baş, omuz, el-bilek ve boyun ağrısı, genel yorgunluk gibi sağlık sorunları, göz kataraktından beyin tümörüne kadar geniş bir aralıkta birçok hastalığa yol açabilmektedir (Demirci ve Nazik, 2001).
2. Yeme alışkanlıklarının değişmesi ve hareketsizliğe bağlı obezite,
3. Karpal Tünel Sendromu ve bağışıklık sisteminde baskıya sebep olabileceğini ortaya koymuştur (Young, 1996).
4. Postür bozuklukları
5. Epilepsi nöbeti

2.10.3. Akademik Sorunlar

İnternet bağımlılığı sorunu olan bireylerde akademik sorunlar; derslere ilgisizlik, derslere katılmama, derslerde zaman zaman uyuma, unutkanlık ve dikkat eksikliği, okul başarı düzeyinde düşüş, internet kafelere gidebilmek için okuldan kaçma, okula devamsızlık şeklinde görülebilmektedir (Young 1996; Çelebi, 1999; Griffiths, 2000; Odabaşoğlu, 2007, Bakken vd. 2009). Bayraktar ve Gün (2007) 686 öğrenci ile yaptıkları araştırmada patolojik internet kullanımı arttıkça öğrencilerin not ortalamalarının düştüğünü tespit etmiştir.

2.10.4. Mesleki Sorunlar

Gelişmiş ülkelerde bilgisayar kullananlarda mesleki kas iskelet hastalıklarının sıklığı ve maliyetindeki dramatik artışın da etkisiyle iş yerlerinde ergonomi eğitimi ve ergonomik girişimler hızla yaygınlaşarak uygulanmaktadır. Ülkemizde ise

bilgisayar kullananlarda mesleki kas iskelet hastalıklarının sıklığı, risk etkenleri, iş gücü kaybı, maliyeti, korunma eğitimi ve ergonomik girişimlerin etkinliği konusunda çalışmalar çok az sayıdadır (Özcan, Esmailzadeh ve Bölükbaş, 2007). Bu nedenle yaşanan bu sorunlara karşı Türkiye'de ergonomi alanında İstanbul Üniv. Tıp Fakültesi Fiziksel Tıp ve Rehabilitasyon Anabilim Dalında Kas İskelet Hastalıkları ve Ergonomi Birimi oluşturulmuştur. İnternet bağımlılığı, iş saatleri içerisinde çalışanların etkililiğini ve iş verimini azaltabilmekte, çalışanları iş harici internet kullanımlarına yönlendirebilmekte ve bu yüzden çalışanların işlerini kaybetmelerine kadar varabilecek olumsuz sonuçlara sebep olabilmektedir (Young 1996, 1999; Griffiths, 2002, 2003).

Bağımlı bireylerin % 50'sinde başka bir psikiyatrik bozukluk bulunduğunu ortaya koymuştur. İnternet bağımlılığıyla birlikte madde kullanımı (% 38), duygudurum bozukluğu (% 33), anksiyete bozukluğu (% 10), psikotik bozukluk (% 14), depresyon veya distimi (% 25) en sık rastlanan ruhsal bozukluklardır. Bu kişilerin % 38'nin en az bir başka bağımlılığının daha olduğu ve bunlar arasında en sık kompulsif alışverişin (%19), kumar oynamanın (% 10) ve piromaninin (%10) bulunduğu belirtilmiştir (Odabaş ıoğlu, vd., 2007). Ayrıca bu kişilerin bazılarının borderline, narsistik ve anti sosyal kişilik bozukluğu kriterlerini de karşıladıkları ve özellikle daha önceden çeşitli dürtü kontrol bozukluğu ya da madde bağımlılığı sorunu olanların interneti daha aşırı ve patolojik düzeyde kullanma eğiliminde oldukları ifade edilmiştir (Swickert, vd, 2002).

2.11.Üstün Zekâlı ve Yetenekli Bireylerin İnternet Kullanım Alanları ve Nedenleri

Dünya, bilgi çağı denilen 21. yüzyıla girerken, gelecek nesil teknolojik yenilikler, evlerde kullanılan teknolojik aygıtların gelişimi, bir yandan yarışçı eğitim, öte yandan da gittikçe karmaşıklaşan yeni teknolojik aygıtlar üretilmektedir. Türkiye internetle 1994 yılında tanışmış ve büyük bir hızla kullanımı artmıştır. Her yaştan ve her kesimden insanın yaygın olarak kullandığı internette bilgi, her gün yenilenen ve zenginleşen bir teknolojik araç olarak kabul görmektedir. Dünyada 2012 yılı itibarıyla iki buçuk milyara yaklaşan kişi internet kullanmaktadır.

TUİK'in 2013 hane halkı anketlerine göre de nüfusumuzun % 49,1'i düzenli olarak internet kullanmaktadır (TUİK 2013). Günlük yaşam da iş arama, kayıp arama, eş arama, arkadaş arama, alışveriş, bankacılık işlemleri, tanıtım, seyahat, eğitim, sağlık ve savunma gibi birçok alanda internet kullanılmaktadır. Üstün zekâlı ve yetenekli bireyi bu gelişimin dışında tutmak mümkün değildir. Wikipedia'ya göre radyo, televizyon ve internetin bulunuşundan 50 milyon kullanıcıya ulaşmak için geçen süre incelendiğinde; radyo için 38 yıl, televizyon için 13 yıl iken, internet için sadece 5 yıldır. Avrupa Çevrim-içi Çocuklar Araştırma Projesi kapsamında gerçekleştirilen araştırmada çocuklar interneti;

1. *Okul işleri (%92)*
2. *Eğlence - video klip izlemek (%59)*
3. *Oyun oynamak (%49)*
4. *Arkadaşları ile sosyal ağlarda paylaşımında bulunmak (%48)*
5. *Haberleri okumak ya da izlemek (%40)*
6. *Müzik ya da film indirmek (%40) için kullandıklarını belirtmişlerdir.*

Kurnaz, Yurt ve Çiftçi, (2014) Üstün Zekâlı ve Yetenekli Çocukların Bilgisayar ve Bilgi Teknolojileri Kullanımı ve Kendi Yaşamları Üzerlerindeki Etkileri ve Düşünceleri adlı araştırmaları incelendiğinde bireylerin internet kullanım nedenleri;

1. Çocuklar bilgisayar ve iletişim teknolojileri kullanımının; sözcük dağarcığını, farklı kültürler hakkında bilgi sahibi olma, yabancı dil konuşma yeteneği, farklı kültürleri anlama, okuma, dinleme, ve yabancı dillerde yazma yeteneğine katkı sağladığını belirtmiştir.
2. Çocuklar, öğretim sürecinde tablet bilgisayarlardan faydalanmak, ödevler yaparken bilgisayar kullanmak, daha kısa sürede öğrenme ve yeni konular hakkında bilgi edinme, bilgisayar destekli programlarla dersler almanın akademik gelişimlerine katkı sağladığını belirtmişlerdir.

3. Üstün zekâlı ve yetenekli çocuklar “arkadaşlarımla sosyal medya üzerinden konuşmaktansa yüz yüze konuşmayı tercih ederim, gerçek dünyaya ait problemlerle başa çıkma noktasında ana yardımcı oluyor, grup çalışmalarında etkin rol oynuyor, eğer evde bilgisayar yoksa aile bireyleri arasındaki iletişim daha iyi oluyor, arkadaşlarıyla bilgisayar üzerinden sohbet etmemi kolaylaştırıyor diyerek bilgisayar ve iletişim teknolojilerinin bireyin sosyal hayatı üzerindeki etkilerini açıklamaktadır.
4. Üstün zekâlı ve yetenekli çocuklar kendi kişisel becerilerinin gelişmesi hakkında “Görsel materyalleri animasyon haline getirmemde bana yardımcı oluyor, yaptıklarımı ifade edebilme noktasında bana yardımcı oluyor, kendimi geliştirmemede bana katkı sağlıyor, kendi kendimi değerlendirmeme de bana yardımcı oluyor, bilgisayar beni rahatlatıyor, hobilerimle alakalı ürünleri internette gördüğümde hobilerimi pratiğe dönüştürmemde bana fayda sağlıyor” şeklinde beyanda bulunmuştur. Aynı zamanda özel yetenekli çocuklar ailelerinin internet kullanımıyla alakalı kısıtlamaları konusunda kızgınlık göstermemektedir.
5. Üstün zekâlı ve yetenekli öğrenciler bilgisayar ve iletişim teknolojilerinin kullanımıyla teknolojik becerileri arasındaki ilişkiyi açıklarken şu ifadeleri kullanmışlardır: “Sanırım internettekilerden daha iyi ürünler ortaya koyabilirim, bilgisayardan anladığımı düşünüyorum, sanırım programlama yapabilirim, bir teknolojik cihazı ilk defa görsem dahi onu kullanabileceğimi düşünüyorum, internette araştırma yaparken birbiriyle bağlantılı şeylerden ziyade alakasız şeylerle karşılaşıyorum, internetten edindiğim bilgilerin gerçek olup olmadığı konusunda tereddütlerim var, bilgisayar ve iletişim teknolojisine nasıl istersem ulaşabiliyorum” şeklinde ifade etmişlerdir.

Kurnaz, Yurt ve Çiftci, (2014) Üstün Zekâlı ve Yetenekli Çocukların Bilgisayar ve Bilgi Teknolojileri Kullanımı ve Kendi Yaşamları Üzerlerindeki Etkileri ve Düşünceleri adlı araştırmalarında üstün zekâlı ve yetenekli çocukların görüşleri temel alınarak, bilgi teknolojilerinin kendi yaşamları ve eğitimlerindeki yeri ve etkileri ortaya çıkarılmak hedeflenmiştir. Türkiye'nin 12 farklı ilinden 5-12 sınıflara devam eden 129 öğrenci ile görüşülmüştür. Özel Yetenekli Çocuklarda

Bilgisayar Kullanımı ve Bilgi Teknolojileri (UCIT) isimli anketin uygulanması neticesinde çalışma sonucunda üstün zekâlı ve yetenekli çocukların bilgisayar ve iletişim teknolojilerinin kullanımı konusunda olumlu görüşlere sahip olduğu tespit edilmiştir. Üstün zekâlı ve yetenekli çocuklarda bilgisayar ve bilgi teknolojilerinin kullanımı ile alakalı farklı görüşler bulunmaktadır. Ancak bilgisayar kullanımı, ikamet edilen şehir, devam edilen sınıf, evde internet kullanımı, günlük ve haftalık internet kullanımı, internet ve bilgisayar oyunları ile facebook kullanımı noktasında büyük farklılıklar bulunmamaktadır.

Üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin sürekli teknolojik gelişmelerle iç içe olması metodoloji ve terminolojide yeni bir çığır açmaktadır. Eğitimci ve psikologlar gençlerin olağanüstü yeteneklerini incelerken bilişim teknolojileri kullanımını göz ardı etmemelidirler (Çepni, 2004). Üstün zekâlı-yetenekli öğrenciler ile bu öğrencilerin devam etmekte oldukları ilköğretim okullarından seçilen normal zekâlı öğrencilerin katıldığı bir araştırmada ulaşılan sonuçlardan bazıları, üstün zekâlı-yetenekli öğrencilerin %97,9'unun evlerinde kullanabilecekleri bir bilgisayar bulunduğunu; tamamının elektronik posta adreslerinin bulunduğunu; normal öğrencilere göre haftada daha uzun süre ders ve araştırma dışı bilgisayar kullandıklarını; normal öğrencilere göre, bilgisayar oyunu oynamanın önemli bir boş zaman değerlendirme uğraşı olarak görüldüğünü ortaya koymuştur (Üstünel, 2008). Üstün zekâlılar-yetenekliler ile bilişim teknolojileri ilişkisine yönelik alan yazınına dayalı bilgiler, üstün zekâlı-yetenekli öğrencilerin bilişim teknolojilerini yaşamlarında diğer öğrencilere göre daha fazla ve daha etkili kullandıklarını; bilişim teknolojilerini kullanmada ön planda ders çalışma, oyun oynama ve iletişim kurma amaçlarının bulunduğunu ve bilişim teknolojilerine karşı çok olumlu yaklaşımlara sahip olduklarını göstermektedir. Ancak, bu durum, eğitimin tasarlanmasında ve uygulanmasında eğitim yöneticileri, öğretmenler ve diğer ilgili kişilere önemli görevler yüklemektedir. Eğitimden sorumlu kişiler, üstün zekâlı-yetenekli öğrencilerin belirlenmesi, güdülenmesi, gözlemlenmesi, izlenmesi ve değerlendirilmesi gibi süreçleri titizlikle uygulamalı ve bilişim teknolojisi aracılığı ile öğrenci potansiyelinin artırılmasını sağlamalıdır (Özmen ve Kömürlü, 2011).

Üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin program tasarlamak ve yazma, yeni teknolojiler üretme, eğitsel oyunlara yönlendirerek, hayatlarının birçok alanında bu teknoloji ile iç içe olmaları yeni ufuklar açma, yeni ve değişik düşünme stratejileri geliştirme, bilgisayarlarla insan beyni arasındaki benzerliği fark ettirme ve öğrenci program yazmadaki adımlarla, insanın problem çözme mantığını kesiştirdiğinde; karşılaştığı farklı problemlere de benzer bir bakış açısı ile çözümler üretmeye başlar (Digest, 1985).Bilişim teknolojisi aracılığı ile eğitsel oyunları oynamak da öğrenci düşünmesini ve farklı uygulamaları yaşama geçirmek açısından yararlar sunar. Bazı simülasyonlar ve bilgisayar oyunları liderlik özellikleri ön planda olan üstün öğrenciler için karar verme, akılcı çözümler üretme ve strateji geliştirme becerilerini geliştirmede, ideal görülmektedir (<http://www.educationarcade.org>). Teknoloji ve internetin sayısız faydasının yanı sıra bilgisayar destekli eğitimlerinde, günlük yaşamlarının hemen her anlarında olan teknolojik araçlara bağımlılığı bir anlamda kaçınılmaz kılmaktadır. Ülkemizde yapılan alan yazın araştırmalarında üstün ve özel yetenekli bireylerin internet bağımlılığı alanında araştırmaya rastlanılmamıştır.

2.12.Üstün Zekâlı ve Yeteneklilerin Eğitiminde Bilgisayar ve İnternet Teknolojisi

Üstün zekâlı ve yetenekli bireyler sahip oldukları bilişsel, duyuşsal ve gelişimsel özelliklerindeki farklılıklardan dolayı kendilerine has özelliklerine ve ihtiyaçlarına uygun bir eğitim ortamına ihtiyaç duyarlar (Kanlı, 2008). Bu bireyler için hazırlanacak bir eğitim programı onların var olan yeteneklerini ve potansiyellerini geliştirmek için düzenlenmelidir. Bu programlar çocukların sahip oldukları özellikleri geliştirip güçlendirirken onlara akademik kimlik de kazandıracak biçimde hazırlanmış olmalıdır (Mussoline, 2010). Başka bir deyişle üstün yetenekli öğrencilerde etkili olacağı düşünülen program yapısı, karmaşık ve derinliği olan programlardır (Karnes ve Stephens, 2005). Aynı zamanda bu programlar, normal öğrencilerin devam ettiği sınıflardaki eğitim ve öğrenme seçeneklerinden daha fazla düşünmeye sevk edici unsurlar barındırmalıdır. Böylece hem öğrencilerin öğrenmeleri sağlanmış olacaktır hem de sahip oldukları yetenekleri geliştirecektir (Mussoline, 2010). Üstün zekâlı ve üstün yetenekli bireyler analiz, sentez ve iletişim gibi becerilere üst düzeyde sahip oldukları için yoğun miktarda bilgi

edinirler. Bu bireyler çeşitli ve farklı teknolojilere entegre olmada ve bunları kullanmada oldukça başarılıdırlar. Özellikle internetten belge indirme ve grafik görüntüleri elde etme, kelime işlemci ve grafik programlarının kullanımında ve mültimedya sunumlarının hazırlanmasında genel itibari ile pek sıkıntı yaşamazlar (Karnes ve Stephens, 2005). Bütün bunlar göz önünde bulundurulduğunda, üstün yetenekli çocuklara dönük hazırlanan programlar, düşünme stilleri, iletişim becerileri, yaratıcılık, araştırma becerileri, bağımsız hareket edebilme, planlama/sorumluluk, sosyal etkileşim becerileri, bireysel farkındalık ve internet gibi çıktılara odaklanan ancak bunlarla da sınırlı tutulmayan bir yapıda oluşturulmalıdır (Mussoline, 2010).

Ülkelerin geleceklerinin şekillenmesinde üstün zekâlıların-yeteneklilerin rollerinin yadsınamaz derecede önemli katkılar sağladığı göz önüne alındığında, bilişim teknolojisinin üstün zekâlıların-yeteneklilerin yaşamında aktif olarak kullanılmasının gerekliliği daha da ön plana çıkacaktır (Bayraktar, 2000). Bilişim Teknolojileri, bireysel öğretim tekniklerine yatkın olan üstün zekâlılara-yeteneklilere, kendi hızlarında ve seviyelerinde ilerleme, performans sergileme imkânı tanır. Günümüzde üstün zekâlı-yetenekli öğrencilerin ihtiyaçlarına yanıt verecek eğitim programlarının oluşturulması oldukça büyük meydan okumaları ortaya koymaktadır. Bunun için karşılaşılan zorluklardan birisi, üstün zekâlı-yetenekli öğrenciler için en iyi uygulamaların ne olduğuna karar verme işidir. Bu noktada bilişim teknolojisi üstün zekâlı-yetenekli öğrencilerin potansiyellerini ortaya koymada ve geliştirmede önemli görülmektedir (Hook, 2004).

Üstün zekâlı-yetenekli öğrencilerin performanslarını tam olarak ortaya koyabilmeleri için, okuldaki tüm personel yanında, öğretmenlerin özellikle ilgili ve dikkatli olmaları gerektiği belirtilmektedir. Öğrencilerin izlenmesi ve değerlendirilebilmesi için her türlü çabanın gösterilmesi ve bu alandaki görevli öğretmenleri öğrenci gelişimine ilişkin toplantılar düzenleyerek, gelişim raporları vermesi gerektiği önerilmektedir (Redcar ve Cleveland, 2011). Öğrenme ortamının her zamankinden daha kritik önem taşıdığını belirten Hook (2004), bilişim öğretmenleri, gözlemci öğretmenler, okul yöneticileri ve diğer ilgililerin işbirliği

içinde oluşturdukları, çeşitli etkinlikleri içeren, işbirliğine dayalı projelerin yaşama geçirilmesinin ve zengin online programlara yer verilmesinin önemli olduğunu belirtmektedir.

Bu kapsamda yapılması gerekli hususlar, bilişim teknolojisinin de kolaylaştırdığı etkili iletişim; kritik düşünme yeteneğini geliştirici politika ve etkinlikler; bilişim teknolojisi aracılığı ile geliştirilen oyunlar; çeşitli öğrenme ürünleri ve zengin online programların temini; sorun çözme fırsatlarının sağlanması ve ulaşılan sonuçların yaratıcı düşünmeyi geliştirici yönde kullanılması; etik karar verme ve başkalarını dikkate alan düşünme becerisinin geliştirilmesi başlıkları altında ele alınmaktadır.

Ülkemizde, üstün yetenekli ve üstün zekâlı bireylere uygun öğrenme ortamı sağlayan Bilim ve Sanat Merkezlerinde temelde hedeflenen, öğrencilerin ulusal ve evrensel değerleri tanımaları, benimsemeleri; liderlik, yaratıcılık ve üretici düşünce yeteneklerinin, sosyal ve duygusal yönlerinin gelişmesi; bilimsel düşünce ve davranışlarla estetik değerleri birleştirerek üretken, sorun çözen kendini gerçekleştirmiş bireyler olarak yetişmeleri; yeni düşünceler önermeleri, teknik buluş ve çağdaş araçlar geliştirebilmelerinin yanında bu öğrencilerin üstün yetenekleri doğrultusunda bilimsel çalışma disiplini edinmelerine imkân sağlayan şartların, ortam ve fırsatların oluşturulması ve bu ortamlarda öğrencilerin çeşitli projeler gerçekleştirmeleridir (MEB, 2007). Bütün bunlardan hareketle, Bilim ve Sanat Merkezlerine devam eden öğrencilerin var olan özelliklerini kullanarak kendilerini ifade etmeleri ve bu sayede daha olumlu kişilik yapısına sahip olmaları sağlanmaktadır. Bütün bu özelliklerle birlikte Bilim ve Sanat Merkezine devam eden öğrencilerin özellikle bilgiye ulaşma ve kullanmada diğer öğrencilere göre daha farklı olabilecekleri fikrinden hareketle, böyle bir çalışma yapma ihtiyacı hissedilmiştir. Bu sebeple özellikle bilgisayar destekli eğitim programına yoğunlaşmıştır. Üstün zekâlılar-yeteneklilerin eğitimiyle ilgili olarak dünyada uygulanan eğitim modellerinin çoğunda, birbiriyle etkileşimli, öğrenci merkezli eğitimin temel alındığı, küçük gruplarla çalışma veya bireysel proje çalışmalarının oluşturduğu anlaşılmaktadır. Bu yöndeki uygulamalar incelendiğinde, ileri düzeydeki

birçok ülkenin, üstün zekâlı-yeteneklilerin eğitimi sürecinde, bilişim teknolojilerini aktif olarak kullandıkları görülmektedir (Diffly, 2002). Üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin eğitimde teknolojinin kullanılmasında bir takım hususlara dikkat edilmelidir. Bunlar; bilişim teknolojisinin de kolaylaştırdığı etkili iletişim; kritik düşünme yeteneğini geliştirici politika ve etkinlikler; bilişim teknolojisi aracılığı ile geliştirilen oyunlar; çeşitli öğrenme ürünleri ve zengin online programların temini; sorun çözme fırsatlarının sağlanması ve ulaşılan sonuçların yaratıcı düşünmeyi geliştirici yönde kullanılması; etik karar verme ve başkalarını dikkate alan düşünme becerisinin geliştirilmesi başlıkları altında ele alırken teknoloji kullanımların kontrollü olması bir ilacı kullanırken faydalarının yanı sıra yan etkileri de dikkate alınarak hareket edilmesi gereklidir. Yani teknoloji ile bu kadar iç içe olan özel yetenekli bireylerin çağımız bağımlılığı olan teknoloji bağımlılığı olma riski taşımaktadır. Bu noktada eğitimcilere ve ailelere büyük görev düşmektedir (<http://www.ustunzekalilar.org/index.php>).

Bilişim teknolojilerinin üstün zekâlıların-yeteneklilerin yaşamında önemli yer tutmasından dolayı olumlu olarak faydalanmalarının yanında, olumsuz etkileri de görülmektedir. Karşılaşılan olumsuzlukların başında da sanal dünyada bilgisayar korsanlığı gelmektedir. İşte bu korsanlar ihmal edilmiş, iyi eğitilememiş, yönlendirilememiş üstün zekâlı çocuklardır. Günümüz dünyasında çok fazla anlaşılamayan, arkadaş edinemeyen, toplumsal normları içselleştiremeyen üstün zekâlı çocuklar eve kapanmakta ve bilgisayar başında saatlerini bazen günlerini (hiç uyumadan) geçirerek kendisine sanal bir dünya oluşturmaktadır. Bu durum aynı zamanda onlar için bir kimlik arayışıdır. Gerçek dünyada bulamadığı, yaşayamadığı kimliğini sanal dünyada bulmaktadır. Bilgisayar korsanları genellikle matematik alanında üstün yetenekli insanlardan çıkmaktadır. Bunun nedeni bilgisayar programlama dillerinin, matematiğe dayalı olmasıdır. Zekâ; ilgi ve tutku ile birleşince ortaya bilgisayar korsanları çıkmaktadır. Dünyanın gelmiş geçmiş en ünlü bilgisayar korsanları ve yaptıklarına bakarsanız hepsinin üstün zekâlı olduğu görülebilir (<http://www.ustunzekalilar.org/index.php>).

2.13.İnternet Bağımlılığına İlişkin Araştırmalar

Bu bölümde internet bağımlılığı ile ilgili yurt dışında ve ülkemizde yapılan çalışmalar hakkında bilgi verilecektir.

2.13.1. İnternet Bağımlılığı ile İlgili Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

İnternet bağımlılığı kavramını araştıran Young, internet kullanımını DSM-IV' ün patolojik kumar oynama ölçütlerini uyarlayarak oluşturduğu tanı kriterlerini kullandığı araştırmasında büyük ölçüde internet kullanıcılarını arayan bir ilana cevap verenlerin oluşturduğu bir örneklem (self-selected) kullanmıştır. Testte üç ya da daha yüksek olumlu cevabı verenler "internet bağımlısı" olarak (n=396) tanımlanmışlardır. Daha sonra bu grup 100 kişilik "bağımlı olmayan internet kullanıcıları" grubu ile karşılaştırılmıştır. Young'un çalışmasındaki deneklerin % 60'ını kadınlar oluşturmaktadır. İnternet bağımlısı bireyler haftada 38,5 saat internet kullanırken, bağımlı olmayan bireyler haftada 4,9 saat internet kullanmaktadır. Çalışmada ayrıca internet bağımlılarının büyük bir kısmının interneti iki yönlü iletişim işlevi ve oyun amaçlı kullandığı; bunun yanında bağımlı olmayanların genelde bilgilenme amaçlı kullanıma ağırlık verdikleri tespit edilmiştir. Bununla birlikte, Young deneklerin çoğunun, online bağımlılık ve buna bağlı olarak tolerans, kontrol kaybı, geri çekilme belirtileri (withdrawal), işlevselliğin azalması ile sonuçlanan olumsuz akademik, sosyal, mali ve mesleki sonuçlar sergilediklerini belirtmiştir. Söz konusu sorunlar arasında özellikle uyku düzeninin bozulması ve fiziksel yorgunluk gibi şikâyetler önde gelmektedir. Ayrıca aşırı internet kullanımı öğrencilerde derslerden alınan düşük notlar, dönem uzatma ve hatta üniversiteden atılma gibi önemli akademik sorunlara neden olabilmektedir (Young, 1996:s.900).

Lübnan'da Hawi (2012), ergenlerde internet bağımlılığını araştırmak amacıyla; 817 kişiye (%43'ü erkek, %57'si kadın) uygulanan testte katılımcıların, internet kullanım seviyelerine göre, %21,8'inde internet bağımlılığı yok, %39,2'si hafif düzeyde kullanıcı, %34,9'u orta düzeyde kullanıcı ve %4,2'si yüksek düzeyde internet bağımlısı olarak belirlenmiştir. Aşırı internet kullanıcıların %74,5'i 12-16 yaş aralığında bulunan ergenlerden oluşmaktadır. İnternet bağımlılığı bulunanların %52,9'u devlet okullarında, %47,1'i özel okullarda okumaktadır. Katılımcıların

günlük olarak ortalama 3 saati internette geçirdikleri belirlemiştir. Bu durum ise özellikle öğrencilerde akademik problemlere, fiziksel sorunlara yol açabilmektedir. Yine çok yüksek oranda internet kullananların günlük internette zaman geçirme saati hafta içi günlük 6,5 saat, tatil günlerinde ise 10 saat olabilmekte ve ergenlerin kötü zaman yönetimine, uykusuzluğa neden olabilmektedir. İnternetteki faaliyetlerin dağılımına bakıldığında katılımcıların %84,2'sinin iletişim amaçlı interneti kullandığını, %65,7' sinin bilgi, araştırma ve mesajlaşma için interneti kullandığını, %51,2'sinin eğlence, müzik, film ve oyun amacıyla interneti kullandıkları ve %4,6'sının ise diğer amaçlar için interneti kullandıklarını bildirmişlerdir. Katılımcıların %2,1'i facebook, %1,2'si pornografi, % 0,1'i alışveriş için interneti kullanmaktadır. Araştırmada her iki cinsiyet için de internetteki faaliyetler arasında en çok tercih edilen, iletişim ve mesajlaşma olmuştur. Akademik performansı yüksek öğrencilerin, internet faaliyeti olarak iletişim ve mesajlaşmayı daha çok kullandıkları; akademik başarıları düşük öğrencilerin ise internet faaliyeti olarak oyunu tercih ettikleri görülmüştür. Araştırmada erkeklerin, kadınlara göre daha fazla internet bağımlısı oldukları belirlenmiştir. Seks ve internet bağımlılığı arasında anlamlı bir ilişki saptanmamıştır. Okul başarıları ile internet bağımlılığı arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Okul performansı düşük olan katılımcıların internet bağımlılığının daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Tektaş Üniversitesi'nde Scherer ve Bost (1997), 531 öğrenci ile internet kullanım durumlarını ve internet bağımlılığının doğasını açıklamak amacıyla yürüttüğü araştırmada, bağımlılığı semptomlarına paralel 10 klinik belirtiyi içeren bir kontrol listesi (checklist) geliştirmiştir. Öğrencilerden, yıl boyunca hangi belirtilerle karşılaşıtlarsa işaretlemeleri istenmiştir. Sorulardan en az üçünü işaretleyenler internet bağımlısı olarak sınıflandırılmışlardır. Araştırmanın sonucunda, anketi cevaplayan 49 kişi (%13) bağımlı olarak kabul edilmiş ve bu kişilerin %71,4'ünün erkek, %28,6'sının kız olduğu belirtilmiştir. İnternette harcanan süre haftada ortalama 8,1 saat olarak bulunmuştur. Araştırmaya katılan öğrencilerin %13'ü, internet kullanımının akademik çalışmalarına ve mesleki başarılarına engel olduğunu ve sosyal hayatlarına müdahale ettiğini düşündüklerini, %2'si ise internetin hayatlarında tamamıyla olumsuz etkiye yol açtığını düşündüklerini belirtmişlerdir. Bununla

birlikte internet bağımlısı kişilerin internette daha az popüler olan hizmetleri (oyunlar, bültenler, sohbet odaları vb.) kullandıkları ve daha çok sanal ilişkiler aradıklarını göstermektedir (Griffiths, 1999: s.248).

Morahan-Martin ve Schumacher (2000), 277 üniversite öğrencisinde Patolojik İnternet Kullanımı (PİK) olarak adlandırdıkları davranışı incelemişlerdir. PİK'İ 13 maddelik bir anket ile değerlendirmişler ve 4 ya da daha çok olumlu yanıt verenleri patolojik internet kullanıcıları olarak tanımlamışlardır. Katılımcıların yaklaşık üçte birinin (%27,7) hiçbir semptom göstermediğini, yarıdan fazlasının ise (%64,7) sınırlı semptom gösterdiğini ve patolojik kullanıcıların örneklemin %8,1'ini oluşturduğunu belirtmişlerdir. Erkeklerin (%12,2) kadınlara (%3,2) göre daha fazla patolojik İnternet kullanıcısı olduğunu bulmuşlardır. Patolojik kullanıcılar, haftada ortalama 9-16 saat, sınırlı semptom gösterenler 3-7 saat, semptom göstermeyenler ise ortalama 2,5 saatlerini internette geçirmektedirler (Morahan- Martin ve Schumacher, 2000: s.19).

Chou ve Hsiao (2000), Tayvan'daki 12 üniversitede eğitim gören toplam 910 öğrenci üzerinde yürüttükleri araştırmalarında, öğrencilerin internet bağımlılık durumlarını, internet kullanım desenlerini ve haz durumlarını incelemişlerdir. İnternet bağımlılık durumlarını belirlemek adına kullanılan Young'ın tanı kriterlerine ve Çince İnternet'le İlişkili Bağımlı Davranış Envanteri Versiyon II' ye göre 54 (%6) öğrencinin internet bağımlısı olduğu belirtilmiştir. Çalışmada internet bağımlılarının, bağımlı olmayan gruba göre üç kat daha fazla internette zaman harcadıkları; anlık mesajlaşma, e-posta ve oyunlar gibi hizmetlere daha çok zaman ayırdıkları belirlenmiştir. Bağımlı grubun interneti, eğlenceli, ilginç, interaktif ve tatmin edici bulunduğunu; kendi çalışmaları ve günlük hayatları üzerindeki etkilerini, bağımlı olmayanlara kıyasla daha olumsuz olarak tanımladıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca internet bağımlıları haftalık 20-25 saat interneti kullanırken; bağımlılık belirtisi göstermeyenler 5-10 saat kullanmaktadırlar. Bağımlı ve bağımlı olmayan grupların okul arkadaşları/dostlar, ebeveynler ve öğretmenlerle ilişkileri üzerinde internetin etkileri bakımından bir farklılık söz konusu olmamıştır.

Anderson (2001), öğrencilerin internet kullanımının sosyal ve akademik yaşamlarını nasıl etkilediği sorusuna cevap aramıştır. Çalışmasında 1302 üniversite öğrencisini (649 erkek, 647 kadın) ele almış ve öğrencilerin 224'ünün internet kullanmadığını saptamıştır. İnternet kullanmayan 224 öğrenci analizlere dâhil edilmemiştir. Öğrencilere Young (1998)'in 8 soruluk tanı anketi uygulanarak, bağımlı kullanıcılar belirlenmiş ve örneklemin %9,8'inin (93 erkek, 13 kadın) internet bağımlısı kategorisinde yer almıştır. İnternet bağımlıları ve bağımlı olmayanlar günlük İnternet kullanım süresi açısından karşılaştırılmıştır. Araştırmada, bağımlıların günde ortalama 229 dakika, bağımlı olmayanların ise günde ortalama 73 dakika internet kullandığı belirlenmiştir. Bağımlılar açısından günlük kullanma süresi 1200 dakikaya (20 saat) kadar çıkabilmektedir. İnternet bağımlılarının, İnternet kullanma amaçları sıraladığında, en başta elektronik posta olduğu belirtilmektedir. Örneklemin tümü ele alındığında ise en sık kullanılan iki aktivite sırasıyla; WWW sitelerini kullanma ve elektronik posta kullanmadır. Ayrıca araştırmada internet bağımlısı olarak testip edilen öğrencilerin akademik başarıları incelenmiş ve bu kişilerin tümünde internette geçirilen zamanla akademik başarı arasında olumsuz bir ilişki bulunduğu belirtilmiştir. Bununla beraber bağımlı grup okul ödevlerinde, yeni arkadaş edinme ve uyku düzeninde daha fazla problem yaşadıklarını belirtmişlerdir.

Ng ve Hastings (2005), internette online oyun bağımlılığını araştırmak amacıyla, internet yoluyla anket yollanarak katılımcıların doldurması istenmiştir. Gönderilen ankete toplam 91 kişi yanıt vermiştir. Veri toplama aracı olarak: Kişisel Bilgi Formu, Oyun ve Oyun Alışkanlıklarıyla İlgili Anket kullanılmıştır. İnternette haftalık online oyun oynama zamanı olarak, katılımcıların %13'ü 7-10 saat, %25'i 11-20 saat, %34'ü 21-40 saat, 40 saat ve üstü zaman geçirdiklerini belirlemişlerdir. Katılımcılar online oyun oynayarak, oyun arkadaşlarıyla sohbet ederek zaman geçirmenin daha eğlenceli olduğunu belirtmişlerdir. Katılımcıların yalnızlıklarını gidermek ve öz güven kazanmak için de oyun oynadıkları belirlenmiştir. Online oyun oynama ile parasal sorunlar arasında ise herhangi bir ilişki bulunmamıştır.

Kubey ve arkadaşları (2001), 542 üniversite öğrencisiyle yaptıkları çalışmada öğrencilerin internet bağımlılığı kavramını destekleyici görüşlerinin var olup

olmadığını ve öğrencilerdeki akademik performans problemleriyle internet bağımlılığı arasında herhangi bir ilişki olup olmadığını incelemiştir. Katılımcıların %9,3'ü kendisini internet bağımlısı olarak tanımlamışlar ve aşırı internet kullanımları nedeniyle okuldaki işlerinde sorun yaşadıklarını, ders saatini kaçırdıklarını, suçluluk ve kontrol eksikliği hissettiklerini ifade etmişlerdir. Ayrıca haftalık internet kullanım sürelerinin bağımlı olanların bağımlı olmayanlara göre yaklaşık üç kat daha fazla olduğu belirtilmiştir.

Treuer vd. (2001), hazırladıkları bir web sitesinde yayınladıkları anketi doğru şekilde dolduran 86 ziyaretçinin internete karşı tutum ve davranışlarını incelemiştir. Ziyaretçilerin 74'ü erkek ve sadece 12'si kadındır. 44 ziyaretçinin 20 yaşın altında, 32 ziyaretçinin 20 ve 30 yaşlar arasında ve 10 ziyaretçinin 30 yaşın üstünde olduğu tespit edilmiştir. Çoğunluğu kendini öğrenci olarak tanıtmıştır (68 kişi). Sonraki soru grubunda ise kullanıcılar arasındaki dürtü kontrol bozukluğu özelliklerinin yaygınlığı araştırılmıştır. Sonuçlara göre: (1) ziyaretçilerin %82'si bağlantıları kesildiğinde "çevrimiçi" olmak için büyük bir dürtüye ihtiyaç duyduklarını, (2) %92'si dünyanın internet olmadan çok boş olduğunu düşündüklerini, (3) %77'si internete bağlı değilken, internetin onların günlük hayallerine girdiğini belirtmiş, (4) %81'i eğer internet çok yavaş ise çok sinirli olduklarını, (5) %43'ü uzun internet kullanımından sonra suçluluk duygusu ve depresif bir duygu durum gösterdiklerini, (6) %71'i ise diğer internet kullanıcıları tarafından engellendiklerinde agresif davranışlar gösterdiklerini belirtmişlerdir. Treuer vd. (2001) internet bağımlılığının, dürtü kontrol bozukluğu gibi daha önce bildirilmiş psikolojik bozuklukların yeni bir alt çeşidi olduğu sonucunu çıkarmışlardır. Bu bulgular, aynı zamanda, birçok internet kullanıcısının genç öğrenciler oldukları ve bu bireylerin, özellikle internetle alakalı dürtü kontrol sorununun özellikleri ile takıntılı karakterlerin bir karışımına sahip oldukları sorununa dikkat çekmektedir.

Lin ve Tsai (2002), Tayvan'daki gençlerin aşırı internet kullanım durumlarını ve kullanıcıların heyecan arayışı açısından internet bağımlısı olanlar ile olmayanlar arasındaki farklılıkları incelemiştir. 753 öğrenci internet bağımlılık ölçeği uygulanarak öğrencilerin 88'i bağımlısı olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca bağımlı

olanların bağımlı olmayanlara göre internette daha fazla zaman harcadıkları görülmüştür. Bağımlı olanların, internetin etkilerine karşı günlük işlerinde, okul performanslarında ve aile ilişkilerinde bağımlı olmayanlara göre daha negatif algı içinde olduklarını göstermiştir. Fakat her iki grup da internet kullanımını akran ilişkilerini artırıcı olarak görmektedir. İnternet aracılığıyla arkadaş edinme gençler arasında oldukça popüler bir aktivite olmakla beraber bu durumun aşırı kullanıma sebep olabileceğini belirtmişlerdir. Bununla beraber her iki grup arasında da hayat deneyimi arayışı ve heyecan-macera arayışı konusunda bir farklılık belirlenmemiştir (Tsai ve Lin, 2001: s.373).

Whang ve arkadaşları (2003) Kore'deki 20 milyon internet kullanıcılarından (7.878'i erkek, 5.710'u kadın) 13.588 kişiye, Young'ın internet bağımlılık ölçeğini düzenleyerek uygulamışlar ve aşırı internet kullanıcılarının psikolojik profillerini ortaya çıkarmaya çalışmışlardır. Buna göre, katılımcıların % 3,5'i internet bağımlısı, % 18,4'ü olası internet bağımlısı olarak teşhis edilmiştir. Sonuçlar, internet bağımlılık ölçeği puanları ile sosyal davranış bozuklukları arasında yüksek bir ilişki olduğunu gösterirken, internet bağımlılarının, olası bağımlılara ve bağımlı olmayanlara göre stres yaşadıklarında veya sadece sıkıntılı olduklarında internete erişmek için daha büyük bir eğilim gösterdiklerini ortaya koymuştur. Bununla birlikte bağımlı olanların diğerlerine göre daha fazla gerçeklikten kaçmaya çalıştıkları görülmüştür. (Whang ve diğer., 2003: s.146).

Nalwa ve Anand (2003), Hindistan'da, 16-18 yaş aralığındaki 100 öğrencinin Patolojik internet kullanımını ölçmek için Davis'in Bilişsel Durum Ölçeği (Davis Online Cognition Scale) kullanılmıştır. Çalışmanın sonuçları incelendiğinde internet bağımlıları ile bağımlı olmayan grup arasında anlamlı davranışsal ve işlevsel kullanım farklılıkları bulunmaktadır. Bağımlıların çevrimiçi zaman geçirmek için diğer işlerini erteledikleri, gece geç saatlere kadar internette olduklarından uykusuz kaldıkları internetsiz yaşamın sıkıcı olduğunu düşündükleri belirtilmiştir. Bağımlı olanların internette harcadıkları zamanın, bağımlı olmayanlara göre daha yüksek olduğunu göstermişlerdir.

Jang ve ark. (2008), Koreli ergenlerde internet bağımlılığı ve yaşanan psikiyatrik belirtilerini araştırmışlardır. Araştırmaya 7. ve 12. sınıfta okuyan, yaş ortalaması 13,9 olan toplam 912 öğrenci katılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak: İnternet Bağımlılığı Ölçeği ve Belirti Tarama Listesi (SCL 90-R) kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, kullanıcıların %90,1'inin evde internet kullanım olanağının olduğu belirlenmiştir. Katılımcıların %38,1'i internet üzerinde oyun oynamayı, %36,9'u kişisel bilgi arama, %25'i ise akranlarıyla sohbet-iletişim amacıyla interneti kullandıkları belirlenmiştir. Araştırmada internet bağımlılığı ile şiddet, obsesif-kompulsif davranış, kişiler arası duyarlılık, depresyon ve düşmanlık arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır.

Johansson ve Gøtestam (2004), Norveç'te ergenlerin internet kullanım durumlarını, farklı internet aktiviteleriyle ilişkilerini ve aşırı internet kullanım durumlarını incelemeyi amaçlamışlardır. Bunun için 12-18 yaş aralığındaki 3237 genç, Young'ın tanı kriterlerine göre %2'sinin internet bağımlısı oldukları belirlenmiştir. Buna ek olarak riskli internet kullanıcılarının oranının ise %8,7 olduğu bulunmuştur. Örneklemin %49,6'lık kısmını kapsayan (n=1591) ve interneti sık kullanan katılımcıların %4,02'sinin internet bağımlısı, %17,66'sının ise riskli kullanıcı olduğu belirlenmiştir. Bu durumda toplamda problemlili internet kullanıcı oranının oldukça yüksek (%21,68) olduğu belirtilmiştir. Ayrıca regresyon analizi sonuçları; internet kullanım sıklığı, internete bağlanılan yer ve internet kullanım amaçları internet bağımlılığını belirleyen temel değişkenlerden olduğunu göstermiştir.

Israelashvili ve ark. (2012), İsrail'de ergenlerin internet bağımlılığını çeşitli değişkenlere göre araştırmışlardır. Araştırmaya toplam 278 öğrenci katılmıştır. Katılımcıların %51,5'i erkek, %48,5'i kadındır. Araştırmaya her okul türünden öğrenci seçilmiştir. Katılımcıların %87,6'sı internete evde ulaşabildiğini, %12,4'ü ise okul ve akrabalarının yanında internete girdiklerini bildirmişlerdir. Araştırmada internet bağımlılığı kriterine uyabilen öğrenci sayısı %6 olarak saptanmıştır. Erkeklerin internet kullanımı kızlara göre daha yüksek bulunmuştur. Araştırmada ergenlerin ego gelişimi, öz bilinç puanları ile internet bağımlılığı puanları arasında

ilişki bulunmuştur. Yüksek öz benlik kavramı ve gelişmiş egoya sahip katılımcıların, internet bağımlılığı puanlarında anlamlı bir azalma saptanmıştır.

Niemz ve arkadaşları (2005), öğrenciler arasında internet bağımlılığının varlığına daha fazla kanıt sağlamak amacıyla, Nottingham Trent Üniversitesi'nden 371 İngiliz öğrenci üzerinde yaptıkları araştırmada, katılımcıların yüzde 18,3'ünün patolojik internet kullanımı belirtileri gösterdiğini bulgulamışlardır. Araştırma sonuçlarına göre internet bağımlıları, bağımlı olmayanlara nazaran akademik, sosyal ve kişilerarası ilişkilerinde daha fazla problem yaşamaktadırlar.

Simkova ve Cincera (2004), Çek Cumhuriyeti'nde, çevrimiçi sohbet etme ile internet bağımlılığı hastalığı (Internet Addiction Disorder-IAD) arasındaki ilişkiyi analiz etmiştir. Araştırmada iki grup (çevrimiçi sohbet kullanıcıları ve üniversite öğrencileri) karşılaştırılmıştır. Her iki grupta da erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre daha fazla bağımlı oldukları görülmüştür. İnternet bağımlısı olanların bağımlı olmayanlara göre daha fazla internet başında zaman harcadıkları görülmüştür. Araştırma internet bağımlılığı hastalığının üniversite öğrencileri arasında bilindiğini, onlardan bazılarının internette çok aşırı zaman harcadıklarını ve pek çoğunun bunun bir problem olduğunu hissettiklerini göstermiştir. Araştırma ayrıca düzenli çevrimiçi sohbet kullanıcılarında internet bağımlılığı ile ilgili problemlerin diğer üniversite öğrencilerinden daha sık görüldüğünü göstermektedir.

Ha ve diğer.(2007), ergenlerde internet bağımlılığı ile depresyon arasındaki ilişkiyi araştırmışlardır. Araştırmaya 452 (259 erkek ve 193 kadın) katılımcının günlük internet kullandıkları belirlenmiştir. Erkeklerde kızlara göre internet kullanımı daha yüksek bulunmuştur. Araştırmada 131 (% 29) kişide hafif düzeyde internet bağımlılığı, 8 (%1,8) kişide ise şiddetli derecede internet bağımlılığı görülmüştür. İnternet bağımlılığı ile yaş farklılıkları arasında ise anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Araştırmada sigara bağımlısı olan katılımcıların internette daha fazla zaman geçirdikleri ve internete en fazla girilme amacı olarak, internette online oyun oynama tercih edilmiştir.

Yu Yen ve diğer. (2011), internet bağımlılığının, online aktivitelerin ve depresyonun düşmanlık üzerindeki etkilerini araştırmışlardır. Araştırmaya

Tayvan'dan 2262 öğrenci katılmıştır. Veri toplama aracı olarak: Chen İnternet Bağımlılığı Ölçeği, Depresyon Ölçeği, Buss-Durkee Düşmanlık Envanteri kullanılmıştır. İnternet üzerinden online sohbet, bilgi alışverişi, oyunlar bireyler arasında bir iletişim sağladığından düşmanlığı azalttığı belirtilmiştir. Katılımcıların, interneti daha çok online iletişim kurma, sohbet etme, oyun oynama ve diğer etkinlikler için kullanıldığı belirlenmiştir.

Kirallo (2005)'nün ABD'de, fakülte danışmanlarının internet bağımlılığına aşinalıklarını, internet bağımlılığı kriterleriyle ilgili bilgilerini ve internet bağımlılığından rahatsız olan fakülte öğrencilerinin teşhisi ve tedavisi hakkında eğitimlerini belirlemeyi amaçlamıştır. Örneklem, Kaliforniya Eyaleti'ndeki dört yıllık özel ve kamu fakültelerinde çalışan fakülte danışmanları arasından basit seçkisiz örnekleme yöntemiyle seçilen 186 danışmandan oluşmaktadır. Çalışmanın envanteri 186 danışmana gönderilmiş ancak 133 danışman tarafından cevap verilmiştir. Betimsel verilerden elde edilen üç anahtar bulgu şöyledir: (1) fakülte danışmanlarının %84,2'si internet bağımlılığının akla uygun bir rahatsızlık olduğuna "katılıyor" ya da "kesinlikle katılıyor", (2) %93,2'si internet bağımlılığından rahatsızlık duyan öğrencileri teşhis etmede ya "biraz ancak yetersiz eğitime" sahipler ya da "eğitimsizler, (3) %94'ü internet bağımlılığından rahatsızlık duyan fakülte öğrencilerine uygun tedavi konusunda ya "eğitimsiz" ya da "biraz ancak yetersiz eğitime" sahipler. Sonuç olarak, fakülte danışmanlarının, internet bağımlılığından rahatsızlık duyan fakülte öğrencilerinin teşhisi ve tedavisi konusunda eğitime ihtiyaçları olduğu, fakülte danışmanlarının yaşlarıyla internet bağımlılığına aşinalıkları arasındaki ilişki olduğu belirtilmiştir.

Leung ve Lee (2011), internet bağımlılığının, internette bilgi okur-yazarlığı, ebeveyn stilleri, internet faaliyetleri ve internetteki riskler arasındaki ilişkiyi araştırmışlardır. Araştırmaya, Hong Kong'da bulunan 9-19 yaş aralığında 718 ergen katılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak: İnternet Bağımlılığı Ölçeği, Ebeveyn Tarzları Ölçeği, Bilgi Okur-Yazarlığı Anketi, Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. Araştırmada, internette bilgi okur-yazarlığı ile internet bağımlılığı arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Özellikle yayın ve teknoloji okur-yazarlığı, bilgi okur-yazarlığının internet bağımlılığı olasılığını arttırdığı belirlenmiştir.

Ebeveyn tutumları ile internet bağımlılığı arasında da anlamlı bir ilişki saptanmıştır. İnternete girme konusunda herhangi bir sınırlama getirmeyen ebeveynlerin çocuklarının, internet bağımlısı olma durumlarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. İnternet bağımlılığı indeksi ile taciz, şiddet, pornografik içerik arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. İnternet yoluyla pornografi, şiddet, siber zorbalığa maruz kalma durumlarının yüksek olduğu belirtilmiştir.

Kim ve arkadaşları (2006) çalışmalarında, internet bağımlılığının Kore gençleri arasındaki depresyon ve intihar düşüncesi ile arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Örnekleme, çalışmaları için seçtikleri internet bağımlılık ölçeği, depresyon ve intihar düşünce ölçeklerini dolduran 1573 lise öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmanın sonucuna göre; öğrencilerin %1,6'sı internet bağımlısı ve %38'i muhtemel internet bağımlısı olarak tanımlanmıştır. İnternet bağımlılığının yaygınlığı cinsiyete göre değişmemiştir. İnternet bağımlıları grubunda, depresyon ve intihar düşüncesi en yüksek düzeyde bulunmuştur (Kim, ve diğer., 2006:s.188).

Sally (2006) Hong Kong'da internet bağımlılığını ve kullanıcıların bağımlı davranışlarını açıklamak amacıyla bir çalışma yürütmüştür. Hong Kong'daki 8 farklı üniversitede öğrenim gören 410 öğrenci üzerinde yaptığı araştırmasında yirmi maddeden oluşan Young'ın İnternet Bağımlılık Ölçeği 'ni kullanmıştır. Sonuçlar, çalışmaya katılan öğrencilerin %18'inin bağımlılık belirtisi gösterdiğini ortaya koymaktadır. Regresyon analizi bulguları, akademik performans ve cinsiyetin, Hong Kong'lu öğrenciler arasında internet bağımlılığının en önemli iki belirleyicisi olduğunu göstermektedir.

Siomos ve diğer. (2008), Yunan ergen öğrencilerinde internet bağımlılığı konusunda araştırma yapmıştır. Araştırmaya 85 okul, 120 sınıfta okuyan toplam 2200 kişi katılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak, Ergen Demografik Özellikler anketi ve İnternet Bağımlılığı Ölçeği Kullanılmıştır. Araştırmada ergenlerin %70,9'unun internete erişim ve interneti kullanma olanağının olduğu belirlenmiştir. Çalışmaya katılanların %61,4'ünün haftada en az bir kez internet kullandığı, % 5,8'inin ise haftada 20 defadan fazla internete girdiği belirlenmiştir. İnternet bağımlılığı sıklığı toplam örneklem içerisinde %5,9 (erkelerde %4,4,

kızlarda %1,5) oranında olduğu görülmüştür. İnternet kullanıcılarının e-posta kullanımı, oyun oynama, sohbet etme, haber okuma gibi konularda interneti daha sık kullandıkları belirlenmiştir.

Li ve Chung (2006) Tayvan'da yaptıkları çalışmada, internetin işlevi ile internet bağımlılığı davranışı arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Bu amaçla 76 üniversite öğrencisine internet kullanım işlevi soru formu (sosyal işlevi, bilgi işlevi, boş zaman geçirme işlevi, sanal duygusal işlev) ile Çince İnternet Bağımlılık Ölçeğini uygulamışlar ve sonuç olarak sosyal işlevin internet bağımlılığı üzerinde ana rolü oynadığı bulunmuştur. İnterneti sosyal işlevi için kullananların, dürtüsel kullanım, geri çekilme, tolerans, zaman idare sorunu ve sağlık sorunları gibi internet kullanım problemlerine nispeten daha çok sahip oldukları ve internet bağımlılığına daha yatkın oldukları tespit edilmiştir.

Yu Yen ve diğer. (2008), Tayvan'da, internet bağımlılığı ile ergenlerdeki psikiyatrik belirtiler arasındaki ilişkiler ve madde kullanımlarıyla karşılaştırma ile ilgili araştırma yapmışlardır. Araştırmaya toplam 3662 (2328 erkek, 1334kadın) öğrenci katılmıştır. Katılımcıların yaş ortalaması 15.4 ve yaş aralığı 11-21 olarak belirlenmiştir. Veri toplama aracı olarak: Kısa Semptomlar Envanteri, Chen İnternet Bağımlılığı Ölçeği, Madde Kullanım Deneyimi Anketi kullanılmıştır. Araştırmada katılımcıların 733 (%20,8)'ünde internet bağımlılığı olduğu belirlenmiştir ve internet bağımlısı olanların 322 (%9,2)'sinde daha önce madde kullanımı olduğu belirlenmiştir. Araştırmada, internet bağımlılığı puanları ile madde kullanım puanları arasında anlamlı bir ilişki görülmüştür. Araştırmada internet bağımlılığı puanları yüksek olan ergenlerde; yüksek düzeyde depresyon, fobik anksiyete ve ek semptomlar yüksek; kaygı oranları düşük bulunmuştur.

Yen ve diğer. (2009), Tayvanlı 2619 öğrenci ile internet bağımlılığı üzerine araştırma yapmıştır. Araştırmaya 877 erkek ve 1742 kız katılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak Chen İnternet Bağımlılığı ölçeği kullanılmıştır. Araştırmaya göre öğrencilerin %12,9'unun internet bağımlısı olduğu ve bağımlılık durumun erkeklerde %20, kızlarda % 9,4 olduğu saptanmıştır.

Yang ve Tung (2007) Tayvan liselerindeki bağımlı olan ve olmayan lise öğrencileri arasındaki farkı incelemiştir. 1708 geçerli veri arasından 236'sı (%13,8) Young'ın internet bağımlılığı tanı kriterlerine göre bağımlı olarak tanımlanmıştır. Araştırma sonucuna göre internet bağımlılarının bağımlı olmayanlara göre iki kat daha fazla internette zaman geçirdikleri ortaya çıkmıştır. İnternet bağımlılarının, internetin, günlük aktiviteler, okul performansı, öğretmen ve ailesel ilişkiler üzerinde, bağımlı olmayanlara göre daha çok olumsuz etkisi olduğunu düşündükleri görülürken, her iki grubun da internet kullanımının, akranları ile aralarındaki ilişkiyi geliştirdiğini düşündükleri ortaya çıkmıştır. Bu çalışma da, internette harcanan haftalık zaman ve internet bağımlılığı arasında pozitif bir ilişki bulmuştur. Bağımlıların çevrimiçi olarak haftada yaklaşık olarak 21,2 saat harcadığı ve bağımlı olmayanlara göre 2 kat daha fazla internette zaman geçirdikleri belirlenmiştir. Erkeklerin bağımlı olma olasılığının kızlara kıyasla 2,6 kat daha fazla olduğu belirtilmiştir. Dahası, meslek liselerindeki öğrencilerin normal liselerdekilere göre bağımlı olma olasılığı daha fazladır. İnternetin eğlence amaçlı kullanımı lise öğrencileri için motive edici en büyük faktördür ve bunu bilgi arama takip etmektedir.

Khazaal vd. (2008) yaptıkları çalışmada Young'ın internet bağımlılık anketi (IBA)'nin Fransızca versiyonunun psikometrik özelliklerini araştırmış ve çevrimiçi oyun oynama ile internette harcanan süre arasındaki ilişkiyi değerlendirmişlerdir. Çalışmanın örneklemini 195 üniversite öğrencisi ve 51 gönüllü katılımcı oluşturmuştur. Katılımcıların hepsi internet bağımlılık anketinin Fransızca versiyonuna tabi tutulmuşlar ve aldıkları puanlara göre günlük internet kullanımı ve çevrimiçi oyuncu olmaları arasındaki ilişki incelenmiştir. Buna göre her iki durumda IBA'dan alınan puanlar arasında pozitif bir korelasyon olduğu ortaya çıkmıştır. Ancak yaş ile internet bağımlılık anketinden alınan puan arasında ters korelasyon olduğu görülmüştür. Genç kullanıcıların internet bağımlılığı konusunda daha fazla risk altında olduğu belirtilmiştir. Ayrıca cinsiyet ile IBA'dan alınan puan arasında herhangi bir ilişki görülmemiştir.

Chak ve Leung (2004), ergenlerde internet bağımlılığının utangaçlık ve kontrol odağı ile ilişkisini araştırmışlardır. Araştırmaya 722 kişi katılmıştır. Katılımcıların

%36'sı erkek, %64'ü kız olarak belirlenmiştir. Katılımcıların yaş aralığı 12-26 olarak tanımlanmıştır. Veri toplama aracı olarak: İnternet Bağımlılığı Ölçeği, Utangaçlık Ölçeği, Kontrol Odağı Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. Araştırmada katılımcıların %14,7'sinde internet bağımlılığı tespit edilmiştir. Araştırmada utangaç katılımcıların daha çok online oyun, online haber, e-posta kullanımı, online sohbet gibi internet etkinliklerini yoğun bir şekilde kullandıkları belirlenmiştir. Kontrol odağı ile internet bağımlılığı arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. İnternette geçirilen zaman, online oynanan oyunlarda sınırlama, kişinin kendisini kontrol etmesiyle ilişkili bulunmuştur.

Park ve arkadaşları (2008) Güney Koreli ergenler arasında internet bağımlılığının görülme sıklığını ve internet bağımlılığının ailesel faktörler ile ilişkisini ele aldıkları araştırmalarını 903 ergenle gerçekleştirmişlerdir. Araştırmada internet bağımlılığının değerlendirilmesine yönelik olarak Young İnternet Bağımlılığı Ölçeği kullanmış ve ergenlerin % 10.7'si internet bağımlısı olarak sınıflandırılmıştır. Araştırma bulgularına göre internet bağımlılığının ebeveyn tutumları, aile içi iletişim, aile içi şiddet gibi değişkenlerle ilintilidir. Bu bulgu ailenin internet bağımlılığının önlenmesinde önemli bir rol oynayabileceğini belirtmişlerdir. (Park ve diğer., 2008; Esen, 2010: s.54).

Lam ve diğer. (2009), ergenlerde internet bağımlılığı ve ilişkili faktörler konusunda araştırma yapmışlardır. Araştırma, Çin'de yaşları 13 ile 18 olan 1618 öğrenci üzerinde yapılmıştır. Araştırmada, Young tarafında geliştirilen İnternetin Bağımlılığı Ölçeği ve araştırmacılar tarafından geliştirilen Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, katılımcıların 1392 (%89,2)'si günlük kullanıcı olduğu, 158 (%10,2)'nin orta derecede internet kullanıcısı olduğu ve 10 (%0,6)'unun ciddi internet bağımlısı olduğu belirlenmiştir. Katılımcıların %45,1'nin interneti eğlence amaçlı kullandıklarını, %19,9'nun bilgi edinme amacıyla kullandıkları ve %15,8'inin ise okul arkadaşlarıyla görüşme ve iletişim amacıyla kullandıkları belirtmiştir.

Yellowless ve Marks, yaptıkları araştırmada kişilerin kumar, e-posta veya pornografi gibi özel internet aktivitelerine bağımlı olduklarını, ayrıca dürtü kontrol

ve bağımlılık bozuklukları geçmişine sahip kişilerin interneti sorunlu bir şekilde kullanma riski altında olduklarını ortaya çıkarmışlardır (Yellowless ve Marks, 2005:1447).

Guo ve diğer. (2012), internet bağımlılığı ve depresyon arasındaki ilişkiyi, Çin'de göçmen olan, ebeveynleri ölmüş veya boşanmış çocuklarda araştırmışlardır. Araştırmaya yaş aralığı 8-17 olan 3254 çocuk katılmıştır. Veri toplama aracı olarak: İnternet Bağımlılığı Ölçeği, Çocuklar için Depresyon Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. Araştırmada internet bağımlılığı ile depresyon arasında anlamlı olarak yüksek bir ilişki saptanmıştır (internet bağımlılığı %28, depresyon %13,3). Ayrıca araştırmada beslenme durumu, kişisel sağlık durumu, sigara içme alışkanlığı ile depresyon arasında ilişki saptanmıştır.

Jiang ve diğer. (2012), Çin'de 697 (382 erkek ve 315 kız) öğrenci ile araştırma yapmışlardır. Veri toplama aracı olarak: İnternet Bağımlılığı Ölçeği, Üç Boyutlu Kişilik Envanteri kullanılmıştır. Araştırmada internet bağımlılığı yaygınlığı %6,9 (48 kişi) bulunmuştur. Araştırmacıların yenilik arayışları, zarardan kaçınma boyutları ve ödül bağımlılığı boyutları ile internet bağımlılığı puanları arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Araştırmada internet kullanımı ile erkek cinsiyet, genç yaş, sigara ve alkol kullanımı arasında pozitif bir ilişki saptanmıştır.

Wang ve diğer. (2012), Çin'de ergenlerin internet bağımlılığı düzeylerini çeşitli değişkenlere göre incelemişlerdir. Araştırmaya 13-24 yaş aralığında 9532 kişi katılmıştır. Katılımcıların %50,5'i erkek ve % 49,5'i ise kadından oluşmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak: İnternet Bağımlılığı Ölçeği, Benlik Saygısı Ölçeği ve Yaşam Doyumu Ölçeği kullanılmıştır. Katılımcıların % 7,5 (n=712)'i internet bağımlılığı kriterlerine uygun bulmuştur. Erkeklerde bağımlılık düzeyinin kadınlardan daha fazla olduğu belirlenmiştir. Araştırmada internet bağımlısı olmayan kullanıcıların, internet bağımlısı olan kullanıcılara göre benlik saygısı, yaşam doyum düzeylerinin daha yüksek olduğu ve bu iki grup arasında anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir.

Leung, 1977 ve 1997 arasında doğanları "net jenerasyonu" olarak adlandırmış ve çalışmasını 16-24 yaş arasındaki 699 net jenerasyonu üzerinde yapmıştır.

Çalışmasında internet bağımlısı olan, net jenerasyonuna dâhil bireylerin, bağımlı olmayanlara göre nasıl farklılık gösterdiğini incelemiştir. Net jenerasyonundan genç kız öğrencilerin internet bağımlısı olma eğiliminde olduğu ve internet bağımlıların daha az televizyon izleme eğiliminde olduğu sonucuna ulaşmıştır (Leung, 2004:s.333).

2.13.2. İnternet Bağımlılığı ile İlgili Ülkemizde Yapılan Araştırmalar

Gömleksiz ve arkadaşları (2012), bireylerde medya okuryazarlıklarına ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla, 11 öğrenciyle (6 kız-5 erkek) araştırma yapmışlardır. Araştırmada veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış sekiz sorudan oluşan bir görüşme formu kullanılmıştır. Verilerin analizinde betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Araştırma sürecinde toplam 11 öğrenci ile görüşülmüştür. Araştırma sonunda öğrencilerin en fazla kullandıkları iletişim araçları internet, televizyon ve cep telefonlarıdır. Televizyonda en çok dizi seyretmektedirler. Öğrencilerin en çok kullandıkları arama motoru Google'dır ve sosyal paylaşım sitelerine sıklıkla girmektedirler. Öğrenciler en çok yalan haberlerden ve zararlı sitelerden şikâyet ederken; güvenli siteleri tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Sosyal medyayı arkadaşlarıyla iletişim kurmak için kullanmaktadırlar. Bütün bunların yanı sıra öğrenciler, medyanın zararlarından korunmak için oto kontrol kazanmak istemektedirler.

Aydoğdu, 18-24 yaş gençlerin TV ve bilgisayardan psiko-sosyal açıdan etkilenme durumlarını belirlemeyi, elde edilen verilerle bu dönem gençlerin televizyon ve bilgisayardan daha verimli ve olumlu bir şekilde nasıl faydalanabileceklerini ortaya koymayı amaçlamıştır. Araştırma sonucunda 18-24 yaş gençlerin az ya da çok televizyon izledikleri ve bilgisayar (internet) kullandıkları ancak bu iki kitle iletişim aracından daha çok olumsuz yönde etkilendikleri tespit edilmiştir (Aydoğdu, 2003: s.69).

Kurnaz ve arkadaşları (2014) üstün zekâlı ve yetenekli çocuklarda bilgisayar ve bilgi teknolojilerinin kullanımı, bu çocukların kelime haznesinin gelişmesine, farklı kültürler hakkında bilgi edinmeye ve bunları anlamaya ve yabancı dilin sözlü

kullanımına katkı sağlamaktadır. Üstün zekâlı ve yetenekli çocuklar ödevlerini yaparken, yabancı dil ile ilgili konularda okuma, yazma, konuşma ve anlama becerilerini geliştirirken bilgisayar kullanımını bırakmamaktadır. Üstün zekâlı ve yetenekli çocuklar eğitim süreçlerinde tablet bilgisayarlara geçişin sağlanmasını istemektedir. Bu çocuklar bilgisayar ve bilgi teknolojilerinin kullanımının ödevlerini yaparken kendilerine daha çok bilgiye daha kısa sürede ulaşma imkânı sağladığını söylemekte ve derslerde bilgisayar destekli programların kullanılmasını talep etmektedir. Üstün zekâlı ve yetenekli çocuklar bilgisayar yeteneklerini geliştirdiklerince gelecekte daha başarılı olacaklarını düşünürken, okula gitmeksizin bilgisayar üzerinden gerçekleştirilecek bir eğitimdense, öğretmenin de aktif olarak rol oynadığı bir eğitim stilini benimsediklerini ifade etmektedir.

Bayraktar (2001) ergenlerin internet kullanım amaçlarını ve internetin getirdiği avantajlardan ne kadar yararlandığını belirlemeye çalışmıştır. Ayrıca internet kullananlar ile kullanmayanlar arasında ve kullananlar arasında İnternet Bağımlılık Ölçeği'nden alınan puanlara göre internet kullanım amaçları, ziyaret edilen siteler ile saldırganlık düzeyi, depresyon düzeyi ve akademik başarı düzeyi açısından anlamlı bir fark olup olmadığını bulmayı amaçlamıştır. Araştırma örneklemini Kuzey Kıbrıs'ta yaşayan 12-17 yaş arasındaki okula devam eden 686 öğrenci oluşturmaktadır. Bu çalışmada Young (1998)'in geliştirdiği İnternet Bağımlılık Ölçeği kullanılmış ve çalışma dâhilinde Türkçe çevirisi yapılarak geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları yapılmıştır. Araştırma sonucunda internetin çoğunlukla erkekler ve üst sosyo-ekonomik düzeydekiler tarafından kullanıldığı bulunmuştur. Bununla birlikte, sosyo-ekonomik düzey arttıkça internet kullanımı da artmaktadır. İnternet kullananlar çoğunlukla eğlence ve iletişim amaçlı kullanılmaktadırlar. Ayrıca internet kullananların %1,1'inin patolojik kullanıcı olduğu bulunmuştur (Bayraktar, 2001: s.61).

Özcan ve Buzlu (2005), problemleri internet kullanımını belirlemek amacıyla Davis (2002) tarafından geliştirilen "İnternet Bilişsel Durum Ölçeği [IBDÖ] (Online Cognition Scale)"nin geçerlik ve güvenilirliğinin incelenmesi amacıyla bir çalışma yapmışlardır. Bu çalışma, araştırmaya katılmaya istekli, haftada en az 2 saat internet kullanan 148 üniversite öğrencisi (108 kadın, 40 erkek) ile gerçekleştirilmiştir.

Araştırma bulgularına göre öğrencilerin internette en sık gerçekleştirdikleri etkinlikler genel bilgi arama, eğitimle ilgili araştırma yapma ve e-posta kullanımı olduğu görülmüştür. Ayrıca IBDÖ, internet kullanım saati ile aynı yönde pozitif ilişkinin olduğu belirtilmiştir (Özcan ve Buzlu, 2005: s.23).

Esen (2007) akran baskısı ve algılanan sosyal destek değişkenlerinin, internet bağımlılığını ne düzeyde yordayıp yordamadığını incelemiştir. Bunun için 479 liseli öğrenci üzerinde yaptığı çalışmanın sonucunda, ele alınan değişkenlerden, akran baskısının, internet bağımlılığını pozitif yönde anlamlı olarak yordadığını, algılanan aile ve öğretmen desteğinin ise negatif yönde anlamlı olarak yordadığını, bu üç değişkenin birlikte internet bağımlılığının, %33'ünü açıkladığını bulmuştur (Esen, 2007).

Esen (2010), ergenlerde internet bağımlılığını yordayan psiko-sosyal değişkenleri araştırmıştır. Araştırmaya 700 lise öğrencisi katılmıştır. Veri toplama aracı olarak: İnternet Bağımlılığı Ölçeği, UCLA Yalnızlık Ölçeği, Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği, Yaşam Doyum Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. Katılımcıların %3,2'inde internet bağımlılığı olduğu belirlenmiştir. Katılımcıların %16,7'sinin haftada 22 saatten fazla internette zaman geçirdikleri, %6' sının internete düzenli bir şekilde bağlanmadığı belirlenmiştir. Araştırmada, algılanan sosyal destek ve yalnızlık ile internet bağımlılığı arasında anlamlı bir ilişki olduğu araştırmada belirlenmiştir.

Bölükbaş, internet kullanımının sosyal ilişkilere etkisini, internet kullanıcılarının sosyo-kültürel yapılarını ve ülkemizde hemen her gün bir yenisi açılan internet kafelerin özelliklerini belirlemeyi amaçlamıştır. Örneklem, 42 internet kafe ve bu kafelerdeki 150 kullanıcıdan oluşturulmuş olup sonuç olarak, internet kafe kullanıcılarının bağımlılık ve sosyal izolasyon düzeylerinin; yaş, medeni durum, öğrenim durumu, baba mesleği, aylık gelir durumu, interneti kullanma sıklığı gibi değişkenlere bağlı olarak farklılaştığı dikkat çekmiştir (Bölükbaş, 2003).

Bayraktar ve Gün (2007) Kuzey Kıbrıs'ta yaptıkları çalışmada gençlerin internet kullanım durumlarını araştırmışlardır. Bu çalışmanın örneklemi 686 ortaokul ve lise öğrencisi (343 erkek, 343 kız) oluşturmuştur. Gençlerdeki patolojik

internet kullanım durumunu belirlemek için Young (1998) tarafından geliştirilen 20 maddeli internet bağımlılık ölçeği kullanılmıştır. Bu testin sonucunda öğrenciler patolojik internet kullanıcıları, sınırlı semptom gösterenler ve semptom göstermeyenler olmak üzere üç gruba ayrılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına bakıldığında, interneti gençlerin çoğunlukla eğlence ve iletişim amaçlı kullandıkları ve genel olarak internetin erkek öğrenciler tarafından kullanıldığı gözlenmiştir. Ayrıca günlük ve haftalık İnternet kullanımı ile patolojik kullanım arasında pozitif bir korelasyon olduğu görülmüştür. Bununla birlikte interneti kullanan öğrencilerin %1,1'i patolojik kullanıcı olarak belirlenmiştir. Öğrencilerin patolojik kullanımları arttıkça not ortalamalarının düştüğü de elde edilen sonuçlar arasında yer almaktadır.

Orhan ve Akkoyunlu, çalışmalarında, 10- 14 yaşları arasında 307 kız, 369 erkekten oluşan toplam 676 öğrenciyle, ilköğretim öğrencilerinin internete erişim ve kullanım amaçlarını incelemişlerdir. Yapılan analizler sonucunda öğrencilerin % 79'unun interneti kullandığı ve yaşlarının ilerlemesine paralel olarak internet kullanım oranlarının belirgin bir şekilde arttığı, kız ve erkek öğrencilerin internet kullanım dağılımlarının birbirine yakın olduğu söylenebilir. Ayrıca öğrencilerin interneti "bilgiye ulaşma, haberleşme ve oyun" etkinlikleri için çok amaçlı bir şekilde kullandıkları da bulgular arasında yer almıştır (Orhan ve Akkoyunlu, 2004:s.111).

Çakır-Balta ve Horzum (2008) Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi'nde yaptıkları çalışmada, internet bağımlılık düzeyinin; cinsiyet, öğrenim gördükleri bölüm, haftalık internet kullanım süresi ve sosyo-ekonomik düzeylerine göre farklılık gösterip göstermediğini ortaya koymayı amaçlamıştır. Araştırmada öğrencilerin internet bağımlılık düzeylerini belirlemek için Young (1998) tarafından geliştirilen internet bağımlılık ölçeği kullanılmıştır. Sonucunda cinsiyet yönünden erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre internet bağımlılığı düzeylerinin yüksek olduğu bulunmuştur. Haftada sekiz saatten fazla internette bağlı kalan öğrencilerin, haftada sekiz saatten az bağlı kalan öğrencilere göre bağımlılık düzeyinin daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin sosyo-ekonomik düzeyleri ile internet bağımlılığı düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olmadığı görülmüştür.

Baytemir (2006), ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin bazı demografik özelliklerine, algıladıklarına ve sosyal destek düzeylerine göre interneti kullanma amaçlarını araştırmıştır. Araştırmaya, 329 ilköğretim öğrencisi katılmıştır. Veri toplama aracı olarak: Algılanan Sosyal Destek Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. Araştırmada, interneti eğlence amacıyla kullanan öğrencilerin, internet kullanma sürelerine göre algıladıkları sosyal destek düzeylerinin anlamlı olarak değişmediği bulunurken, eğlence dışında internet kullanan öğrencilerin internet kullanma süreleri ile algıladıkları sosyal destek düzeyleri anlamlı bulunmuştur. Öğrencilerin ailelerinden, arkadaşlarından ve öğretmenlerinden algıladıkları sosyal destek düzeyi ile interneti eğlence ya da eğlence dışı amaçlarla kullanma arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır. İnternette ödev yapmak için erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre interneti iki kat daha fazla kullandıkları belirlenmiştir (%68 - %32). Bunun yanında interneti eğlence amacıyla kullananların %35'inin ayrıca ödev yapmak amacıyla da interneti kullandıkları, eğlence dışındaki amaçlarla kullananlarda bu oranın %75 olduğu belirlenmiştir. İnterneti eğlence amacıyla kullananların %83'ü ayrıca interneti sohbet amacıyla kullandıkları, eğlence dışında amaçlarla kullananların ise sadece %8'inin sohbet amacıyla interneti kullandıkları belirlenmiştir. Sohbet amacı ile internet kullanımının kızlara göre erkek öğrenciler arasında dört kat daha fazla (%81 - %19) olduğu belirlenmiştir.

Turnalar-Kurtaran (2008) yaptığı tez çalışmasında yalnızlık, depresyon ve benlik saygısı değişkenlerinin ergenlerin internet bağımlılığını yordamadaki katkılarını araştırmıştır. Bu amaçla Mersin ili merkezinde, genel, meslek ve Anadolu liselerinde öğrenim gören 650 öğrenciyi örnekleme almıştır. Çalışmasında öğrencilerin internet bağımlılık düzeyini belirlemek için Young (1998b) tarafından geliştirilmiş ve Bayraktar (2001) tarafından Türkçe 'ye çevrilerek geçerlilik güvenilirlik testinin yapıldığı "İnternet Bağımlılık Ölçeği" ni kullanmıştır. Araştırmanın sonucunda, internet bağımlılığını, benlik saygısının negatif yönde, yalnızlığın ise pozitif yönde anlamlı bir şekilde yordadığı, ancak depresyonun, istatistiksel olarak anlamlı olacak kadar yordamadığı görülmüştür.

Özkan (2010), ilköğretim II. kademe öğrencilerinin bilgisayar-internet kullanım durumlarını araştırmıştır. Araştırmaya, yaş aralığı 12-15 olan 444 öğrenci

katılmıştır. Araştırma sonucunda, katılımcıların büyük bir çoğunluğunun okullarında bilgisayar derslerinin haftada 2 ile 3 saat aralığında işlendiği belirlenmiştir. Araştırmada, öğrencilerinin bilgisayar kullanma düzeyleri orta seviyede çıkmıştır. Bunun yanında katılımcıların bilgisayar kullanma seviyelerini, çok az oranda düşük seviyede buldukları belirlenmiştir. Öğrencilerin büyük bir kısmının evde ve okulda bilgisayar kullandığı belirlenmiştir. Öğrencilerin bilgisayarda interneti sıklıkla haftada 1 ile 3 saat arasında- kullandıkları belirlenmiştir. Araştırmada, öğrencilerin %49,3'ünün ödev yapma, %27,3'ünün oyun oynama, %12,6'sının sohbet etme, %8,3'ünün hobi, %2,5'inin diğer amaçlarla interneti kullandıkları belirlenmiştir.

Gültutan, araştırmasında ilköğretim 6, 7., 8. sınıflarda öğrenim gören kız ve erkek öğrencilerin internete nerelerden bağlandıkları, internet için ne kadar zaman harcadıklarını, interneti hangi amaçla kullandıklarını, internetin çocuklar üzerindeki etkilerinin neler olduğu sorularına cevap aramıştır. Araştırmada veriler, araştırmacı tarafından geliştirilen anket ve öğrencilerin internet kullanma alışkanlıkları ölçeği ile toplanmıştır. Araştırma sonucunda erkek öğrencilerin internet kullanma alışkanlık düzeylerinin kız öğrencilere göre daha yüksek olduğu bulunmuştur (Gültutan, 2007: s.55).

Günüç (2009), Türkçe internet bağımlılık ölçeği geliştirmeyi amaçlamıştır. Bunun için DSM-IV ve ilgili alanyazının yanında özellikle öğrencilerin internet ile ilgili düşüncelerinden alınan veriler ile ölçek maddeleri oluşturulmuştur. Çalışmanın örneklemini 754 ortaöğretim öğrencisi oluşturmaktadır. Katılımcıların %10,1'i internet bağımlısı, %26,4'ü olası bağımlı (risk altında), %29,4'ü eşik grubunda ve %34,1'i de bağımlı olmayan grupta yer almıştır. Bu çalışmada, bazı demografik değişkenler ile internet bağımlılık durumu arasındaki ilişkiler de incelenmiştir. Bu sonuçlara göre, il, cinsiyet, sınıf, yaş, baba mesleği, sigara kullanma durumu, aile geliri, interneti en sık kullanım amacı, interneti yıllık ve günlük kullanım miktarı ile internet bağımlılığı arasında anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur.

Aslanbay çalışmasında ise Türkiye'deki lise öğrencilerinin internet kullanım süreçlerinde internet kullanım oranlarını ortaya koymak ve bu oranda oluşabilecek değişikliklerin nedenlerini araştırmıştır. Alan yazın, internet kullanım oranının

artmasının, kontrol dışı kullanımla ve dolayısıyla bağımlılıkla sonuçlanabildiğini ortaya koymaktadır. Bu çalışma, 296 lise öğrencisini örneklem alan ve internet bağımlılığını araştıran bir saha araştırmasını da kapsamaktadır. Araştırma sonucunda internetten alınan haz faktörleri ile internet bağımlılığı arasında belirgin bir ilişki bulunmuştur. Bu faktörler internet bağımlılığındaki değişimi % 39 açıklamıştır. Bazı demografik ve sosyo-ekonomik faktörlerin yanı sıra bazı durumsal faktörler internet bağımlılığıyla ilişkili çıkmıştır (Aslanbay, 2006: s.68).

Balcı ve Gülnar (2009) Selçuk Üniversitesi öğrencilerinin internet bağımlılıklarını ve bağımlılarının profilini ortaya koymayı amaçlamıştır. Bununla birlikte çalışmada internet bağımlılarının, bağımlı olmayanlara göre ayırt edici özellikleri de ortaya konmaya çalışılmıştır. Araştırmanın örneklemini Selçuk Üniversitesi'nde 19 farklı fakültede okuyan 953 öğrenci oluşturmuştur. Üniversite öğrencilerinin internet bağımlılık düzeylerini ölçmek amacıyla 8 maddeden oluşan Young (1998a)'ın internet bağımlılığı tanı kriterleri kullanılmıştır. Elde edilen bulgulara göre, katılımcıların %23,2'si internet bağımlılığı belirtisi gösterirken, %28,4'ü ise riskli internet kullanıcı grubunda bulunmaktadır. Katılımcıların %19,9'u haftada bir gün, %31,9'u haftada 2-3 gün, %21,5'i haftada 4-5 gün, %26,7'si de her gün düzenli olarak internet kullandığını belirtmiştir. İnternet bağımlısı ve riskli internet kullanıcısı olan öğrencilerin daha sık interneti kullandıkları belirtilmiştir. İnternet bağımlılığı üzerinde demografik değişkenlerin (cinsiyet, öğrenim görülen sınıf, ikamet şekli ve aylık harcama miktarı) ayırt edici bir etkisi bulunmamıştır. İnternet bağımlılarını, bağımlı olmayanlardan ayıran en güçlü iki değişken ise sırasıyla internet kullanım süresi ve internete duyulan güven olduğu belirtilmiştir.

Cengizhan (2005), aşırı internet kullanım oranını belirlemeye çalışan bir çalışmada, öğrencilerin sorun olarak nitelendirdikleri bulgular üzerinde durmuştur. Çalışma, bilgisayar ve internet kullanımlarının üst düzeyde olduğu düşünülerek Marmara üniversitesi öğrencilerinden 57 kişilik çalışma grubu üzerinde yürütülmüştür. Bulgulara bakıldığında; 54 kişinin (%95) evinde bilgisayar olduğu belirlenmiştir. İnternet kullanımı nedeniyle yaşadıkları olumsuzlukları sorulduğunda; 29 kişi (%50) zaman kaybı, gereksiz işler için zaman harcama gibi nedenler belirtmiş, en önemli gördükleri sorunu zaman olarak belirlemişlerdir. Bununla

birlikte diğer işler için (ders çalışma, ödevler, projeler, vb.) zaman ayıramadıklarını ifade etmişlerdir (Cengizhan, 2005).

Yücel (2009), ergenlerde akran ilişkileri ve yalnızlık düzeylerinin evde internet kullanımına etkisini araştırmıştır. Araştırmaya 300 ergen katılmıştır. Veri toplama aracı olarak: Genel Bilgi Formu, Akran İlişkileri Ölçeği ve UCLA Yalnızlık Ölçeği kullanılmıştır. Araştırmada, internet kullanım amacı olarak katılımcıların 46'sı eğitim 27'si eğlence, 12'si sohbet amaçlı, 32'si bilgi edinme amacıyla interneti kullandıklarını açıklamışlardır. Araştırmada, ergenlerin internet kullanım amaçları ile yalnızlık puan ortalamaları arasında ilişki saptanmıştır. Araştırma sonucunda, ergenlerin akran ilişkileri, yalnızlık düzeyleri ile evlerde internet kullanımları arasında anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Araştırmada, evinde internete sahip olan ergenlerin, arkadaşları ile olan ilişkilerinin olumlu olarak geliştiği, arkadaşlarına daha bağlı, arkadaşlarına güven duyabilen ve karşılıklı özdeşim kurabilen kişiler oldukları, dolayısıyla yalnızlık düzeylerinin azaldığı belirlenmiştir.

İnan (2010), ilköğretim II. kademe ve ortaöğretim 524 öğrencinin katılımıyla internet bağımlılığını araştırmıştır. Katılımcıların %52,5'i kadın, % 47,5'i erkeklerden oluşmaktadır. Veri toplama aracı olarak: Kişisel Bilgi Formu ve İnternet Bağımlılığı Ölçeği kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, katılımcıların 2'si (%0.4) internet bağımlısı, 48'i (%9.2) semptom gösterenler (olası bağımlı veya risk altında olanlar), 474'ü (%90.5) semptom göstermeyen olarak bulunmuştur. İnternet bağımlılığı oranının erkeklerde daha yüksek olduğu, evlerinde internet bağlantısı bulunun katılımcıların, interneti daha sık kullandıkları ve annenin eğitim düzeyi arttıkça katılımcılarda internet bağımlılığının arttığı belirlenmiştir. Katılımcıların interneti en çok oyun ve online sohbet için kullandıkları belirlenmiştir (İnan, 2010: s.73).

Şahin, çalışmasında ilköğretim 7, ve 8, sınıf öğrencilerinin internet bağımlılık düzeyini tespit etmiştir. Çalışma 710 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir ve %1,3'ü internet bağımlısı, %14,2'si sınırda-olası bağımlı olarak bulunmuştur. Ayrıca aile gelir düzeyi arttıkça öğrencilerin internet bağımlılığına yatkınlığının da arttığı bulunmuştur (Şahin, 2011: s.72).

Üneri ve Tanıdır (2011), bir grup lise öğrencisinde internet bağımlılığı değerlendirmesini araştırmıştır. Araştırmaya, yaş ortalaması 15.77 olan 211 lise öğrencisi katılmıştır. Veri toplama aracı olarak: Back Depresyon Ölçeği, İnternet Bağımlılığı Ölçeği ve Sosyodemografik Bilgi Formu kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, katılımcıların %24,2'si internet bağımlısı olarak belirlenmiştir. Erkeklerin kadınlara göre daha bağımlı olduğu ve depresyon ile internet bağımlılığı arasında anlamlı ilişki olduğu belirlenmiştir. Araştırmada, sigara kullanımı ile internet bağımlılığı arasında anlamlı bir ilişki saptanmamıştır.

Günüç ve Doğan'ın (2013) yaptığı çalışmada ergenlerin internet bağımlılığı, algılanan sosyal destek ve anne, baba ve aile ile yaptıkları aktiviteler arasındaki ilişki araştırılmıştır. Çalışmada ergenin algıladığı sosyal desteğin internet bağımlılığı gibi problemlerle davranışların önlenmesi konusunda çok önemli bir rolü olduğu belirlenmiştir. Ergenin sosyal desteği aldığı en önemli kaynağın ailesi ve sonrada arkadaşları olduğu belirlenmiştir. Ergenin aileden algıladığı sosyal destek bağlamında ise annenin çok önemli bir yere sahip olduğu ve çalışan annelerin çocuklarının algılanan sosyal destek düzeyinin daha yüksek olduğu görülmüştür. Ayrıca ergenin "annesi" ile zaman geçirmesinin algılanan sosyal destek düzeyini arttırdığı ve internet bağımlılık düzeyini azalttığı belirlenmiştir. Bunun yanında; çalışmada kardeş sayısı arttıkça ergenin algıladığı sosyal destek azalmakta ve internet bağımlılık düzeyi artmaktadır (Günüç ve Doğan, 2013: s.2203).

Canan (2010), üniversite öğrencilerinde internet bağımlılığı, disosiyatif belirtiler ve sosyodemografik özellikler arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Araştırmaya, 1034 üniversite öğrencisi katılmıştır. Veri toplama aracı olarak: Disosiyatif Yaşantılar Ölçeği, İnternet Bağımlılığı Ölçeği ve Sosyodemografik Veri Formu kullanılmıştır. Araştırmada, 101 öğrencide internet bağımlılığı olduğu belirlenmiştir. 927 öğrencide ise herhangi bir internet bağımlılığı belirlenmemiştir. Araştırmada katılımcıların, 77'sinin websurf, 17'sinin e-posta, 156'sının video izleme, 603'ünün sohbet, 32'sinin ders çalışma, 149'unun oyun oynama amacıyla interneti kullandıkları belirlenmiştir. Araştırmada, alkol ve sigara kullanımı ile internet bağımlılığı arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Ayrıca erkeklerin kadınlara göre daha fazla interneti kullandıkları belirlenmiştir.

Özgün (2011), internet bağımlısı olan ve olmayan ergenlerde mizaç özellikleri ve psikiyatrik semptomların karşılaştırılmasını araştırmıştır. Araştırmaya, 303 lise öğrencisi katılmıştır. Veri toplama aracı olarak: Kişisel Bilgi Formu, İnternet Bağımlılığı Ölçeği, Güçler ve Güçlükler Anketi kullanılmıştır. Araştırmada, katılımcıların 20 (%6,6)'sinde internet bağımlılığı belirlenmiştir. İnternet bağımlılarının %35'i kız, %65'i erkektir. Katılımcıların, sosyo-demografik özelliklerine göre, internet bağımlısı olanlarla olmayan olguların dağılımları açısından anlamlı bir fark bulunmamıştır. Araştırmada internet bağımlısı olan ve olmayan öğrencilerin anne ve babalarına ait özelliklerine göre dağılımlarında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Katılımcılarda yaşanan yer ve gelir düzeyi açısından internet bağımlılık durumu dağılımında, anlamlı bir fark bulunmamıştır. Katılımcıların yaşlarına göre internet bağımlılığında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Araştırmada, annelerin eğitim durumuna göre katılımcıların, internet bağımlılığı ölçek puanlarında anneleri lise ve üzeri eğitim seviyesinde olanların ölçek puanları diğerlerinden anlamlı olarak yüksek bulunmuştur. Babaların eğitim durumu açısından katılımcıların, babaları ilköğretim ve öncesi eğitim düzeyinde olanların ölçek puanları, lise ve sonrası olanlara göre anlamlı olarak daha düşük bulunmuştur. İnternet bağımlısı öğrenciler ile bağımlı olmayanlar arasında güçler güçlükler anket puanlarına göre toplam güçlük puanı ve davranış sorunları puanı internet bağımlısı öğrencilerde anlamlı olarak daha yüksek bulunmuştur. Buna karşılık duygusal sorunlar, akran sorunları, sosyal davranış, dikkat eksikliği ve hiperaktivite puanları açısından internet bağımlısı olanlarla bağımlı olmayanlar arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Ergenlerde internet bağımlılığı ölçek puanı ile depresif, siklotimik, hipertimik, irritable ve anksiyöz mizaç puanları arasında pozitif yönde ve yüksek düzeyde korelasyon bulunmuştur. Ayrıca internet bağımlılığı ölçek puanları ile toplam güçlük puanı ve zorlukların yaşama etki puanı arasında pozitif yönde ve yüksek düzeyde, duygusal sorunlar, davranış sorunları ve dikkat eksikliği hiperaktivite puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde ilişki bulunmuştur.

BÖLÜM III

3.Yöntem

Bu bölümde araştırmanın modeli, örnekleme, kullanılan veri toplama araçları, verilerin toplanması ve analizi ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

3.1.Araştırmanın Modeli

Araştırmanın yöntemi tarama modeline dayalı olup, bağımlılık üzerinde etkisi olabilecek değişkenler de inceleneceğinden, bu araştırma ilişkisel tarama modelini de kapsamaktadır. Tarama modeli, çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacıyla evrenin tümü ya da ondan alınacak örneklem üzerinde yapılacak taramadır (Karasar, 2004: s.83).

3.2.Araştırmanın Örnekleme

Araştırmanın örnekleme internet bağımlılığının bölgeler üzerindeki etkilerini de incelemek amacıyla 2014-2015 eğitim öğretim yılında İç Anadolu ve Güney Doğu bölgelerinde bulunan Ankara, Kırıkkale, Kırşehir, Siirt'teki bilim sanat merkezlerinde öğrenim gören öğrencilerden oluşmaktadır. Araştırmada Ankara (Yasemin KARAKAYA Bilim Sanat Merkezi ve Mamak Bilim Sanat Merkezi), Kırıkkale, Kırşehir, Siirt illerinde bulunan bilim sanat merkezlerinde öğrenim gören 486 öğrenciye ulaşılmıştır. Ancak uygulama sonrasında veri toplama araçlarını hatalı ya da eksik yanıtladığı tespit edilen 65 öğrenciden alınan veriler değerlendirme dışı bırakılmıştır. Bunun sonucunda örneklem grubu 421 öğrenciden oluşmuştur. Örneklemin cinsiyet dağılımına ilişkin verileri tablo 3'de görülmektedir.

Tablo 3. Örneklemin Cinsiyet Dağılımına İlişkin Verileri

Cinsiyet	F	%
Erkek	166	39,42
Kız	255	60,57
Toplam	421	100

3.3. Veri Toplama Aracı

Bu araştırmada, katılımcıların internet bağımlılık düzeyini belirlemek için "İnternet Bağımlılık Ölçeği"; demografik özelliklerini belirlemek için araştırmacı tarafından oluşturulan "Kişisel Bilgi Formu" kullanılmıştır.

3.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmada örneklem grubuna, diğer ölçme aracıyla birlikte öğrencilerin demografik (cinsiyet, yaş, okul türü, sınıf, internet kullanım amaçları, evde bilgisayar olması durumu ile ailelerinin gelir ve eğitim düzeyleri, anne ve babanın eğitim durumu, sahip oldukları dijital ürünler, internet bağlanma biçimleri, günlük kullanım sıklığı ve süresi ve bağlanma amacı) özelliklerini belirlemek amacıyla oluşturulmuştur.

3.3.2. İnternet Bağımlılık Ölçeği

İnternet bağımlılığının üzerinde uzlaşımış tanı ölçütleri yoktur. İnternet Bağımlılık Ölçeği, Günüç (2009) tarafından geliştirilmiş, dört alt boyuta sahip ve 35 maddeden oluşan bir ölçektir (EK 2). Ölçek internet bağımlılığına yönelik olarak "Yoksunluk", "Kontrol Güçlüğü", "İşlevsellikte Bozulma" ve "Sosyal İzolasyon" olarak dört temel boyutu ölçmektedir. Ölçeğin maddeleri 5'li "Likert" tipi olarak, 1-"Tamamen katılıyorum", 2-"Katılıyorum", 3-"Kararsızım", 4-"Katılmıyorum" ve 5-"Kesinlikle katılıyorum" şeklindedir. Ölçek maddeleri 5'ten 1'e doğru puanlanmış olup, "Tamamen katılıyorum" derecesine 5 puan karşılık gelirken, "Kesinlikle katılmıyorum" derecesine 1 puan karşılık gelmektedir. Ölçekteki bütün maddeler bağımlılığa yönelik olup, herhangi bir puan dönüşümüne (transpose) gerek olmamaktadır. Ölçeğin Cronbach alfa (a) iç tutarlık katsayısı Günüç, tarafından .944, KMO değeri .963 ve ölçeğin dört faktörüne ilişkin toplam açıklanan varyansı %47,463 olup; birinci faktörün ölçeğin %15,084'ünü, ikinci faktörün ölçeğin %11,911'ini, üçüncü faktörün ölçeğin %10,553'ünü ve dördüncü faktörün ise %9,915'ini açıkladığı bulunmuştur. Ölçeğin dört alt faktörüne ilişkin Cronbach alfa (a) güvenilirlik katsayıları "yoksunluk" için .877, "kontrol güçlüğü" için .855,

"İşlevsellikte Bozulma" için .827 ve "Sosyal İzolasyon" için .791 olarak bulunmuştur. Ölçeğin dört alt faktörüne ilişkin yük değerleri; birinci faktöre ilişkin yük değerlerinin .415 ile .644 arasında, ikinci faktöre ilişkin yük değerlerinin .389 ile .630 arasında, üçüncü faktöre ilişkin yük değerlerinin .395 ile .702 arasında değiştiği görülmüştür. Ölçekten en az alınacak puan 35, en çok alınacak puan ise 175'tir. Ölçeğin maddelerinin toplam puanı eşik değerinin üstünde olan bireyler için bağımlı ya da olası (risk taşıyan) bağımlı oldukları, madde toplam puanı eşik değerinin altında olan bireyler için ise bağımlı olmadıkları söylenebilecektir. Yapılan bu çalışmada ise uygulama yapılan örneklem grubu (lise öğrencileri) için İnternet Bağımlılık Ölçeği 'ne ait Cronbach Alfa güvenirlik katsayısı 0.95 olarak bulunmuştur.

3.4. Veri Toplama Süreci

Araştırmada kullanılan ölçek ve kişisel bilgi formunun uygulanması, 2014-2015 öğretim yılının bahar döneminde gerçekleştirilmiştir. Ölçek ve formlar okullarda, sınıf içerisinde uygulanarak katılımcılar tarafından bireysel olarak doldurulmuştur. Kurumlara şahsen gidilerek, anketleri istekli doldurmaları için katılımcılara çikolata ikram edilmiştir. Katılımcılara uygulama yapmak için 10-15 dakika kadar süre verilmiştir. Yapılan tüm uygulamalar sonucunda verilere numaralar verilmiş ve analiz edilmek üzere bir araya getirilmiştir.

3.5. Veri Analizi

Veri toplama araçlarının doldurulmasıyla elde edilen veriler, SPSS 17 paket programı kullanılarak değerlendirilmiştir. Katılımcıların demografik özelliklerine göre ölçekten elde edilen puanlara ilişkin karşılaştırmalar ile ilgili çözümler için, t testi, anova ve turkey testleri teknikleri kullanılarak değerlendirildikten sonra elde edilen bulgular tartışılmış ve öneriler sunulmuş ve çalışma tamamlanmıştır.

Araştırmanın amacı ve alt amaçları doğrultusunda internet bağımlılığı; üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin internet bağımlılık durumları ile demografik özellikleri açısından anlamlı bir farkın olup olmadığı ve internet bağımlılığına etki eden faktörlere ilişkin bulgular elde edilmiştir. Araştırmanın örneklemini 7- 17 yaş arası 486

bireyden oluşmaktadır. 486 veri SPSS'e girildikten sonra frekans analizi ile eksik, hatalı veri girilip girilmediği kontrol edilmiş, uç değerlere sahip 65 veri çalışmadan elenmiştir.

BÖLÜM IV

4.BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde araştırmanın alt problemlerine ilişkin bulgulara ve yorumlarına yer verilmiştir.

Araştırmanın birinci alt probleminde “Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin internet bağımlılık düzeyi nedir?” sorusuna cevap aranmıştır. Bu alt probleme ilişkin veriler tablo 4’te gösterilmiştir.

Tablo 4: Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin internet bağımlılık durumuna yönelik betimsel istatistikler puanlar

Bağımlılık Durumu	Frekans (f)	Yüzde (%)	AO	Aralık
Bağımlı olmayan	173	41,10	48,2	0-58
Muhtemel bağımlı	197	46,79	78,7	59-117
Bağımlı olan	51	12,11	145,2	118-175
Toplam	421	100	74,2	

Öğrencilerin internet bağımlılık puanları hesaplanıp, 0-58 puan aralığında olanlar "bağımlı olmayan" grup, 59-117 puan aralığındakiler "muhtemel bağımlı" grup ve 118-175 puan aralığında olanlar ise "bağımlı olan" grup kategorisine alınmak üzere sırasıyla 1, 2 ve 3 değerleriyle kodlanmıştır. Buna göre, öğrencilerin 173'ü (%41,10) bağımlı olmayan (AO=48,2), 197'si (%46,79) muhtemel bağımlı (AO=78,7), 51'i (%12,11) bağımlı olan (AO=145,2) grup kategorisindedir. Örneklemenin genelinin bağımlılık puanına bakıldığında ortalamasının AO=74,2 olduğu görülmektedir.

Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin internet bağımlılık düzeyleri cinsiyete göre dağılımı incelendiğinde;

Tablo 5: Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin cinsiyeti ile internet bağımlılık durum puanları

Cinsiyet	Bağımlı olmayan	Muhtemel bağımlı	Bağımlı olan	Toplam
Kız	83 (% 50)	69 (% 41,56)	14 (% 8,43)	166 (% 100)
Erkek	90 (%35,29)	128 (%50,19)	37 (% 14,50)	255 (% 100)
Toplam	90 (%35,29)	128 (%50,19)	37 (% 14,50)	255 (% 100)

Tablo 5'deki değerlere göre, öğrencilerin cinsiyetleri ile internet bağımlılık durumları arasında anlamlı bir fark vardır. Diğer bir ifadeyle öğrencilerin cinsiyetleri, internet bağımlılık durumlarını belirlemede etkilidir. Kız ğrencilerin %50'si bağımlı olmayan, %41,56'si muhtemel bağımlı ve %8,43' ise bağımlı olan grup kategorisinde yer almaktadır. Diğer taraftan, erkek öğrencilerin %35,29'u bağımlı olmayan, %50,19'u muhtemel bağımlı olan ve %14,50'si ise bağımlı olan gruba girmektedir. Sonuç olarak, erkek öğrencilerin internet bağımlılık düzeylerinin kızlara oranla daha yüksek olduğu görülmektedir.

Araştırmanın ikinci alt probleminde “stn zekâlı ve yetenekli öğrencilerin cinsiyetlerine göre internet bağımlılık düzeylerinde anlamlı bir farklılık var mıdır?” sorusuna cevap aranmıştı. Bu alt probleme ilişkin veriler tablo 6'da gösterilmiştir.

Tablo 6: Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin cinsiyetlerine göre internet bağımlılığı ile ilgili puanlar

	Cinsiyet	n	x	ss	t	p
Toplam	Kız	166	68,34	29,31	-3,05	0,002
	Erkek	255	78,09	33,76		
Yoksunluk	Kız	166	25,96	10,50	-2,91	0,003
	Erkek	255	29,22	11,31		
Kontrol Güçlüğü	Kız	166	18,95	9,70	-2,60	0,009
	Erkek	255	21,63	10,57		
İşlevsel Bozukluk	Kız	166	11,87	6,56	-2,56	0,011
	Erkek	255	13,70	7,58		
Sosyal İzolasyon	Kız	166	11,55	7,09	-2,60	0,009
	Erkek	255	13,53	7,89		

$p < 0,05$

Tablo 6'da görüldüğü gibi cinsiyetlerine göre kız öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 68,34; erkek öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 78,09'dur. Bu iki grubun puanları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($t = -3,05$; $p < 0,05$). Bu verilere göre öğrencilerin cinsiyetleri açısından internet bağımlılığına ilişkin toplam

puanlarında anlamlı düzeyde farklılık görülmektedir. Verilerden anlaşıldığı şekilde erkek öğrenciler kız öğrencilere göre internete daha çok bağımlıdır.

İnternet bağımlılığının yoksunluk alt boyutunda öğrencilerin cinsiyetlerine göre fark olup olmadığına bakıldığında; kız öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 25,96; erkek öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 29,22'dir. Bu iki grubun puanları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($t=-2,91$; $p<0,05$). Bu verilere göre öğrencilerin cinsiyetleri açısından internet bağımlılığının yoksunluk alt boyutuna ilişkin puanlarında anlamlı düzeyde farklılık görülmektedir. Buna göre erkek öğrenciler internete bağlanma imkânı bulamadığında daha çok rahatsız olmaktadır.

İnternet bağımlılığının kontrol güçlüğü alt boyutunda öğrencilerin cinsiyetlerine göre fark olup olmadığına bakıldığında; kız öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 18,95; erkek öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 21,63'tür. Bu iki grubun puanları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($t=-2,60$; $p<0,05$). Bu verilere göre öğrencilerin cinsiyetleri açısından internet bağımlılığının kontrol güçlüğü alt boyutuna ilişkin puanlarında anlamlı düzeyde farklılık görülmektedir. Buna göre erkek öğrenciler internete bağlanmada kendilerini kontrol etmede kız öğrencilerine göre daha fazla sıkıntı yaşamaktadırlar.

İnternet bağımlılığının işlevsellikte bozulma alt boyutunda öğrencilerin cinsiyetlerine göre fark olup olmadığına bakıldığında; kız öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 11,87; erkek öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 13,70'tir. Bu iki grubun puanları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($t= -2,56$; $p<0,05$). Bu verilere göre öğrencilerin cinsiyetleri açısından internet bağımlılığının işlevsellikte bozulma alt boyutuna ilişkin puanlarında anlamlı düzeyde farklılık görülmektedir. Buna göre erkek öğrencilerde internet kullanımından dolayı yaşantılarında işlevsellikte bozulma görülmektedir.

İnternet bağımlılığının sosyal izolasyon alt boyutunda öğrencilerin cinsiyetlerine göre fark olup olmadığına bakıldığında; kız öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 11,55; erkek öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 13,53'tür. Bu iki grubun puanları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($t=-2,60$; $p<0,05$). Bu verilere göre öğrencilerin cinsiyetleri açısından internet bağımlılığının sosyal izolasyon alt boyutuna ilişkin puanlarında anlamlı düzeyde farklılık görülmektedir. Buna göre erkek öğrenciler aşırı internet kullanımından dolayı sosyal açıdan çeşitli sıkıntılar yaşamaktadırlar.

Araştırmanın üçüncü alt probleminde “Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin yaşlarına göre internet bağımlılık düzeylerinde anlamlı bir farklılık var mıdır?” sorusuna cevap aranmıştır. Bu alt probleme ilişkin veriler tablo 7’de gösterilmiştir.

Tablo 7: Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin yaşa göre internet bağımlılığı ile ilgili puanlar

	Yaş	n	x	ss	t	p
Toplam	7-11	184	68,11	30,12	-3,50	0,001
	12-17	236	79,11	33,38		
Yoksunluk	7-11	184	26,04	10,56	-3,12	0,002
	12-17	236	29,42	11,32		
Kontrol Güçlüğü	7-11	184	18,79	9,53	-3,21	0,001
	12-17	236	22,01	10,68		
İşlevsel Bozukluk	7-11	184	11,94	6,86	-2,65	0,008
	12-17	236	13,81	7,45		
Sosyal İzolasyon	7-11	184	11,35	7,03	-3,39	0,001
	12-17	236	13,86	7,94		

$p<0,05$

Tablo 8’de görüldüğü gibi yaşa göre 7-11 yaş aralığındaki öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 68,11; 12-17 yaş aralığındaki öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 79,11’dir. Bu iki grubun puanları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($t= -3,50$; $p<0,05$). Bu verilere göre öğrencilerin yaş düzeyleri açısından internet

bağımlılığına ilişkin toplam puanlarında anlamlı düzeyde farklılık görülmektedir. Verilerden anlaşıldığı şekilde 12-17 yaş aralığındaki öğrenciler, 7-11 yaş aralığındaki öğrencilere göre internete daha çok bağımlıdır.

İnternet bağımlılığının yoksunluk alt boyutunda öğrencilerin yaşa göre fark olup olmadığına bakıldığında; 7-11 yaş aralığındaki öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 26,04; 12-17 yaş aralığındaki öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 29,42'dir. Bu iki grubun puanları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($t = -3,12$; $p < 0,05$). Bu verilere göre öğrencilerin yaş düzeyleri açısından internet bağımlılığının yoksunluk alt boyutuna ilişkin puanlarında anlamlı düzeyde farklılık görülmektedir. Buna göre 12-17 yaş aralığındaki öğrenciler internete bağlanma imkânı bulamadığında daha çok rahatsız olmaktadır.

İnternet bağımlılığının kontrol gücü alt boyutunda öğrencilerin yaşa göre fark olup olmadığına bakıldığında; 7-11 yaş aralığındaki öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 18,79; 12-17 yaş aralığındaki öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 22,01'tir. Bu iki grubun puanları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($t = -3,21$; $p < 0,05$). Verilerden anlaşıldığı şekilde 12-17 yaş aralığındaki öğrencilerin kontrol güven puanları 7-11 yaş aralığındaki öğrencilerden yüksektir. Buna göre 12-17 yaş aralığındaki öğrenciler internete bağlanmada kendilerini kontrol etmede 7-11 yaş aralığındaki öğrencilerine göre daha fazla sıkıntı yaşamaktadırlar.

İnternet bağımlılığının işlevsellikte bozulma alt boyutunda öğrencilerin yaşa göre fark olup olmadığına bakıldığında; 7-11 yaş aralığındaki öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 11,94; 12-17 yaş aralığındaki öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 13,81'tir. Bu iki grubun puanları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($t = -2,65$, $p < 0,05$). Verilerden anlaşıldığı şekilde 12-17 yaş aralığındaki öğrencilerin işlevsellikte bozulma puanları 7-11 yaş aralığındaki öğrencilerden yüksektir. Buna göre 12-17 yaş aralığındaki öğrencilerde internet kullanımında dolaylı yaşantılarında işlevsellikte bozulma görülmektedir.

İnternet bağımlılığının sosyal izolasyon alt boyutunda öğrencilerin yaş göre fark olup olmadığına bakıldığında; 7-11 yaş aralığındaki öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 11,35; 12-17 yaş aralığındaki öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 13,86'dır. Bu iki grubun puanları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($t = -3,39$; $p < 0,05$). Verilerden anlaşıldığı şekilde 12-17 yaş aralığındaki öğrencilerin sosyal izolasyon puanları 7-11 yaş aralığındaki öğrencilerden yüksektir. Buna göre 12-17 yaş aralığındaki öğrenciler internete bağlanmada sosyal açıdan çeşitli sıkıntılar yaşamaktadırlar.

Araştırmanın dördüncü alt probleminde "Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin annelerinin öz veya üvey olma durumuna göre internet bağımlılık düzeylerinde anlamlı bir farklılık var mıdır?" sorusuna cevap aranmıştır. Bu alt probleme ilişkin veriler tablo 8'de gösterilmiştir.

Tablo 8: Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin anne öz ya da üvey olması düzeyine göre internet bağımlılığı ile ilgili puanlar

	Anne ö/ü	n	x	ss	t	p
Toplam	Öz	417	73,81	31,88	-2,82	0,005
	Üvey	4	119,50	56,94		
Yoksunluk	Öz	417	27,84	10,10	-1,79	0,075
	Üvey	4	37,75	18,68		
Kontrol Güçlüğü	Öz	417	20,45	10,20	-2,59	0,010
	Üvey	4	33,75	14,22		
İşlevsel Bozukluk	Öz	417	12,86	7,09	-3,60	0,000
	Üvey	4	25,75	12,31		
Sosyal İzolasyon	Öz	417	12,66	7,55	-2,50	0,012
	Üvey	4	22,25	12,37		

$p < 0,05$

Tablo 8'de görüldüğü gibi annenin öz veya üvey olma durumlarına göre annesi öz olan öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 73,81; annesi üvey olan öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 119,50'dir. Bu iki grubun puanları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($t = -2,82$; $p < 0,05$). Verilerden anlaşıldığı şekilde annesi üvey olan öğrenciler, annesi öz olan göre internete daha çok bağımlıdır.

İnternet bağımlılığının yoksunluk alt boyutunda öğrencilerin annenin öz veya üvey olma durumlarına göre fark olup olmadığına bakıldığında; annesi öz olan öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 27,84; annesi üvey olan öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 37,75'tir. Bu iki grubun puanları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($t = -1,79$; $p < 0,05$). Verilerden anlaşıldığı şekilde annesi üvey olan öğrencilerin yoksunluk puanları annesi öz olan öğrencilerden yüksektir. Buna göre annesi üvey olan öğrenciler internete bağlanma imkânı bulamadığında daha çok rahatsız olmaktadır.

İnternet bağımlılığının kontrol gücü alt boyutunda öğrencilerin annenin öz veya üvey olma durumlarına göre fark olup olmadığına bakıldığında; annesi öz olan öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 20,45; annesi üvey olan öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 33,75'tir. Bu iki grubun puanları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($t = -2,59$; $p < 0,05$). Verilerden anlaşıldığı şekilde annesi üvey olan öğrencilerin kontrol güven puanları annesi öz olan öğrencilerden yüksektir. Buna göre annesi üvey olan öğrenciler internete bağlanmada kendilerini kontrol etmede annesi öz olan öğrencilerine göre daha fazla sıkıntı yaşamaktadırlar.

İnternet bağımlılığının işlevsellikte bozulma alt boyutunda öğrencilerin annenin öz veya üvey olma durumlarına göre fark olup olmadığına bakıldığında; annesi öz olan öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 12,86; annesi üvey olan öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 25,75'tir. Bu iki grubun puanları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($t = -3,60$; $p < 0,05$). Verilerden anlaşıldığı şekilde annesi üvey olan öğrencilerin işlevsellikte bozulma puanları annesi öz olan öğrencilerden yüksektir. Buna göre annesi üvey olan öğrencilerde internet kullanımında dolayı yaşantılarında işlevsellikte bozulma görülmektedir.

İnternet bağımlılığının sosyal izolasyon alt boyutunda öğrencilerin annenin öz veya üvey olma durumlarına göre fark olup olmadığına bakıldığında; annesi öz olan öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 12,66; annesi

üvey olan öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 22,25'tir. Bu iki grubun puanları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($t = -2,50$; $p < 0,05$). Verilerden anlaşıldığı şekilde annesi üvey olan öğrencilerin sosyal izolasyon puanları annesi öz olan öğrencilerden yüksektir. Buna göre annesi üvey olan öğrenciler internete bağlanmada sosyal açıdan çeşitli sıkıntılar yaşamaktadırlar.

Araştırmanın beşinci alt probleminde “Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin babalarının öz veya üvey olma durumuna göre anlamlı bir farklılık var mıdır?” sorusuna cevap aranmıştı. Bu alt probleme ilişkin veriler tablo 9’da gösterilmiştir.

Tablo 9: Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin babanın öz ya da üvey olması düzeyine göre internet bağımlılığı ile ilgili puanlar

	Baba ö/ü	n	X	ss	t	p
Toplam	Öz	410	72,90	31,24	-5,37	0,000
	Üvey	11	124,36	36,52		
Yoksunluk	Öz	410	27,70	10,91	-2,69	0,008
	Üvey	11	36,73	14,27		
Kontrol Güçlüğü	Öz	410	20,14	9,93	-5,40	0,000
	Üvey	11	36,64	11,86		
İşlevsel Bozukluk	Öz	410	12,65	6,91	-5,91	0,000
	Üvey	11	25,27	9,02		
Sosyal İzolasyon	Öz	410	12,40	7,29	-5,92	0,000
	Üvey	11	25,73	9,49		

$p < 0,05$

Tablo 9’da görüldüğü gibi babanın öz veya üvey olma durumlarına göre babası öz olan öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 72,90; babası üvey olan öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 124,36’dır. Bu iki grubun puanları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($t = -5,37$; $p < 0,05$). Verilerden anlaşıldığı şekilde babası üvey olan öğrenciler, babası öz olan göre internete daha çok bağımlıdır.

İnternet bağımlılığının yoksunluk alt boyutunda öğrencilerin babanın öz veya üvey olma durumlarına göre fark olup olmadığına bakıldığında; babası öz olan

öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 27,70; babası üvey olan öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 36,64'tür. Bu iki grubun puanları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($t = -2,69$; $p < 0,05$). Verilerden anlaşıldığı şekilde babası üvey olan öğrencilerin yoksunluk puanları babası öz olan öğrencilerden yüksektir. Buna göre babası üvey olan öğrenciler internete bağlanma imkânı bulamadığında daha çok rahatsız olmaktadır.

İnternet bağımlılığının kontrol gücü alt boyutunda öğrencilerin babanın öz veya üvey olma durumlarına göre fark olup olmadığına bakıldığında; babası öz olan öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 20,14; babası üvey olan öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 33,75'tir. Bu iki grubun puanları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($t = -5,40$; $p < 0,05$). Verilerden anlaşıldığı şekilde babası üvey olan öğrencilerin kontrol güven puanları babası öz olan öğrencilerden yüksektir. Buna göre babası üvey olan öğrenciler internete bağlanmada kendilerini kontrol etmede babası öz olan öğrencilerine göre daha fazla sıkıntı yaşamaktadırlar.

İnternet bağımlılığının işlevsellikte bozulma alt boyutunda öğrencilerin babanın öz veya üvey olma durumlarına göre fark olup olmadığına bakıldığında; babası öz olan öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 12,65; babası üvey olan öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 25,27'dir. Bu iki grubun puanları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($t = -5,91$; $p < 0,05$). Verilerden anlaşıldığı şekilde babası üvey olan öğrencilerin işlevsellikte bozulma puanları babası öz olan öğrencilerden yüksektir. Buna göre babası üvey olan öğrencilerde internet kullanımında dolaylı yaşantılarında işlevsellikte bozulma görülmektedir.

İnternet bağımlılığının sosyal izolasyon alt boyutunda öğrencilerin babanın öz veya üvey olma durumlarına göre fark olup olmadığına bakıldığında; babası öz olan öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 12,40; babası üvey olan öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 25,73'tür. Bu iki grubun puanları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı

bulunmuştur ($t= -5,92$; $p<0,05$). Verilerden anlaşıldığı şekilde babası üvey olan öğrencilerin sosyal izolasyon puanları babası öz olan öğrencilerden yüksektir. Buna göre babası üvey olan öğrenciler internete bağlanmada sosyal açıdan çeşitli sıkıntılar yaşamaktadırlar.

Araştırmanın altıncı alt probleminde “Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin anne ve baba birliktelik durumuna göre internet bağımlılık düzeylerinde anlamlı bir farklılık var mıdır?” sorusuna cevap aranmıştır. Bu alt probleme ilişkin veriler tablo 10’da gösterilmiştir.

Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin internet bağımlılığı anne baba birlikteliği düzeyine göre farklılaşmakta mıdır? Sorusunu cevaplamak bu değişkendeki katılımcı sayısı 10’un altında olduğundan anova yapılamamış, bunun yerine t testi uygulanarak seçenek sayısı anne-baba birlikte, anne-baba ayrı şeklinde değerlendirilmiştir.

Tablo 10: Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin anne baba birlikteliği düzeyine göre internet bağımlılığı ile ilgili puanlar

Aile birliktelik durumu		n	x	ss	t	p
Toplam	Anne-baba birlikte	373	69,46	27,44	39,47	0,000
	Anne-baba ayrı	48	111,44	42,63		
Yoksunluk	Anne-baba birlikte	373	26,69	10,20	7,17	0,008
	Anne-baba ayrı	48	37,63	12,91		
Kontrol Güçlüğü	Anne-baba birlikte	373	19,20	9,07	25,47	0,000
	Anne-baba ayrı	48	31,23	12,86		
İşlevsel Bozukluk	Anne-baba birlikte	373	11,93	6,09	42,56	0,000
	Anne-baba ayrı	48	21,17	9,92		
Sosyal İzolasyon	Anne-baba birlikte	373	11,64	6,47	39,92	0,000
	Anne-baba ayrı	48	21,42	10,13		

$p<0,05$

Tablo 10’da görüldüğü gibi anne-baba birliktelik durumlarına göre anne-babası birlikte olan öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 69,46; anne-babası ayrı olan öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 111,44’tür. Bu iki grubun puanları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($t= 39,47$; $p<0,05$). Verilerden anlaşıldığı şekilde anne-babası ayrı olan öğrenciler, birlikte olan öğrencilere göre internete daha çok bağımlıdır.

İnternet bağımlılığının yoksunluk alt boyutunda anne-baba birliktelik durumlarına göre fark olup olmadığına bakıldığında; anne-babası birlikte olan öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 26,69; anne-babası ayrı olan öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 37,63'tür. Bu iki grubun puanları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($t= 7,17$; $p<0,05$). Verilerden anlaşıldığı şekilde anne-babası ayrı olan öğrencilerin yoksunluk puanları anne-babası birlikte olan öğrencilerden yüksektir. Buna göre anne-babası ayrı olan öğrenciler internete bağlanma imkânı bulamadığında daha çok rahatsız olmaktadır.

İnternet bağımlılığının kontrol güclüğü alt boyutunda anne-baba birliktelik durumlarına göre fark olup olmadığına bakıldığında; anne-babası birlikte olan öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 19,20; anne-babası ayrı olan öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 31,23'tür. Bu iki grubun puanları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($t= 25,47$; $p<0,05$). Verilerden anlaşıldığı şekilde anne-babası ayrı olan öğrencilerin kontrol güven puanları anne-babası birlikte olan öğrencilerden yüksektir. Buna göre anne-babası ayrı olan öğrenciler internet kullanımında kendilerini kontrol etmede sıkıntı yaşamaktadır.

İnternet bağımlılığının işlevsellikte bozulma alt boyutunda anne-baba birliktelik durumlarına göre fark olup olmadığına bakıldığında; anne-babası birlikte olan öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 11,93; anne-babası ayrı olan öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 21,17'dir. Bu iki grubun puanları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($t= 24,56$; $p<0,05$). Verilerden anlaşıldığı şekilde anne-babası ayrı olan öğrencilerin işlevsellikte bozulma puanları anne-babası birlikte olan öğrencilerden yüksektir. Buna göre anne-babası ayrı olan öğrencilerde internet kullanımında dolayı yaşantılarında işlevsellikte bozulma görülmektedir.

İnternet bağımlılığının sosyal izolasyon alt boyutunda anne-baba birliktelik durumlarına göre fark olup olmadığına bakıldığında; anne-babası birlikte olan öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 11,64; anne-

babası ayrı olan öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 21,42'dir. Bu iki grubun puanları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($t= 39,92$; $p<0,05$). Verilerden anlaşıldığı şekilde anne-babası ayrı olan öğrencilerin sosyal izolasyon puanları birlikte olan öğrencilerden yüksektir. Buna göre anne-babası ayrı olan öğrenciler internete bağlanmada sosyal açıdan çeşitli sıkıntılar yaşamaktadır.

Araştırmanın yedinci alt probleminde “Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin öğrenim gördüğü okul türüne göre internet bağımlılık düzeylerinde anlamlı bir farklılık var mıdır?” sorusuna cevap aranmıştır. Bu alt probleme ilişkin veriler tablo 11’de gösterilmiştir.

Tablo 11: Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin öğrenim gördüğü okul türüne göre internet bağımlılığı ile ilgili puanlar

Okul türü		n	x	ss	t	p
Toplam	Devlet okulu	260	73,99	30,70	-0,288	0,773
	Özel okul	157	74,94			
Yoksunluk	Devlet okulu	260	27,71	35,30	-0,551	0,582
	Özel okul	157	28,33			
Kontrol Güçlüğü	Devlet okulu	260	20,54	10,71	-0,184	0,854
	Özel okul	157	20,73			
İşlevsel Bozukluk	Devlet okulu	260	12,83	11,78	-0,616	0,538
	Özel okul	157	13,28			
Sosyal İzolasyon	Devlet okulu	260	12,90	10,01	0,410	0,682
	Özel okul	157	12,58			

$p<0,05$

Tablo 11’de görüldüğü gibi öğrencilerin öğrenim gördüğü okul türüne göre devlet okulunda öğrenim gören öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 73,99; özel okulunda öğrenim gören öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 74,94’dır. Bu iki grubun puanları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($t= -0,288$; $p>0,05$). İnternet bağımlılığının yoksunluk ($t=-0,551$; $p>0,05$), kontrol güçlüğü ($t= -0,184$; $p>0,05$), işlevsellikte bozulma ($t= -0,616$; $p>0,05$) ve sosyal izolasyon ($t= 0,410$; $p>0,05$) alt boyutunda öğrencilerin öğrenim gördüğü okul türüne göre fark olup olmadığına bakıldığında; puanları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır.

Araştırmanın sekizinci alt probleminde “Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerde babanın eğitim düzeyine göre internet bağımlılık düzeylerinde anlamlı bir farklılık var mıdır?” sorusuna cevap aranmıştı. Bu alt probleme ilişkin veriler tablo 12’de gösterilmiştir.

Tablo 12: Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin baba eğitim düzeyi göre internet bağımlılığı ile ilgili puanlar

Babanın Eğitim Düzeyi		Kareler Top.	Df	Kareler Ort.	f	p
Toplam	Gruplar arası	2671,840	6	445,307	0,421	0,865
	Grup İçi	438075,960	414	1058,154		
	Toplam	440747,800	420			

$p < 0,05$

Tablo 12’de görüldüğü gibi babanın eğitim düzeyine göre öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin ortalamaları incelendiğinde grupların puanları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($f = 0,421$; $p > 0,05$). Buna göre baba eğitim düzeyi öğrencilerin internet bağımlılığını etkilememektedir.

Araştırmanın dokuzuncu alt probleminde “Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerde annenin eğitim düzeyine göre internet bağımlılık düzeylerinde anlamlı bir farklılık var mıdır?” sorusuna cevap aranmıştı. Bu alt probleme ilişkin veriler tablo 13’te gösterilmiştir.

Tablo 13: Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin anne eğitim düzeyi göre internet bağımlılığı ile ilgili puanlar

Annenin Eğitim Düzeyi		Kareler Top.	Df	Kareler Ort.	f	p
Toplam	Gruplar arası	8356,009	6	1392,668	1,333	0,241
	Grup İçi	432391,791	414	1044,425		
	Toplam	440747,800	420			

$p < 0,05$

Tablo 13’te görüldüğü gibi annenin eğitim düzeyine göre öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin ortalamaları incelendiğinde grupların puanları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($f = 1,333$; $p > 0,05$). Buna göre annenin eğitim düzeyi öğrencilerin internet bağımlılığını etkilememektedir.

Araştırmanın onuncu alt probleminde “Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerde ailelerin sosyo-ekonomik düzeyine göre internet bağımlılık düzeylerinde anlamlı bir farklılık var mıdır?” sorusuna cevap aranmıştı. Bu alt probleme ilişkin veriler tablo 14’te gösterilmiştir.

Tablo 14: Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin ailenin sosyo-ekonomik düzeyine göre internet bağımlılığı ile ilgili puanlar

Ailenin sosyo-ekonomik düzeyi		Kareler Top.	df	Kareler Ort.	f	p
Toplam	Gruplar arası	7846,326	5	1569,265	1,504	0,187
	Grup İçi	432901,474	415	1043,136		
	Toplam	440747,800	420			

$p < 0,05$

Tablo 14’te görüldüğü gibi ailenin sosyo-ekonomik düzeyine göre öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin ortalamaları incelendiğinde grupların puanları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($f = 1,504$; $p > 0,05$). Buna göre ailenin sosyo-ekonomik düzeyleri öğrencilerin internet bağımlılığını etkilememektedir.

Araştırmanın on birinci alt probleminde “Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin sahip olduğu dijital ürünlere göre internet bağımlılık düzeylerinde anlamlı bir farklılık var mıdır?” sorusuna cevap aranmıştı. Bu alt probleme ilişkin veriler tablo 15a’da gösterilmiştir.

Tablo 15a: Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin sahip olduğu akıllı telefon göre internet bağımlılığı ile ilgili puanlar

Akıllı telefon		n	x	ss	t	p
Toplam	Var	322	76,60	34,24	2,446	0,015
	Yok	90	67,15	24,44		
Yoksunluk	Var	322	28,93	11,31	3,282	0,001
	Yok	90	24,62	9,87		
Kontrol Güçlüğü	Var	322	21,33	10,78	2,567	0,011
	Yok	90	18,19	8,12		
İşlevsel Bozukluk	Var	322	13,43	7,49	1,869	0,062
	Yok	90	11,81	6,42		
Sosyal İzolasyon	Var	322	12,90	7,99	0,403	0,687
	Yok	90	12,53	6,61		

$p < 0,05$

Tablo 15a’da görüldüğü gibi öğrencilerin sahip olduğu dijital ürüne göre akıllı telefonu olan öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 76,60; akıllı telefonu olmayan öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 67,15’dir. Bu iki grubun puanları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($t = 2,446$; $p < 0,05$). Bu verilere göre akıllı telefonunun olan öğrencilerin olmayanlara göre daha bağımlıdır.

İnternet bağımlılığının yoksunluk alt boyutunda öğrencilerin sahip olduğu dijital ürüne göre fark olup olmadığına bakıldığında; akıllı telefonu olan öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 28,93; akıllı telefonu olmayan öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 24,62'dir. Bu iki grubun puanları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($t=3,282$; $p<0,05$). Bu verilere göre akıllı telefonu olan öğrenciler internet yoksunluğundan daha fazla etkilenmektedir.

İnternet bağımlılığının kontrol güçlüğü alt boyutunda öğrencilerin sahip olduğu dijital ürüne göre fark olup olmadığına bakıldığında; akıllı telefonu olan öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 21,33; akıllı telefonu olmayan öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 18,19'dur. Bu iki grubun puanları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($t=2,567$; $p<0,05$). Bu verilere göre akıllı telefonu olan öğrenciler internet kullanımında kendilerini kontrol etmekte güçlük yaşamaktadır.

İnternet bağımlılığının işlevsellikte bozulma alt boyutunda öğrencilerin sahip olduğu dijital ürüne göre fark olup olmadığına bakıldığında; akıllı telefonu olan öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 13,43; akıllı telefonu olmayan öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 11,81'dir. Bu iki grubun puanları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($t=1,869$; $p<0,05$). Bu verilere göre akıllı telefonu olan öğrenciler internet kullanımından dolayı yaşantılarında işlevsellikte bozulma görülmektedir.

İnternet bağımlılığının sosyal izolasyon alt boyutunda öğrencilerin sahip olduğu dijital ürüne göre fark olup olmadığına bakıldığında; akıllı telefonu olan öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 12,90; akıllı telefonu olmayan öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 12,53'tür. Bu iki grubun puanları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($t=0,403$, $p>0,05$). Bu verilere göre öğrencilerin akıllı telefonunun olup olmasına göre internet bağımlılığının sosyal izolasyon alt boyutuna ilişkin puanlarında farklılık görülmemektedir.

Tablo 15b: Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin sahip olduğu bilgisayar göre internet bağımlılığı ile ilgili puanlar

	Bilgisayar	n	X	ss	t	p
Toplam	Var	356	75,64	33,34	2,145	0,033
	Yok	61	66,03	25,62		
Yoksunluk	Var	356	28,35	11,14	1,974	0,049
	Yok	61	25,33	10,57		
Kontrol Güçlüğü	Var	356	21,21	10,64	3,204	0,001
	Yok	61	16,69	7,00		
İşlevsel Bozukluk	Var	356	13,21	7,39	1,311	0,191
	Yok	61	11,89	6,50		
Sosyal İzolasyon	Var	356	12,87	7,77	0,698	0,486
	Yok	61	12,13	7,13		

$p < 0,05$

Tablo 15b’de görüldüğü gibi öğrencilerin sahip olduğu dijital ürüne göre bilgisayarı olan öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 75,64; bilgisayarı olmayan öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 66,03’tür. Bu iki grubun puanları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($t = 2,145$; $p < 0,05$). Bu verilere göre öğrencilerin bilgisayarı olup olmasına göre internet bağımlılığına ilişkin bilgisayarı olanların puanı olmayanların puanına göre daha yüksektir. Bu durumda bilgisayarı olan öğrenciler daha bağımlıdır.

İnternet bağımlılığının yoksunluk alt boyutunda öğrencilerin sahip olduğu dijital ürüne göre fark olup olmadığına bakıldığında; bilgisayarı olan öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 28,35; bilgisayarı olmayan öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 25,33’tür. Bu iki grubun puanları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($t = 1,974$; $p < 0,05$). Bu verilere göre öğrencilerin bilgisayarı olup olmasına göre internet bağımlılığının yoksunluk alt boyutuna ilişkin puanları bilgisayarı olanların olmayanlara göre daha yüksektir. Bu durumda bilgisayarı olanlar internet yoksunluk durumunda daha fazla sıkıntı yaşamaktadır.

İnternet bağımlılığının kontrol güçlüğü alt boyutunda öğrencilerin sahip olduğu dijital ürüne göre fark olup olmadığına bakıldığında; bilgisayarı olan öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 21,21; bilgisayarı olmayan öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 16,69’dur. Bu iki

grubun puanları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($t=3,204$; $p<0,05$). Bu verilere göre öğrencilerin bilgisayarı olup olmamasına göre internet bağımlılığının kontrol güçlüğü alt boyutuna ilişkin puanları bilgisayarı olanların olmayanlara göre daha yüksektir. Bu durumda bilgisayarı olanlar internet kullanımında kendilerini kontrol etmede güçlük yaşamaktadır.

İnternet bağımlılığının işlevsellikte bozulma alt boyutunda öğrencilerin sahip olduğu dijital ürüne göre fark olup olmadığına bakıldığında; bilgisayarı olan öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 13,21; bilgisayarı olmayan öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 11,89'dur. Bu iki grubun puanları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($t= 1,311$; $p>0,05$). Bu verilere göre öğrencilerin bilgisayarı olup olmamasına göre internet bağımlılığının işlevsellikte bozulma alt boyutuna ilişkin puanlarında farklılık görülmemektedir.

İnternet bağımlılığının sosyal izolasyon alt boyutunda öğrencilerin sahip olduğu dijital ürüne göre fark olup olmadığına bakıldığında; bilgisayarı olan öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 12,87; bilgisayarı olmayan öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 12,13'tür. Bu iki grubun puanları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($t= 0,698$; $p>0,05$). Bu verilere göre öğrencilerin bilgisayarı olup olmamasına göre internet bağımlılığının sosyal izolasyon alt boyutuna ilişkin puanlarında farklılık görülmemektedir.

Tablo 15c: Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin sahip olduğu tablete göre internet bağımlılığı ile ilgili puanlar

	Tablet	n	x	ss	t	p
Toplam	Var	283	75,11	34,25	0,759	0,448
	Yok	137	72,55	28,32		
Yoksunluk	Var	283	28,46	11,54	1,343	0,180
	Yok	137	26,91	10,11		
Kontrol Güçlüğü	Var	283	20,96	10,72	1,089	0,277
	Yok	137	19,79	9,42		
İşlevsel Bozukluk	Var	283	13,15	7,59	0,627	0,531
	Yok	137	12,67	6,50		
Sosyal İzolasyon	Var	283	12,55	7,83	-0,792	0,429
	Yok	137	13,18	7,27		

$p<0,05$

Tablo 15c’de görüldüğü gibi öğrencilerin sahip olduğu dijital ürüne göre tableti olan öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 75,11; tableti olmayan öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 72,55’tir. Bu iki grubun puanları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($t=0,759$; $p>0,05$). Bu verilere göre öğrencilerin tableti olup olmamasına göre internet bağımlılığına ilişkin toplam puanlarında farklılık görülmemiştir. İnternet bağımlılığının yoksunluk ($t=1,343$; $p>0,05$), kontrol gücü ($t=1,089$; $p>0,05$), işlevsellikte bozulma ($t=0,627$; $p>0,05$) ve sosyal izolasyon ($t= -0,792$; $p>0,05$) alt boyutunda öğrencilerin tableti olup olmamasına ilişkin puanlarında anlamlı düzeyde farklılık görülmemektedir.

Araştırmanın on ikinci alt probleminde “Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin internete bağlanma biçimine göre internet bağımlılık düzeylerinde anlamlı bir farklılık var mıdır?” sorusuna cevap aranmıştı. Bu alt probleme ilişkin veriler tablo 16a’ da gösterilmiştir.

Tablo 16a: Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin internete bağlanma biçiminde internet erişimli telefona sahip olup olmama durumuna göre internet bağımlılığı ile ilgili puanlar

İnternet erişimli telefona sahiplik durumu		n	x	ss	t	p
Toplam	Var	198	81,79	36,63	4,600	0,000
	Yok	221	67,53	26,48		
Yoksunluk	Var	198	30,44	11,73	4,503	0,000
	Yok	221	25,67	9,96		
Kontrol Güçlüğü	Var	198	22,62	11,40	3,896	0,000
	Yok	221	18,75	8,88		
İşlevsel Bozukluk	Var	198	14,53	8,26	4,178	0,000
	Yok	221	11,62	5,92		
Sosyal İzolasyon	Var	198	14,17	8,66	3,665	0,000
	Yok	221	11,48	6,39		

$p<0,05$

Tablo 16a’da görüldüğü gibi internete bağlanma biçimine göre internet erişimli telefonu olan öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 81,79; internet erişimli telefonu olmayan öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 67,53’tür. Bu iki grubun puanları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($t=4,600$; $p<0,05$). Bu verilere göre öğrencilerin internete bağlanma biçimine göre internet erişimli telefonu olanlar, olmayanlara göre daha bağımlıdır.

İnternet bağımlılığının yoksunluk alt boyutunda öğrencilerin internete bağlanma biçimine göre fark olup olmadığına bakıldığında; internet erişimli telefonu olan öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 30,44; internet erişimli telefonu olmayan öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 25,67'dir. Bu iki grubun puanları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($t=4,503$; $p<0,05$). Bu verilere göre öğrencilerin internete bağlanma biçimine göre internet erişimli telefonu olması ya da olmaması internet bağımlılığının yoksunluk alt boyutuna ilişkin puanları internet erişimli telefonu olanların olmayanlara göre daha yüksektir. Bu durumda internet erişimli telefonu olan öğrenciler internet yoksunluğunda daha büyük sıkıntı yaşamaktadır.

İnternet bağımlılığının kontrol güçlüğü alt boyutunda öğrencilerin internete bağlanma biçimine göre fark olup olmadığına bakıldığında; internet erişimli telefonu olan öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 22,62; internet erişimli telefonu olmayan öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 18,75'tir. Bu iki grubun puanları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($t=3,896$; $p<0,05$). Bu verilere göre öğrencilerin internete bağlanma biçimine göre internet erişimli telefonu olup ya da olmaması internet bağımlılığının kontrol güçlüğü alt boyutuna ilişkin puanları telefonu olanlar olmayanlara göre yüksektir. İnternet erişimli telefona sahip öğrenciler internet kullanımını kendilerini kontrol etmede güçlük çekmektedir.

İnternet bağımlılığının işlevsellikte bozulma alt boyutunda öğrencilerin internete bağlanma biçimine göre fark olup olmadığına bakıldığında; internet erişimli telefonu olan öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 14,53; internet erişimli telefonu olmayan öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 11,62'dir. Bu iki grubun puanları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($t=4,178$; $p<0,05$). Bu verilere göre öğrencilerin internete bağlanma biçimine göre internet erişimli telefonu olup ya da olmaması internet bağımlılığının işlevsellikte bozulma alt boyutuna ilişkin puanları telefonu olanların olmayanlara göre daha yüksektir. Bu durumda internet erişimli

telefonu olanlar internet kullanımından dolayı yaşantıların işlevsellikte bozulmalar görülmektedir.

İnternet bağımlılığının sosyal izolasyon alt boyutunda öğrencilerin internete bağlanma biçimine göre fark olup olmadığına bakıldığında; internet erişimli telefonu olan öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 14,17; internet erişimli telefonu olmayan öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 11,48'dir. Bu iki grubun puanları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($t=3,665$; $p<0,05$). Bu verilere göre öğrencilerin internete bağlanma biçimine göre internet erişimli telefonu olup ya da olmaması internet bağımlılığının sosyal izolasyon alt boyutuna ilişkin puanları telefonu olanların olmayanlara göre daha yüksektir. Bu durumda internet erişimli telefonu olanlar sosyal sıkıntılar yaşamaktadırlar.

Tablo 16b: Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin internet bağımlılığı bağlanma biçiminden olan internet kafeyi kullanma veya kullanmama durumuna göre internet bağımlılığı ile ilgili puanlar

İnternet kafeyi kullanmak		n	x	ss	t	p
Toplam	Evet	27	79,37	33,61	0,836	0,404
	Hayır	391	73,97	32,39		
Yoksunluk	Evet	27	29,70	13,03	0,852	0,395
	Hayır	391	27,82	10,95		
Kontrol Güçlüğü	Evet	27	21,70	10,06	0,571	0,568
	Hayır	391	20,53	10,35		
İşlevsel Bozukluk	Evet	27	12,74	6,17	-0,204	0,838
	Hayır	391	13,04	7,34		
Sosyal İzolasyon	Evet	27	15,22	8,40	1,739	0,083
	Hayır	391	12,58	7,58		

$p<0,05$

Tablo 16b'de görüldüğü gibi öğrencilerin internete bağlanma biçimine göre internet kafeyi kullanan öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 79,37; internet kafeyi kullanmayan öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 73,97'dir. Bu iki grubun puanları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($t=0,836$; $p>,05$). Bu verilere göre öğrencilerin internete bağlanma biçimine göre internet kafeyi kullanıp kullanmaması internet bağımlılığına ilişkin toplam puanlarında farklılık görülmemiştir.

İnternet bağımlılığının yoksunluk alt boyutunda öğrencilerin internete bağlanma biçimine göre fark olup olmadığına bakıldığında; internet kafeyi kullanan öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 29,70; internet kafeyi kullanmayan öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 27,82'dir. Bu iki grubun puanları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($t=0,852$; $p>0,05$). Bu verilere göre öğrencilerin internete bağlanma biçimine göre internet kafeyi kullanıp kullanmaması internet bağımlılığının yoksunluk alt boyutuna ilişkin puanlarında farklılık görülmemektedir.

İnternet bağımlılığının kontrol gücü alt boyutunda öğrencilerin internete bağlanma biçimine göre fark olup olmadığına bakıldığında; internet kafeyi kullanan öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 21,70; internet kafeyi kullanmayan öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 20,53'tür. Bu iki grubun puanları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($t=0,571$; $p>0,05$). Bu verilere göre öğrencilerin internete bağlanma biçimine göre internet kafeyi kullanıp kullanmaması internet bağımlılığının kontrol gücü alt boyutuna ilişkin puanlarında farklılık görülmemektedir.

İnternet bağımlılığının işlevsellikte bozulma alt boyutunda öğrencilerin internete bağlanma biçimine göre fark olup olmadığına bakıldığında; internet kafeyi kullanan öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 12,74; internet kafeyi kullanmayan öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 13,04'tür. Bu iki grubun puanları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($t=-0,204$; $p>0,05$).

İnternet bağımlılığının sosyal izolasyon alt boyutunda öğrencilerin internete bağlanma biçimine göre fark olup olmadığına bakıldığında; internet kafeyi kullanan öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 15,22; internet kafeyi kullanmayan öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 12,58'dir. Bu iki grubun puanları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($t=1,739$, $p<0,05$). Bu verilere göre internet kafeyi kullanan öğrenciler sosyal sıkıntılar yaşamaktadır.

Araştırmanın on üçüncü alt probleminde “Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin evde internet bağlantısı olma durumuna göre internet bağımlılık düzeylerinde anlamlı bir farklılık var mıdır?” sorusuna cevap aranmıştı. Bu alt probleme ilişkin veriler tablo 17’de gösterilmiştir.

Tablo 17: Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin evde internet bağlantısının olup olmaması göre internet bağımlılığı ile ilgili puanlar

Evde kesintisiz internet durumu		n	x	ss	t	p
Toplam	Var	352	74,13	32,89	-0,167	0,868
	Yok	69	74,84	29,97		
Yoksunluk	Var	352	28,05	11,22	0,479	0,632
	Yok	69	27,35	10,49		
Kontrol Güçlüğü	Var	352	20,65	10,48	0,340	0,734
	Yok	69	20,19	9,43		
İşlevsel Bozukluk	Var	352	13,00	7,32	0,124	0,901
	Yok	69	12,88	6,89		
Sosyal İzolasyon	Var	352	12,43	7,62	-1,989	0,047
	Yok	69	14,42	7,61		

$p < 0,05$

Tablo 17’de görüldüğü gibi evde kesintisiz internetin olması durumuna göre olan öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 74,13; evde kesintisiz interneti olmayan öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 74,84’tür. Bu iki grubun puanları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($t = -0,167$; $p > 0,05$). Bu verilere göre öğrencilerin evde kesintisiz internetin olup olmaması internet bağımlılığına ilişkin puanlarında farklılık görülmemektedir.

İnternet bağımlılığının yoksunluk alt boyutunda evde kesintisiz interneti olan öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 28,05; evde kesintisiz interneti olmayan öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 27,35’tir. Bu iki grubun puanları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($t = 0,479$; $p > 0,05$). Bu verilere göre öğrencilerin evde kesintisiz internetin olup olmaması internet bağımlılığının yoksunluk alt boyutuna ilişkin puanlarında farklılık görülmemektedir.

İnternet bağımlılığının kontrol güçlüğü alt boyutunda evde kesintisiz interneti olan öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 20,65; evde kesintisiz interneti olmayan öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 20,19'dur. Bu iki grubun puanları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($t= 0,340$; $p>0,05$). Bu verilere göre öğrencilerin evde kesintisiz internetin olup olmaması internet bağımlılığının kontrol güçlüğü alt boyutuna ilişkin puanlarında farklılık görülmemektedir.

İnternet bağımlılığının işlevsellikte bozulma alt boyutunda evde kesintisiz interneti olan öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 13,00; evde kesintisiz interneti olmayan öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 12,88'dir. Bu iki grubun puanları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($t=0,124$; $p>0,05$). Bu verilere göre öğrencilerin evde kesintisiz internetin olup olmaması internet bağımlılığının işlevsellikte bozulma alt boyutuna ilişkin puanlarında farklılık görülmemektedir.

İnternet bağımlılığının sosyal izolasyon alt boyutunda evde kesintisiz interneti olan öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 12,43; evde kesintisiz interneti olmayan öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 14,42'dir. Bu iki grubun puanları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($t= -1,989$; $p<0,05$). Bu verilere göre öğrencilerin evde kesintisiz interneti olmayan öğrencilerin internet bağımlılığının sosyal izolasyon alt boyutuna ilişkin puanlarında anlamlı düzeyde farklılık görülmektedir. Evinde internet bağlantısı olmayan öğrencilerin daha fazla sosyal sıkıntılar yaşadığı gözlenmektedir.

Araştırmanın on dördüncü alt probleminde “Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin interneti günlük kullanım süresine göre internet bağımlılık düzeylerinde anlamlı bir farklılık var mıdır?” sorusuna cevap aranmıştı. Bu alt probleme ilişkin veriler tablo 18'de gösterilmiştir.

Tablo 18: Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin interneti günlük kullanım süresine göre internet bağımlılığı ile ilgili puanlar

İnterneti günlük kullanım süresi					p	Gruplar Arası İlişki
	n	Mean	Std. Deviation	f		
Günlük 1 saatten az	175	59,13	20,33	39,692	0,000	1-2,3, 4, 5, 6; 2-3, 4, 5, 6; 3-6;
Günlük 1-2 saat	130	69,91	24,81			
Günlük 2-3 saat	60	92,77	33,40			
Günlük 3-4 saat	25	108,44	42,27			
Günlük 4-5 saat	14	109,64	42,87			
Günlük 5 saatten fazla	17	118,18	29,86			
Toplam	421	74,24	32,39			

p<0,05

Tablo 19’da görüldüğü gibi üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin interneti günlük kullanım sıklığına göre internet bağımlılık puanları arasında anlamlı fark vardır (f=36,128; p<0,05). Hangi gruplar arasında fark olduğunun ortaya konulması için TUKEY testi yapılmıştır. Buna göre günlük 5 saatten fazla kullanan, günlük 4-5,3-4,2-3,1-2 ve günlük 1 saatten az kullananlara göre daha fazla internet bağımlısıdır.

Araştırmanın on beşinci alt probleminde “Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin interneti günlük kullanım sıklığına göre internet bağımlılık düzeylerinde anlamlı bir farklılık var mıdır?” sorusuna cevap aranmıştır. Bu alt probleme ilişkin veriler tablo 19’da gösterilmiştir.

Tablo 19: Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin interneti günlük kullanım sıklığına göre internet bağımlılığı ile ilgili puanlar

İnterneti günlük kullanım sıklığı					p	Gruplar Arası İlişki
	n	Mean	Std. Deviation	f		
Günde 1-2 defa	223	61,43	22,30	36,128	0,000	1-2,3, 4, 5, 6; 2-3, 4, 5, 6; 3-6;
Günde 2-5 defa	95	73,12	25,056			
Günde 5-10 defa	40	91,50	36,09			
Günde 10-15 defa	19	104,57	38,39			
Günde 15-20 defa	17	103,94	39,02			
Günde 20 defa	27	118,37	37,17			
Toplam	421	74,24	32,39			

p<0,05

Tablo 19’da görüldüğü gibi üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin interneti günlük kullanım sıklığına göre internet bağımlılık puanları arasında anlamlı fark vardır ($f=36,128$; $p<0,05$). Hangi gruplar arasında fark olduğunun ortaya konulması için TUKEY testi yapılmıştır. Buna göre günde 20 ve daha fazla kullanan, günde 15-20, 10-15, 5-10, 2-5 ve günde 1-2 defa kullandıktan daha fazla bağımlıdır.

Araştırmanın on altıncı alt probleminde “Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin interneti kullanım amaçlarına göre internet bağımlılık düzeylerinde anlamlı bir farklılık var mıdır?” sorusuna cevap aranmıştır. Bu soruya ilişkin veriler tablo 20a’da gösterilmiştir.

Tablo 20a: Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin interneti kullanım amacı; ödev ve sınavlara hazırlanmak için kullananlara göre internet bağımlılığı ile ilgili puanlar

Ödev ve sınav hazırlık amacıyla kullananlar		n	x	ss	t	p
Toplam	Evet	384	73,00	32,46	-2,551	0,011
	Hayır	37	87,14	29,08		
Yoksunluk	Evet	384	27,30	10,93	-3,821	0,000
	Hayır	37	34,49	10,81		
Kontrol Güçlüğü	Evet	384	20,23	10,17	-2,227	0,026
	Hayır	37	24,16	11,19		
İşlevsel Bozukluk	Evet	384	12,92	7,26	-0,584	0,559
	Hayır	37	13,65	7,15		
Sosyal İzolasyon	Evet	384	12,55	7,64	-1,742	0,082
	Hayır	37	14,84	7,40		

$p<0,05$

Tablo 20a’da görüldüğü gibi öğrencilerin interneti kullanım amaçlarına göre interneti ödev, sınavlara hazırlanmak amacıyla kullanan öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 73,00; interneti ödev, sınavlara hazırlanmak amacıyla kullanmayan öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 87,14’tür. Bu iki grubun puanları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($t=-2,551$; $p<0,05$). Verilerden anlaşıldığı şekilde interneti ödev, sınavlara hazırlanmak amacıyla kullanmayan öğrenciler, kullanan öğrencilere göre internete daha çok bağımlıdır.

İnternet bağımlılığının yoksunluk alt boyutunda öğrencilerin interneti kullanım amaçlarına göre fark olup olmadığına bakıldığında; interneti ödev, sınavlara hazırlanmak amacıyla kullanan öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam

puan ortalamaları 27,30; interneti ödev, sınavlara hazırlanmak amacıyla kullanmayan öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 34,49'dur. Bu iki grubun puanları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($t = -3,821$; $p < 0,05$). Verilerden anlaşıldığı şekilde interneti ödev, sınavlara hazırlanmak amacıyla kullanmayan öğrencilerin yoksunluk puanları yüksektir. Buna göre kullanmayan öğrenciler internete bağlanma imkânı bulamadığında daha çok rahatsız olmaktadır.

İnternet bağımlılığının kontrol gücü alt boyutunda öğrencilerin interneti kullanım amaçlarına göre fark olup olmadığına bakıldığında; interneti ödev, sınavlara hazırlanmak amacıyla kullanan öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 20,23; interneti ödev, sınavlara hazırlanmak amacıyla kullanmayan öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 24,16'dır. Bu iki grubun puanları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($t = -2,227$; $p < 0,05$). Verilerden anlaşıldığı şekilde interneti ödev, sınavlara hazırlanmak amacıyla kullanmayan öğrencilerin kontrol güven puanları kullanan öğrencilerden yüksektir. Buna göre interneti ödev, sınavlara hazırlanmak amacıyla kullanmayan öğrenciler internete bağlanmada kendilerini kontrol etme gücü yaşamaktadır.

İnternet bağımlılığının işlevsellikte bozulma alt boyutunda interneti kullanım amaçlarına göre fark olup olmadığına bakıldığında; interneti ödev, sınavlara hazırlanmak amacıyla kullanan öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 12,92; interneti ödev, sınavlara hazırlanmak amacıyla kullanmayan öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 13,65'tir. Bu iki grubun puanları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($t = ,584$; $p > 0,05$).

İnternet bağımlılığının sosyal izolasyon alt boyutunda interneti kullanım amaçlarına göre fark olup olmadığına bakıldığında; interneti ödev, sınavlara hazırlanmak amacıyla kullanan öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 12,55; interneti ödev, sınavlara hazırlanmak amacıyla kullanmayan öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 14,84'tür. Bu iki

grubun puanları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($t= -1,742$; $p<0,05$). Bu verilere göre öğrencilerin interneti kullanım amaçları açısından interneti ödev, sınavlara hazırlanmak amacıyla kullanma internet bağımlılığının sosyal izolasyon alt boyutuna ilişkin puanlarında anlamlı düzeyde farklılık görülmektedir. Verilerden anlaşıldığı şekilde interneti ödev, sınavlara hazırlanmak amacıyla kullanmayan öğrencilerin sosyal izolasyon puanları kullanan öğrencilerden yüksektir. Buna göre interneti ödev, sınavlara hazırlanmak amacıyla kullanmayan öğrenciler internetle olan bağımlılıklarından dolayı sosyal açıdan çeşitli sıkıntılar yaşamaktadırlar.

Tablo 20b: Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin interneti kullanım amacı; video ve film izlemek, müzik dinlemek için kullananlara göre internet bağımlılığı ile ilgili puanlar

Video ve film izlemek, müzik dinlemek amaçlı kullanım		n	x	ss	t	p
Toplam	Evet	319	76,45	32,70	2,400	0,017
	Hayır	101	67,62	30,60		
Yoksunluk	Evet	319	29,01	11,02	3,473	0,001
	Hayır	101	24,66	10,73		
Kontrol Güçlüğü	Evet	319	21,28	10,32	2,402	0,017
	Hayır	101	18,47	10,00		
İşlevsel Bozukluk	Evet	319	13,35	7,47	1,765	0,078
	Hayır	101	11,89	6,41		
Sosyal İzolasyon	Evet	319	12,82	7,76	0,245	0,806
	Hayır	101	12,60	7,30		

$p<0,05$

Tablo 20b’de görüldüğü gibi öğrencilerin interneti kullanım amaçlarına göre interneti video, film seyretmek, müzik dinlemek amacıyla kullanan öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 76,45; interneti video, film seyretmek, müzik dinlemek amacıyla kullanmayan öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 67,62’dir. Bu iki grubun puanları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($t=2,400$; $p<0,05$). Bu verilere göre öğrencilerin interneti kullanım amaçlarına göre video, film seyretmek, müzik dinlemek amacıyla kullanması ya da kullanmaması internet bağımlılığına ilişkin toplam puanlarında farklılık görülmüştür. Bu durumda interneti video, film seyretmek, müzik dinlemek amacıyla kullanan öğrenciler daha fazla bağımlıdır.

İnternet bağımlılığının yoksunluk alt boyutunda öğrencilerin interneti kullanım amaçlarına göre fark olup olmadığına bakıldığında; interneti video, film seyretmek, müzik dinlemek amacıyla kullanan öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 29,01; interneti video, film seyretmek, müzik dinlemek amacıyla kullanmayan öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 24,66'dır. Bu iki grubun puanları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. ($t=3,473$; $p<0,05$). Bu verilere göre öğrencilerin interneti kullanım amaçlarına göre video, film seyretmek, müzik dinlemek amacıyla kullanan öğrencilerin yoksunluk alt boyutuna ilişkin puanları kullanmayanlardan yüksektir. Bu durumda interneti video, film seyretmek, müzik dinlemek amacıyla kullanan öğrenciler internet yokluğunda sıkıntı yaşamaktadır.

İnternet bağımlılığının kontrol güclüğü alt boyutunda öğrencilerin interneti kullanım amaçlarına göre fark olup olmadığına bakıldığında; interneti video, film seyretmek, müzik dinlemek amacıyla kullanan öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 21,28; interneti video, film seyretmek, müzik dinlemek amacıyla kullanmayan öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 18,47'dir. Bu iki grubun puanları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. ($t= 2,402$, $p<0,05$). Bu verilere göre öğrencilerin interneti kullanım amaçlarına göre video, film seyretmek, müzik dinlemek amacıyla kullananların internet bağımlılığının kontrol güclüğü alt boyutuna ilişkin puanları kullanmayanlardan yüksektir. Bu durumda interneti video, film seyretmek, müzik dinlemek amacıyla kullanan öğrenciler internet kullanımında kendilerini kontrol etmekte güçlük çekmektedir.

İnternet bağımlılığının işlevsellikte bozulma alt boyutunda öğrencilerin interneti kullanım amaçlarına göre fark olup olmadığına bakıldığında; interneti video, film seyretmek, müzik dinlemek amacıyla kullanan öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 13,35; interneti video, film seyretmek, müzik dinlemek amacıyla kullanmayan öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 11,89'dur. Bu iki grubun puanları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. ($t= 1,765$; $p<0,05$). Bu verilere göre

öğrencilerin interneti kullanım amaçlarına göre video, film seyretmek, müzik dinlemek amacıyla kullananların işlevsellikte bozulma alt boyutuna ilişkin puanları kullananlardan yüksektir. Bu durumda interneti video, film seyretmek, müzik dinlemek amacıyla kullanan öğrencilerin internet kullanımından dolayı yaşantılarında işlevsellikte bozulmalar görülmektedir.

İnternet bağımlılığının sosyal izolasyon alt boyutunda öğrencilerin interneti kullanım amaçlarına göre fark olup olmadığına bakıldığında; interneti video, film seyretmek, müzik dinlemek amacıyla kullanan öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 12,82; interneti video, film seyretmek, müzik dinlemek amacıyla kullanan öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 12,60'tır. Bu iki grubun puanları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($t=0,245$; $p>0,05$). Bu verilere göre öğrencilerin interneti kullanım amaçlarına göre video, film seyretmek, müzik dinlemek amacıyla kullanması ya da kullanmaması internet bağımlılığının sosyal izolasyon alt boyutuna ilişkin puanlarında farklılık görülmemektedir.

Tablo 20c: Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin interneti kullanım amacı; sohbet etmek için kullananlara göre internet bağımlılığı ile ilgili puanlar

İnterneti sohbet amaçlı kullanım		n	x	ss	t	p
Toplam	Evet	286	79,69	34,20	5,174	0,000
	Hayır	135	62,70	24,57		
Yoksunluk	Evet	286	30,01	11,22	5,803	0,000
	Hayır	135	23,53	9,47		
Kontrol Güçlüğü	Evet	286	22,17	10,88	4,754	0,000
	Hayır	135	17,19	8,02		
İşlevsel Bozukluk	Evet	286	13,84	7,73	3,561	0,000
	Hayır	135	11,18	5,71		
Sosyal İzolasyon	Evet	286	13,67	8,23	3,641	0,000
	Hayır	135	10,81	5,79		

$p<0,05$

Tablo 20c'de görüldüğü gibi öğrencilerin interneti kullanım amaçlarına göre interneti sohbet etmek amacıyla kullanan öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 79,69; interneti sohbet etmek amacıyla kullanan öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 62,70'tir. Bu iki grubun puanları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($t=5,174$; $p<0,05$). Bu verilere göre öğrencilerin interneti kullanım amaçlarına göre

sohbet etmek amacıyla kullananların internet bağımlılığına ilişkin puanları, kullanmayan öğrencilerin puanlarından yüksektir. Bu durumda interneti kullanım amaçlarına göre sohbet etmek amacıyla kullanan öğrenciler daha fazla bağımlıdır.

İnternet bağımlılığının yoksunluk alt boyutunda öğrencilerin interneti kullanım amaçlarına göre fark olup olmadığına bakıldığında; interneti sohbet etmek amacıyla kullanan öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 30,01; interneti sohbet etmek amacıyla kullanmayan öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 23,53'tür. Bu iki grubun puanları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($t=5,803$; $p<0,05$). İnterneti sohbet etmek amacıyla kullanan öğrencilerin internet bağımlılığının yoksunluk alt boyutuna ilişkin puanları, kullanmayan öğrencilerin puanlarından yüksektir. Bu durumda interneti sohbet etmek amacıyla kullanan öğrencileri internet yoksunluk durumunda sıkıntı yaşamaktadır.

İnternet bağımlılığının kontrol güçlüğü alt boyutunda öğrencilerin interneti kullanım amaçlarına göre fark olup olmadığına bakıldığında; interneti sohbet etmek amacıyla kullanan öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 22,17; interneti sohbet etmek amacıyla kullanmayan öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 17,19'dur. Bu iki grubun puanları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. ($t= 4,754$; $p<0,05$). İnterneti sohbet etmek amacıyla kullanan öğrencilerin internet bağımlılığının kontrol güçlüğü alt boyutuna ilişkin puanları, kullanmayan öğrencilerin puanlarından yüksektir. Bu durumda interneti sohbet etmek amacıyla kullanan öğrenciler internet kullanımında kendilerini kontrol etmede güçlük geçmektedir.

İnternet bağımlılığının işlevsellikte bozulma alt boyutunda öğrencilerin interneti kullanım amaçlarına göre fark olup olmadığına bakıldığında; interneti sohbet etmek amacıyla kullanan öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 13,84; interneti sohbet etmek amacıyla kullanmayan öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 11,18'dir. Bu iki grubun puanları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($t= 3,561$;

$p<0,05$). İnterneti sohbet etmek amacıyla kullanan öğrencilerin internet bağımlılığının işlevsellikte bozulma alt boyutuna ilişkin puanları, kullanmayan öğrencilerin puanlarından yüksektir. Bu durumda interneti sohbet etmek amacıyla kullanan öğrenciler internet kullanımında dolayı yaşantılarında işlevsel bozulmalar görülmektedir.

İnternet bağımlılığının sosyal izolasyon alt boyutunda öğrencilerin interneti kullanım amaçlarına göre fark olup olmadığına bakıldığında; interneti sohbet etmek amacıyla kullanan öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 13,67; interneti sohbet etmek amacıyla kullanmayan öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 10,81'dir. Bu iki grubun puanları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($t=3,641$; $p<0,05$). İnterneti sohbet etmek amacıyla kullanan öğrencilerin internet bağımlılığının sosyal izolasyon alt boyutuna ilişkin puanları, kullanmayan öğrencilerin puanlarından yüksektir. Bu durumda interneti sohbet etmek amacıyla kullanan öğrenciler internet kullanımında dolayı sosyal izolasyonda sıkıntı yaşamaktadır.

Tablo 20d: Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin interneti kullanım amacı; sosyal paylaşım sitelerine bağlanmak için kullananlara göre internet bağımlılığı ile ilgili puanlar

İnterneti sosyal paylaşım amaçlı kullanma		n	x	ss	t	p
Toplam	Evet	252	82,69	35,34	6,880	0,000
	Hayır	169	61,66	22,17		
Yoksunluk	Evet	252	30,75	11,311	6,681	0,000
	Hayır	169	23,73	9,33		
Kontrol Güçlüğü	Evet	252	23,16	11,26	6,591	0,000
	Hayır	169	16,72	7,15		
İşlevsel Bozukluk	Evet	252	14,48	8,09	5,358	0,000
	Hayır	169	10,75	4,99		
Sosyal İzolasyon	Evet	252	14,29	8,59	5,206	0,000
	Hayır	169	10,46	5,19		

$p<0,05$

Tablo 20d'de görüldüğü gibi öğrencilerin interneti kullanım amaçlarına göre interneti sosyal paylaşım sitelerine bağlanmak amacıyla kullanan öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 82,69; interneti sosyal paylaşım sitelerine bağlanmak amacıyla kullanmayan öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 61,66'dır. Bu iki grubun puanları

arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($t=6,880$; $p<0,05$). Bu verilere göre interneti sosyal paylaşım sitelerine bağlanmak amacıyla kullananların internet bağımlılığına ilişkin puanları, kullanmayanlara puanlarından yüksektir. Bu durumda interneti sosyal paylaşım sitelerine bağlanmak amacıyla kullananların daha bağımlıdır.

İnternet bağımlılığının yoksunluk alt boyutunda öğrencilerin interneti kullanım amaçlarına göre fark olup olmadığına bakıldığında; interneti sosyal paylaşım sitelerine bağlanmak amacıyla kullanan öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 30,75; interneti sosyal paylaşım sitelerine bağlanmak amacıyla kullanmayan öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 23,73'tür. Bu iki grubun puanları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($t=6,681$; $p<0,05$). Bu verilere göre interneti sosyal paylaşım sitelerine bağlanmak amacıyla kullananların yoksunluk alt boyutunda internet bağımlılığına ilişkin puanları, kullanmayanlara puanlarından yüksektir. Bu durumda interneti sosyal paylaşım sitelerine bağlanmak amacıyla kullananlar internet yoksunluğunda zorluk yaşamaktadır.

İnternet bağımlılığının kontrol güçlüğü alt boyutunda öğrencilerin interneti kullanım amaçlarına göre fark olup olmadığına bakıldığında; interneti sosyal paylaşım sitelerine bağlanmak amacıyla kullanan öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 23,16; interneti sosyal paylaşım sitelerine bağlanmak amacıyla kullanmayan öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 16,72'dir. Bu iki grubun puanları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($t=6,591$; $p<0,05$). İnterneti sosyal paylaşım sitelerine bağlanmak amacıyla kullanan öğrencilerin internet bağımlılığının kontrol güçlüğü alt boyutuna ilişkin puanları, kullanmayan öğrencilerin puanlarından yüksektir. Bu durumda interneti sosyal paylaşım sitelerine bağlanmak amacıyla kullanan öğrenciler internet kullanımında kendilerini kontrol etmede güçlük yaşamaktadır.

İnternet bağımlılığının işlevsellikte bozulma alt boyutunda öğrencilerin interneti kullanım amaçlarına göre fark olup olmadığına bakıldığında; interneti sosyal paylaşım sitelerine bağlanmak amacıyla kullanan öğrencilerin internet

bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 14,48; interneti sosyal paylaşım sitelerine bağlanmak amacıyla kullanmayan öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 10,75'tir. Bu iki grubun puanları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. ($t= 5,358$; $p<0,05$). İnterneti sosyal paylaşım sitelerine bağlanmak amacıyla kullanan öğrencilerin internet bağımlılığının işlevsellikte bozulma alt boyutuna ilişkin puanları, kullanmayan öğrencilerin puanlarından yüksektir. Bu durumda interneti sosyal paylaşım sitelerine bağlanmak amacıyla kullanan öğrenciler internet kullanımında dolayı yaşantılarında işlevsel bozulmalar görülmektedir.

İnternet bağımlılığının sosyal izolasyon alt boyutunda öğrencilerin interneti kullanım amaçlarına göre fark olup olmadığına bakıldığında; interneti sosyal paylaşım sitelerine bağlanmak amacıyla kullanan öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 14,29; interneti sosyal paylaşım sitelerine bağlanmak amacıyla kullanmayan öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 10,46'dır. Bu iki grubun puanları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. ($t=5,206$, $p<0,05$). İnterneti sosyal paylaşım sitelerine bağlanmak amacıyla kullanan öğrencilerin internet bağımlılığının sosyal izolasyon alt boyutuna ilişkin puanları, kullanmayan öğrencilerin puanlarından yüksektir. Bu durumda interneti sosyal paylaşım sitelerine bağlanmak amacıyla kullanan öğrenciler internet kullanımında dolayı sosyal izolasyonda sıkıntı yaşamaktadır.

Tablo 20e: Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin interneti kullanım amacı; oyun oynamak için kullananlara göre internet bağımlılığı ile ilgili puanlar

İnterneti oyun oynamak amacı kullanma		n	x	ss	t	p
Toplam	Evet	338	77,52	33,34	4,184	0,000
	Hayır	82	61,16	24,19		
Yoksunluk	Evet	338	29,19	11,12	4,730	0,000
	Hayır	82	22,89	9,50		
Kontrol Güçlüğü	Evet	338	21,52	10,71	3,775	0,000
	Hayır	82	16,80	7,36		
İşlevsel Bozukluk	Evet	338	13,54	7,53	3,137	0,002
	Hayır	82	10,77	5,42		
Sosyal İzolasyon	Evet	338	13,27	7,90	2,756	0,006
	Hayır	82	10,70	6,12		

$p<0,05$

Tablo 20e’de görüldüğü gibi öğrencilerin interneti kullanım amaçlarına göre interneti oyun oynamak amacıyla kullanan öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 77,52; interneti oyun oynamak amacıyla kullanmayan öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 61,16’dır. Bu iki grubun puanları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($t=4,184$; $p<0,05$). Bu verilere göre öğrencilerin interneti kullanım amaçlarına göre oyun oynamak amacıyla kullanan öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puanları, kullanmayan öğrencilerin puanlarından yüksektir. Bu durumda interneti oyun oynamak için kullanan öğrenciler, kullanmayan öğrencilere göre daha bağımlıdır.

İnternet bağımlılığının yoksunluk alt boyutunda öğrencilerin interneti kullanım amaçlarına göre fark olup olmadığına bakıldığında; interneti oyun oynamak amacıyla kullanan öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 29,19; interneti oyun oynamak amacıyla kullanmayan öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 22,89’dur. Bu iki grubun puanları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($t=4,730$; $p<0,05$). Bu verilere göre interneti oyun oynamak amacıyla kullananların yoksunluk alt boyutunda internet bağımlılığına ilişkin puanları, kullanmayanlara puanlarından yüksektir. Bu durumda interneti oyun oynamak amacıyla kullananlar internet yoksunluğunda zorluk yaşamaktadır.

İnternet bağımlılığının kontrol güçlüğü alt boyutunda öğrencilerin interneti kullanım amaçlarına göre fark olup olmadığına bakıldığında; interneti oyun oynamak amacıyla kullanan öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 21,52; interneti oyun oynamak amacıyla kullanmayan öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 16,80’dır. Bu iki grubun puanları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($t=3,775$; $p<0,05$). Bu verilere göre interneti oyun oynamak amacıyla kullanan öğrencilerin internet bağımlılığının kontrol güçlüğü alt boyutuna ilişkin puanları, kullanmayan öğrencilerin puanlarından yüksektir. Bu durumda interneti oyun oynamak amacıyla

kullanan öğrenciler internet kullanımında kendilerini kontrol etmede güçlük yaşamaktadır.

İnternet bağımlılığının işlevsellikte bozulma alt boyutunda öğrencilerin interneti kullanım amaçlarına göre fark olup olmadığına bakıldığında; interneti oyun oynamak amacıyla kullanan öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 13,54; interneti oyun oynamak amacıyla kullanmayan öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 10,17'dir. Bu iki grubun puanları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($t= 3,137$; $p>0,05$). Bu verilere göre öğrencilerin interneti kullanım amaçlarına göre oyun oynamak amacıyla kullanması ya da kullanmaması internet bağımlılığının işlevsellikte bozulma alt boyutuna ilişkin puanlarında farklılık görülmemektedir.

İnternet bağımlılığının sosyal izolasyon alt boyutunda öğrencilerin interneti kullanım amaçlarına göre fark olup olmadığına bakıldığında; interneti oyun oynamak amacıyla kullanan öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 13,27; interneti oyun oynamak amacıyla kullanmayan öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 10,70'tır. Bu iki grubun puanları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($t=2,756$; $p>0,05$). Bu verilere göre öğrencilerin interneti kullanım amaçlarına göre oyun oynamak amacıyla kullanması ya da kullanmaması internet bağımlılığının sosyal izolasyon alt boyutuna ilişkin puanlarında farklılık görülmemektedir.

Araştırmanın on yedinci alt probleminde “Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin yaşadıkları illere göre internet bağımlılık düzeylerinde anlamlı bir farklılık var mıdır?” sorusuna cevap aranmıştı. Bu alt probleme ilişkin veriler tablo 21'de gösterilmiştir.

Tablo 21: Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin yaşadıkları bölgeye göre internet bağımlılığı ile ilgili puanlar

	Bölge	n	x	ss	t	p
Toplam	Batı	372	78,31	32,88	-0,933	0,351
	Doğu	49	73,71	28,44		
Yoksunluk	Batı	372	25,45	11,16	1,671	0,096
	Doğu	49	28,26	10,37		
Kontrol Güçlüğü	Batı	372	21,45	10,44	-0,631	0,528
	Doğu	49	20,46	9,32		
İşlevsel Bozukluk	Batı	372	15,06	7,31	-2,145	0,033
	Doğu	49	12,71	6,41		
Sosyal İzolasyon	Batı	372	16,35	7,65	-3,550	0,000
	Doğu	49	12,28	6,63		

$p < 0,05$

Tablo 21’de görüldüğü gibi öğrencilerin yaşadıkları bölgeye göre batı bölgesinde yaşayan öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 78,31; doğu bölgesinde yaşayan öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 73,71’dir. Bu iki grubun puanları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($t = -0,933$; $p > 0,05$). Bu verilere göre öğrencilerin yaşadıkları bölge açısından internet bağımlılığına ilişkin toplam puanlarında anlamlı düzeyde farklılık görülmemektedir.

İnternet bağımlılığının yoksunluk alt boyutunda öğrencilerin yaşadıkları bölgeye göre fark olup olmadığına bakıldığında; batı bölgesinde yaşayan öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 25,45; doğu bölgesinde yaşayan öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 28,26’dır. Bu iki grubun puanları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($t = 1,671$; $p < 0,05$). Bu verilere göre batı bölgesinde bulunan öğrencilerin internet bağımlılığı yoksunluk alt boyutuna ilişkin puanları, doğu yaşayan öğrencilere göre daha yüksektir. Bu durumda batı da yaşayan öğrenciler internet yoksunluk durumunda daha fazla sıkıntı yaşamaktadır.

İnternet bağımlılığının kontrol güçlüğü alt boyutunda öğrencilerin yaşadıkları bölgeye göre fark olup olmadığına bakıldığında; batı bölgesinde yaşayan öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 18,95; doğu bölgesinde yaşayan öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 21,63’tür. Bu iki grubun puanları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı

bulunmamıştır ($t = -0,631$, $p > 0,05$). Bu verilere göre öğrencilerin yaşadıkları bölge açısından internet bağımlılığının kontrol gücü alt boyutuna ilişkin puanlarında farklılık görülmemektedir.

İnternet bağımlılığının işlevsellikte bozulma alt boyutunda öğrencilerin yaşadıkları bölgeye göre fark olup olmadığına bakıldığında; batı bölgesinde yaşayan öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 15,06; doğu bölgesinde yaşayan öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 12,71'dir. Bu iki grubun puanları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($t = -2,145$, $p < 0,05$). Verilerden anlaşıldığı şekilde batı bölgesinde yaşayan öğrencilerin işlevsellikte bozulma puanları doğu bölgesinde yaşayan öğrencilerden yüksektir. Buna göre batı bölgesinde yaşayan öğrenciler internet kullanımında dolaylı yaşantılarında işlevsellikte bozulma görülmektedir.

İnternet bağımlılığının sosyal izolasyon alt boyutunda öğrencilerin yaşadıkları bölgeye göre fark olup olmadığına bakıldığında; batı bölgesinde yaşayan öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 16,35; doğu bölgesinde yaşayan öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puan ortalamaları 12,28'dir. Bu iki grubun puanları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($t = -3,550$, $p < 0,05$). Verilerden anlaşıldığı şekilde batı bölgesinde yaşayan öğrencilerin sosyal izolasyon puanları doğu bölgesinde yaşayan öğrencilerden yüksektir. Buna göre batı bölgesinde yaşayan öğrenciler internete bağlanmada sosyal açıdan çeşitli sıkıntılar yaşamaktadır.

BÖLÜM V

5.SONUÇ

Araştırma bulgularına dayalı olarak aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır;

Çalışmaya katılan üstün zekâlı ve yetenekli 421 öğrencinin %41,10'u bağımlı olmayan, %46,7'si muhtemel bağımlı, %12,11'i bağımlı olan grup kategorisindedir. Bu araştırmada muhtemel bağımlı ve bağımlı olmayan gruplar toplamı öğrencilerin yarısından fazlasını oluşturmaktadır. Diğer taraftan, erkek öğrencilerin internet bağımlılık düzeyleri kızlara oranla daha yüksek olduğu görülmektedir. Erkek öğrenciler internete bağlanma imkânı bulamadıklarında ve internetteyken kendilerini kontrol etmede güçlük çekmektedirler. Aynı zamanda erkek öğrenciler, internet kullanımından dolayı yaşantılarında işlevsellikte bozulma görülmekte ve sosyal açıdan çeşitli sıkıntılar yaşamaktadır.

Bu araştırmada üstün zekâlı ve yetenekli 12-17 yaş aralığındaki öğrenciler, 7-11 yaş aralığındaki öğrencilere göre internete daha fazla bağımlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. 12-17 yaş aralığındaki öğrenciler, internete bağlanma imkânı bulamadıklarında ve internetteyken kendilerini kontrol etmede güçlük çekmektedir. Aynı zamanda 12-17 yaş aralığındaki öğrenciler, internet kullanımından dolayı yaşantılarında işlevsellikte bozulma ve sosyal açıdan çeşitli sıkıntılar yaşamaktadır.

Annesi üvey olan üstün zekâlı ve yetenekli öğrenciler, annesi öz olan öğrencilere göre internete daha çok bağımlıdır. Annesi üvey olan öğrenciler, internete bağlanma imkânı bulamadıklarında ve internetteyken kendilerini kontrol etmede güçlük çekmektedir. Aynı zamanda annesi üvey olan öğrenciler, internet kullanımından dolayı yaşantılarında işlevsellikte bozulma ve sosyal açıdan çeşitli sıkıntılar yaşamaktadır.

Babası üvey olan üstün zekâlı ve yetenekli öğrenciler, babası öz olan öğrencilere göre internete daha çok bağımlıdır. Babası üvey olan öğrenciler, internete bağlanma imkânı bulamadıklarında ve internetteyken kendilerini kontrol etmede güçlük çekmektedir. Aynı zamanda babası üvey olan öğrenciler, internet

kullanımından dolayı yaşantılarında işlevsellikte bozulma ve sosyal açıdan çeşitli sıkıntılar yaşamaktadır.

Anne ve babası ayrı olan üstün zekâlı ve yetenekli öğrenciler, birlikte olan öğrencilere göre internete daha çok bağımlıdır. Anne ve babası ayrı olan öğrenciler, internete bağlanma imkânı bulamadıklarında ve internetteyken kendilerini kontrol etmede güçlük çekmektedirler. Aynı zamanda anne ve babası ayrı olan öğrenciler, internet kullanımından dolayı yaşantılarında işlevsellikte bozulma ve sosyal açıdan çeşitli sıkıntılar yaşamaktadır.

Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin öğrenim gördüğü okul türüne göre iki grubun puanları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. İnternet bağımlılığının yoksunluk, kontrol güçlüğü, işlevsellikte bozulma ve sosyal izolasyon alt boyutunda öğrencilerin öğrenim gördüğü okul türüne göre istatistiksel olarak farklılık yoktur.

Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin anne ve babaların eğitim düzeyine göre internet bağımlılığına ilişkin puanlarında anlamlı bir farklılık yoktur. Buna göre anne ve babaların eğitim düzeyi öğrencilerin internet bağımlılık düzeyini etkilememektedir. Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin ailelerin sosyo-ekonomik düzeyine göre internet bağımlılığına ilişkin puanlarında anlamlı bir farklılık yoktur. Buna göre ailelerin sosyo-ekonomik düzeyi öğrencilerin internet bağımlılık düzeyini etkilememektedir.

Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin internet bağımlılığı, sahip olduğu dijital ürüne göre; akıllı telefonu olan öğrenciler, olmayanlara göre daha bağımlıdır. Akıllı telefonu olan öğrenciler, internete bağlanma imkânı bulamadıklarında, internetteyken kendinilerini kontrol etmede güçlük çekmekte ve internet kullanımından dolayı yaşantılarında işlevsellikte bozulma açısından sıkıntı yaşamaktadır. Diğer taraftan akıllı telefonu olan öğrenciler sosyal izolasyon boyutunda sıkıntı yaşamamaktadır.

Bilgisayarı olan üstün zekâlı ve yetenekli öğrenciler, bilgisayarı olmayan öğrencilere göre internete daha bağımlıdır. Bilgisayarı olan öğrenciler, internet yoksunluk durumunda daha fazla sıkıntı çekmekte ve internet kullanımında

kendilerini kontrol etmede güçlük yaşamaktadır. Bu öğrenciler işlevsellikte bozulmada ve sosyal izolasyon boyutunda sıkıntı yaşamamaktadırlar.

Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin tablet sahibi olma durumuna göre; internet bağımlılığına ilişkin toplam puanlarında anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Bu araştırmada öğrencilerin tablet sahibi olma durumuna göre internet bağımlılık düzeylerine ilişkin; yoksunluk, kontrol güçlüğü, işlevsellikte bozulma ve sosyal izolasyon boyutlarında anlamlı düzeyde farklılık görülmemektedir.

Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin internete bağlanma biçimlerine göre; internet erişimli telefonu olan öğrenciler, olmayanlara göre daha bağımlıdır. İnternet erişimli telefonu olan öğrenciler, internete bağlanma imkânı bulamadıklarında ve internetteyken kendilerini kontrol etmede güçlük çekmektedir. Aynı zamanda bu öğrenciler, internet kullanımından dolayı yaşantılarında işlevsellikte bozulma ve sosyal açıdan çeşitli sıkıntılar yaşamaktadır.

Bu araştırmada üstün zekâlı ve yetenekli öğrenciler internet kafe kullanma durumlarına göre; internet bağımlılığına ilişkin toplam puanlarında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Öğrencilerin internet kafe kullanma durumlarına göre internet bağımlılık düzeylerine ilişkin; yoksunluk, kontrol güçlüğü ve işlevsellikte bozulma boyutlarında anlamlı bir farklılık yoktur. Ancak internet kafe kullanan öğrenciler sosyal açıdan çeşitli sıkıntılar yaşamaktadırlar.

Bu araştırma sonucunda üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin evde kesintisiz internet olma durumuna göre; internet bağımlılığına ilişkin puanlarında farklılık görülmemektedir. Öğrencilerin evde kesintisiz internet olma durumunu göre internet bağımlılık düzeylerine ilişkin; yoksunluk, kontrol güçlüğü ve işlevsellikte bozulma boyutlarında anlamlı bir farklılık yoktur. Evinde internet bağlantısı olmayan öğrenciler, sosyal açıdan çeşitli sıkıntılar yaşamaktadır. Bu araştırma sonucuna göre üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin günlük internet kullanım saati ve kullanım sıklığı arttıkça bağımlılık düzeyi artmaktadır.

Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin interneti kullanım amaçları açısından değerlendirildiğinde; interneti ödev, sınavlara hazırlanmak amacıyla kullanmayan

öğrenciler, kullanan öğrencilere göre internete daha bağımlıdır. İnterneti ödev, sınavlara hazırlanmak amacıyla kullanmayan öğrenciler, internete bağlanma imkânı bulamadıklarında, internetteyken kendilerini kontrol etmede güçlük çekmekte ve sosyal açıdan çeşitli sıkıntılar yaşamaktadırlar. Bununla birlikte bu öğrencilerde işlevsellikte bozulma boyutunda anlamlı bir farklılık yoktur.

Bu araştırmada interneti video, film seyretmek, müzik dinlemek amacıyla kullanan öğrenciler, kullanmayan öğrencilere göre daha bağımlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin interneti video, film seyretmek, müzik dinlemek amacıyla kullanan öğrenciler, internete bağlanma imkânı bulamadıklarında, internetteyken kendilerini kontrol etmede güçlük çekmekte ve internet kullanımından dolayı yaşantılarında işlevsellikte bozulma yaşamaktadırlar. Bununla birlikte öğrencilerde sosyal izolasyon boyutunda anlamlı bir farklılık yoktur.

İnterneti sohbet etmek amacıyla kullanan üstün zekalı ve yetenekli öğrenciler, kullanmayanlara göre internete daha bağımlıdır. İnterneti sohbet etmek amacıyla kullanan öğrenciler, internete bağlanma imkânı bulamadıklarında ve internetteyken kendilerini kontrol etmede güçlük çekmektedir. Bu öğrenciler internet kullanımından dolayı yaşantılarında işlevsellikte bozulma ve sosyal açıdan çeşitli sıkıntılar yaşamaktadır.

İnterneti sosyal paylaşım sitelerine bağlanmak amacıyla kullanan üstün zekâlı ve yetenekli öğrenciler, kullanmayan öğrencilere göre internete daha bağımlıdır. İnterneti sosyal paylaşım sitelerine bağlanmak amacıyla kullananlar internet yoksunluğunda zorluk yaşamaktadırlar. İnterneti sosyal paylaşım sitelerine bağlanmak amacıyla kullanan öğrenciler internet kullanımında kendilerini kontrol etmede güçlük yaşamaktadır. İnterneti sosyal paylaşım sitelerine bağlanmak amacıyla kullanan öğrenciler de internet kullanımından dolayı yaşantılarında işlevsel bozulmalar görülmektedir. Aynı zamanda bu öğrenciler internet kullanımında dolayı sosyal izolasyonda sıkıntı yaşamaktadırlar.

İnternet bağımlılığına ilişkin interneti oyun oynamak için kullanan öğrenciler, kullanmayan öğrencilere göre daha bağımlıdır. İnterneti oyun oynamak amacıyla kullanan öğrenciler, internete bağlanma imkânı bulamadıklarında ve internetteyken kendilerini kontrol etmede çeşitli sıkıntılar yaşamaktadırlar. Öğrencilerin

yaşantılarında işlevsellikte bozulma ve sosyal izolasyon boyutlarına ilişkin puanlarında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin yaşadıkları bölge internet bağımlılık düzeyini etkilememektedir. Batıda yaşayan öğrenciler internet yoksunluk durumunda zorluk çekmekte ve sosyal açıdan çeşitli sıkıntılar yaşamaktadırlar. Öğrencilerin yaşadıkları bölge açısından internet bağımlılığının kontrol güçlüğü ve işlevsellikte bozulma boyutlarına ilişkin puanlarında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

BÖLÜM VI

6.1.TARTIŞMA

Bu bölümde, araştırmaya katılan öğrencilerin internet bağımlılık düzeyleri ile farklı değişkenler açısından değerlendirmeye yönelik, İnternet Bağımlılık Ölçeği ve Kişisel Bilgi Forumu'na ait bulgular istatistiksel olarak değerlendirilmiştir. Bu sonuçlar, literatür doğrultusunda ve konuyla ilgili alanda yapılmış olan çalışmalar ile karşılaştırılarak tartışılmıştır.

Araştırmaya katılan üstün zekâlı ve yetenekli 421 öğrencinin %46,79'u muhtemel bağımlı iken, %12,11'i bağımlı olan grup kategorisindedir. Farklı ülkelerde son zamanlarda yapılan araştırmalar incelendiğinde, internet bağımlısı olarak tanımlanabilecek kişilerin toplam kullanıcı içerisindeki oranının %1,0 ile %8,2 arasında değiştiği görülmektedir (Bayraktar, 2001; Whang vd., 2003, Ryu vd., 2004; Johansson ve Götestam, 2004; Kim vd., 2006; Ghassemzadeh vd., 2008; Siomos vd., 2008; Bakken vd., 2009; Canbaz, 2009; Seo vd., 2009). Bununla birlikte internet bağımlılığı açısından risk altındaki grubun ise %5,2 ile %38 arasında değişebileceği görülmektedir (Whang vd., 2003; Johansson ve Götestam, 2004; Kim vd., 2006; Ghassemzadeh vd., 2008; Siomos vd., 2008; Bakken vd., 2009; Canbaz, 2009; Seo vd., 2009). Bu çalışmadan elde edilen bulgular, yapılan diğer çalışmalarda ortaya çıkan internet bağımlılığı ve muhtemel internet bağımlılığı aralıklarıyla farklılık görülmektedir. Bu üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin teknolojiyle daha fazla iç içe olduklarını ve normal akranlarına göre daha fazla internet bağımlılık riski taşımaktadırlar.

Üstün zekâlı ve yetenekli erkek öğrenciler kız öğrencilere göre internete daha çok bağımlıdır. Benzer bir sonuçta Morahan-Martin ve Schumacher (2000) , Wang (2001), Günüç (2009) ve Bölükbaş'ı (2003) çalışmalarında erkek kullanıcıların kız kullanıcılara oranla bağımlılık düzeylerinin daha yüksek olduğunu tespit etmiştir. Fakat Bayraktar (2001) internet bağımlılığı ve cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir ilişki bulamamıştır. İnternet ortamında bulunan faktörler (çevrimiçi oyunlar, sohbet odaları, hızlı bilgiye ulaşma, gerçek ortamda bulamadıkları canlılık vs.) erkek öğrencilerin daha fazla ilgisini çekmektedir.

Üstün zekâlı ve yetenekli 12-17 yaş aralığındaki öğrenciler, 7-11 yaş aralığındaki öğrencilere göre internete daha çok bağımlıdır. Fakat Ha ve diğer. (2007), araştırmalarında internet bağımlılığı ile yaş farklılıkları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Özgün de (2011) çalışmasında katılımcıların yaşlarına göre internet bağımlılığında anlamlı bir fark bulamamıştır. Fakat Khazaal vd. (2008) yaptıkları çalışmada yaş ile internet bağımlılık anketinde alınan puan arasında ters korelasyon olduğu görülmüştür. Genç kullanıcıların internet bağımlılığı konusunda daha fazla risk altında olduğu belirtilmiştir. Günümüzde internet kullanma yaşı 2-3 yaşına kadar düşmüştür. Bireyler küçük yaşta internetle tanışarak boş zamanlarını internetle doldurmakta ve yaş ilerledikçe internet kullanım süresi de artmaktadır.

Anne veya babası üvey olan üstün zekâlı ve yetenekli öğrenciler, anne veya babası öz olanlara göre internete daha çok bağımlıdır. Anne ve babası ayrı olan öğrenciler, birlikte olan öğrencilere göre internete daha çok bağımlıdır. Benzer araştırmada Özgün (2011) internet bağımlısı olan ve olmayan öğrencilerin anne ve babalarına ait özelliklerine göre dağılımlarında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Çocukların aileyle ilgili yaşayabilecekleri sıkıntılarda kendilerinin yalnız hissetmeleri yada sıkıntılardan kaçış yolu olarak interneti kullanma ve hatta sanal ortamlarla duygusal bağlar kurarak kendilerini daha mutlu hissedebilmektedirler. Bu da anne ve babanın yaşayabilecekleri olumsuzlukların çocuğa yansması sonucunda öğrencinin internet bağımlılık riskini artırmaktadır.

Bu araştırma sonucuna göre ailelerin sosyo-ekonomik düzeyi üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin internet bağımlılık düzeylerini etkilememektedir. Çakır-Balta ve Horzum (2008) araştırmalarında öğrencilerin sosyo-ekonomik düzeyleri ile internet bağımlılığı düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olmadığını belirtmiştir. Fakat Şahin ve Bayraktar (2011) araştırmasında aile gelir düzeyi artıkça öğrencilerin internet bağımlılığına yatkınlığının da arttığını belirtmiştir. Aynı şekilde Aslanbay (2006) çalışmasında bazı demografik ve sosyo-ekonomik faktörlerin yanı sıra bazı durumsal faktörlerin internet bağımlılığıyla ilişkili olduğunu belirtmiştir. Güneç (2009) ailelerin gelir düzeylerinin ağırlıklı olarak 1000 TL'nin altında olduğu görülmüş olup, gelir düzeyi arttıkça internet bağımlılık düzeyinin de arttığı

gözlenmiştir. Bu sonucun; internete erişimin belli bir ücrete tabi olması nedeniyle paralellik gösterdiği söylenebilir. Öyle ki, internete erişimdeki kolaylığın internet bağımlılığında bir neden olarak ortaya çıktığı görülmektedir (Greenfield, 1999). Bununla birlikte düşük sosyo-ekonomik gelir düzeyindeki semtlerde hizmet veren internet kafelerin saatlik kullanım ücretlerinin, yüksek sosyo-ekonomik gelir düzeyine sahip semtlerde hizmet veren internet kafelerin kullanım ücretlerinden oldukça düşük olması (Binark ve Bayraktutan-Sütcü, 2007), her sosyo-ekonomik düzeye sahip bireylere internet erişim kolaylığı sağlamaktadır. Ayrıca, Milli Eğitim Bakanlığı'nın internete erişim projesi ile ortaöğretim kurumlarının tümünün ve ilköğretim kurumlarının %94' ünün internet erişimi sağlanmıştır (MEB, 2009). Günümüzde internete erişim olanaklarının artması, internet erişim fiyatlarının düşmesi fertlerin sosyo-ekonomik olarak internete erişimleri arasındaki farklılığı kaldırmıştır.

Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin öğrenim gördüğü okul türüne göre iki grubun puanları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. Fakat Lübnan'da Hawi (2012) araştırmalarında, internet bağımlılığı bulunanların %52,9'u devlet okullarında, %47,1'i özel okullarda okuduğunu belirtmiştir. Devlet okullarında eğitim görmekte olan birçok üstün zekâlı ve yetenekli öğrenciler aynı zamanda bilim sanat merkezlerinde eğitim görmektedir. Bu nedenle özel okullarda ve devlet okullarında öğrenim gören çocuklar bir arada bulunma fırsatı yakalamakta ve etkileşim sağlamaktadır. Bu da internet bağımlılığı ile okul türü arasındaki farklı kaldırmaktadır.

Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin anne ve babanın eğitim düzeyi öğrencilerin internet bağımlılığını etkilememektedir. Fakat Özgün (2011) araştırmada, annelerin eğitim durumuna göre katılımcıların, internet bağımlılığı ölçek puanlarında anneleri lise ve üzeri eğitim seviyesinde olanların ölçek puanları diğerlerinden anlamlı olarak yüksek bulunmuştur. Babaların eğitim durumu açısından katılımcıların, babaları ilköğretim ve öncesi eğitim düzeyinde olanların ölçek puanları, lise ve sonrası olanlara göre anlamlı olarak daha düşük bulunmuştur. Anne ve babanın eğitim düzeyinden çok ailenin bu konudaki duyarlılığı ve çeşitli önlemler almaları daha etkilidir.

Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin sahip olduğu dijital ürüne göre, akıllı telefonu ve bilgisayarı olan öğrenciler olmayanlara göre internete daha bağımlıdır. Gömleksiz ve arkadaşları (2012) araştırma sonucunda öğrencilerin en fazla kullandıkları iletişim araçları internet, televizyon ve cep telefonu olduğunu belirtmiştir. Fakat öğrencilerin tableti olup olmamasına göre internet bağımlılığına ilişkin toplam puanlarında farklılık görülmemiştir. Kurnaz ve arkadaşlarının (2014) araştırmaların da üstün zekâlı ve yetenekli çocuklar eğitim süreçlerinde tablet bilgisayarlara geçişin sağlanmasını istemektedir. Bu çocuklar bilgisayar ve bilgi teknolojilerinin kullanımının ödevlerini yaparken kendilerine daha çok bilgiye daha kısa sürede ulaşma imkânı sağladığını söylemekte ve derslerde bilgisayar destekli programların kullanılmasını talep etmektedir. Bilgisayar ve internet kullanım imkânı bulan çocuklar daha bağımlıdır.

Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin evde kesintisiz internetin olup olmaması durumuna göre internet bağımlılığına ilişkin puanlarında anlamlı farklılık yoktur. Cengizhan'ın (2005) araştırma bulgulara bakıldığında; 54 kişinin (%95) evinde bilgisayar olduğu belirlenmiştir. İnternet kullanımı nedeniyle yaşadıkları olumsuzlukları sorulduğunda; 29 kişi (%50) zaman kaybı, gereksiz işler için zaman harcama gibi nedenler belirtmiş, en önemli gördükleri sorunu zaman olarak belirlemişlerdir. Bununla birlikte diğer işler için (ders çalışma, ödevler, projeler, vb.) zaman ayıramadıklarını ifade etmişlerdir. Fakat İnan (2010), çalışmasında evlerinde internet bağlantısı bulunun katılımcıların internet bağımlılığının arttığını belirtmiştir. Çünkü günümüzde internet erişimi her yerde sağlanmaya başlanmıştır.

Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin internete bağlanma biçimine göre internet erişimli telefonu olan öğrenciler, olmayanlara göre daha bağımlıdır. Öğrencilerin internet kafeyi kullanıp kullanmaması internet bağımlılığına ilişkin toplam puanlarında farklılık yoktur. Bireyin internet erişimli telefon kullanması her an interneti yanında bulunması kullanım süresini ve sıklığını arttırmaktadır. Bilgisayar ve tabletlerle evimizde ve telefonlarla internetin cebimizde, her an yanımızda olması internet kafe kullanım oranını düşürmüştür.

Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin interneti günlük kullanım saati ve sıklığı arttıkça bağımlılık düzeyleri artmaktadır. Young (1996) çalışmasında internet bağımlısı bireyler haftada 38,5 saat internet kullanırken, bağımlı olmayan bireyler haftada 4,9 saat internet kullanmaktadır. Lübnan'da Hawi (2012) araştırmalarında, yüksek oranda internet kullananların günlük internette zaman geçirme saati hafta içi günlük 6,5 saat, tatil günlerinde ise 10 saat olabilmekte ve ergenlerin kötü zaman yönetimine, uykusuzluğa neden olabilmektedir. Morahan-Martin ve Schumacher (2000), patolojik kullanıcılar, haftada ortalama 9-16 saat, sınırlı semptom gösterenler 3-7 saat, semptom göstermeyenler ise ortalama 2,5 saatlerini internette geçirmektedirler. Aynı şekilde Kubey ve arkadaşları (2001) çalışmalarında haftalık internet kullanım sürelerinin bağımlı olanların bağımlı olmayanlara göre yaklaşık üç kat daha fazla olduğu belirtilmiştir.

Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin interneti kullanım amaçları açısından değerlendirildiğinde; interneti ödev, sınavlara hazırlanmak amacıyla kullanmayan öğrenciler, kullanan öğrencilere göre internete daha çok bağımlıdır. İnterneti video, film seyretmek, müzik dinlemek amacıyla kullanan öğrenciler daha fazla bağımlıdır. Lübnan'da Hawi (2012) araştırmalarında, internetteki faaliyetlerin dağılımına bakıldığında katılımcıların %84,2'sinin iletişim amaçlı interneti kullandığını, %65,7'sinin bilgi, araştırma ve mesajlaşma için interneti kullandığını, %51,2'sinin eğlence, müzik, film ve oyun amacıyla interneti kullandıkları ve %4,6'sının ise diğer amaçlar için interneti kullandıklarını bildirmişlerdir. Katılımcıların %2,1'i facebook, %1,2'si pornografi, % 0,1'i alışveriş için interneti kullanmaktadır. Kullanım amacı bağımlılık düzeyini etkilemektedir. İnternette harcanan aylakça geçirilen zaman, oynanan çevrimiçi oyunlar ve sosyal paylaşım siteleri kullanım süresini ve sıklığını artırmaktadır.

Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin interneti kullanım amaçlarına göre sohbet etmek amacıyla kullanan öğrenciler daha fazla bağımlıdır. Benzer bir çalışmada Ng ve Hastings (2005), katılımcılar online oyun oynayarak, oyun arkadaşlarıyla sohbet ederek zaman geçirmenin daha eğlenceli olduğunu belirtmişlerdir. Katılımcıların yalnızlıklarını gidermek ve öz güven kazanmak için de

oyun oynadıkları belirlenmiştir. Online oyun oynama ile parasal sorunlar arasında ise herhangi bir ilişki bulunmamıştır. Yu Yen ve diğer. (2011), katılımcıların, interneti daha çok online iletişim kurma, sohbet etme, oyun oynama ve diğer etkinlikler için kullandığı belirlenmiştir. Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin interneti kullanım amaçlarına ilişkin interneti sosyal paylaşım sitelerine bağlanmak amacıyla kullananlar daha bağımlıdır. Gömleksiz ve arkadaşları (2012) çalışmalarında öğrencilerin en çok kullandıkları arama motoru Google'dır ve sosyal paylaşım sitelerine sıklıkla kullandıklarını belirtmiştir.

Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin interneti kullanım amaçlarına göre oyun oynamak amacıyla kullanması ya da kullanmaması internet bağımlılığına ilişkin interneti oyun oynamak için kullanan öğrenciler, kullanmayan öğrencilere göre daha bağımlıdır. Young (1996) çalışmasında internet bağımlılarının büyük bir kısmının interneti iki yönlü iletişim işlevi ve oyun amaçlı kullandığı; bunun yanında bağımlı olmayanların genelde bilgilenme amaçlı kullanıma ağırlık verdikleri tespit edilmiştir. Chou ve Hsiao (2000), çalışmada internet bağımlılarının, bağımlı olmayan gruba göre üç kat daha fazla internette zaman harcadıkları; anlık mesajlaşma, e-posta ve oyunlar gibi hizmetlere daha çok zaman ayırdıkları belirlenmiştir. Bağımlı grubun interneti, eğlenceli, ilginç, interaktif ve tatmin edici bulduğunu; kendi çalışmaları ve günlük hayatları üzerindeki etkilerini, bağımlı olmayanlara kıyasla daha olumsuz olarak tanımladıklarını belirtmişlerdir.

Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin yaşadıkları bölge açısından internet bağımlılığına ilişkin toplam puanlarında anlamlı düzeyde farklılık görülmemektedir. Benzer araştırmasında Özgün (2011), katılımcılarda yaşanan yer internet bağımlılık durumu dağılımında, anlamlı bir fark olmadığını belirtmiştir. Fakat Günüş (2009) Diyarbakır, Van ve İzmir illerindeki bağımlılık düzeyleri diğer illere göre daha yüksek olduğunu belirtmiştir. Bu illerdeki bağımlılık düzeylerinin diğer illere göre daha yüksek bulunmasının nedeninin tespitinin yapılabilmesi için bölgelerle ilgili başka faktörlerin incelenmesi faydalı olacaktır.

6.2.ÖNERİLER

Bu araştırma sonucuna göre öğrencilerin yarısından fazlası muhtemel bağımlı ve bağımlıdır. Bağımlılık risk oranının yüksek olması nedeniyle ülkemizde bulunan bütün üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin internet bağımlılık düzeyini kapsayacak bir çalışmanın yapılması son derece önemlidir. İnternete yönelme nedenleri ile sorunların çözümlerini araştırarak bir çalışma yapılmalıdır. Bu çalışmada, erkek öğrencilerin internet bağımlılığına daha yatkınlık gösterdiği tespit edilmiştir. Rehberlik çalışmalarında erkek öğrencilere yönelik farkındalık etkinlikleri düzenlenmelidir.

Bu çalışmada sonucuna göre, yaş (12-17) arttıkça internet bağımlılık düzeyi artmaktadır. Bu doğrultuda, bilinçli internet kullanımı konusunda çocukların erken yaşlarda bilgilendirilmelerinin önemli olduğu vurgulanmalıdır. Anne ve babası üvey ya da anne ve babası ayrı olan üstün zekâlı ve yetenekli öğrenciler internete daha çok bağımlıdır. Bu doğrultuda, okullarda verilecek bilinçli internet kullanımı konusundaki eğitimlere ebeveynlerin katılımı sağlanmalıdır. Ailenin yaşayabilecekleri olumsuz durumların çocuklara yansıtılmaması ve danışmanlık hizmeti almaları son derece önemlidir. Aileler çocuklarına daha fazla (kaliteli) zaman ayırmalı, sorunları ile ilgilenmelidir.

İnternet erişimli telefonu ve bilgisayarı olan öğrenciler internete daha bağımlıdır. Evde bilgisayar yerinin değiştirilmesi ve diğer aile bireylerinin bulunduğu mekânda bulundurulması bireyin internet kullanımını sınırlandırabilir. Böylece çocuğun zararlı içeriklere sahip sitelere girmesi kontrol edilebilir. Ayrıca diğer aile bireylerinin önünde bilgisayar başında oturmak zorunda kalacak olan birey arzu ettiği kadar kısa sürede kalkmak zorunda hissedebilir. Bu araştırma sonucuna göre bireylerin günlük internet kullanım süresi (5 saatten fazla) ve sıklığı (20 kezden fazla) arttıkça internet bağımlılık düzeyi artmaktadır. İnternete giriş ve çıkış saatleri için zaman çizelgesi oluşturulması ve bu kurallara uyulmalıdır. Evde internete bağlı sadece bir bilgisayar bulunması bireyin diğer aile fertlerinin internete bağlı kaldığı saatlerde internete giremeyeceğini ve bu isteğini ertelemeyi öğrenebilir.

İnterneti ödev, sınavlara hazırlanmak amacıyla kullanmayan öğrenciler internete daha çok bağımlıdır. İnterneti video, film seyretmek, müzik dinlemek amacıyla kullanan öğrenciler daha fazla bağımlıdır. İnternet bağımlılığına ilişkin sohbet etmek amacıyla kullanan öğrenciler daha fazla bağımlıdır. İnterneti sosyal paylaşım sitelerine bağlanmak amacıyla kullananlar daha bağımlıdır. İnternet bağımlılığına ilişkin interneti oyun oynamak için kullanan öğrenciler daha bağımlıdır. Bu bilgiler ışığında öğrencilere internetten nasıl faydalanmaları gerektiği öğretilmeli, bunula ilgili okullarda bilgilendirici eğitimler işin uzmanları tarafından verilmelidir. Arkadaşlarına ve sosyal ortamlara (sinema, tiyatro, müze, sportif faaliyetler) daha fazla zaman ayırmaları sağlanarak arkadaşları ile internet dışı yollarla iletişim kurması özendirilmelidir. Okul ve arkadaş çevreleri hakkında bilgi almak üzere çocuklarla sohbet etmeli hoşlandığı, ilgi duyduğu konular ile kaygı ve sorunlarını aile ve okul rehberlik servisi konuşması teşvik edilmelidir. İnternette iken çocukların genellikle hangi sitelere girdiklerini öğrenmek, eğilimleri hakkında fikir verebilir. Onlarla bilgisayar ve internet hakkında konuşmak, düşüncelerini anlamak için faydalı olabilir. Bireylerin bilgisayar ve internet dışında da hobi edinmeleri, çocukların sinema, tiyatro, müze, spor faaliyetleri gibi sosyal ve sportif aktivitelere katılmaları teşvik edilmeli, kitap okuma alışkanlığı kazandırılmalıdır. Bireylere sorumluluklar verilerek onların değerli oldukları hissettirilmelidir.

Üstün zekâlı ve yetenekli bireyin eğitim öğretim süreçlerinde teknolojinin kullanımı ve bireylerin teknoloji üretimine yönlendirilmesi teknolojinin kontrollü kullanımı bağımlılık riskini azaltır. Eğitimciler tarafından öğrencilerin internette zarar görmeden nasıl faydalanabilecekleri ve oto-kontrol geliştirmeleri konusunda çeşitli faaliyetlerle desteklemeleri sağlanmalıdır. Bunun için etkili okul-aile işbirliği sağlanarak internet bağımlılığı üzerine, okullarda ailelere yönelik konferanslar ve toplantılar düzenlenmelidir. Bu tür toplantılara özellikle toplumda öne çıkmış eğitimciler, iletişim uzmanları, yazarlar, gazeteciler ve sanatçıların konuşmacı olarak katılmaları ailelerin etkin katılımını sağlayacak ve sürece aktif biçimde katılmalarına katkıda bulunacaktır. Aynı zamanda internet bağımlılığına yönelik kamu spotu ile bilinçlendirme çalışmaları yapılmalıdır.

KAYNAKÇA

- Adderholdt-Elliot, M. R. (1987). *Perfectionism: What's bad about being too good?* Minneapolis, MM: Free Spirit.
- Akarsu, F. (2001). *Üstün Yetenekli Çocuklar*, s.3-10, Ankara: Eduser Yayınları
- Akkanat, H., “*Üstün veya Özel Yetenekliler*”, *Üstün Yetenekli Çocuklar Seçilmiş Makaleler Kitabı*, Çocuk Vakfı Yayınları, s. 169-193, 2004.
- Kongresi. *Seçilmiş Makaleler Kitabı*, İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları,
- American Psychiatric Association. (2000). *Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders DSM-IV-TR*, (4th Edition), Text Revision, Washington-USA, American Psychiatric Association.
- American Psychiatric Association. *Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders 4th ed.* Washington, DC: APA: 1994.
- Anderson, K.J. (2001). *Internet Use Among College Students: An Exploratory Study*, *Journal of American College Health*, 50, s:21-26.
- Arısoy Ö. (2009). *İnternet bağımlılığı, Dürtü Kontrol Bozuklukları*. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 1(1) , 343-403.
- Aslanbay, M. (2006). *A Compulsive Consumption: Internet Use Addiction Tendency. The Case Of Turkish High School Students*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ataman, A. (2003), *Özel Gereksinimli Çocuklar Ve Özel Eğitime Giriş*, Gündüz Yayıncılık, Ankara.
- Ataman, A. (2004). *Üstün Zekalı ve Üstün Özel Yetenekli Çocuklar [Bildiri]*. M. R. Şirin, A. Kulaksızoğlu and A. E. Bilgili (Ed.). *I. Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi*, İstanbul.

- Aydoğdu, C. (2003). *Televizyon ve Bilgisayarın 18- 24 Yaş Gençler Üzerindeki Psikolojik Etkileri: Hendek Örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Bakken, I.J., Wenzel H.G., Göttestam K.G., Johansson A., Oren A. (2009). *Internet Addiction Among Norwegian Adults: A Stratified Probability Sample Study*. Scandinavian Journal of Rehabilitation Medicine, 50, 121-127.
- Balcı, Ş., Gülnar, B., 2009. *Üniversite Öğrencileri Arasında İnternet Bağımlılığı ve İnternet Bağımlılarının Profili*. Selçuk İletişim, 6(1), 5-2.
- Bayraktar, F. (2001). *İnternet Kullanımının Ergen Gelişimindeki Rolü*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Bayraktar, F., Gün, Z. (2007). *Incidence and Corraletes of Internet Usage Among Adolescents in North Cyprus*. CyberPsychology and Behaviour, 10(2), 191-197
- Bayraktar, S. (2000) *A Meta-Analysis on The Effectiveness of Computer-Assisted Instruction on Science*
- Bayraktutan, F. (2005). *Aile içi ilişkiler açısından internet kullanımı*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyal Yapı – Sosyal Değişime Bilim Dalı, İstanbul.
- Baytemir, K. (2006). *İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Bazı Demografik Özelliklerine Ve Algıladıkları Sosyal Destek Düzeylerine Göre İnterneti Kullanma Amaçlarının İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Beard, K., Wolf, E. (2001). *Modification in The Proposed Diagnostic Criteria for Internet Addiction*. CyberPsychology and Behaviour, 4(3), 377-383.
- BECTA (British Educational Communication and Technology Agency). (2001). *Gifted and talented children and ICT*.

<http://www.becta.org.uk/technology/infosheets/pdf/g&tchild.pdf>, Erişim tarihi: 11.02.2011.

Beyazyürek, M. ve Şatır, T. T. (2000). *Madde kullanım bozuklukları*. Psikiyatri Dünyası, 4: 50-56.

Bilgili, A. E., "*Üstün Yetenekli Çocukların Eğitimi Sorunu*", Eğitim Bilimleri Dergisi, İstanbul, sayı: 12, s. 59-74, 2000.

Bölükbaş, K. (2003). *İnternet Cafeler ve İnternet Bağımlılığı Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma: Diyarbakır Örneği*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Bradley, P.B. (1990). *Behavioural Addictions: Common Features and Treatment Implications*, British Journal of Addiction, 85, 1417-1419.

Budak, S. (2003). *Psikoloji Sözlüğü (2. Baskı)*. Bilim ve Sanat yayınları, Ankara.

Budak, İ. (2008) *Üstün Yeteneklilik Kavramı ve Tarihsel Gelişim Süreci*, Journal of Qafqaz University, S. 22. <http://www.qafqaz.edu.az/journal/20082216%20ustunyeteneklilik.pdf> web adresinden 05.01.2009 tarihinde edinilmiştir.

Bulls, M. R., & Riley, T. L. (1997). *Weaving qualitatively differentiated units with the World Wide Web*. Gifted Child Today, 20(1), 20-27, 50.

Caplan, E.C. (2002). *Problematic Internet use and psychosocial well-being: development of a theory-based cognitive-behavioral measurement instrument*. *Computers in Human Behaviour*, 18, 553-575.

Canan, F. (2010). *Üniversite Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığı, Disosiyatif Belirtiler ve Sosyodemografik Özellikler Arasındaki İlişki*. Tıpta Uzmanlık Tezi, Düzce Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Psikiyatri Anabilim Dalı.

Canbaz, S., Sunter, A. T., Peksen, Y., Canbaz, M. A., 2009. *Prevalence of the Pathological Internet Use in a Sample of Turkish School Adolescents*. Iranian Journal of Public Health, 38(4), 64-71.

- Cao, F. ve Su, L. (2007). *Internet Addiction Among Chinese Adolescents: Prevalence And Psychological Features*. Child: Care, Health and Development, 33(3), 275-281.
- Cengizhan, C. (2005). *Öğrencilerin Bilgisayar ve İnternet Kullanımında Yeni Bir Boyut: Bağımlılık*. VIII. Ulusal PDR Kongresi, İstanbul: Marmara Üniversitesi.
- Ceyhan E, Ceyhan A., A, Gürcan A. (2007). *Problemlili internet kullanımı ölççeği'nin geçerlik ve güvenirlilik çalışmaları*. Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri (KUYEB) Dergisi, 7, 387-416.
- Ceyhan, E. (2008). *Ergen ruh sağlığı açısından bir risk faktörü: İnternet bağımlılığı*. Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi, 15(2), 109-116.
- Chak, K. ve Leung, L. (2004). *Shyness and Locus of Control as Predictors of Internet Addiction and Internet Use*. Cyberpsychology and Behavior, 7(5).
- Changing Needs, *First International Conference on Education, Faculty of Education Eadstern Mediterranean University Gazimagusa, Turkish Republic of Northern Cyprus*,
- Chen, K., Chen, I. ve Paul, H. (2001). *Explaining online bahavioral differences: An Internet dependency perspective*. The Journal of Computer Information Systems, 41(3), 59.
- Chou, C. ve Hsiao, M. (2000). *Internet Addiction, Usage, Gratification, and Pleasure Experience: The Taiwan College Students' Case*. Computers and Education. 35: 65- 80.
- Chou, C., Condron, L. ve Belland, J. C. (2005). *A Review of the Research on Internet Addiction*. Educational Psychology Review, 17(4). 363-388.
- Ciğerci, Z.C. (2006). *Üstün Yetenekli Olan ve Olmayan Ergenlerde Benlik Saygısı, Başkalarının Algılaması ve Psikolojik Belirtiler Arasındaki İlişi*.

Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Sakarya.

Clark, B. (1997). *Growing up gifted* (5. Ed.). Upper Saddle River, New Jersey, Columbus, Ohio: Merrill

Crews FT, Braun CJ, Hoplight B, et al. Binge ethanol consumption causes differential brain damage in young adolescent rats compared with adult rats. *Alcohol Clin Exp Res* 2000; 24: s.1712–1723.

Cömert, T. I. (2007). *İnternet ve Bilgisayar Bağımlılığı. Ögel, K., Riskli Davranış Gösteren Çocuk ve Ergenler*. İstanbul: Ajans Plaza Tanıtım ve İletişim Hiz. Ltd. Şti.

Çağlar, D. "*Üstün Zekâlı Çocukların Özellikleri*", Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 1972.

Çağlar, D. (1990). *Türkiye'de Özel Eğitimin Bugünkü Durumu ve Sorunları*, Eğitim Bilimleri I. Ulusal Kongresi. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları.

Çağlar, D.(2004) .*Üstün Zekalı Çocukların Özellikleri*, Makaleler Kitabı, İstanbul. Çocuk Vakfı Yayınları

Çakır-Balta, Ö. Horzum, M. B. 2008. *Web Tabanlı Öğretim Ortamındaki Öğrencilerin İnternet Bağımlılığını Etkileyen Faktörler*. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 41(1), 187-205.

Çelebi, A. (1999). *Bilgisayarın ve İnternetin Yarattığı Sağlık Sorunları*. Hekim Forumu Ocak-Şubat 1999. <http://www.istabip.org.tr/icerik/hekim-forumu-ocak-subat-1999/> Web adresinden 28 Temmuz 2008 tarihinde edinilmiştir.

Çepni, S. ve Gökdere, M. (2002). *Profiles of the Gifted Students in Turkey, Education: Changing Times, Education*, Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Ohio University, U.S.

- D. Deryakulu. (Editör). *Bilişim Teknolojileri Öğretiminde Sosyo-Psikolojik Değişkenler*. Ankara: Maya Akademi Yayınları, ss.71-101
- Dağ, İhsan.: a.g.e., 1995, s.52; Şenel, Alaaddin. (1995) "*Zekâyı Yargılamak*", Bilim ve Teknik sayı: 333, s. 54.
- Davaslıgil, Ü., "*Üstün Çocuklar*", Yaşadıkça Eğitim, sayı 13, Ekim-Kasım-Aralık 1990.
- Davis, R.A. (2001). *A Cognitive-Behavioral Model of Pathological Internet Use*. Computers in Human Behaviour, 17, 187-195.
- Delisle, J. R (1990). *The gifted adolescent at risk: Strategies and resources for suicide prevention among gifted youth*. Journal for the Education of the Gifted, 13, 212-228
- Demetrovics, Z., Szeredi, B., Rôzsa, S. (2008). *The Three-Factor Model of Internet Addiction: The Development of The Problematic Internet Use Questionnaire*. Behavior Research Methods, 40 (2), 563-574.
- Demirci, A., Nazik, H. (2001). *Çocuk ve Bilgisayar*, Tüketici Bülteni, 13, 153, 2-3.
- Devlin MJ. *Is there a place for obesity in DSM-VI Int J Eat Disord* 2007; 40: 83-88.
- Diffly, D., "*Project-based learning*", Gifted Child Today, 25 (3), 40-43, 2002.
- Digest, J., "*Technology for the Gifted and Talented*", 1985, <<http://www.thememoryhole.org/edu/eric/ed262514.html>>, Son erişim : 03.08.2006.
- DiNicola, M. D. (2004). *Pathological İnternet Use among college students: The prevalance of pathological internet use and its correlates*. Unpublished doctorate's thesis, Ohio University.

- Durum Tespiti Ön Raporu (2004), *Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi-Üstün Yetenekli Çocuklar Durum Tespiti Ön Raporu (1. Baskı)*. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları
- Enç, M. (1995). *Üstün Beyin Gücü-Gelişim, Uyum ve Eğitimleri, Özel Eğitime Giriş*: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları.
- Enç, M. (2005). *Üstün Beyin Gücü*. II. Baskı. Ankara. Gündüz Yayıncılık.
- Esen, E. (2010). *Ergenlerde İnternet Bağımlılığını Yordayan Psiko-Sosyal Değişkenlerin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Esen, N. K. (2007). *Akran Baskısı ve Algılanan Sosyal Destek Değişkenlerine Göre, Ergenlerde İnternet Bağımlılığının Yordanması*. I. Uluslararası Bağımlılık Kongresi. (28- 31 Mayıs 2007). İstanbul.
- Esgin, A., 2000. *Yeni Bir Bağımlılık Türü: İnternet Kafeler*. Bilim ve Ütopya 74, 38-45.
- EU Kids Online II Türkiye (2010). *Avrupa çevrimiçi çocuklar araştırma projesi Türkiye sonuçları*. [Çevrim-içi: <http://eukidsonline.metu.edu.tr/>], Erişim Tarihi 20 Kasım 2010.
- Everhard, R. A. (2000). *Characteristics of pathological Internet users: An examination of on-line gamers*. Unpublished doctorate's thesis, The Department of Psychology, Spalding University.
- Feldhusen, J. F. (1986). *A conception of giftedness*. In K.A. Heller & J. F. Feldhusen (Eds.), *Identifying and nurturing the gifted. An international perspective* (pp. 33-38). Toronto, Ont., Canada: Huber.
- Freeman, J. (1993). *Parents and families in nurturing giftedness and talent*. K. Heller, F.J. Mönks, A.H. Passow (Ed.), *International handbook of research and*

development of giftedness and talent. (pp. 669-683) Oxford, UK: Pergamon Press.

Freeman, J. (2002). *Out-of-school educational provision for the gifted and talented around the world: A report for the department of education and skills*, [http://www.joanfreeman.com/pdf/Text part two.pdf](http://www.joanfreeman.com/pdf/Text%20part%20two.pdf) adresinden tarihinde edinilmiştir.

Frost, R. O. Marten, P., Lahart, C. and Rosenblate, R. (1990). The dimensions of perfectionism. *Cognitive Therapy and Research*, 14, 449-468.

Gagne, François (2004), "Transforming Gifts Into Talents: The DMGT as a Developmental Theory", *High Ability Studies*, 15 (2), 119-147.

Gardner, Howard. *"Multiple Intelligences: The Theory in Practice"*. Basicbooks, New York, Usa: 164-178 (1993)

Ghassemzadeh, L., Shahraray, M., Moradi, A., 2008. Prevalence of Internet Addiction and Comparison of Internet Addicts and Non-Addicts in Iranian High Schools. *CyberPsychology and Behavior*, 11(6), 731-733.

Goldberg, I. (1997). İnternet addictive disorder. Diagnostic criteria. Web site: <http://www.psycom.net/iadcriteria.html> adresinden 14 Mart 2013 tarihinde elde edilmiştir.

Gonzalez, N. A. (2002). *İnternet addiction disorder and its relation to impulse control*. Unpublished master's thesis, Texas A and M University – Kingsville

Goodman, A. (1993). "Diagnosis and Treatment of Sexual Addiction", *Journal of Sex and Marital Therapy*, s:19, s: 225.

Gönül, A. S. (2002). *Patolojik İnternet Kullanımı*. Yeni Symposium, 40(3), 105-110.

Greenfield, D. N. (1999). *Virtual addiction: Sometimes new technology can create new problems*. Erişim tarihi 20.5.2008, http://www.virtual-addiction.com/pdf/nature_internet_addiction.pdf

- Griffiths, M. (1990). “*The Cognitive Psychology of Gambling*”, *Journal of Gambling Studies*. s:31- 53.
- Griffiths, M. (1991). “*Amusement Machine Playing in Childhood and Adolescence: A Comparative Analysis of Video Game and Fruit Machines*”, *Journal of Adolescence*, c:14.
- Griffiths, M. (1995). “*Technological Addictions*”, *Clinical Psychology Forum*, 71.-76, 14–19
- Griffiths, M. D. (1999). *Internet Addiction: Fact or Fiction?*. *The Psychologist*, 12(5), 246-250.
- Griffiths, M.D. (2002). *Occupational Health Issues Concerning Internet Use in the Workplace*. *Work and Stress*, 16(4), 283-286.
- Griffiths, M.D. (2003). *Internet Abuse in the Workplace: Issues and Concerns for Employers and Employment Counselors*. *Journal of Employment Counseling*, 40(2), 87-96.
- Grohol, J. M. (2005). *Internet Addiction Guide* <http://psychcentral.com/netaddiction/>. 27 Kasım 2008’de erişildi.
- Guo,J., Chen, L., Wang, X., Liu, Y., Chui, C.H. (2012). The Relationship Between Internet Addiction and Depression Among Migrant Children and Left-Behind Children in China. *Cyberpsychology, Behavior And Social Networking*. Vol. 15, No.11.
- Gurcan, H. İbrahim. (1999). *Sanal Gazetecilik*, Eskişehir, Anadolu Üniversitesi Yayınları, s: 40-45.
- Gültutan, Ş. (2007). *İlköğretim 6., 7. ve 8. Sınıf Öğrencilerinin İnternet Kullanma Alışkanlıkları*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

- Günüç, S. (2009). “*İnternet Bağımlılık Ölçeğinin Geliştirilmesi ve Bazı Demografik Değişkenler İle İnternet Bağımlılığı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*”. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Van.
- Günüç, S. ve Doğan, A. (2013). *The Relationships Between Turkish Adolescents' Internet Addiction, Their Perceived Social Support and Family Activities*. Computers in Human Behavior. 29: 2197-2207.
- Günüç, S. ve Kayri, M. (2010). *Türkiye'de İnternet Bağımlılık Profili ve İnternet Bağımlılık Ölçeğinin Geliştirilmesi: Geçerlik-Güvenirlik Çalışması*. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 39: 220- 232.
- Günüç, S., Kayri, M. (2008). “*Sayısal Uçurum ve İnternet Bağımlılığı Paradigmasının Lojistik Regresyon ile Açıklanması*”, Ege Üniversitesi, Uluslararası II. BÖTE Sempozyumu, Kusadası.
- Günüç, S., Kayri, M. (2009). *İnternet Bağımlılığı Ölçeğinin Türkçeye Uyarlanması: Geçerlilik ve Güvenirlik Çalışması*, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi.
- Ha, J.H., Kim, S.Y., Bae, S.C., Bae, S., Kim, H., Sim, M. (2007). *Depression and Internet Addiction in Adolescents*. Psychopathology, 40:424-430.
- Hardie, E., Tee, Y.M. (2007). Excessive Internet Use: The Role of Personality, Loneliness and Social Support Networks in Internet Addiction. *Australian Journal of Emerging Technologies and Society*, 5(1), 34-47.
- Hausenblas HA, Downs DS. *Exercise dependence: a systematic review*. Psychol Sport Exerc 2002; 3:89-123.
- Hawi, N.S. (2012). *Internet addiction among adolescents in Lebanon*. Computers in Human Behavior, 28: 1044-1053.

- Heller, K. A., Perleth, C., and Lim, T. K. (2005). *The Munich Model of Giftedness designed to identify and promote gifted students*. R. J. Sternberg and J. E. Davidson (Eds.), *Conceptions of giftedness* (s. 147-197). New York: Cambridge University Press.
- Henderson, E. C. (2001). *Understanding addiction*. University Pres of Mississippi. 4-153
- Hess, L.L (1994). *Life, liberty and the pursuit of perfection*. *Gifted Child Today*, 17(3), 28-31.
- Hertzog, H. S. (1996). *The software explosion*. *Communicator*, 27(2) 10–11.
- Hidi, S., ve Renninger, K. A. (2006). *The four-phase model of interest development*. *Educational Psychologist*, 4(2), 111-127.
- Hook, P. (2004). *ICT and learning the I-iPAinT experience*. *Computers in New Zealand Schools*, Vol. 16, No. 3, (15-21). <http://hooked-onthinking.wikispaces.com/ICT+and+Gifted+Ed>, Erişim tarihi: 17.09.2010.
- Horman, J. P., Hansen, C. E., Cochian, M. E., and Lindsey, C. R. (2005). Liar, liar: Internet faking but not frequency of use affect social skills, self-esteem, social anxiety, and aggression. *Cyber Psychol Behav*. 8(1), 1-6.
- Hökelekli, H., Gündüz, T., "*Üstün Yetenekli Çocukların Karakter Özellikleri ve Değerler Eğitimi*", *Üstün Yetenekli Çocuklar Bildiriler Kitabı*, Çocuk Vakfı Yayınları, s. 131, 2004.
- Huang, A. S. C. (2004). *The bright and dark side of cyberspace: the paradoxical media effects of internet use on gratifications, addiction, social and psychological well-being among taiwan's net-generation*. Unpublished doctorate's thesis, Southern Illinois, University at Carbondale.

- Irwansyah. (2005). *Internet uses, gratifications, addiction, and loneliness among international students*. Unpublished master's thesis, University of Hawaii, Department of Communication.
- Israelashvili, M., Kim,T., Bukobza, G. (2012). *Adolescents' over-use of the cyber world - Internet addiction or identity exploration?*. Journal of Adolescence, 35: 417-424.
- İnan, A. (2010). *İlköğretim II. Kademe ve Ortaöğretim Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığı*, Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Jang, K.S., Hwang, S.Y., Choi, J.Y. (2008). *Internet Addiction and Psychiatric Symptoms Among Korean Adolescents*. Journal of School Health. Vol. 78, No. 3.
- Jiang, D., Zhu, S., Ye, M., Lin, C. (2012). Cross-sectional survey of prevalence and personality characteristics of college students with internet addiction in Wenzhou, China. *Shanghai Archives of Psychiatry*. Vol.24, No.2.
- Jones, G. (1990). *Personal computers help gifted students work smart (ERIC Document Reproduction Service No. E483)*. Retrieved September 15, 2000 from the World Wide Web: <http://ericec.org/digests/e843.htm>
- Johansson A, Gotestam KG. *Problems with computer games without monetary reward: similarity to pathological gambling*. Psychol Rep 2004; 95: 641-650.
- Johansson, A., Gotestam, G., 2004. Internet Addiction: Characteristics of a Questionnaire and Prevalence in Norwegian Youth (12-18 years). *Scandinavian Journal of Psychology*, 45, 223-224.
- Johnson, F.N. (2009). *The Multiplicities of Internet Addiction: Misrecognition of Leisure and Learning*. Burlington-England: Asgate Publishing.

- Kaltiala-Heino, R., Lintonene, T., Rimpela, A., 2004. *Internet addiction? Potentially Problematic Use of the Internet in a Population of 12-18 year-old Adolescents*. *Addiction and Research Theory*, 12, 89-96.
- Kanlı, E. (2008). *Fen ve teknoloji öğretiminde probleme dayalı öğrenmenin üstün ve normal zihin düzeyindeki öğrencilerin erişimi, yaratıcı düşünme ve motivasyon düzeylerine etkisi*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Karasar, N. (2004). *Bilimsel Araştırma Yöntemi* (13. baskı). Ankara: Nobel.
- Kargı, E., ve Akman, B. (2003). *Dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğuna sahip üstün yetenekli çocuklar*. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 24, 212-214.
- Karnes, F. A. and Stephens, R. K. (2005). Using media & technology with gifted learners. *United States of America: Profrock Press*.
- Khazaal, Y., Billieux, J., Thorens, G., Khan, R., Louati, Y., Scarlatti, E., Theintz, F., Lederrey, J., Linden, M. V. D., Zullino, D., 2008. French Validation of the Internet Addiction Test. *CyberPsychology and Behavior*, 11(6), 703-706.
- Kim, K. Ryu, E. , Chon, MY. , Yeun, EJ. , Choi, SY. , Seo, JS. ve Nam, BW.(2006). *Internet Addiction In Korean Adolescents and Its Relation To Depression and Suicidal Ideation: A Questionnaire Survey*. *International Journal of Nursing Studies*. 43 (2): 185- 192.
- Kim, S. ve Kim, R. (2002). *A Study of Internet Addiction: Status, Causes, and Remedies- Focusing on the alienation factor - International Journal of Human Ecology* , 3(1), 1-19.
- Kirallo, L.V. (2005). *Internet Addiction Disorder: a descriptive study of college counselors in four years institutions*. University of La Verne College of Education and Organizational Leadership. Yayınlanmış Doktora Tezi. Amerika.

- Kokot, S. (1999). *"Help Our Child is Gifted" Revision Edition*. Readford House Publication, Henkos Printers (Pty) Ltd. Republic of South Africa.
- Köknel, Ö. (1998). *Bağımlılık, Alkol ve Madde Bağımlılığı (1.Baskı)*. İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.
- Köroğlu E. (çev.), 2005, *DSM IV Tanı Ölçütleri Başvuru El Kitabı*, Hekimler Yayın Birliği, Ankara, 2. Basım, s. 96, 97, 261, 262
- Kubey, R.W., Lavin, M.J. ve Barrows, J.R. (2001) Internet use and collegiate academic performance decrements:Early findings. *Journal of Communication*, 51; 366-382.
- Kurnaz A., Yurt E., Çiftci Ü. *An Investigation into the Views of Gifted Children on the Effects of Computer and Information Technologies on Their Lives and Education*. World Academy of Science, Engineering and Technology International Journal of Social, Management, Economics and Business Engineering Vol:8 No:6, 2014
- Kültegin Ögel. *İnternet Bağımlılığı (İnternetin Psikolojisini Anlamak ve Bağımlılıkla Başa Çıkmak)*. İş Bankası Kültür Yayınları
- Lacey, H.J. (1993). "Self-Damaging and Addictive Behavior in Bulimia
- Lam, L.T., Peng,Z., Mai, J.C., Jing, J. (2009). Factors Associated with Internet Addiction among Adolescents. *Cyberpsychology and Behavior*. Vol. 12, No. 5.
- Larkin, M., Wood, T.A.R. & Griffiths, M.D. (2006). *Towards Addiction as Relationship*. *Addiction Research and Theory*, 14 (3), 207-215.
- Lee, S.K, Han, D.H., Yang, K.C.,Daniels, M.A., Na, C., Kee, B.S. ve Renshaw, P.F. (2008). Depression Like Characteristics of 5HTTLPR Polymorphism and Temperament in Excessive Internet Users. *Journal of Affective Disorders*, 109, 165,169.

- Leung, L. (2004). Net-Generation Attributes and Seductive Properties Of The Internet As Predictors Of Online Activities and Internet Addiction. *Cyberpsychology and Behavior*. 7 (3): 333- 348.
- Leung, L., Lee, P.S.N. (2011). The Influences of Information Literacy, Internet Addiction and Parenting Styles on Internet Risks. *New media and society*. Vol.14, No.1: 117-136.
- Li, S.M. ve Chung, T.M. (2006). Internet Function and Internet Addictive Behavior. *Computers in Human Behavior*. 22: 1067-1071.
- Lin, S. S. J. ve Tsai, C. C. (2002). Sensation seeking and internet dependence of Taiwanese high school adolescents. *Computers in Human Behavior*, 18(4), 411–426.
- Maker, J., and Neilson, A. (1982). Curriculum development and teaching strategies for gifted learners. *Austin, TX: PRO-ED*.
- Maryland, S. P., (1972) *Education of gifted and talented, Washington D.C: US office of Education*, <http://psycnet.apa.org/index.cfm?fa=search.displayRecord&uid=1997-02834-004>
- MEB (1991). *I. Özel Eğitim Konseyi*, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- MEB (2007). *Mili Eğitim Bakanlığı Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi*, [http : //mevzuat. meb.gov.tr/ html/2593 0.html](http://mevzuat.meb.gov.tr/html/2593_0.html) adresinden 10.10.2012 tarihinde edinilmiştir.
- MEB. (2009). *Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi*, http://orgm.meb.gov.tr/mevzuat/yonergeler/bilim_sanat_yeni_yonerge.doc.
- MEB, (2013). *Üstün yetenekli bireyler strateji ve uygulama planı 2013- 2017*. Erisim adresi: http://www.tubitak.gov.tr/sites/default/files/10_ek_1_ustunyetenekliler.
- MEB (2007). *Talim ve Terbiye Kurulu Şubat 2007 tarih ve 2593 sayılı kararı* (Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi), Ankara. 26 Aralık 2008 tarihinde erişildi

- MEB, (2010). <http://okulweb.meb.gov.tr/06/14/353982/aileicinrehberlik/maddebagimlilikleri.pdf> 21 Mayıs 2010 tarihinde erişildi
- Mehmet N. GÖMLEKSİZ, Ayşe Ü. KAN ve Ümmühan ÖNER (2012) *Üstün Zekâlı ve Üstün Yetenekli Öğrencilerin Medya Okuryazarlığına İlişkin Görüşleri* (Elazığ Bilim ve Sanat Merkezi Örneği) Marmara Üniversitesi
- Microsoft (2010). *Çocuklarınızın sosyal web sitelerini daha güvenli kullanmasına yardımcı olma*. [Çevrim-içi: <http://www.microsoft.com/turkiye/protect/family/activities/social.msp>], Erişim tarihi: 29 Aralık 2010
- Morahan-Martin, J. ve Schumacher, P. (2000). Incidence and correlates of pathological internet use among college students. *Computers in Human Behavior*, 16,13-29.
- Morgan, T. D. (1993). Technology: An essential tool for gifted and talented education. *Journal for the Education of the Gifted*, 16, 358–371.
- Morris, C. G. (2002). Psikolojiyi Anlamak: Psikolojiye Giriş, çev. H. Belgin Ayvaşık ve Melike Sayıl, Ankara: *Türk Psikologlar Derneği*.
- Murali, V. ve George, S. (2007). *Lost Online: an Overview of Internet Addiction*. *Advances in Psychiatric Treatment* , 13(1), 24-30.
- Munro, J. *"Defining Gifted And Talented Students"*, 2000, <www.edfac.unimelb.edu.au/LED/ELAGE/documents/GLTDefininggiftedness.pdf> Son erişim: 14.02.2006.
- Mussoline, L. J. Gifted education parent handbook: Downingtown educational enrichment program 2010-2011 school year, Special Education Office - Downingtown Education Center, <http://dasd-sharepoint.dasd.org/District/Departments/PServices/Documents/DEEPHandbook.pdf> adresinden 04.01.2013 tarihinde edinilmiştir.

- Nalwa, K., Anand, A., 2003. Internet Addiction in Students: A Cause of Concern. *CyberPsychology and Behavior*, 6(6), 653-656.
- Ng, B.D., Hastings, P.W. (2005). Addiction to the Internet and Online Gaming. *Cyberpsychology and Behavior*, Vol. 8, No. 2
- Nichols, L. A. ve Nicki, R. (2004). "Development of a Psychometrically Sound İnternet Addiction Scale: A Preliminary Step", *Psychology of Addictive Behaviors*, 18 (4), s:381–384.
- Niemz, K., Griffiths, M., Banyard, P., 2005. Prevalence of Pathological Internet Use among University Students and Correlations with Self-esteem, The General Health Questionnaire, and Disinhibition. *CyberPsychology and Behavior*, 8(6), 562-570.
- O’Rahilly S, Farooqi IS. Human obesity: A heritable neurobehavioral disorder that is highly sensitive to environmental conditions. *Diabetes* 2008; 57: 2905-2910.
- Odabaşıoğlu, G., Öztürk, Ö., Genç, Y., Kalyoncu, Ö., Ayhan, Ö. (2007). *On Olgunluk Bir Seri İle İnternet Bağımlılığı Klinik Görünümleri*, Bağımlılık Dergisi, 8.
- Orhan, F., Akkoyunlu, B. (2004). *İlköğretim Öğrencilerinin İnternet Kullanımları Üzerine Bir Çalışma. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (26), 107-116
- Ögel K., Onur N, *Sigara Bağımlılığı*. Türkiye İş Bankası Yayınları, 2010.s.99
- Ögel, K. (2012). *İnternet Bağımlılığı*. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları: İstanbul.
- Özcan, N. K. (2004). *Üniversite öğrencilerinde internet kullanımının psikososyal durum ile ilişkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sağlık Bilimler Enstitüsü, Hemşirelik Anabilim Dalı, İstanbul.

- Özcan, E., Esmailzadeh, S. ve Bölükbaş, N.(2007). *Bilgisayar Kullananlarda Mesleki Kas İskelet Hastalıklarından Korunma ve Ergonomi*. Nobel Med . 3.(1), 12-17.
- Özcan, N. K. ve Buzlu, S. (2005). *Problemlili İnternet Kullanımının Belirlemede Yardımcı Bir Araç: "İnternette Bilişsel Durum Ölçeği'nin Üniversite Öğrencilerinde Geçerlik ve Güvenilirliği"*. Bağımlılık Dergisi. 6 (1): 19- 26.
- Özgün, F. (2011). *İnternet Bağımlısı Olan ve Olmayan Ergenlerde Mizaç Özellikleri ve Psikiyatrik Semptomların Karşılaştırılması*.Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Özkan, E. (2010). *İlköğretim II. Kademe Öğrencilerinin Bilgisayar-İnternet Kullanım Durumlarının Değerlendirilmesi (Uşak İli Örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Park, S.K., Kim, J.Y. ve Cho, C.B. (2008). *Prevalence of Internet Addiction and Correlations With Family Factors Among South Korean Adolescents*. Adolescence. 43(172): 895-909.
- Passow, A. H. & Rudnitski, R. A. (1993). *State policies regarding education of the gifted as reflected in legislation and regulation*. Storrs, CT: National Research Center on the Gifted and Talented.
- Porter, L. (1999). *Gifted Young Children*, Buckingham, Open University Pres.
- Redcar&Cleveland (2011). *Business and ICT faculty-subject policy for gifted and talented pupils*. <http://www.redcar-cleveland.gov.uk/main.nsf/Web+Full+List/766475166BA41ABD80256F1D00371821?OpenDocument>, Erişim tarihi: 16.05.2011.
- Reis, S. M. (1987). *We can't change what we don't recognize: Understanding the special needs of gifted females*. Gifted Child Quarterly, 31(2), 83-89.

- Reis, S. M., and McCoach, D. B. (2000). *The underachievement of gifted students: What do we know and where do we go?* *Gifted Child Quarterly*, 44(3), 152-170.
- Renzulli, J.S. (1999). *What Is Thing Called Giftedness and How Do We Develop it? A Twenty- Five Year Perspective*, *Journal for the Education of Gifted*
- Riley, T., and Brown, M. (1997). *Computing for clever kids: The future is what we make it.* *Gifted Child Today*, 20(5), 22–29.
- Robinson, N. (2004). *Parenting young, gifted children, talent: the centre for talent development* <http://www.ctd.northwestern.edu/docs/ctd/talentw04.pdf> adresinden 01.01.2013 tarihinde edinilmiştir.
- Rooper, A., "Some Observatlons About Gifted Pre School Children Personel and Guidance", April 1963.
- Ryu, E. J., Choi, K. S., Seo, J. S., Nam, B. W., 2004. *The Relationship of Internet Addiction, Depression, and Suicidal Ideation in Adolescents*. *Taehan Kanho Hakhoe Chi*, 34(1), 102-110.
- Saban, A. (2001). *Çoklu Zekâ Teorisi ve Eğitim*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Sally, L. P. M., 2006. *Prediction of Internet Addiction for Undergraduates in Hong Kong*. *Baptist University*, 61p. Hong Kong.
- Saranlı, A. G. ve Metin, N. (2012). *Üstün yetenekli çocuklarda gözlenen sosyal-duyusal sorunlar*, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 45 (1), 139-163.
- Saygılı, S. (2002). *Ergenlik sorunları*. İstanbul: Elit Yay ınları.
- Scherer, K. ve Bost, J. (1997). *Internet Use Patterns: Is there Internet Dependency On Campus?* *Amerikan Psikoloji Örgütü* 105. Yıl Toplantısı Yayınlanmış Semineri, Chicago, Illinois.

- Schmitz, C. C., and Galbraith, J. (1991). *Managing the social and emotional needs of the gifted*. Melbourne, Australia: Hawker Brownlow Education.
- Seo, M, Kang, H. S., Yom, Y., 2009. *Internet Addiction and Interpersonal Problems in Korean Adolescents*. CIN: Computers, Informatics, Nursing, 27(4), 226-33
- Shaffer, H. J. Hall, M.N. ve Bilt, J.V. (2000). "Computer addiction: A Critical Consideration" American Journal of Orthopsychiatry, 70 (2), s: 162
- Silverman, L. K. (1993). *Counseling the gifted & talented*. Denver, Colorado 80222: Love Publishing Company.
- Silverman, Linda Kreger (1990), "Social and Emotional Education of the Gifted: The Discoveries of Leta Stetter Hollingworth", *Rooper Review*, 12 (3)
- Simkova, B. ve Cincera, J. (2004). Internet Addiction Disorder and Chating in the Czech Republic. *CyberPsychology and Behavior*. 7 (5): 536-539.
- Siomos, K. E., Dafouli, E. D., Braimiotis, D. A., Mouzas, O. D., Angelopoulos, N. V., 2008. Internet Addiction Among Greek Adolescent Students. *CyberPsychology and Behavior*, 11(6), 653-657.
- Spada, M. M., Langston, B., Nikcevic, A. V. ve Moneta, G. B. (2008). The role of metacognitions in problematic Internet use. *Computers in Human Behavior*, 24(5), 2325-2335.
- Spear LP, Varlinskaya EI. Adolescence. Alcohol sensitivity, tolerance and intake. *Recent Dev Alcohol* 2005; 17: 143–159.
- Sternberg, R. J., ve Zhang, L. (2004). *What do we mean by giftedness? A pentagonal implicit theory*. R. J. Stenberg (Ed.), *Definitions and conceptions of giftedness*. California: Corwin Press.
- Suler, J. (1996). *Why is this thing eating my life? Computer and cyberspace addiction at the "palace"*. <http://wwwusr.rider.edu/~suler/psycyber/eatlife.html> adresinden 05.07.2009 tarihinde alınmıştır.

- Suler, J. (1999). Healthy and pathological internet use. *CyberPsychology and Behavior*, 2,s. 385-394.
- Swickert RJ, Hittner JB, Harris JL. Relationship among internet use, personality and social support. *Comput Human Behav* 2002;18:s. 437-451.
- Şahin, A. (2004). Üstün Yetenekli Ergenlerle Psikolojik Danışmanlık: Bir Çalışma Yöntemi Önerisi. *I. Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi*, (s.417–428). İstanbul: Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi.
- Şahin, M. (2011). *İlköğretim Okulu Öğrencilerindeki İnternet Bağımlılığı*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Taçyıldız, Ö. (2010). “*Lise Öğrencilerinin İnternet Bağımlılığı Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre Yordanması.*” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İzmir.
- Tarozzi, M., Bertolini, P., (1999). Children at the Dawn of the Internet: Exploratory Research on Current and Potential Use at Home and in School. *European Journal of Teacher Education*, 23(2), 189-201.
- Taşkın, M., 2002. *İnternet ve Ergenler: İnternet Kullanan Ergenlerin Psiko-Sosyal Özellikleri ve İnternetin Gençler Üzerindeki Etkileri*. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 227s, Konya.
- Terman, L. M. and Merrill, M. A. (1973). *Stanford-Binet Intelligence Scale: Manual for the Third Revision Form*. Boston: Houghton Mifflin Inc.s.30-39
- Tekdal, A. (2005). *Çukurova Üniversitesi Bilgisayar Bilimleri Uygulama ve Araştırma Merkezi'ndeki internet laboratuvarlarını kullanan öğrencilerin profili ve bazı değişkenler açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Anabilim Dalı, Adana.

- Thatcher, A. ve Goolam, S. (2005). Development and psychometric properties of the problematic internet use questionnaire. *South African Journal of Psychology*, 35(4), 793-809.
- Thornton, E.W.; Scott, S.E. Motivation in the committed runner: Correlation between self-report scales and behavior. *Health Promot. Int.* 1995
- Treuer, T., Fabian, Z. ve Füredi, F. (2001). Internet Addiction Associated With Features of Impulse Control Disorder: Is It A Real Psychiatric Disorder?. *Journal of Affective Disorders*. 66: 283.
- Tsai, C. ve Lin, S. (2003). Internet Addiction of Adolescents in Taiwan: An Interview Study. *Cyberpsychology and Behavior*, 6(6).
- Tsai, C. ve Lin, S. J. (2001). Analysis Of Attitudes Toward Computer Networks and Internet Addiction Of Taiwanese Adolescents. *Cyberpsychology and Behavior*. 4 (3): 373- 376.
- Turnalar-Kurtaran, G., 2008. *İnternet Bağımlılığını Yordayan Değişkenlerin İncelenmesi*. Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 92s, Mersin.
- TÜİK. (2012). *Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanımı Araştırması*, <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=1080>.Adresinden 18.10.2012 Tarihinde Alınmıştır.
- Türkiye İstatistik Kurumu .(2008). www.tuik.gov.tr sitesinden 11.09.2008 tarihinde elde edilmiştir.
- Türkiye İstatistik Kurumu [TUİK], 2010. *2010 Yılı Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanımı Araştırması Sonuçları*. Türkiye İstatistik Kurumu Haber Bülteni, 148, Ankara.
- Türkiye Odalar Ve Borsalar Birliği, TOBB (2007). *Ailelerin Teknoloji Sorumluluğu*. Bilgi Hizmetleri Dairesi Aylık Bilişim Teknolojileri Haber Bülteni.

- Tüzün, H., Özdiñç, F., 2010. *Öğretmen Adaylarının Bilgisayar Oyunu Oynama Alışkanlıkları Ve Tercihlerine Yönelik Bir Durum Çalışması*. Uluslararası Öğretmen Yetiştirme Politikaları ve Sorunları Sempozyumu II, 16-18 Mayıs 2010, Ankara.
- Tvedt, H. (2007). *Internet Use and Related Factors Among Fifth-Graders*. Unpublished master's thesis, Umea University, Department of Psychology.
- Üneri, Ş.Ü., Tanıdır, C. (2011). *Bir Grup Lise Öğrencisinde İnternet Bağımlılığı Değerlendirmesi: Kesitsel Bir Çalışma*. Düşünen Adam Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Dergisi, 24:265-272
- Üstünel, H. (2008). *Üstün Zekâlı Öğrencilerin PC Oyun Tercihlerinin Akademik Başarılarına Etkileri*, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul (<http://www.ustunzekalilar.org/index.php>)
- VanGelder, S.C. (2003). *Internet Addiction: Is the Internet a Pathological Agent Includable as a Disorder Seperate from Other Psychiatric Diagnoses?* Journal of Addictive Disorders, 1-23, <http://www.breining.edu/jad03sv.pdf> Web adresinden 28 Temmuz 2008 tarihinde edinilmiştir.
- Volkow ND, O'Brien CP. *Issues for DSM-V: Should obesity be included as a brain disorder?* Am J Psychiatry 2007; 164:708-710.
- Wang, L., Luo, J., Bai, Y.,Kong, J.,Luo, J., Gao, W. (2012). *Internet addiction of adolescents in China: Prevalence, predictors, and association with well-being*. Addiction Research and Theory, Early Online: 1-8.
- Wang, W. (2001). *Internet dependency and psychosocial maturity among college students*. Int. J. Human-Computer Studies, 55, 919-938.
- Warren, J., Heist, P. A., *"Personality Attributes of Gifted College Students"*, Science, Vol. 132, No: 3423, August, 1960.

- Webb, J. T, Meckstroth, E. A., and Tolan, S. S. (1994). *Guiding the gifted child: A practical source for parents and teachers*. Scottsdale, AZ: Gifted Psychology.
- Webb, J.T. (1993). *Nurturing social-emotional development of gifted children*. K. Heller, F.J. Mönks, A.H. Passow (Ed.), *International handbook of research and development of giftedness and talent*, (pp. 525–538 Oxford, UK: Pergamon Press
- Weitzman, G.D. (2000). *Family and Individual Functioning and Computer/Internet Addiction*, Unpublished Doctorate Thesis, *University of Albany, Newyork, USA*
- Whang, S. M., Lee, S. ve Chang, G. (2003). *Internet Over-users' Psychological Profiles: A Behavior Sampling Analysis On Internet Addiction*. *CyberPsychology and Behavior*. 6 (2): 143- 150.
- WHO: *The ICD 10 classification of mental and behavioural disorders: clinical descriptions and diagnostic guidelines*. Oxford University Press, World Health Organization, Geneva, 1992.
- Wright, B. J.(1983). *A global conceptualization of giftedness: a comparison of us and indian gifted education programs* (Master Thesis, Dominican University of California, California, United States) Erisim adresi: <http://www.dominican.edu/academics/education/departement-ofeducation/graduate/seed/2010%20filestorage/wrightbenjamin.pdf>
- Yalçın, C. (2003). *Sosyolojik bir bakış açısıyla internet*. Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 27 (1), 77-89.
- Yang, C. K., Choe, B. M., Baity, M., Lee, J. H., and Cho, J. S. (2005). *Sc1-90-r and 16pf profiles of senior high school students with excessive internet use*. *Canadian Journal of Psychiatry*, 50(7), 407-414.
- Yang, S.C., Tung, C.J. (2007). *Comparison of internet addicts and non-addicts in Taiwanese high school*. *Comput Human Behav* 23: 79-96.

- Yellowlees, P. M. ve Marks, S. (2007). *Problematic Internet Use Or Internet Addiction*. *Computers In Human Behavior*, 23: 1447- 1453.
- Yen, J.Y., Ko, C.H., Yen, C.F., Chen, C.S. ve Chen, C.C. (2009). The Association Between Harmful Alcohol Use and Internet Addiction Among College Students: Comparison of Personality. *Psychiatry and Clinical Neuroscience* 63(2): 218- 224.
- Young, K. (1996). Internet Addiction: The Emergence of A New Clinical Disorder. *Cyberpsychology and Behaviour*. 3: 237- 244.
- Young, K. ve Rogers, C. (1998). The Relationship Between Depression and Internet Addiction. *CyberPsychology and Behavior*, 1(1), s:25-28.
- Young, K. (2007). Cognitive behaviour therapy with internet addicts: treatment outcomes and implications. *CyberPsychology and Behavior*, 10; 671-679.
- Young, K.S. (2004). Internet Addiction: A New Clinical Phenomenon and Its Consequences. *American Behavioral Scientist*, 48(4), 402-415
- Young, K.S., Cooper, A., Griffiths-Shelly, E., O" Mara, J. & Buchanan, J. (2000). Cybersex and Infidelity Online: Implications for Evaluation and Treatment. *Sexual Addiction and Compulsivity*, 7(10), 59-74.
- Yu Yen, J.,Hung Ko, C.,Fang Yen, C.,Huei Chen, S.,Lun Chung, W.,Chung Chen, C. (2008). Psychiatric symptoms in adolescents with Internet addiction: Comparison with substance use. *Psychiatry and Clinical Neurosciences*, 62:
- Yücel, N. (2009). *Ergenlerde Akran İlişkileri ve Yalnızlık Düzeylerinde Evde İnternet Kullanımının Etkisinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Fen Bilimler Enstitüsü.
- Zereyak, E. (2008). *Bilgisayar, Bilgisayar Oyunları ve İnternet Bağımlılığı*.
- Ziyalar, A. (1999). *Sosyal Psikiyatri*. İstanbul: Yüce Yayım. 2.Baskı.

YARARLANILAN İNTERNET ADRESLERİ

Wikipedi (2008), Psikolojide Bağımlılık .
http://tr.wikipedia.org/wiki/Ba%C4%9F%C4%B1ml%C4%B1k.the_memoryhole.org/edu/eric/ed262514.html _Erişim tarihi:03.08.2006

<http://www.tzv.org.tr> Erişim tarihi: 18.02.2009

[http:// www.tdk.org.tr.](http://www.tdk.org.tr) Erişim tarihi: 24.03.2009

<http://amasya.academia.edu/> Erişim tarihi: 12.02.2011

<http://www.educationarcade.org> adresinden 05.06.2011 tarihinde edinilmiştir.

<http://www.ustunzekalilar.org/index.php> adresinden 20.08.2011 tarihinde edinilmiştir.

<http://fatihprojesi.meb.gov.tr/tr/index.php> ,2012

[http:// www.biltek.tubitak.gov.tr](http://www.biltek.tubitak.gov.tr) . Erişim tarihi: 13.11.2008

EKLER

EK1. Kişisel Bilgi Formu

- 1)Cinsiyetiniz: Kız() Erkek ()
- 2)Yaşınızı belirtiniz: 7-11 () 12-17 ()
- 3)Anne: Öz () Üvey ()
- 4)Baba Öz () Üvey ()
- 5)Anne ve Babanız:
Anne-Baba birlikte () Anne Baba ayrı ()
- 6) Öğrenim gördüğünüz okulun türü nedir?
Devlet okulu () Özel okul ()
- 7)Babanızın eğitim durumu:
()Okur-Yazar değil ()Okur-Yazar
() İlk Okul mezunu ()Orta Okul mezunu
() Lise mezunu () Üniversite mezunu
() Yüksek Lisans – Doktora
- 8) Annenizin eğitim durumu:
()Okur-Yazar değil ()Okur-Yazar
() İlk Okul mezunu ()Orta Okul mezunu
() Lise mezunu () Üniversite mezunu
() Yüksek Lisans – Doktora
- 9) Ailenizin ekonomik durumu:
()600tl den az () 600-1000 tl ()1000-1500 tl
()1500-2000tl ()2000-2500 ()2500tl den fazla

- 10) Hangi dijital ürünlere sahipsiniz?
()Akıllı telefon
()Bilgisayar
()Tablet bilgisayar
- 11)İnternete bağlanma şekliniz nasıldır?(Birden fazla işaretleyebilirsiniz)
() İnternet erişimli telefonum var.
() Kişisel bilgisayarım ve WiFi bağlantıları ile
() İnternet kafeden bağlanıyorum.
- 12) Evinizde internet bağlantısı varmı?
()Evet ()Hayır
- 13)İnternet de günlük kaç saat zaman geçiriyorsunuz?
()1 saatten az ()1-2 saat () 2-3 saat
()3-4 saat ()4-5 saat () 5saatten fazla.
- 14)İnterneti günde hangi sıklıkla kullanıyorsunuz?
()1-2 defa ()2-5 defa ()5-10 defa
()10-15 defa ()15-20 defa ()20den fazla
- 15)İnterneti hangi amaçla kullanırsınız?(Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz.)
()Ödev sınavlara hazırlık v.b.
()Video film seyretmek müzik dinlemek.
()Arkadaşlarımla sohbet etmek.
()Sosyal paylaşım sitelerine bağlamak.
()Oyun oynama

EK 2. Özgeçmiş

Adı Soyadı:	Aynur USTA	İmza:		
Doğum Yeri:	SİİRT			
Medeni durumu:	Evli			
Öğrenim Durumu				
Derece	Okulun Adı	Program	Yer	Yıl
İlköğretim	Polis Amca İÖÖ		Siirt	2000
Ortaöğretim	Polis Amca OO		Siirt	2003
Lise	Siirt Kız Meslek Lisesi	Çocuk Gelişimi Bölümü	Siirt	2006
Lisans	Omü Anadolu Üniv.	Zihin Eng Öğrt. Okul Öncesi Öğrt	Samsun Eskişehir	2011 2014
Yüksek Lisans	Necmettin Erbakan Ü.	Özel Eğitim	Konya	2016
Becerileri				
İlgi Alanları	Eğitim-öğretimde yenilikçi uygulamalar ve araştırmalar, özel yetenekli öğrenciler ve özel eğitim muhtaç bireyler, çocuk gelişimi, akademik çalışmalar			
İş Deneyimi	2009-2011 Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı- Çocuk Eğitimciliği 2011-2014 Özel Eğitim Uygulama ve İş Uygulama Merkezi (Meb) 2015-2016 Gündüz Alp İÖÖ (Meb)			
Aldığı Ödüller	Başarı Belgesi verilmiş nedeni çalışkanlık- gölbaşı kaymakamlığı 19/09/2014			
Hakkında bilgi almak için önerebileceği şahıslar	Yard.Doç. Ahmet KURNAZ			
Tel Mail adresi	usta_aynur@hotmail.com			
Adres	Toki küme evleri c-23 no:8 Gölbaşı/ANKARA			

